

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

30/2021. (XII. 1.) AB határozat	a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet 30. § (5) bekezdés második mondata alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről	3117
31/2021. (XII. 1.) AB határozat	a kábítószer fogalmának a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 459. § (1) bekezdés 18. pont a)–b) alpontjaiban való szabályozásával kapcsolatos mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításáról	3124
3534/2021. (XII. 22.) AB határozat	alkotmányos követelmény megállapításáról	3142
3535/2021. (XII. 22.) AB határozat	bírói döntés megsemmisítéséről	3149
3536/2021. (XII. 22.) AB határozat	bírói döntés megsemmisítéséről	3161
3537/2021. (XII. 22.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	3175
3538/2021. (XII. 22.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	3191
3539/2021. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	3198
3540/2021. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	3203
3541/2021. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	3205
3542/2021. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	3208
3543/2021. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	3212
3544/2021. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	3216
3545/2021. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	3221
3546/2021. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	3224
3547/2021. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	3227
3548/2021. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	3230
3549/2021. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	3237
3550/2021. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	3242
3551/2021. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	3245
3552/2021. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	3249

3553/2021. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	3251
3554/2021. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	3254
3555/2021. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	3258
3556/2021. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	3264
3557/2021. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	3270
3558/2021. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	3275

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

30/2021. (XII. 1.) AB HATÁROZAT

a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet 30. § (5) bekezdés második mondata alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet 30. § (5) bekezdés második mondata alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.

2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet 30. § (5) bekezdés második mondata a Pesti Központi Kerületi Bíróság előtt 34.Pk.220.023/2021. szám alatt folyamatban lévő, továbbá bármely bíróság előtt folyamatban lévő, ugyanilyen tárgyú ügyben nem alkalmazható.

Az Alkotmánybíróság e határozatát a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.

I n d o k o l á s

I.

- [1] A Pesti Központi Kerületi Bíróság az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján benyújtott bírói kezdeményezésében – a 34.Pk.220.023/2021. számon folyamatban lévő nemperes eljárást felfüggesztve – a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyer.) 30. § (5) bekezdés második mondata („[a]z ünnepnapokra eső elmaradt időszakos kapcsolattartás nem pótolható” szövegrésze) alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, Q) cikk (2) bekezdése, II. cikke, VI. cikk (1) bekezdése, XVI. cikk (1)–(2) bekezdése és XX. cikk (1) bekezdése sérelmére hivatkozással.
- [2] Az alapul fekvő ügyben az édesapa (a továbbiakban: kérelmező) kapcsolattartás végrehajtása iránt indított eljárást, miután 2016-ban született közös gyermekük tekintetében a gyermek édesanyja (a továbbiakban: kérelmezett) a gyermek betegségére hivatkozással nem biztosította a 2020. december 26. napján esedékes időszakos (karácsonyi) kapcsolattartást. A kérelmező az eljárásban vitatta, hogy a gyermek valóban beteg lett volna, és a bíróság megállapította, hogy az orvosi igazolást kizárólag kérelmezett telefonon tett előadása alapján állították ki, a gyermek betegségét orvos közvetlenül nem észlelte: a „kérelmezett felhívásra egyéb, megfelelő bizonyítási eszközzel nem támasztotta alá a kapcsolattartás elmaradása körében a felróhatósága kimentését alátámasztó körülmény (a gyermek kapcsolattartást kizáró jellegű betegsége) fennálltára vonatkozó állítását, noha e tekintetben a bizonyítás őt terheli”. Ennek alapján a kérelemnek helyt adó bírósági döntés egyetlen akadálya az, hogy a Gyer. 30. § (5) bekezdés második mondata szerint az ünnepnapokra eső elmaradt

időszakos kapcsolattartás nem pótolható. A bíróság ezért a szóban forgó előírás alaptörvény-ellenességének megállapítása iránt bírói kezdeményezéssel fordult az Alkotmánybírósághoz.

- [3] A bírói kezdeményezés elsősorban az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése, XVI. cikk (1)–(2) bekezdése és XX. cikk (1) bekezdése sérelmét állítja. Indokolása szerint társadalmilag ismert és gyakorolt szokás az ünnepek közös megélésének elmaradása esetén azok pótlólagos megtartása, megélése a családtagok részéről (pótkarácsony). Másrészt, ha a kapcsolattartásra jogosult szülő nem is kívánja pótlólagos jelleggel megünnepelni az elmaradt ünnepet a gyermekével, általában is érdeke, hogy a végrehajtható bírósági döntésben meghatározott alkalmak teljességében a gyermekével együtt lehessen, szeretetét kinyilvánítsa, a gyermekével való meghitt viszonyt fenntartsa. E teljesség iránti igényt, az alanyi jogok teljes mértékű gyakorlásának szabadságát korlátozza az ünnepnapokon való kapcsolattartáshoz való jog pótlásának teljes – adott esetben a szülő nyilvánvalóan rosszhiszemű, kapcsolattartást megakadályozó, meghiúsító magatartására ellenére történő – kizárása.
- [4] A bíróság álláspontja szerint a támadott előírás az Alaptörvény II. cikkét is sérti, mivel az a kapcsolattartásra jogosult szülő és gyermek esetében egy adott ünnep együttes ünneplésének a szabadságát, jogát – ezzel emberi méltóságukból fakadó, általános cselekvési szabadságukat – korlátozza.
- [5] A Gyer. 30. § (5) bekezdés második mondata – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének (jogbiztonság) a sérelmét okozva – ellentétes a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 3. § első és második mondatában foglalt kodifikációs követelménnyel, valamint a Jat. 4. §-ával és 5. § (2) bekezdés a) pontjával is. E körben az indítványozó bíró arra hivatkozik, hogy az ünnepnapra vonatkozó kapcsolattartás és annak pótlása a kapcsolattartáshoz való jog alapvető szabályai közé tartozik, ezért azt – a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 162. § (1) bekezdés q) pontjába foglalt felhatalmazó rendelkezés ellenére – kizárólag törvényben lehetne szabályozni.
- [6] Végezetül a bíróság álláspontja szerint mivel a Gyer. 30. § (5) bekezdés második mondata megfosztja a jogosult szülőt a pótlás követeléséhez való jogtól, az ünnepnapokon való kapcsolattartáshoz való jog jogszabályi védelmétől, ezáltal sérti a Gyermek jogairól szóló, New-Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény; kihirdette: 1991. évi LXIV. törvény) 3. cikk 2. pontját, 4. cikk első mondatát, 9. cikk 3. pontját és 18. cikk 1. pontját.

II.

- [7] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„Q) cikk (2) Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját.”

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírét tiszteletben tartsák. [...]”

„XVI. cikk (1) Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. Magyarország védi a gyermekek születési nemének megfelelő önazonosságához való jogát, és biztosítja a hazánk alkotmányos önazonosságán és keresztény kultúráján alapuló értékrend szerinti nevelést.

(2) A szülőknek joguk van megválasztani a gyermeküknek adandó nevelést.”

„XX. cikk (1) Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.”

- [8] 2. A Gyer. támadott rendelkezése:

„30. § (5) [...] Az ünnepnapokra eső elmaradt időszakos kapcsolattartás nem pótolható.”

III.

- [9] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt megvizsgálta, hogy a bírói kezdeményezés eleget tesz-e az Abtv.-ben írt feltételeknek {lásd például: 3242/2017. (X. 10.) AB határozat, Indokolás [7]; 3102/2018. (IV. 9.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [10] Megállapítható, hogy az Abtv. 25. § (1) bekezdésének megfelelően a bírósági eljárás felfüggesztése megtörtént, az eljárásban alkalmazni kell a támadott rendelkezést, és az indítvány részben eleget tesz az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében rögzített határozott kérelem követelményének. A kérelem a) tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza (Abtv. 25. §); b) az eljárás megindításának indokait (a bíróságnak olyan rendelkezést kellene alkalmaznia az eljárásban, amely akadályozza a kapcsolattartás pótlásának elrendelését); c) az Alkotmánybíróság által vizsgálendő jogszabályi rendelkezést [Gyer. 30. § (5) bekezdésének második mondata]; d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés, Q) cikk (2) bekezdés, II. cikk, VI. cikk (1) bekezdés, XVI. cikk (1)–(2) bekezdés és XX. cikk (1) bekezdés]; e) indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi előírás miért ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, VI. cikk (1) bekezdésével és XVI. cikk (1)–(2) bekezdésével, valamint f) kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét és rendelkezzen annak alkalmazási tilalmáról. A megsemmisítésre vonatkozó kifejezett kérelem hiánya a 2/2016. (II. 8.) AB határozat (Indokolás [27]) alapján jelen esetben sem képezi akadályát az eljárásnak. Megállapítható azonban, hogy az indítvány az Alaptörvény II. cikkének és XX. cikk (1) bekezdésének sérelmét pusztán állította, de a hivatkozást nem támasztotta alá arra vonatkozó, alkotmányjogilag értékelhető indokolással, hogy az Alaptörvény e rendelkezéseit a támadott norma miatt és mennyiben sérti. Ehhez hasonlóan az indítványozó az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdésével összefüggésben is pusztán megjelölte az Egyezmény sérülni vélt rendelkezéseit, ezzel összefüggésben azonban szintén nem terjesztett elő indokolást. E tekintetben a kérelem nem felel meg a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában írt követelményének, így annak elbírálására nincs lehetőség.
- [11] Összefoglalva a fentieket a vizsgált ügy lényege az, hogy a bíró a kapcsolattartás végrehajtása iránt indított eljárásban azért nem rendelheti el az elmaradt karácsonyi kapcsolattartás pótlását, mert a Gyer. 30. § (5) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az ünnepnapokra eső elmaradt időszakos kapcsolattartás nem pótolható. Az érdemi alkotmányossági vizsgálat pedig arra terjedhet ki, hogy a Gyer. 30. § (5) bekezdése sérti-e az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, VI. cikk (1) bekezdését és XVI. cikk (1)–(2) bekezdését.
- [12] 2. Az Alkotmánybíróság az eljárás során az ügygel kapcsolatos véleményének kifejtése céljából megkereste az Emberi Erőforrások Minisztériumát. A minisztérium szociális ügyekért felelős államtitkára az Igazságügyi Minisztériummal egyeztetett válaszában kifejtette, hogy álláspontja szerint a szabályozás „nem tartalmaz indokolatlan korlátozást. A rendelkezés az érintett gyermekek érdekében csökkenti a feleslegesen vitássá tehető ügyek körét azzal, hogy a gyakorlatban megvalósíthatatlan pótlási kötelezettség előírását mellőzi”. „Egy »átlagos« nap nem adja vissza az ünnep hangulatát, más napot pedig nehéz találni a pótlásra, még akkor is, ha az iskolai szünetre esik az ünnep. [...] Ha a tanítási szünet alatt nem kerül sor a pótlásra, akkor még nehezebb a megfelelő napot megtalálni, mert általában az egyik hétvége a folyamatos kapcsolattartásra szolgál, a másik pedig a folyamatos vagy a nem ünnepnapra eső időszakos elmaradt kapcsolattartás pótlási időpontja. Álláspontunk szerint az sem szolgálná a gyermek érdekét, ha az ünnepnapra eső elmaradt kapcsolattartás pótlására akként kerülne sor, hogy a következő évben a gyermek a teljes ünnepet (a két-napos ünnepek mindkét napját) a kapcsolattartásra jogosulttal töltené. A gyermek érdeke, hogy mindkét szülőjével és mindkét szülőjének családjával megünnepelhesse az adott ünnepet.” „A Gyer. 30. § (5) bekezdése a lehetséges viták számát csökkenti azzal, hogy a gondozó szülő által a gyermekével együtt tölthető időszakot elismeri olyan módon, hogy azalatt nem kell elmaradt kapcsolattartással számolni, valamint egyértelművé teszi az ünnepnapos időszakos kapcsolattartás szerepét, amelynek pótlása az ünnep elmúltával nem rendelhető el.”

IV.

- [13] A bírói kezdeményezés megalapozott.
- [14] 1. Az Alkotmánybíróság először azt vizsgálta meg, hogy a Gyer. 30. § (5) bekezdés második mondata sérti-e az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdését és XVI. cikk (1)–(2) bekezdését. E körben a bíró arra hivatkozott, hogy korlátozás nem felel meg az alapjog-korlátozási tesztnek.
- [15] 1.1. Amint arra a bírói kezdeményezés is utal, a 3067/2021. (II. 24.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh1.) az Alkotmánybíróság elvégezte a (különélő) szülő és a gyermek kapcsolattartáshoz való jogának alapjogi szempontú elemzését.
- [16] Megállapításra került, hogy a különélő szülő és a gyermek kapcsolattartáshoz való joga az Alaptörvényben a magánszféra-védelem [Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdés], valamint a gyermeknek a gondoskodáshoz [Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés] és a szülőnek a neveléshez való joga [Alaptörvény XVI. cikk (2) bekezdés] részeként alapjogi rangra emelt jogosultság (Abh1., Indokolás [25]). Ennek indoka, hogy alkotmányjogi értelemben a gyermek és a különélő szülő kapcsolata is – a konkrét körülményektől függően, mindaddig, amíg a helyzetéből adódó sajátos módon a szülői funkciókat betölti a különélő szülő – a családi élet fogalma alá esik, és védelemben részesül.
- [17] A családi gondoskodás és védelem szempontjából nemcsak az együtt élő, hanem a különélő – a gyermek tényleges napi gondozásában közvetlenül nem, vagy csak időszakosan résztvevő – szülővel való zavartalan érintkezésnek is alapvető jelentősége van. A szülők életközösségének a megszűnése nem változtat azon, hogy a gyermek egészséges fejlődése szempontjából meghatározó a szülők együttes jelenléte és támogatása, az, hogy a gyermek mindkét – gondozó és különélő – szülőjét maga mellett tudhassa, rájuk számíthasson, és mindkettőjüktől megkapja a fejlődéséhez szükséges védelmet és gondoskodást (kivéve, ha ez valamilyen ok miatt nem áll az érdekében). A nevelés pedig a gyermek életében való közreműködés, amely a gyermek sorsát érintő lényeges kérdések eldöntésében való részvétel mellett elsősorban a rendszeres és folyamatos kapcsolattartás útján biztosítható (Abh1., Indokolás [20]–[23]). Az Abh1. azt is kifejtette, hogy a kapcsolattartás „a különélő szülő folyamatos jelenlétét jelenti a gyermek életében. [...] A kapcsolattartás közvetlensége, a rendszeres találkozás és a zavartalan személyes kommunikáció – tehát az együttlét – [...] kiemelten fontos része a szülő-gyermek kapcsolatnak. Jellemzően ez a legintenzívebb, és hagyományosan ennek van a legnagyobb szerepe a gyermek személyiségfejlődésében, a személyes kapcsolattartás lehetősége különös jelentőséget kisebb gyermek esetén kap a kötődés kialakításában, illetve fenntartásában, az elidegenedés megakadályozásában.” (Abh1., Indokolás [28])
- [18] A testület hangsúlyozta tehát, hogy a kiskorú gyermek és a szülő közvetlen kapcsolatának fenntarthatósága még világjárvány és az ahhoz kapcsolódó rendkívüli jogrend idején is az emberi – ezen belül a családi – kapcsolatok közötti minimumot jelenti. Arra az állam sem írhatja elő a „távolságtartást” („*social distancing*”). És ez a minimumkövetelmény éppúgy igaz az együtt élő, mind a különélő szülő viszonylatában (Abh1., Indokolás [34]). A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 4:180. § (1) bekezdése is akként fogalmazza meg a kapcsolattartási jog tartalmát, hogy az „magában foglalja a gyermekkel való személyes találkozást, a gyermeknek a lakóhelyéről vagy a tartózkodási helyéről rendszeresen, meghatározott időtartamra történő elvitelét, a gyermekkel időszakonként, elsősorban az oktatási szünetek és a többnapos ünnepek időszakában való huzamos együttlétet, és kiterjed a kapcsolat személyes találkozás nélküli fenntartására”. A fentiekből következően a közvetlen személyes találkozás lehetőségének teljes vagy időleges kizárása a kapcsolattartási jog korlátozásának minősül.
- [19] A kapcsolattartás elmaradása esetében annak pótlása lehetőséget ad a különélő szülő és a gyermek számára arra, hogy belátható időn belül más, alkalmas időpontban megéljék az elmulasztott személyes együttlétet. Így összességében biztosítható az, hogy a szülő és a gyermek egy adott időkereten belül meghatározott időtartamot mindenképpen egymás társaságában tölthessen. Személyes kapcsolatuk ekként az esetlegesen elmaradt kapcsolattartási alkalom ellenére sem szenved maradandó sérelmet, az hosszabb távon továbbra is élő marad, erősödik és fejlődik. A kapcsolattartás, illetve a pótlás – adott esetben rendszeres – elmaradása ezzel szemben a kapcsolat intenzitásának csökkenéséhez, végső fokon a szülő és a gyermek elidegenedéséhez vezethet.

- [20] 1.2. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy az államnak az alapjogok biztosítására vonatkozó kötelezettségéből [I. cikk (1) bekezdés] „magától értetődően következik, hogy az alapvető jogokat csak a mindenkori alkotmányban megengedett módon korlátozhatja” {30/2013. (X. 28.) AB határozat (a továbbiakban: Abh2.), Indokolás [28]}. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerint „[a]z alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”
- [21] A szabályozási szint kérdése tekintetében az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének első mondata az irányadó, amely szerint „[a]z alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg”. Az alkotmánybírósági gyakorlat értelmében az alapjogokkal való nem mindenfajta összefüggés követeli meg a törvényi szintű szabályozást. Valamely alapjog tartalmának meghatározása és lényeges garanciáinak megállapítása csakis törvényben történhet, törvény kell továbbá az alapjog közvetlen és jelentős korlátozásához is. Az alkotmányos jogokkal ugyancsak kapcsolatban álló, de azokat csupán távolról, közvetetten érintő, technikai és nem korlátozó jellegű szabályok rendeleti formában történő kiadása önmagában nem minősül alaptörvény-ellenesnek. Ebből az is következik, hogy mindig csak a konkrét szabályozásról állapítható meg, hogy – az alapjoggal való kapcsolata intenzitásától függően – törvénybe kell-e foglalni vagy sem (Abh2., Indokolás [29]) {vesd össze még: 33/2017. (XII. 6.) AB határozat, Indokolás [118]–[133]}.
- [22] 1.3. A Gyer. 30. § (5) bekezdés második mondata egy olyan konkrét esetet nevesít (a jogosultnak fel nem róható okból elmaradt ünnepnap kapcsolattartás pótlása), amely esetében a különélő szülő és a gyermek személyes kapcsolattartáshoz való joga nem érvényesülhet.
- [23] A kapcsolattartáshoz való jog pótlásának a Gyer. 30. § (5) bekezdés második mondata általi kizárása esetében az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése és a XVI. cikk (1)–(2) bekezdése érintettsége kétségtelen. További vizsgálatra szorul ugyanakkor az a kérdés, hogy a rendeleti szintű szabályozás kapcsolata az alkotmányos alapjoggal mennyire intenzív, mennyire közvetlen. Következésképpen alapjog-korlátozásról van-e szó, alapjog korlátozására ugyanis csak törvényben van lehetőség. Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdését és XVI. cikk (1)–(2) bekezdését csupán távolról, közvetetten érintő, technikai és nem korlátozó jellegű szabályok rendeleti formában történő kiadása azonban alkotmányosan lehetséges. Másképpen megfogalmazva: az Alkotmánybíróságnak határozatában azt a kérdést kell megválaszolnia, hogy alapjog-korlátozásról van-e szó, avagy a szabály az alapjogot csupán távolról, közvetetten érinti, technikai és nem korlátozó jellegű. Az első esetben a támadott rendelkezés – függetlenül attól, hogy a korlátozás esetleg szükséges és arányos is lehet, ha törvényben jelenik meg – a törvényi szabályozási szint hiánya miatt alaptörvény-ellenes. A második esetben nincs szó alapjog-korlátozásról, ami az indítvány elutasítását kell, hogy eredményezze. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően a továbbiakban azt vizsgálta, hogy Gyer. támadott rendelkezése törvényi szintre tartozó szabályozást tartalmaz-e, vagy csupán technikai, végrehajtó jellegű normát.
- [24] Az Alkotmánybíróság e tekintetben a pótlás általános, illetve az ünnepnap kapcsolattartás pótlásának különös szempontjait is mérlegelte a következők szerint.
- [25] Ami a kapcsolattartás pótlásának jogintézményét érinti általánosságban, megállapítható, hogy a kapcsolattartás célja annak biztosítása, hogy a különélő szülő és a gyermek rendszeresen és folyamatosan részt vehessenek egymás életében. Ha egyes, konkrét kapcsolattartási alkalmak nekik fel nem róható okból el is maradnak, a pótlás jogintézménye biztosítja számukra a találkozást, azt, hogy meghatározott időkereten belül összességében bizonyos időt együtt tölthessenek (a pótlásról a kapcsolattartási határozat, illetve a kapcsolattartás végrehajtására irányuló eljárást lezáró döntés rendelkezik).
- [26] Fontos hangsúlyozni, hogy a szülő-gyermek személyes együttlétének pótlása nemcsak kívánatos, de formálisan egyetlen elmaradt kapcsolattartás esetében sem kizárt {vesd össze a Ptk. 4:182. § (2) bekezdésével, amely szerint „[a] jogosultnak fel nem róható okból elmaradt kapcsolattartást a legközelebbi megfelelő időpontban, de legkésőbb hat hónapon belül pótolni kell”}. Minden kapcsolattartási alkalom elsődlegesen a szülő és a gyermek együttlétét szolgálja, ezért a pótlás szempontjából alapvetően nincs jelentősége annak, hogy a pótlás egy nap-tári szempontból elmúlt és vissza nem hozható időpontot (napot vagy napokat) érint. Az adott időpont elmúlásának azért sem lehet kizárólagos jelentőséget tulajdonítani, mert akkor ez minden folyamatos és időszakos kapcsolattartás pótlásának akadályát képezné (hivatkozhatnánk például arra, hogy az idő nem forgatható vissza, ezért egy adott hétvége elmúltával a pótlásnak nincs értelme, mert a konkrét hétvégre tervezett programok objektív okok miatt nem ismételtethők meg).

- [27] Az ünnepnapok kapcsolattartás jellegzetességeit érintően – figyelemmel a megkeresett minisztérium válaszában foglaltakra is – megjegyzendő az alábbiak. Egyik oldalról tekintve az ünnepnapok közös eltöltésének kiemelt jelentősége van a családok életében: az ünnepekhez kötődő társadalmi, kisebb közösségi és családi hagyományok, rítusok periodikus, együttes megélése fontos közösségteremtő élménye a családtagoknak. Az ünnepnapokhoz kötődő szokások kiemelnek a mindennapi rutinból, és olyan összetartó erőt képviselnek, amelyeknek lelki és érzelmi szempontból meghatározó szerepe van a szülő-gyermek kötődés kialakításában és fenntartásában. Az ünnepnapok kapcsolattartás elmaradása (ami azt jelenti, hogy az ünnepeket a gyermek adott esetben több alkalommal is csak az egyik szülőjével éli át) ezért közvetlenül és jelentősen befolyásolhatja a szülő-gyermek kapcsolatot. Másik oldalról azonban az is kétségtelen, hogy az ünnepnapok az év egy adott, konkrét naptári napjához kötődnek, és az ünnep megélésehez tágabb értelemben hozzátartozik az ünnepi időszakra való felkészülés, a várakozás, az arra való lelki ráhangolódás is. Ha az adott ünnephez közeli időpontban kerül sor a pótlásra (például: pótkarácsony, póthúsvét ugyanabban a szünidei időszakban), az ünnepi élmény intenzitása nem feltétlenül csökken. Lehetséges-e azonban – vagy érdekében áll-e a gyermeknek – az ünnep utólagos megélése az eredetivel teljesen azonos módon hónapokkal később, akár az év egy másik időszakában? Bár az együttlét ilyenkor is pótolható, az így megült ünnep vélhetően akkor is más lesz, ha a szülő esetleg családi körben meg is teremti ugyanazokat a körülményeket.
- [28] 1.4. A fentiek alapján megállapítható, hogy az ünnepnapok kapcsolattartás pótlásának – az időmúlással, a gyermek legjobb érdekével, a kapcsolattartási időpont jellegével, funkciójával vagy más körülménnyel összefüggő – mérlegelést nem engedő kizárása nem tekinthető egyszerű technikai, az alapjogot csak távolról, közvetetten érintő szabálynak. Az ünnep naptári szempontból történő elmulása ezt az álláspontot nem alapozza meg.
- [29] Ennek az az indoka, hogy egyrészt a szülő-gyermek személyes együttlétének pótlása formálisan egyetlen elmaradt kapcsolattartás esetében sem kizárt, másrészt kifejezetten az ünnep pótlólagos megélése a lehetősége sem lehetetlen minden esetben. Összetett, a kapcsolattartás alapjait érintő, lényeges problémáról van szó e körben, és semmiképpen nem egy egyszerű, nyilvánvaló vagy technikai kérdés, hogy az elmaradt ünnepnapok kapcsolattartás pótolható-e. Épp ellenkezőleg: az ünnepnapok kapcsolattartás – mint az az előző pontban kifejtésre került – kiemelkedő jelentőséggel rendelkezik a szülő és a gyermek viszonyában, ezért az ilyen napra eső kapcsolattartás pótlása vagy annak kizárása fontos szabályozási kérdés.
- [30] E következtetést alátámasztja a megkeresett minisztérium válasza, amely az elmaradt ünnepnapok kapcsolattartás pótlásának kizárása mellett érvként a gyakorlati és jogalkalmazói nehézségeket, valamint „az érintett gyermekek érdekében [...] a feleslegesen vitássá tehető ügyek körének” csökkentését említi. Az ünnepnapok kapcsolattartás pótlásának kizártságára tehát a minisztérium is a pro és contra érveket, valamint az érintettek érdekeit egymással összevető mérlegelési, érdemi szabályozási kérdésként tekint.
- [31] Rögzíteni szükséges e körben azt is, hogy a Gyer. szabálya nem vezethető vissza a Ptk.-ra és nem tekinthető annak végrehajtási szabályaként sem. A Ptk. 4:180. § (1) bekezdése a kapcsolattartási jog nevesített tartalmaként határozza meg ugyanis a folyamatos kapcsolattartás mellett „a gyermekkel időszakonként, elsősorban az oktatási szünetek és a többnapos ünnepek időszakában való huzamos együttlétet” is, továbbá a 4:182. § (2) bekezdése leszögezi, hogy a jogosultnak fel nem róható okból elmaradt kapcsolattartást a legközelebbi megfelelő időpontban, de legkésőbb hat hónapon belül pótolni kell. Tehát a Gyer. törvényi háttérét adó Ptk. alapvetően maga sem számol azzal, nem utal arra, hogy az ünnepnapok kapcsolattartást a pótlás szempontjából másképp kellene kezelni, mint más kapcsolattartási alkalmakat.
- [32] Összefoglalva a fentieket: az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése és XVI. cikk (1)–(2) bekezdése által biztosított kapcsolattartáshoz való jog korlátozásának eseteit érintően fennáll a törvényi szintű szabályozás alkotmányos követelménye. A Gyer. 30. § (5) bekezdés második mondata az időszakos kapcsolattartás egyik esetében – törvényi szabályra vissza nem vezethető módon – kifejezett rendelkezéssel kizárja a pótlás lehetőségét. Ez közvetlen kapcsolatban áll a kapcsolattartáshoz való joggal, a vitatott rendelkezés nem technikai, hanem tartalmi és korlátozó jellegű, mert a pótlás – más kapcsolattartási alkalmakhoz képest – formálisan bizonyosan, funkcionálisan pedig feltételesen lehetséges.
- [33] Megállapítható tehát, hogy az alapvető jog korlátozását megvalósító jellege miatt a Gyer. 30. § (5) bekezdés második mondata („Az ünnepnapokra eső elmaradt időszakos kapcsolattartás nem pótolható.”) nem felel meg az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdéséből fakadó törvényi szintű szabályozás alkotmányos követelményének, következésképpen sérti az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdését és a XVI. cikk (1)–(2) bekezdését. Az Alkotmány-

bíróság ezért a bírói kezdeményezésnek helyt adott, és a rendelkező részben foglaltak szerint a támadott rendelkezést megsemmisítette.

- [34] Hangsúlyozza az Alkotmánybíróság, hogy jelen határozat nem jelent állásfoglalást abban a kérdésben, hogy a konkrét ügyben az elmaradt kapcsolattartás pótlásának helye van-e. Az Alkotmánybíróság döntéséből az következik, hogy a bírói kezdeményezés alapjául szolgáló ügyet az alaptörvény-ellenesnek minősített jogszabályi rendelkezés alkalmazása nélkül kell elbírálni, tekintettel arra, hogy az Abtv. 45. § (2) bekezdése alapján a megsemmisített jogszabály az Alkotmánybíróság eljárására okot adó ügyben nem alkalmazható.
- [35] Az Alkotmánybíróságnak biztosítania kell, hogy alaptörvény-ellenes norma ne érvényesülhessen a jogrendben és a bíróságok az előttük folyamatban lévő ügyeket az Alaptörvénnyel összhangban álló jogszabályi rendelkezések alkalmazása révén dönthessék el, továbbá, hogy a hasonló ténybeli alaphól származó, azonos jog alapján megítélendő jogviszonyok hasonló elbírálást nyerjenek a bíróságok előtt. Mindez az Abtv. 45. § (4) bekezdése alapján – az Alaptörvény és a jogbiztonság védelme érdekében – általános alkalmazási tilalom kimondását is indokolja jelen ügyben.
- [36] 2. A megsemmisítésre tekintettel az Alkotmánybíróság az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének állított sérelmét a továbbiakban nem vizsgálta.
- [37] 3. A határozatot az Abtv. 44. § (1) bekezdésének első mondata alapján közzé kell tenni a Magyar Közlönyben.

Budapest, 2021. november 15.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/3239/2021.
Megjelent a Magyar Közlöny 218. számában.

31/2021. (XII. 1.) AB HATÁROZAT

a kábítószer fogalmának a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 459. § (1) bekezdés 18. pont a)–b) alpontjaiban való szabályozásával kapcsolatos mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában – *dr. Handó Tünde, dr. Márki Zoltán és dr. Szívós Mária* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – megállapítja, hogy az Országgyűlés mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet idézett elő azáltal, hogy a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 459. § (1) bekezdés 18. pont a)–b) alpontjaiban nem az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményeknek megfelelően szabályozta a kábítószer fogalmát. Ezért az Alkotmánybíróság felhívja az Országgyűlést, hogy jogalkotói feladatának 2022. szeptember hó 30. napjáig tegyen eleget.
2. Az Alkotmánybíróság a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 459. § (1) bekezdés 18. pont a)–b) alpontjai alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére, valamint alkalmazási tilalmának a kimondására irányuló indítványt elutasítja.
3. Az Alkotmánybíróság a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 459. § (1) bekezdés 33. pontja, továbbá az 1979. évi 25. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a pszichotróp anyagokról szóló, Bécsben, az 1971. évi február hó 21. napján aláírt egyezmény módosításának kihirdetéséről és az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerekről és egyéb, a gyógyszerpiacot szabályozó törvények módosításáról szóló 2005. évi XCV. törvény módosításáról szóló 2020. évi CLIV. törvény alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A Fővárosi Törvényszék tanácsa (a továbbiakban: indítványozó) az előtte 8.B.13/2020. számon folyamatban lévő büntetőeljárást felfüggesztette, és egyidejűleg az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. §-a alapján bírói kezdeményezéssel fordult az Alkotmánybírósághoz a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 459. § (1) bekezdés 18. pont a)–b) alpontjai, valamint 33. pontja, továbbá az 1979. évi 25. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a pszichotróp anyagokról szóló, Bécsben, az 1971. évi február hó 21. napján aláírt egyezmény módosításának kihirdetéséről és az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerekről és egyéb, a gyógyszerpiacot szabályozó törvények módosításáról szóló 2005. évi XCV. törvény módosításáról szóló 2020. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Mód. tv.) alaptörvény-ellenességének a megállapítása és megsemmisítése iránt. Az indítványozó az alaptörvény-ellenességet az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján tartotta megállapíthatónak. Kérte egyúttal, hogy az Alkotmánybíróság rendelkezzen a támadott jogszabályi rendelkezések alkalmazásának a tilalmáról is.
- [2] Az indítványozó előadta, hogy az alapul fekvő büntetőeljárás egyéb bűncselekmények mellett a Btk. 176. § (1) bekezdésébe ütköző kábítószer-kereskedelem büntette, továbbá Btk. 178. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés b) pontja szerint minősülő kábítószer birtoklása büntett miatt van folyamatban. A vádirati tényállás releváns része értelmében a vádlottak egyike kábítószer vásárlása céljából találkozott a másik vádlottal. Az eladó ADB-FUBINACA nevű szert ajánlott fel megvásárlása. Az ügylet nem jött létre, a vevő azonban

az eladó beleegyezése nélkül magával vitt 33,73 gramm ADB-FUBINACA tartalmú fehér port egy korábbi tartozás fejében.

- [3] Az indítványozó tájékoztatása szerint az ADB-FUBINACA egy szintetikus kannabinoid, amelyet 2009-ben szintetizáltak először. Rekreációs célú fogyasztása 2013-tól kezdett terjedni, Magyarországon 2015-ben jelent meg a lefoglalásokban. Ahogy az ilyen ún. dizájn drogokra általában jellemző, az ADB-FUBINACA először új pszichoaktív anyagnak minősült. Az új pszichoaktív anyaggá minősített anyagokról vagy vegyületcsoportokról szóló 55/2014. (XII. 30.) EMMI rendelet (a továbbiakban: EMMI rendelet) 2015. július 11-én hatályba lépett módosítása folytán az 1. melléklet 1. pontjában írt vegyületcsoportba tartozott. 2016. július 17-től 2020. december 31-ig az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerekről és egyéb, a gyógyszerpiacot szabályozó törvények módosításáról szóló 2005. évi XCV. törvény (a továbbiakban: Gytv.) 2. számú melléklet A) Jegyzék 77. sora alá besorolt kábítószernek minősült. A hatályos szabályozást a Mód. tv. 1. melléklete rögzíti. Annak értelmében a Kábítószer Bizottság 2019. március 19-én megtartott 9. ülésén 45 igen, 0 nem szavazat mellett, tartózkodás nélkül úgy határozott, hogy az ADB-FUBINACA-t a Pszichotróp anyagokról szóló 1971. évi egyezmény (a továbbiakban: Pszichotróp Egyezmény) II. jegyzékébe felveszi.
- [4] A jogbiztonságból fakadó követelményekkel összefüggő aggályait az indítványozó az Alkotmánybíróság gyakorlatát összefoglalva, abból különösen a 3284/2017. (XI. 14.) AB határozat, a 8/2003. (III. 14.) AB határozat és az 54/2004. (XII. 13.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.) megállapításait kiemelve adta elő. Rámutatott, hogy a korábban hatályos szabályozást vizsgálva az Alkotmánybíróság azt kifogásolta, hogy a kábítószerlisták kihirdetése nem a megfelelő szintű jogszabályban és nem a nemzeti szintű lajstromoktól elkülönítve történt meg, az egyezmények változásai törvényben nem, egyéb jogszabályokban pedig csak részlegesen és utalásszerűen jelentek meg. Az indítványozó szerint a felhívott alkotmánybírósági határozatokból, különösen az Abh.-ből egyértelműen kiolvashatók a kábítószer – és ebből következően az új pszichoaktív anyag – fogalmával kapcsolatos büntetőjogi szabályozásra irányadó alapvető alkotmányos követelmények.
- [5] Az új pszichoaktív anyag büntetőjogi fogalmának meghatározására irányuló szabályozás alaptörvény-ellenességét az indítványozó a következőkkel indokolta. A Btk. 459. § (1) bekezdés 33. pontja szerint az új pszichoaktív anyag a Gytv.-ben meghatározott anyag, az utalt definíciót a Gytv. 1. § 37. pontja rögzíti. Kiemelte az indítványozó, hogy a Gytv. azonban nem tartalmazza az új pszichoaktív anyagok jegyzékét. A Btk.-ban rögzített utalást követve ugyanis kizárólag egy általános definíció ismerhető meg, továbbá az a tény, hogy az irányadó listát egy miniszteri rendelet tartalmazza. Sem a Btk.-ból, sem a Gytv.-ből nem derül ki, hogy konkrétan melyik jogszabály tartalmazza az új pszichoaktív anyagok listáját.
- [6] A hatályos szabályozási megoldást az indítványozó hasonlónak tartja azzal a korábbi szabályozással, amelynek alkotmányellenességét az Alkotmánybíróság megállapította. Sőt úgy véli, hogy a hatályos szabályozás a korábbiaknál is több bizonytalanságot hordoz magában. Korábban ugyanis a büntető anyagi jogi norma legalább azt tartalmazta, hogy nem az utalásban felhívott jogszabályokban, hanem az azok végrehajtására kiadott jogszabályokban kell keresni az irányadó listákat. A hatályos szabályozásból azonban még az sem derül ki, hogy a Btk. értelmező rendelkezésében felhívott norma önmagában is utaló szabályt tartalmaz.
- [7] Az indítványozó szerint ezért az új pszichoaktív anyag fogalmát értelmező büntető anyagi jogi szabály sérti az Abh.-ből kiolvasható azon követelményt, amely szerint egy adott bűncselekmény elkövetési tárgyával kapcsolatos keretkitöltő rendelkezéseket közvetlenül a Btk. rendszerébe illeszthető normáknak kell egyértelműen tartalmazniuk. Sérti továbbá azt a követelményt, amely szerint a büntetőeljárás megindításának és lefolytatásának alapjául csak azon további jogi rendelkezések szolgálhatnak, amelyek a büntető anyagi jogi normában írt elkövetési tárgy általános meghatározását konkretizálják. Adott esetben ugyanis nem a Btk. utaló szabályában szereplő Gytv., hanem egy EMMI rendelet végzi el ezt a konkretizálást. Ebből következően a szabályozás nem felel meg a normavilágosság és a jogbiztonság követelményrendszerének, ezáltal az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének a sérelméhez vezet.
- [8] A kábítószer büntetőjogi fogalmának meghatározására irányuló szabályozás alaptörvény-ellenességét az indítványozó az alábbiakkal indokolta. A Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pontja a kábítószer fogalmát az a)–c) alpontokban három további dokumentumra utalva határozza meg, ezek: az 1988. évi 17. törvényerejű rendelettel kihirdetett, az Egységes Kábítószer Egyezmény módosításáról és kiegészítéséről szóló, Genfben, 1972. március 25-én kelt Jegyzőkönyvvel módosított és kiegészített, az 1965. évi 4. törvényerejű rendelettel (a továbbiakban: 1965. évi 4. tvr.) kihirdetett, a New-Yorkban, 1961. március 30-án kelt egyezmény (a továbbiakban: Egységes Kábítószer Egyezmény); az 1979. évi 25. törvényerejű rendelettel (a továbbiakban: 1979. évi 25. tvr.) kihirdetett Pszichotróp Egyezmény; valamint a Gytv. Az indítványozó szerint annak következtében, hogy a szabályozás utaló normá-

kon keresztül bevonja a kábítószer fogalma alá az Egységes Kábítószer Egyezmény és a Pszichotróp Egyezmény listáin található szereket, a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények elkövetési tárgyát közvetlenül nemzetközi jogi normák határozzák meg. A Gytv. 2. számú melléklete azokat a szereket sorolja fel, amelyek esetében – élve a Pszichotróp Egyezmény felhatalmazásával – a jogalkotó úgy foglalt állást, hogy a nemzetközi jogi kötelezettségekből fakadónál szigorúbb ellenőrzésre van szükség. A Gytv. A) jegyzékén a Pszichotróp Egyezmény I. jegyzékén, míg B) jegyzékén a Pszichotróp Egyezmény II. jegyzékén szereplő szerekekkel egy tekintet alá eső szerekek szerepelnek.

- [9] Az így kialakított, összetett szabályozási rendszerben az indítványozó szerint komoly problémákat okoz a dizájnertdrogok megjelenése és minősítése, mivel a nemzetközi szerződések módosítása időigényes és összetett folyamat. A kábítószerpiac változásait az ENSZ Kábítószer Bizottsága (*United Nations Commission on Narcotic Drugs*, a továbbiakban: CND) monitorozza. A CND évente egyszer tartja meg azt az ülést, amelyen áttekinti az elmúlt időszak fejleményeit, és dönt arról, mely szerekek listára vétele szükséges. Ezeket a döntéseket a CND határozati formában hozza meg arról, ha egy adott anyagot felvesznek az Egységes Kábítószer Egyezmény vagy a Pszichotróp Egyezmény valamelyik jegyzékére. A jegyzékek módosítása pedig azt eredményezi, hogy az adott anyag hazánkban is kábítószernek kell, hogy minősüljön.
- [10] Utalt rá az indítványozó, hogy a jogalkotó a CND határozatait érintően évek óta azt a szabályozási technikát követi, hogy a változtatásokat – viszonylagos rendszerességgel – törvényben kihirdeti. Ezen megoldás eredményeként a kábítószernek minősülő anyagok teljes listája számos törvény áttekintésével határozható meg. (Az indítványozó ezeket a törvényeket indítványában táblázatban foglalta össze.) Rámutatott az indítványozó a hivatkozott törvények közös jellemzőjeként arra, hogy az azokban kihirdetett CND-határozatokkal listára vett anyagok nem jelennek meg az Egységes Kábítószer Egyezményt, illetve a Pszichotróp Egyezményt kihirdető törvényerejű rendeletekben szereplő jegyzékeken. Ebből következően az, aki a Btk. értelmező rendelkezéseiben utalt normákból kívánja megismerni a kábítószernek minősülő szerekek jegyzékét, hiányos ismeretekre tesz szert. Azokban ugyanis az újabb, külön törvényekkel kihirdetett anyagokat nem fogja megtalálni.
- [11] Nem egységes ugyanakkor a jogalkotó eljárása valamennyi, a nemzetközi jogi dokumentumok listájára újonnan felvett anyag esetében sem. A CND 2001. március 20-án határozott a 4-MTA nevű anyag felvételéről a Pszichotróp Egyezmény I. jegyzékére, amely határozatot hazánkban semmilyen belső jogi norma nem hirdette ki, ennek ellenére az Egyezményt kihirdető törvényerejű rendelet szövegén a jogalkotó a változást átvezette. Hasonló eredményt ért el a jogalkotó az indítványozó szerint az egyes nemzetközi szerződések kihirdetéséről rendelkező jogszabályok, valamint a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 2005. évi XXX. törvénnyel (a továbbiakban: régi Btk. Mód. tv.). Abban ugyanis az Abh.-ban írt követelményeknek megfelelően úgy hirdette ki a nemzetközi egyezmények kábítószerlistáit, hogy módosította a nemzetközi egyezményeket kihirdető törvényerejű rendeleteket, és kiegészítette őket a jegyzékekkel. Ekkor a jegyzékek az akkor aktuális állapotot tükrözték. Mindehhez képest a CND 2015. március 13-i ülésén listára vett anyagok átvezetése a belső jogban nem történt meg. Az ekkor listára vett anyagok egy része már korábban is szerepelt a Gytv. kábítószerlistáján, egy másik része pedig új pszichoaktív anyagnak minősül.
- [12] További problémákat generált az indítványozó szerint a Mód. tv.-ben a jogalkotó által alkalmazott szabályozási technika. A jogszabály 20. §-a 2021. január 1-jével hatályon kívül helyezte a Gytv. 2. számú mellékletének egyes sorait. Ezek a sorok azoknak a szerekeknek egy része volt megtalálható, amelyeket a CND 2019. és 2020. évi határozataival vett fel a Pszichotróp Egyezmény listájára. A Pszichotróp Egyezményt kihirdető törvényerejű rendeletet ezzel együtt ugyanakkor a jogalkotó nem módosította, így a hatályon kívül helyezett sorokban korábban szereplő anyagok jelenleg egyik hazai kábítószerlistán sem szerepelnek, büntetőjogi tilalmazottságuk kizárólag a Mód. tv.-ből derül ki.
- [13] Ebben a körbe tartozik a konkrét ügyben a vádlottak terhére rótt bűncselekmény elkövetési tárgyaként szereplő ADB-FUBINACA is. Ez az anyag 2020. december 31-ig a Gytv. 2. számú melléklet A) jegyzék 77. sorában szerepelt. Ez a sor a hatályos szövegállapot szerint üres. A Mód. tv. 2. §-a értelmében ugyanakkor az Országgyűlés kihirdette a CND 2019. március 19-én elfogadott 62/5-62/9. számú határozatait, valamint 2020. március 4-én elfogadott 63/4-63/13. számú határozatait. A Mód. tv. 3. § (1) bekezdése szerint a CND 2019. március 19-én elfogadott 62/5. számú határozatában foglalt módosítás hivatalos magyar nyelvű fordítását az 1. melléklet tartalmazza. Ennek értelmében a CND 2019. március 19-én megtartott 9. ülésén 45 igen, 0 nem szavazat mellett, tartózkodás nélkül úgy határozott, hogy az ADB-FUBINACA-t a Pszichotróp anyagokról szóló 1971. évi egyezmény II. jegyzékébe felveszi.

- [14] Az indítványozó kifogása szerint mindennek ellenére az ADB-FUBINACA jelenleg nem található meg a házánkban kihirdetett és a Btk. értelmező rendelkezésében utalt Pszichotróp Egyezmény II. jegyzékén, és azt nem tartalmazza más, a Btk. értelmező rendelkezései által felhívott jogi norma sem.
- [15] A fent vázolt jogalkotói megoldás az indítvány értelmében azt eredményezi, hogy a büntetőjogi kábítószer-fogalmat tartalommal kitöltő kábítószerlisták teljes tartalma nem ismerhető meg a Btk. értelmező rendelkezéseiben felhívott, összesen hat jegyzékből. Ahhoz szükséges további hét törvény és az ENSZ kábítószerrel kapcsolatos döntéshozatali mechanizmusának az ismerete. Tudni kell továbbá a CND éves üléseiről, és arról, hogy azon rendszeresen döntést hoznak újabb szerek listára vételéről, valamint arról is, hogy az egyes határozatokat melyik törvény milyen hatállyal hirdette ki Magyarországon.
- [16] Az indítványozó utalt arra is, hogy jelenleg a Nemzeti Szakértői és Kutató Központ által vezetett adatbázis van a jogalkalmazók segítségére. Ez tartalmaz egy „A Magyarországon megjelent, a Kábítószer és Kábítószerfüggőség Európai Megfigyelő Központjának Korai Jelzőrendszerébe (EMCDDA EWS) 2005 óta bejelentett ellenőrzött anyagok büntetőjogi vonatkozású besorolása” elnevezésű táblázatot. Ez az adatbázis nyilvánvalóan nem tekinthető irányadónak az anyagok büntetőjogi minősítésében, azonban az indítványozó szerint jól mutatja a jog megismerhetőségének problémás jellegét, hogy tapasztalatai szerint a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények miatt indult büntetőügyekben rendszeresen eljáró gyakorlati szakemberek is csupán ebből a forrásból tudják feltárni az adott ügyben alkalmazandó jogot.
- [17] A fentiekre tekintettel az indítványozó úgy véli, hogy a kábítószerlisták módosítása és a módosítások hatályba léptetése nem észszerű rendben történik, a módosítások nem egyértelműek és a legkevésbé sem áttekinthetők. A kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények törvényi tényállásával összefüggő, az elkövetési tárgyat meghatározó jogszabályok a jogrendszerben szétszórva lelhetők csak fel. A büntetőjogi kábítószer-fogalom mint anyagi jogi norma tartalmának megállapítása a jogrendszert kezelni tudók számára is bonyolult, mindenki más számára pedig gyakorlatilag lehetetlen. Az indítványozó szerint a hatályos szabályozás ezért – figyelemmel az Abh.-ban foglalt alkotmányértelmezésre is – sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiságból fakadó jogbiztonságot, és abból következően a norma tartalmával szemben támasztható követelményeket. Az alaptörvény-ellenességet pedig a Btk. értelmező rendelkezései és a Mód. tv. szabályozása együttesen idézik elő.
- [18] Az indítványozó okfejtése szerint a szabályozás alkotmányossági szempontból akkor nem lenne kifogásolható, ha a CND-határozatokat kihirdető törvények módosítanák a nemzetközi szerződéseket kihirdető törvényerejű rendeleteket, vagy ha a Btk. a CND-határozatokat kihirdető törvényekre is utalna a kábítószer fogalmának értelmezése során. Megjegyezte az indítványozó, hogy az alaptörvény-ellenesség valamennyi, általa táblázatba foglalt törvény esetben fennáll, azonban a konkrét ügyben kizárólag a Mód. tv.-t kell alkalmaznia a bíróságnak. Ezért az indítványozó az Alkotmánybíróságtól a Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pont *a)* és *b)* alpontjai, illetve ugyanezen törvényhely 33. pontja, valamint a Mód. tv. alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését kérte, valamint azt, hogy rendelkezzen a támadott jogszabályi rendelkezések alkalmazásának a tilalmáról.
- [19] 2. Az indítvánnyal kapcsolatos jogi álláspontjáról az igazságügyi miniszter *amicus curiae* beadványban tájékoztatta az Alkotmánybíróságot. A beadványban foglaltak az Alkotmánybíróság az eljárása során figyelembe vette.

II.

- [20] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

- [21] 2. A Btk. indítvánnyal érintett rendelkezései:

„459. § (1) E törvény alkalmazásában

[...]

18. *kábítószer*:

a) az 1988. évi 17. törvényerejű rendelettel kihirdetett, az Egységes Kábítószer Egyezmény módosításáról és kiegészítéséről szóló, Genfben, 1972. március 25-én kelt Jegyzőkönyvvel módosított és kiegészített, az 1965. évi

4. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a New-Yorkban, 1961. március 30-án kelt Egységes Kábítószer Egyezmény mellékletének I. és II. Jegyzékében meghatározott anyag,
- b) az 1979. évi 25. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a pszichotróp anyagokról szóló, Bécsben, az 1971. évi február hó 21. napján aláírt egyezmény mellékletének I. és II. Jegyzékében meghatározott veszélyes pszichotróp anyag és
- c) az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerekről és egyéb, a gyógyszerpiacot szabályozó törvények módosításáról szóló 2005. évi XCV. törvény 2. számú mellékletében meghatározott pszichotróp anyag;
- [...]
33. új *pszichoaktív anyag*: az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerekről és egyéb, a gyógyszerpiacot szabályozó törvények módosításáról szóló törvényben meghatározott anyag.”

III.

- [22] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt hangsúlyozza, hogy a hatáskörébe tartozó ügyeket az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés a)–g) pontjai sorolják fel. Az Alkotmánybíróság – az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének megfelelően – az Alaptörvény védelmének legfőbb szerveként alkotmányos kötelezettségeit hatáskörei gyakorlása folytán teljesíti {3136/2013. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [7]}. Ennek során nemcsak az eljárásait kezdeményező indítványok jogalapját köteles vizsgálni, de nem mellőzheti annak vizsgálatát sem, hogy az egyes indítványok formája és tartalma megfelel-e az Alaptörvényben szabályozott típuskényszernek, továbbá a törvényi feltételeknek. {3058/2015. (III. 1.) AB végzés, Indokolás [9]}
- [23] Az Alkotmánybíróság ezért elsőként azt vizsgálta, hogy a bírói indítvány megfelel-e az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésében, valamint az Abtv. 25. §-ában, 51. §-ában, 52. § (1) bekezdésében, 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjában, továbbá az 52. § (4)–(6) bekezdésében foglaltakból következő formai és tartalmi követelményeknek.
- [24] 2. Az adott eljárásban az indítványozó az Abtv. 25. § (1) bekezdésére alapította a kérelmét, amely a Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pont a)–b) alpontjai, valamint 33. pontja, továbbá a Mód. tv. alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányult. Az Alkotmánybíróság erre is figyelemmel vizsgálta, hogy az indítvány a határozott kérelem feltételeinek [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pont] megfelel-e.
- [25] Az indítványozó megjelölte azt a törvényi rendelkezést [Abtv. 25. § (1) bekezdés], amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont]. Az indítványozó előadta az eljárás megindításának indokait [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítványozó megjelölte az Alkotmánybíróság által vizsgálandó jogszabályi rendelkezéseket [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont] és az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését [B] cikk (1) bekezdés] [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont].
- [26] Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja értelmében az indítványnak indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezések miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével. Ennek a feltételnek az indítvány csak részben felel meg. Alkotmányjogilag értékelhető indokolást ugyanis a kifogásolt jogszabályi rendelkezések közül csak a Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pont a)–b) alpontjai, valamint 33. pontja vonatkozásában tartalmaz. Nem adott elő ugyanakkor az indítványozó önállóan értékelhető indokolást a Mód. tv. alaptörvény-ellenességére nézve. Az indítványozó ugyanis a Mód. tv.-hez kapcsolódó kifogásaival is voltképpen a Btk. felhívott rendelkezéseinek az alaptörvény-ellenességét támasztotta alá. Így az indítványozói indokolás a sérülni vélt jogszabályi rendelkezések köréből a Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pont a)–b) alpontjai, valamint 33. pontja Alaptörvénnyel való összhangjának a vizsgálatára alkalmas. Ezért a Mód. tv. alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság érdemben nem vizsgálta [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont].
- [27] Az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy az indítvány kifejezett kérelmet tartalmaz az Alkotmánybíróság döntésének tartalmára [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont]. Az indítvány az Abtv. 41. § (1) bekezdésében a kifogásolt jogszabályi rendelkezések alaptörvény-ellenességének a megállapítására és megsemmisítésére irányul.
- [28] 3. Az Abtv. 25. § (1) bekezdése értelmében az egyedi normakontroll eljárásnak további két – egymással összefüggő – feltétele, hogy a bírói kezdeményezés ténybeli alapja a bíró előtt folyamatban lévő egyedi ügy legyen, és a kezdeményezésnek ebben az ügyben alkalmazandó jogszabály vizsgálatára kell irányulnia {3112/2014. (IV. 17.) AB végzés, Indokolás [3]; 3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [22]}. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata értelmében ugyanis a bírói kezdeményezés mint normakontroll egyedi vagy konkrét jellege

az absztrakt utólagos normakontrollhoz képest annyiban szűkebb, hogy az indítványozó bíró csak az ügyben alkalmazott jogszabályt támadhatja meg, és részletesen meg kell indokolnia, hogy az adott ügyben valóban szükséges alkalmaznia a támadott jogi normát. Csak ezzel biztosítható ugyanis a kezdeményezés egyedi – konkrét – normakontrolljellege.

- [29] Jelen ügyben az indítványozó kifejtette, hogy az alapul fekvő büntetőeljárásban a vádlottak terhére rótt bűncselekmény elkövetési tárgyaként az ADB-FUBINACA szerepel. A Mód. tv. 3. § (1) bekezdése és 1. melléklete értelmében a CND 2019. március 19-én úgy határozott, hogy az ADB-FUBINACA-t a Pszichotróp Egyezmény II. jegyzékébe felveszi. Így ez az anyag Magyarországon is kábítószernek minősül. Ennek ellenére az ADB-FUBINACA az indítványozó kifogása szerint jelenleg nem található meg a hazánkban kihirdetett, és a Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pont *b)* alpontjában foglalt értelmező rendelkezésében utalt Pszichotróp Egyezmény II. jegyzékén, és azt nem tartalmazza más, a Btk. értelmező rendelkezései által felhívott jogi norma sem.
- [30] Mindezek után az indítványozó bíróságnak az előtte folyamatban lévő eljárásban azt kell vizsgálnia, hogy az ADB-FUBINACA a Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pontja értelmében kábítószernek minősül-e. Ehhez ugyanakkor nem kell alkalmaznia a Btk. 459. § (1) bekezdés 33. pontját és nem kell értelmeznie az új pszichoaktív anyag fogalmát.
- [31] A fentiek alapján megállapította az Alkotmánybíróság, hogy a támadott rendelkezések közül az indítványozó előtt folyamatban lévő konkrét eljárásban a Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pontja alkalmazandó norma, így helye van az érdemi alkotmányossági vizsgálatának. Ezzel szemben az indítványozó bíróságnak a Btk. 459. § (1) bekezdés 33. pontja szerinti értelmező rendelkezést nem kell alkalmaznia, amely okból annak kapcsán érdemi alkotmányossági vizsgálat sem folytatható a jelen ügyben.
- [32] 4. A fentiekre figyelemmel az Alkotmánybíróság a Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pont *a)* és *b)* alpontja alkotmányossági vizsgálatát az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése tekintetében folytathatta le.

IV.

- [33] 1. Az indítványozó szerint a Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pont *a)* és *b)* alpontjaiban foglalt értelmező rendelkezés nem felel meg az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiságból fakadó és a jogbiztonsággal összefüggő követelményeknek.
- [34] Az indítvány vizsgálata keretében az Alkotmánybíróság áttekintette az indítvány tartalmával összefüggő hazai jogi szabályozást és annak elméleti hátterét.
- [35] A Btk. 459. §-ához kapcsolódó jogalkotói indokolás értelmében a törvény továbbra is az ún. listás szabályozást követi: kábítószernek a nemzetközi egyezményekben és a külön törvényben meghatározott kábítószereket és pszichotróp anyagokat kell tekinteni. A Btk. kodifikálásakor tehát a jogalkotó a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) hatálya alatt kidolgozott szabályozási megoldás alkalmazása mellett döntött.
- [36] Ezzel összefüggésben meg kell jegyezni, hogy már a régi Btk. indokolása is rámutatott: a kóros élvezetre alkalmas kábítószeres köré változó. „Ennek oka egyrészt a fogyasztói réteg szokásainak, igényeinek a változása (bizonyos kábítószeres és élvezeti módok divatja), másrészt a kémia és kémiai technológia fejlődése, mely egyre újabb vegyületeket produkál, illetőleg tesz kóros élvezetre is alkalmassá. A büntető törvényben ezért sem lenne helyes meghatározni a kábítószer fogalmát. Büntetőjogi szempontból is ugyanaz tekintendő kábítószernek, amit külön jogszabály kábítószernek nyilvánít.” (Indokolás a 282. §-hoz) A régi Btk. ezen eredeti szabályozása nem is tartalmazott a kábítószer fogalmát meghatározó értelmező rendelkezést, illetve a Btk. 286/A. § (2) bekezdésének az 1993. május 15-től hatályos szövege annyit rögzített, hogy a 282. és a 282/A. § alkalmazásában kábítószeren a visszaélés szempontjából veszélyes pszichotróp anyagot is érteni kell.
- [37] Ezt a szabályozást bővítette ki a kábítószer fogalmának a meghatározásával a büntető jogszabályok és a hozzájuk kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2003. évi II. törvény (a továbbiakban: 2003. évi II. törvény). A normaszöveg-javaslatához fűződő jogalkotói indokolás értelmében az új szabály a Btk. 286/A. § (2) bekezdésének módosításával, meghatározott jogszabályra történő utalással pontosabban határozza meg, hogy a Btk. 282–283. §-ainak alkalmazásában mit kell kábítószeren érteni. „Ezeket az anyagokat a kábítószeres tekintetében [a (2) bekezdés új *a)* pontja] az 1/1968. (V. 12.) BM–EüM együttes rendelet 1–2. melléklete, míg a pszichotróp anyagok tekintetében [a (2) bekezdés *b)* pontja] a 4/1980. (VI. 24.) EüM–BM együttes rendelet mellékletének 1. és 2. jegyzéke határozza meg.”

- [38] A szabályozás ezt követően az egyes nemzetközi szerződések kihirdetéséről rendelkező jogszabályok, valamint a régi Btk. Mód. tv. eredményeként alakult át jelentős mértékben. A módosítás indokál –, ahogyan arra a módosító törvény normaszöveg-javaslatához fűzött jogalkotói indokolás kifejezetten utal – az Alkotmánybíróság Abh.-ban tett megállapításai szolgáltak, amelyek jelentős mértékben átalakították a Btk. 2003. évi II. törvénnyel megállapított, kábítószerrel való visszaéléssel kapcsolatos rendelkezéseit.
- [39] A módosítás jelen ügy szempontjából releváns előzménye, hogy az Abh. 2005. május 31-i hatállyal a Btk. 286/A. §-ában foglalt kábítószer-fogalmat is megsemmisítette. Nem tartotta ugyanis a jogbiztonsággal összeegyeztethetőnek, hogy az Egységes Kábítószer Egyezmény, illetve a Pszichotróp Egyezmény I–IV. listáinak eredeti és mindenkor hatályos (módosított) szövegét az Országgyűlés törvényben nem hirdette ki. A megsemmisítés következtében szükségessé vált, hogy a jogalkotó az értelmező rendelkezés helyébe új, a jogbiztonságot az Abh. rendelkezésének megfelelően biztosító értelmező rendelkezést illesszen. Ezt a jogalkotó a módosító törvénnyel végezte el.
- [40] A módosító törvénnyel megalkotott értelmező rendelkezés szolgált mintául a Btk. jelen ügyben kifogásolt 459. § (1) bekezdés 18. pontjának a meghatározásakor. Utóbbi jogszabályhely *a)* és *b)* pontja a régi Btk. 286/A. § (2) bekezdés *a)* és *b)* pontjaival szó szerint azonos, míg a *c)* pontok tartalmilag egyeznek.
- [41] 2. A Btk. kifogásolt értelmező rendelkezésében felhívott 1965. évi 4. tvr.-t a jogalkotó legutóbb az egyes egészségügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2009. évi CLIV. törvény 123. §-ával módosította. Annak értelmében az 1965. évi 4. tvr. „Melléklet az Egységes Kábítószer Egyezményhez” című része a módosító törvény 2. számú melléklete szerint a következő sorral egészül ki: „Oripavine (oripavin) (Magyarországon 2010. január 1-jétől minősül kábítószernek.)”
- [42] A módosító jogszabályhely normaszöveg-javaslatához fűződő jogalkotói indokolás kifejezetten utal arra, hogy a CND 2007. március 14-én hozta meg az 50/1. számú határozatát, mely szerint a korábban nemzetközileg nem ellenőrzött oripavin nevű anyagot az Egységes Kábítószer Egyezmény mellékletének I. jegyzékére kell felvenniük az egyezményt aláíró országoknak. Ezen nemzetközi kötelezettség alapján a CND határozat 2007. júniusi bécsi kihirdetését követően hazánknak az oripavint haladéktalanul fel kellett vennie az 1965. évi 4. törvényerejű rendelet I. mellékletének I. kábítószer jegyzékére. „A fentiek alapján nyilvánvaló, hogy hazánk mulasztásos jogsértést követ el mindaddig, amíg nem tesz eleget a Kábítószer Egyezmény aláírásakor vállalt kötelezettségének (az Európai Unió többi tagállamában ez már megtörtént). Az oripavin kábítószer listára való felvétele azért is fontos, mert a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény [...] visszaélés kábítószerrel tényállása vonatkozásában, ha az újonnan megjelenő kábítószer vagy pszichotróp anyag nem szerepel ezen a jegyzéken, akkor az ezzel az anyaggal visszaélő elkövető nem büntethető.” Az indokolás rámutat arra is, hogy „az Alkotmánybíróság 2005. évi döntése alapján a kábítószernek vagy pszichotróp anyagnak minősülő anyagok listára helyezése törvényi szinten (jelen esetben tvr. szinten) kell, hogy megtörténjen. Ez képezhet alapot a Btk. számára a kábítószerrel való visszaélés tényállásának megállapításakor.”
- [43] Az 1965. évi 4. tvr.-ben az utóbb jegyzékbe vett anyagok mellett szerepel az a dátum, amelytől fogva az adott anyag Magyarországon kábítószernek minősül. Az I. és II. jegyzéket érintően a legutóbbi ezen dátumok közül: 2010. január 1. A jegyzékek azt követő módosításait tehát a törvényerejű rendelet bizonyosan nem tartalmazza.
- [44] A Pszichotróp Egyezményt kihirdető 1979. évi 25. tvr. listákat tartalmazó szövegrészét a jogalkotó az Abh. nyomán, a régi Btk. Mód. tv.-vel illesztette be a törvényerejű rendeletbe, az azon szereplő anyagok felsorolását azóta nem módosította.
- [45] Az 1979. évi 25. tvr.-ben az utóbb jegyzékbe vett anyagok mellett szintén szerepel az a dátum, amelytől fogva az adott anyag Magyarországon kábítószernek minősül. Az I. és II. jegyzéket érintően a legutóbbi ezen dátumok közül a fentieknek megfelelően: 2004. május 1. A jegyzékek azt követő módosításait tehát a törvényerejű rendelet bizonyosan nem tartalmazza.
- [46] 3. A kapcsolódó jogszabályi környezet áttekintésével az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Egységes Kábítószer Egyezmény mellékletében szereplő jegyzékek egyes módosításait a jogalkotó az alábbi hazai jogszabályokban hirdette ki:
– az 1965. évi 4. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a New-Yorkban, 1961. március 30-án kelt Egységes Kábítószer Egyezmény módosításának kihirdetéséről szóló 2017. évi LXXI. törvény (Egyesült Nemzetek Kábítószer Bizottsága 2016. március 18-án elfogadott 59/1. számú határozatban foglalt módosítás – acetyl-fentanyl)

- az 1965. évi 4. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a New-Yorkban, 1961. március 30-án kelt Egységes Kábítószer Egyezmény módosításának kihirdetéséről szóló 2017. évi CLXXI. törvény (az Egyesült Nemzetek Kábítószer Bizottsága 2017. március 16-án elfogadott 60/2. és 60/3. számú határozatban foglalt módosítás – U-47700, butyrfentanyl)
- az 1965. évi 4. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a New-Yorkban, 1961. március 30-án kelt Egységes Kábítószer Egyezmény módosításának kihirdetéséről szóló 2018. évi LXX. törvény [az Egyesült Nemzetek Kábítószer Bizottsága 2018. március 14-én elfogadott 61/1–6. számú határozatban foglalt módosítás – carfentanil, ocfentanil, furanylfentanyl, acryloylfentanyl (acrylfentanyl), 4-fluoroisobutyrfentanyl, tetrahydrofuranylfentanyl]
- az 1965. évi 4. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a New-Yorkban, 1961. március 30-án kelt Egységes Kábítószer Egyezmény módosításának kihirdetéséről szóló 2020. évi CLIII. törvény (az Egyesült Nemzetek Kábítószer Bizottsága 2019. március 19-én elfogadott 62/1–62/4. számú határozatában, valamint 2020. március 4-én elfogadott 63/2. és 63/3. számú határozatában foglalt módosítás – parafluorobutyrylfentanyl, ortho-fluorofentanyl, methoxyacetylfentanyl, cyclopropylylfentanyl, crotonylylfentanyl, valerylylfentanyl)
- [47] Megállapította továbbá az Alkotmánybíróság, hogy a Pszichotróp Egyezmény mellékletében szereplő jegyzékek egyes módosításait a jogalkotó az alábbi hazai jogszabályokban hirdette ki:
- az 1979. évi 25. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a pszichotróp anyagokról szóló, Bécsben az 1971. évi február hó 21. napján aláírt egyezmény módosításának kihirdetéséről szóló 2013. évi CCXIX. törvény [az Egyesült Nemzetek Kábítószer Bizottsága 2013. március 13-án elfogadott, 56/1. számú határozatban foglalt módosítás – gamma-hidroxi-vajsav (GHB)]
- az 1979. évi 25. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a pszichotróp anyagokról szóló, Bécsben az 1971. évi február hó 21. napján aláírt egyezmény módosításának kihirdetéséről szóló 2017. évi CLXXII. törvény [az Egyesült Nemzetek Kábítószer Bizottsága 2017. március 16-án elfogadott, 60/4–60/11. számú határozataiban foglalt módosítás – 4-MEC (4-methylethcathinone), ethylone, pentedrone, ethylphenidate, MPA (methiopropamine), MDMB-CHMICA, 5F-APINACA (5F-AKB-48), XLR-11]
- az 1979. évi 25. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a pszichotróp anyagokról szóló, Bécsben, az 1971. évi február hó 21. napján aláírt egyezmény módosításának kihirdetéséről szóló 2018. évi LXXII. törvény (az Egyesült Nemzetek Kábítószer Bizottsága 2018. március 14-én elfogadott, 61/7–61/12. számú határozataiban foglalt módosítás – AB-CHMINACA, 5F-MDMB-PINACA, AB-PINACA, UR-144, 5F-PB-22, 4-fluoroamphetamine)
- Mód. tv. [az Egyesült Nemzetek Kábítószer Bizottsága 2019. március 19-én elfogadott 62/5–62/9., valamint 2020. március 4-én elfogadott 63/4–63/13. számú határozataiban foglalt módosítás – ADB-FUBINACA, FUB-AMB (MMB-FUBINACA, AMB-FUBINACA), CUMYL-4CN-BINACA, ADB-CHMINACA (MAB-CHMINACA), N-ethylnorpentylone (ephylone), DOC, AB-FUBINACA, 5F-AMB-PINACA (5F-AMB, 5F-MMB-PINACA), 5F-MDMB-PICA (5F-MDMB-2201), 4F-MDMB-BINACA, 4-CMC (4-chloromethcathinone, clephedrone), N-ethylhexedrone, alpha-PHP, flualprazolam, etizolam].
- [48] Mind az Egységes Kábítószer Egyezmény, mind a Pszichotróp Egyezmény jegyzékeit érintő, külön törvényben kihirdetett, fent felsorolt módosítások kapcsán megállapítható, hogy azok az egyes egyezményeket kihirdető magyar törvényerejű rendeletekben nem jelennek meg.
- [49] 4. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban az 1965. évi 4. tvr.-ben és az 1979. évi 25. tvr.-ben szereplő jegyzékek tartalmát, továbbá a fentiekben hivatkozott egyéb, a CND határozatait kihirdető jogszabályok tartalmát vetette össze az Egységes Kábítószer Egyezmény és a Pszichotróp Egyezmény hatályos I. és II. jegyzékeivel, továbbá a CND-nek az egyezményeket módosító döntéseivel.
- [50] Annak eredményeként megállapította az Alkotmánybíróság, hogy mindkét egyezmény hatályos jegyzékein szerepelnek olyan anyagok, amelyeket sem az utalt törvényerejű rendeletek jegyzékei, sem az egyéb, a CND határozatait kihirdető hazai – fent felsorolt – törvények nem tartalmaznak. Így azok a hazai jogi szabályozás értelmében nem minősülnek az Egységes Kábítószer Egyezmény vagy a Pszichotróp Egyezmény valamely jegyzékébe sorolt és hazánk nemzetközi kötelezettségvállalásának eredményeként büntetőjogi szankcionálás alapjául szolgáló anyagoknak.
- [51] Az irányadó jogszabályi környezet áttekintésével az Alkotmánybíróság ugyanakkor emellett azt is megállapította, hogy ezek az – egyezményeket kihirdető törvényerejű rendeletek és egyéb, fent felsorolt külön jogszabályok rendelkezései közül hiányzó – anyagok majdnem teljeskörűen – mindössze két kivétellel – szerepelnek a Gytv. 2. számú mellékletében, így azok a Gytv. 1. § 5. pontja szerinti értelmező rendelkezés szerint egységesen pszichotróp anyagnak minősülnek.

- [52] A hazai jogalkotó által választott ezen szabályozási megoldás az alábbi anomáliát eredményezi.
- [53] A Pszichotróp Egyezmény hatályos jegyzékében szereplő egyes anyagok nem szerepelnek sem az 1979. évi 25. tvr.-ben, sem pedig a Pszichotróp Egyezmény jegyzékeinek egyes módosításait kihirdető hazai jogszabályokban, azonban a Gytv. értelmében Magyarországon pszichotróp anyagként alapoznak meg büntetőjogi felelősséget. [Például: CND 58/1. számú határozata és Gytv. 2. számú melléklet A) jegyzék 20. sor: Mephedrone (Mefedron); CND 58/8. számú határozata és Gytv. 2. számú melléklet A) jegyzék 67. sor: 25I-NBOME; CND 59/3. számú határozata és Gytv. 2. számú melléklet A) jegyzék 24. sor: paramethoxymethylamphetamine (PMMA).]
- [54] Az Egységes Kábítószer Egyezmény hatályos jegyzékében szereplő egyes anyagok nem szerepelnek sem az 1965. évi 4. tvr.-ben, sem pedig az Egységes Kábítószer Egyezmény jegyzékeinek egyes módosításait kihirdető hazai jogszabályokban, szerepelnek azonban a Gytv. 2. számú mellékletében. Így a nemzetközi követelményekkel szemben Magyarországon nem kábítószerként, hanem pszichotróp anyagként alapoznak meg büntetőjogi felelősséget. [Ezek: a CND 58/3. számú határozata és a Gytv. 2. számú melléklet A) jegyzék 66. sora szerinti AH-7921; és a CND 59/2. számú határozata és a Gytv. 2. számú melléklet A) jegyzék 78. sora szerinti MT-45.]
- [55] Végül – a fent utaltak szerint – két anyag nem szerepel sem a törvényerejű rendeletek jegyzékeiben, sem az egyéb, fent felsorolt jogszabályok által nem említett anyagok között, sem pedig a Gytv. 2. számú mellékletében, miközben a CND felvette azokat a Pszichotróp Egyezmény listájára (lásd: a CND 58/6. számú és 58/7. számú, 2015. március 13-án kelt határozatait). Így Magyarországon a nemzetközi követelmények ellenére nem minősülnek sem pszichotróp anyagnak, sem kábítószernek, és nem alapoznak meg büntetőjogi felelősséget.
- [56] 5. Említést érdemel, hogy a Btk. 461. §-ában foglalt értelmező rendelkezés az (1) bekezdés d) pontjában, a kábítószer csekély mennyiségének a meghatározása körében kifejezetten nevesíti a jelen indítványban releváns ADB-FUBINACA nevű anyagot, rögzítve a csekély mennyiség mértékét.
- [57] 6. Az igazságügyi miniszter az Alkotmánybíróságnak megküldött tájékoztatásában rámutatott, hogy a büntetőjogi felelősségre vonás szempontjából releváns anyagok teljes listáját a kábítószerekkel és pszichotróp anyagokkal, valamint az új pszichoaktív anyagokkal végezhető tevékenységekről, valamint ezen anyagok jegyzékre vételéről és jegyzékeinek módosításáról szóló 66/2012. (IV. 2.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 66/2012. Korm. rend.) 1. melléklete tartalmazza. Ezért az Alkotmánybíróság áttekintette a 66/2012. Korm. rend. megalkotására vonatkozó szabályokat, valamint a joganyag tartalmát. Annak során megállapította, hogy a 66/2012. Korm. rend. megalkotására a Gytv. 32. § (4) bekezdés a), b) és e) pontjaiban adott felhatalmazást a jogalkotó a Kormánynak. Ezen felhatalmazás tartalma alapján nem foglalja magában annak lehetőségét, hogy a 66/2012. Korm. rend. rögzítse azon, kábítószernek és pszichotróp anyagok teljes és hatályos listáját, amelyekkel összefüggő magatartásokhoz a jogalkotó büntetőjogi jogkövetkezményt kapcsol. A Btk. kábítószerrel összefüggő szabályai, köztük a jelen ügyben kifogásolt értelmező rendelkezés alkalmazása szempontjából ezért a 66/2012. Korm. rend. rendelkezései nem irányadók és nem relevánsak.

V.

- [58] A bírói kezdeményezés az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [59] 1. Az indítványozó bíróság okfejtése szerint a Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pontja a)–b) alpontjaiban foglalt szabályozás nem áll összhangban az Alapörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményekkel. A kifogásolt jogszabályhelyek ugyanis az Egységes Kábítószer Egyezmény és a Pszichotróp Egyezmény listáin található anyagokra utalnak, de olyan módon, hogy közvetlenül az említett egyezményeket kihirdető hazai törvényerejű rendeletekre hivatkoznak. Az eredeti listákat a CND rendszeres időközönként módosítja. A jegyzékek módosítása eredményeként az azokra újonnan felvett anyagokat hazánkban is kábítószernek kellene minősíteni. A listák módosításait azonban a hazai jogalkotó nem a törvényerejű rendeletekben szereplő jegyzékeken vezeti át. Ehelyett a változtatásokat – viszonylagos rendszerességgel – törvényben kihirdeti. Az így kihirdetett CND-határozatokkal listára vett anyagok nem jelennek meg a Btk. értelmező rendelkezésében felhívott, az Egységes Kábítószer Egyezményt, illetve a Pszichotróp Egyezményt kihirdető törvényerejű rendeletekben szereplő jegyzékeken. A kábítószernek és a pszichotróp anyagnak minősülő anyagok teljes listája így a Btk. értelmező ren-

delkezése alkalmazásával nem határozható meg, ahhoz a jogszabályi környezet áttekintésére van szükség. A Btk. értelmező rendelkezése azonban ezen, további jogforrásokra nem hivatkozik, a támadott a) és b) pontok csak az egyezményeket kihirdető törvényerejű rendeleteket jelölik meg, mint olyan normákat, amelyekből a kábítószernek és a pszichotróp anyagnak minősülő szerek jegyzéke megismerhető. Ezért az indítványozó szerint ez a szabályozási megoldás alaptörvény-ellenes.

- [60] Az indítvány értelmében a jogalkotó által alkalmazott nem megfelelő szabályozási technika eredményeként állt elő az a helyzet is, hogy az alapul fekvő büntetőeljárásban releváns ADB-FUBINACA-t ugyan a CND felvette a Pszichotróp Egyezmény II. jegyzékébe, az azonban jelenleg nem szerepel a hazánkban kihirdetett és a Btk. értelmező rendelkezésében utalt 1979. évi 25. tvr.-ben elhelyezett jegyzékeken. Büntetőjogi tilalmazottsága kizárólag egy, a kifogásolt értelmező rendelkezésben nem megjelölt jogszabályból, a Mód. tv.-ből derül ki.
- [61] A fentiekre tekintettel az indítványozó úgy véli, hogy a büntetőjogi kábítószer-fogalom mint anyagi jogi norma tartalmának megállapítása a Btk. értelmező rendelkezése alapján nem lehetséges. Ez pedig ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiságból fakadó követelményekkel.
- [62] 2. Egyéb büntetőjogi tárgyú döntéseikhez hasonlóan az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy „nincs jogosítványa a büntetőpolitika által megfogalmazott szükségletek, követelmények és célok helyességéről és indokairól, így különösen azok célszerűségéről és hatékonyságáról határozattal dönteni. Az Alkotmánybíróság csak a normában testet öltött politikai döntés alkotmányosságáról vagy alkotmányellenességéről határozhat. [...] Az Alkotmánybíróságnak tehát arra van jogosítványa, hogy a büntetőpolitika alkotmányos korlátait állapítsa meg, de ne a politika tartalmáról döntsön, ennek során pedig különös tekintettel legyen az alapjogok védelmének alkotmányos büntetőjogi garanciáira.” {1214/B/1990. AB határozat, ABH 1995, 571, 573, 574; lásd még: 23/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [33]; 10/2018. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [42]}
- [63] A büntetőjogi felelősségre vonás folyamatában releváns kábítószer-fogalom meghatározása az állami büntetőpolitika körébe eső, a jogalkotó döntési kompetenciájába tartozó kérdés. Alkotmányjogilag az nem kérdőjelezhető meg, hogy a jogalkotó által megalkotott definíció alkalmas-e a kitűzött büntetőpolitikai célok elérésére. Vizsgálatában ezért az Alkotmánybíróság ez alkalommal sem a szabályozás helyességét, célszerűségét vagy hatékonyságát értékelte.
- [64] A kábítószer fogalmát meghatározó anyagi jogi rendelkezéseknek is összhangban kell állniuk ugyanakkor az Alaptörvény rendelkezéseivel. Így alkotmányossági megítélés tárgya lehet, hogy a Btk. értelmező rendelkezését a jogalkotó a jogbiztonságból fakadó követelményeket tiszteletben tartva alkotta-e meg.
- [65] Minderre figyelemmel az Alkotmánybíróság az indítványozó alkotmányos aggályainak az érdemi vizsgálata keretében értékelte a Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pontja szerinti kábítószer-fogalom és az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése közötti alkotmányjogi összefüggést.
- [66] Hangsúlyozza az Alkotmánybíróság, hogy a jelen eljárásban nem vizsgálta az alapul fekvő probléma nemzetközi jogi vetületét, vagyis azt, hogy Magyarország mennyiben és miként tesz eleget az Egységes Kábítószer Egyezményből és a Pszichotróp Egyezményből fakadó nemzetközi jogi kötelezettségeinek. Így nem értékelte az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdésében foglaltakra figyelemmel, hogy a nemzetközi jog és a magyar jog összhangja a kábítószer büntetőjogi fogalmát érintően biztosított-e.
- [67] 3. Az Alkotmánybíróság gyakorlata következetes abban, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság egyik feltétlen ismérve a jogbiztonság. A jogbiztonság pedig az államtól és elsősorban a jogalkotótól azt várja el, hogy a jog egésze, egyes részterületei és egyes szabályai is világosak, egyértelműek és a norma címzettjei számára is értelmezhetőek és követhetőek legyenek {34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [116], [120]}. A jogalkotóval szemben nem csupán elvárás a mondatfűzés grammatikai hibátlansága, a norma logikai egységének és közérthetőségének a biztosítása – mivel az alkalmazhatóságnak ez az alapja –, a normavilágosság alkotmányos követelmény is {3047/2013. (II. 28.) AB határozat, Indokolás [13], [16]}. A jogalanyoknak tényleges lehetőséget kell biztosítani arra, hogy magatartásukat a jog előírásaihoz igazíthassák [25/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 131, 132]. Ehhez pedig az szükséges, hogy a jogszabály szövege a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzon [26/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 135, 142]. Nem felel meg a normatartalommal szemben fennálló követelményeknek az a szabály, „amely értelmezhetetlen voltánál fogva teremt jogbizonytalanságot, mert hatását tekintve nem kiszámítható és címzettjei számára előre nem látható” [42/1997. (VII. 1.) AB határozat, ABH 1997, 299, 301].

- [68] Kialakult gyakorlatát összefoglalva állapította meg továbbá az Alkotmánybíróság, hogy a jogbiztonság meglétének vagy hiányának a vizsgálatakor differenciáltan kell eljárni. „Annak megállapítása során, hogy a szabályozás módja, a normatartalom sérti-e a jogbiztonságot, minden esetben figyelembe kell venni a szabályozás célját és a címzettek körét is.” (125/B/2003. AB határozat, ABH 2005, 1127, 1137) Más a normavilágosság és jogbiztonság alkotmányossági mércéje akkor, ha a címzettektől elvárható valamilyen speciális, az értelmezéshez szükséges szakértelem és más, ha az általánosságban érinti a jogalanyokat (395/D/2010. AB határozat, ABH 2011, 2090, 2096).
- [69] Az Alkotmánybíróság szerint a normavilágosság követelménye a büntetőjogi – mint eleve alapjog-korlátozó – normák tekintetében különösen fontos. A normatartalommal szemben fennálló követelmények fontossága a büntető normák esetében a büntetőjognak a jogrendszerben elfoglalt helyéből is fakad. Ahogyan azt az Alkotmánybíróság számos döntésében kifejtette: a büntetőjog a jogi felelősségi rendszerben az *ultima ratio*. Társadalmi rendeltetése, hogy a jogrendszer egészének szankciós zárköve legyen, vagyis akkor alkalmazandó, ha más jogági eszközök már nem elegendők {lásd például: 30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167, 176; 4/2013. (II. 21.) AB határozat, Indokolás [57]}.
- [70] A büntetőjogi tárgyú normák tartalmával szembeni alkotmányos követelményekre vonatkozó alkotmánybírósi gyakorlat értelmében a büntetőjogi szankció kilátásba helyezésével tilalmazott magatartást leíró diszpozíciónak határozottnak, körülhatároltnak, világosan megfogalmazottnak kell lennie. Egyértelmű üzenetet kell tartalmaznia, hogy az egyén mikor követ el büntetőjogilag szankcionált jogsértést. Ugyanakkor korlátoznia kell az önkényes jogértelmezés lehetőségét a jogalkalmazók részéről {az alkotmánybírósi gyakorlatból ld. ehhez: 30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167, 176; 12/1999. (V. 21.) AB határozat, ABH 1999, 106, 110–111; 95/2008. (VII. 3.) AB határozat, ABH 2008, 782, 786; 4/2013. (II. 21.) AB határozat, Indokolás [59]}.
- [71] A konkrét ügyben különös jelentőséget tulajdonított továbbá az Alkotmánybíróság az Abh.-ban a régi Btk. kábítószerrel összefüggő egyes tényállásait érintően folytatott alkotmánybírósi eljárás keretében tett megállapításainak.
- [72] Az adott jogterületen megvalósult szabályozási megoldások kapcsán már az Abh. is kiemelte, hogy „az egyezmények jegyzékein történő eseti szabályozásnak, mint jogi megoldásnak történelmi gyökerei vannak. A nemzetközi összefogás kezdetén az ismert, valamennyi állam által elfogadhatatlannak ítélt – bódulatkeltésre alkalmas – anyagok korlátozott számban fordultak elő és az esetinek tekinthető szabályozási megoldás az együttműködő felek számára nem jelentett nehézséget. A későbbiek során azonban egyrészt a nemzetközi kábítószer kereskedelem hatott ösztönzőleg az új anyagok »feltalálására«, másrészt a szerves kémia fejlődése tette lehetővé a bódulatkeltő szerek választékának szélesedését. Mindez mára az egységes fogalom meghatározásnak is gátját képezi. Jelenleg nem lehet tudományos megalapozottsággal olyan egészségügyi, még kevésbé jogi kategóriákat vagy definíciókat felállítani, amelyek ellentmondásmentes rendszerként képesek lennének befogadni mindazokat a természetes, félszintetikus és szintetikus anyagokat, amelyek már ismertek, vagy a piacon újonnan feltűnnek. Így az elfogadott nemzetközi megoldás az, hogy az újabb szerek megjelenésekor a jogalkotás ezekre eseti módosítással egyenként terjeszti ki hatókörét. [...] Az egységes és önálló kábítószer, valamint pszichotróp anyag fogalom hiánya és az egyezményekhez fűzött listák kodifikációs alapként kezelése büntetőjogi, rendészeti tekintetben igen körültekintő jogalkotást és jogalkalmazást feltételez.” (ABH 2004, 690, 718)
- [73] Az Abh.-ban felhívott 47/2000. (XII. 14.) AB határozatban mutatott rá az Alkotmánybíróság, hogy a Btk. rendszerében megengedhetetlen az olyan bizonytalan fogalmak használata, amelyek a büntetőjogi felelősséget úgy alapozzák meg, hogy a fogalom értelmezése során számításba jöhető jogszabályok köre túlságosan tág (ABH 2000, 377, 380–381). Az 1214/B/1990. AB határozatban az Alkotmánybíróság továbbá azt is kifejtette, hogy a büntetőpolitika alkotmányos korlátainak megállapítása során a testület egyaránt figyelemmel van az Alkotmány és a Btk. „normatív és intézményes összefüggéseire”. Az alkotmányossági vizsgálat eredményét pedig a büntetőjogi felelősséget, a büntetőjogi felelősségre vonást, valamint az elkövetők személyéhez kapcsolódó, a büntethetőséget és a büntetés mértékét befolyásoló körülményeket koherens egésznek tekintve állapítja meg (részletesen: ABH 1995, 571, 574–576).
- [74] Az Abh. hangsúlyozta, hogy „[a]z Egységes Kábítószer Egyezményben, a Pszichotróp Egyezményben és az ENSZ Egyezményben a szerződő felek nem pusztán általános értékítéletet mondtak a nemzetek közösségének együttes fellépésével üldözendő magatartásformákról. Az együttműködés kimagasló szintjét megvalósítva kivételt nem tűrő módon nevesítették azon »tiltott« anyagok, szerek, készítmények körét, amelyeknek még az Egyezményekben meghatározott célokból történő legális felhasználását is szigorú feltételek mellett lehet

engedélyezni. A ratifikációval a szerződésekben megjelölt anyagok illegális felhasználását pedig az államok a nemzeti büntetőjog által is üldözendő cselekmények elkövetési tárgyaiként ismerték el. [...]

Az állam számára mindez azt a feladatot szabja, hogy a nemzetközi jog és a belső jog szabályait a jogalanyok számára összetartozó, ellentmondásmentes egységgé kovácsolja. Ebbe a rendszerbe a nemzetközi szerződés szelektív kihirdetése nem illeszthető be. Amennyiben a nemzetközi szerződések teljes tartalma nem válik hozzáférhetővé és kihirdetés folytán kötelező érvényűvé, a jogalkotás és a jogalkalmazás során nincs is mihez mérni a harmónia meglétét. Az összhangra vonatkozó alkotmányi követelményt mindenekelőtt a belső jogalkotás számára előírásokat és korlátokat állító megismerhetőség teszi élővé, az állampolgárok számára pedig ez teszi lehetővé a jogkövető magatartás kialakítását, azaz végső soron ez garantálja a jogbiztonság követelményének megvalósulását.

A listák az Egyezmények szövege szerint is azok szerves részét képezik. Hiányuk az Egyezmények mindazon konkrét cikkeit kiüresítik vagy vonatkoztatási alap híján értelmezhetetlenné teszik, amelyek a jegyzékekre hivatkoznak. Csak e lajstromokból ismerhető meg, hogy az Egyezmények mely anyagokat tekintik kábítószernek, vagy pszichotróp anyagnak, konkrétan milyen szerek, készítmények esetében mely rendelkezéseiket kell alkalmazni. Mellőzésük ezért – függetlenül az Alkotmány 7. § (1) bekezdésétől – közvetlenül sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének részét képező normavilágosság követelményét.”

- [75] Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság kiemelte továbbá, hogy a Btk.-nak a kábítószerrel visszaélést meghatározó tényállásai szempontjából mindazon külön jogszabályok, amelyek egyes anyagokat kábítószernek vagy pszichotróp anyagnak minősítenek, a tényállások tartalmát adó rendelkezések. Egységes (büntetőjogi) definíció hiányában az eljárás megindításának és lefolytatásának alapjául csak azon további jogi rendelkezések szolgálhatnak, amelyek az általános kábítószer- és pszichotrópanyag-meghatározást konkretizálják. Mivel ezeket elsődlegesen a két nemzetközi egyezmény tartalmazza, elsődleges jogbiztonsági kérdés, hogy a hozzájuk kapcsolott listák mind a jogalkalmazók, mind pedig bárki más által megismerhetők legyenek.
- [76] Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság rámutatott: „a nemzetközi egyezmények nem megfelelő kihirdetése közvetlenül is negatív következményekkel járhat a magyar állampolgárok számára. Függetlenül ugyanis a hazai jogban meglévő mulasztástól, a szerződő államok az ezekben tilalmazott magatartások és anyagok vonatkozásában a magyar állampolgárokkal szemben is jogosultak saját jogrendjük szerint a nemzetközi szerződésben elismert módon büntetőjogi igényt érvényesíteni. Az előzőekben kifejtettek szerint ennek támogatására ugyanezen egyezmények a magyar államot kötelezik is. A jogbiztonság jogállami értelmezésébe a jog megismerhetőségének pedig az a szintje is beletartozik, hogy az állampolgárok a nemzetközi közösség által elismert jogi kötelezettségek, tilalmak tartalmával a jogkövető magatartásnak az állam határain túl megkövetelt minőségével is tisztában legyenek. Az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt ezen követelmény érvényesülése a polgárok büntetőjogi felelősségének megállapítását közvetlenül is megalapozó szabályok esetében [...] csak a szerződések teljes körű hozzáférhetővé tétele útján lehetséges.” (ABH 2004, 690, 762–764)
- [77] 4. Úgy ítélte meg az Alkotmánybíróság, hogy a fentiekben taglalt követelményeknek az indítványozó által kifogásolt jogszabályi rendelkezések nem felelnek meg maradéktalanul.
- [78] A támadott jogszabályhelyek szövegéből egyértelműen megállapítható, hogy a Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pont a) és b) alpontjai nem az Egységes Kábítószer egyezmény, valamint a Pszichotróp Egyezmény nemzetközi szerződésekben foglalt, hatályos szabályaira és nem az azokhoz mellékelte hatályos és aktuális jegyzékekre tartalmaznak utalást. Nem is tehetnék már csak azon egyszerű oknál fogva sem, hogy az egyezményeknek nincs hatályos hivatalos magyar nyelvű szövegváltozatuk. Ehelyett az egyezményeket kihirdető 1965. évi 4. tvr.-re és 1979. évi 25. tvr.-re, valamint az azokban szereplő jegyzékekre hivatkoznak. Az egyezmények ezen, törvényerejű rendeletekben kihirdetett magyar nyelvű szövege része ugyanis a hazai jogrendnek, méghozzá attól a naptól fogva, hogy az egyes törvényerejű rendeletek hatályba léptek és a rendelkezéseik alkalmazandóvá váltak.
- [79] A releváns szabályozási környezet áttekintésével az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy az egyezményekhez mellékelte jegyzékeket a CND határozataival rendszeresen módosítja. Az adott szabályozási terület ezen jellegzetességére már az Alkotmánybíróság is rámutatott: „a jogalkotás konstans lépéskényszerben van és kénytelen folyamatosan kiegészíteni, módosítani a kábítószerek felsorolását tartalmazó jogforrásokat.” {3284/2017. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [29]} Az egyezmények hatálybalépése óta számos ilyen módosító határozat született, amelynek eredményeként az egyezmények mellékletei ma már több ponton is eltérnek az eredeti és Magyarországon kihirdetett jegyzékektől.

- [80] Hazánknak az egyezményekben vállalt kötelezettsége, hogy mindazon anyagok büntetőjogi tilalmáról, azaz üldözéséről és szankcionálásáról gondoskodjon, amelyek az egyezményekhez csatolt jegyzékekre felkerülnek. Már az Abh. is hangsúlyozta, hogy ez az állam számára azt a feladatot szabja, hogy a nemzetközi jog és a belső jog szabályait a jogalanyok számára összetartozó, ellentmondásmentes egységgé kovácsolja. Az Alkotmánybíróság rámutatott továbbá, hogy a szabályozás összetett jellege az államok szintjén igen körültekintő jogalkotást és jogalkalmazást feltételez.
- [81] Minderre figyelemmel az Alkotmánybíróság a konkrét ügyben jelentőséget tulajdonított azon jogalkotói megoldásnak, amellyel az egyezmények jegyzékeinek a módosításait a hazai jogi szabályozásban az elmúlt időszakban átvezette. Ezáltal hozta ugyanis összhangba a kábítószer hazai büntetőjogi fogalmát a nemzetközi egyezményekben és azok mellékleteiben foglaltakkal. Ezen megoldás kapcsán az Alkotmánybíróság fentebb, a releváns jogszabályi környezet áttekintésekor megállapította, hogy a jogalkotó a CND egyes határozatait – jellemzően – több külön törvényben hirdette ki, mind az Egységes Kábítószer Egyezményvel, mind pedig a Pszichotróp Egyezményvel összefüggésben. A kihirdetés következtében a megjelölt CND-határozatokban foglalt anyagok hazánkban is kábítószernek minősülnek és az azokkal összefüggő egyes magatartások büntetőjogi felelősségre vonást tesznek lehetővé. Ezek az anyagok ugyanakkor az egyezményeket kihirdető törvényerejű rendeletek jegyzékeiben nem jelennek meg, mivel azok módosítását a jogalkotó nem végezte el. Így a CND-határozatokkal listára vett anyagok a kihirdető törvényekből ismerhetők meg.
- [82] A jelen alkotmánybírósági vizsgálat és a jogbiztonság követelményeinek érvényesülése szempontjából ennek a szabályozási megoldásnak azért van különös jelentősége, mert a Btk. kifogásolt értelmező rendelkezése a kábítószer fogalmának a meghatározásakor ezen törvényekre nem, csupán az egyezményeket kihirdető törvényerejű rendeletekre tartalmaz utalást. A fentiek alapján pedig nyilvánvaló, hogy a törvényerejű rendeletek nem a hatályos jegyzékeket tartalmazzák, azokból az aktuálisan kábítószernek minősülő anyagok listája nem ismerhető meg teljeskörűen.
- [83] A szabályozás értékelésekor az Alkotmánybíróság – gyakorlatával összhangban – jelen esetben is figyelembe vette a szabályozás célját és a címzettek körét. Jelentőséget tulajdonított ezért annak, hogy a vizsgált értelmező rendelkezés nem csupán büntetőjogi ismeretekkel rendelkező szakemberek, hanem valamennyi állampolgár számára tartalmaz iránymutatást arra vonatkozóan, hogy mely anyagok minősülnek kábítószernek, és alapoznak meg ennek következtében büntetőjogi szankcionálást. Ezért a szabályozással szemben követelmény, hogy az az általános ismeretekkel rendelkező állampolgár számára is egyértelmű, felismerhető üzenetet hordozzon: a szakmai ismeretekkel nem rendelkező állampolgár is meg tudja állapítani, aktuálisan mely anyagok minősülnek hazánkban kábítószernek.
- [84] A szabályozással szemben a jogbiztonságból fakadóan elsősorban az az igény támasztható, hogy egyértelmű üzenetet tartalmazzon arra vonatkozóan, hogy az egyén mikor követ el büntetőjogilag szankcionált jogsértést. Az Alkotmánybíróság szerint ez a követelmény különös jelentőséggel bír az értelmező rendelkezések esetében, vagyis akkor, ha a szabály funkciója éppen abban áll, hogy a jogalkalmazók számára a jogellenes magatartás kereteit felismerhetővé tegye.
- [85] A konkrét esetben vizsgált értelmező szabály az Alkotmánybíróság szerint ezen követelményt nem elégíti ki. A Btk. kifogásolt 459. § (1) bekezdés 18. pont a) és b) alpontjai ugyanis nem alkalmasak arra, hogy kellő iránymutatást nyújtsanak a jogalkalmazóknak, mely anyagokkal összefüggésben tekinthető a magatartásuk jogellenesnek és büntetőjogi eszközökkel szankcionálhatónak. A kifogásolt értelmező rendelkezés ugyanis nem ad teljes körű iránymutatást arról, mely anyagok minősülnek a hatályos hazai szabályozásban kábítószernek. Valamennyi ilyen anyag feltárásához ugyanis a jogalkalmazóknak a Btk. értelmező szabályában hivatkozott törvényerejű rendeletek szövegén túl ismerniük kell a CND határozatait kihirdető további – a fentiekben ismertetett – nyolc jogszabály rendelkezéseit.
- [86] A hazai jogrendszerben kábítószernek minősülő anyagok teljes köre tehát a Btk. kifogásolt értelmező rendelkezése és több további törvény együttes alkalmazásával határozható meg. Ezen törvényekre azonban a Btk. értelmező rendelkezése nem tartalmaz utalást, azok a Btk. értelmező rendelkezése segítségével nem azonosíthatók be, nem ismerhetők meg.
- [87] Emlékeztet rá az Alkotmánybíróság, hogy – gyakorlata értelmében – megengedhetetlen az olyan bizonytalan fogalmak használata, amelyek a büntetőjogi felelősséget úgy alapozzák meg, hogy a fogalom értelmezése során számításba jöhető jogszabályok köre túlságosan tág. „A jog megismerhetőségét kizárja, ha az egyes törvényi tényállásokkal összefüggő szabályok a jogrendszerben szétszórva, más magatartásokra vonatkozó szabályozási területekkel oly mértékig keveredve lelhetőek csak fel, hogy a normatartalom megállapítása a jogi rendszert

kezelni tudó szűk kisebbség részére is a végletekig bonyolulttá, mindenki más számára pedig elérhetetlenné válik.” (ABH 2004, 690, 769)

- [88] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pont *a)* és *b)* alpontjai nem felelnek meg az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogbiztonságból fakadó normavilágosság követelményének.
- [89] A jogalkotó által választott, az Egységes Kábítószer Egyezmény és a Pszichotróp Egyezmény jegyzékeit módosító CND-határozatokat a hazai jogrendszerbe átültető megoldás kapcsán rámutat az Alkotmánybíróság, hogy már az Abh.-ban és a 8/2003. (III. 14.) AB határozatában is hangsúlyozta: „A jogalkotás alkotmányos jogállami követelménye többet jelent [...], mint a jogalkotással kapcsolatos formális eljárási szabályok betartását. Jogalkotásra csak a jogbiztonság alkotmányos elvének megfelelően kerülhet sor. [Ez] megköveteli, hogy a jogalkotás, s ennek részeként a jogszabályok módosítása, hatályba léptetése ésszerű rendben történjék, a módosítások egyértelműen követhetőek és áttekinthetőek legyenek mind a jogalanyok, mind a jogalkalmazó szervek számára. [...] A jogszabályok áttekinthetetlen, követhetetlen változtatása mind a jogalkalmazókat, mind a jogalanyokat jogbizonytalanságban tartja, s ez összeegyeztethetetlen a jogbiztonság alkotmányos elvének lényegi tartalmával [...]” (ABH 2003, 74, 86) A vizsgált esetben ez azt jelenti, hogy az állam által elfogadott nemzetközi egyezmények által megszabott követelmények a belső jog szabályaival összhangban a normavilágosság igényeit is kielégítő koherens rendszerként határolják körül azt a területet, amelyet az állam büntető hatalma érinthet (ABH 2004, 690, 770).
- [90] Az Alkotmánybíróság a kapcsolódó jogszabályi környezet áttekintésével megállapította, hogy az egyezmények jegyzékeit módosító CND-határozatok hazai jogrendszerbe történő átültetését és ezen határozatok kihirdetését a jogalkotó nem végezte el maradéktalanul. Ennek következtében a törvényerejű rendeletek és a CND-határozatokat kihirdető törvények együttesen sem mutatják a nemzetközi követelményeknek megfelelő állapotot. Ennek feltárásához valamely jogalkalmazónak magukat a CND-határozatokat vagy az egyezmények eredeti szövegét is ismernie kell.
- [91] Hangsúlyozza az Alkotmánybíróság, hogy jelen eljárásban nem vizsgálta, hazánk mennyiben és miként tett eleget az Egységes Kábítószer Egyezmény és a Pszichotróp Egyezmény rendelkezéseiből fakadó nemzetközi jogi kötelezettségeinek. Nem vizsgálta továbbá azt sem, milyen a belső jogi előírások vonatkozásban az egyezmények módosításainak a hazai jogrendszerbe történő átültetésére.
- [92] 5. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pont *a)* és *b)* alpontjaiban foglalt szabályozás sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogbiztonságot. Úgy ítélte meg ugyanakkor, hogy a Btk. támadott értelmező rendelkezése és a jogbiztonság összhangja a kifogásolt jogszabályhely megsemmisítése nélkül, az Alkotmánybíróság rendelkezésére álló egyéb jogkövetkezmény alkalmazásával is orvosolható. A jogbiztonság sérelme ugyanis nem a szabályozásból, hanem éppen annak hiányosságából fakad.
- [93] Az Abtv. 46. § (1) bekezdése felhatalmazza az Alkotmánybíróságot, hogy ha a hatáskörei gyakorlása során folytatott eljárásában a jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállását állapítja meg, a mulasztást elkövető szervet – határidő megjelölésével – felhívja feladatának teljesítésére. A törvényhely (2) bekezdésének *c)* pontja alapján a jogalkotói feladat elmulasztásának minősül, ha a jogi szabályozás Alaptörvényből levezethető lényeges tartalma hiányos.
- [94] Az Alkotmánybíróság szerint a jelen eljárásban vizsgált büntető jogi rendelkezés esetében lehetőség van arra, hogy az Abtv. 46. §-ában biztosított jogköre alapján, a hatályos jog kíméletével járjon el. Az Alkotmánybíróság észlelte ugyanis, hogy a szabályozás alaptörvény-ellenessége arra vezethető vissza, hogy a jogalkotó nem kellő körültekintéssel határozta meg, a kábítószer hazai fogalmát mely forrásokból lehet teljeskörűen megállapítani. Nem gondoskodott arról, hogy a Btk. kifogásolt értelmező szabálya olyan konkrét rendelkezéseket hívjon fel, amelyekből maradéktalanul és közvetlenül megismerhető a hazánkban kábítószernek minősülő és ilyenként büntetőjogi felelősségre vonást megalapozó anyagok köre.
- [95] Ezért úgy ítélte meg az Alkotmánybíróság, hogy az Alaptörvénnyel való összhang helyreállítása nem a vitatott rendelkezés megsemmisítését, sokkal inkább a hatályos szöveg pontosítását, kiegészítését teszi szükségessé. Ilyen módon biztosíthatóvá válik a kábítószer-fogalom és a kábítószernek minősülő anyagok megismerhetősége.
- [96] Emlékeztet rá az Alkotmánybíróság, hogy jogállami körülmények között a jogalkotó kötelezettsége a jogállamiság alapvető kritériumát jelentő jogbiztonság garantálása [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 65; 37/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 238, 248]. Elvi érveléssel mondta ki több ízben azt is: a jogbiztonság többek között megkívánja, hogy az állampolgárok jogait és kötelességeit megfelelően kihirdetett és hozzá-

férhető jogszabályok tartalmazzák, emellett a jogalanyoknak tényleges lehetősége legyen magatartásukat a jog előírásaihoz igazítani [pl. 25/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 131, 132; 11/1992. (III. 5.) AB határozat, ABH 1992, 77, 87]. Az emberek életébe, jogaiába és szabadságába minden esetben közvetlen és igen súlyos beavatkozást jelentő állami büntetőhatalom gyakorlásával kapcsolatban mindez fokozottan érvényesülő követelmény.

- [97] 6. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – megállapította: az Országgyűlés mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet idézett elő azért, hogy a Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pont a)–b) alpontjaiban nem az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogbiztonságból fakadó követelményeknek megfelelően szabályozta a kábítószer fogalmát. Ezért az Alkotmánybíróság felhívta az Országgyűlést, hogy jogalkotói feladatának 2022. szeptember hó 30. napjáig tegyen eleget.
- [98] Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a jogalkotói mulasztás megállapításával és a jogalkotónak címzett felhívással megteremthető az összhang az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és a Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pont a)–b) alpontjai között. Ezért az Alkotmánybíróság a törvényhely megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.
- [99] 7. Az indítványozó beadványában azt is kérte, hogy az Alkotmánybíróság rendelkezzen a támadott jogszabályi rendelkezések alkalmazásának a tilalmáról.
- [100] Úgy ítélte meg az Alkotmánybíróság, hogy az indítvány alapjául szolgáló, konkrét ügyben fennálló és a szabályozás hiányosságából fakadó alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére – a megsemmisítéshez hasonlóan – nem megfelelő eszköz az alkalmazási tilalom kimondása. Az indítványozó problémáját, amely abból fakad, hogy a konkrét ügyben a vádlottak terhére rótt bűncselekmény elkövetési tárgyaként szereplő ADB-FUBINACA nem minősül kábítószernek a Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pont a)–b) alpontjai alapján, ezen rendelkezések alkalmazásának a kizárása nem oldaná meg.
- [101] Ezért az Alkotmánybíróság az indítvány alkalmazási kérelem kimondására irányuló elemét is elutasította.
- [102] 8. Az Alkotmánybíróság e határozatának a Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdés második mondata alapján rendelte el.

Budapest, 2021. november 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária alkotmánybíró különvéleménye

- [103] Nem értek egyet a többségi határozat rendelkező részének 1. pontjában hivatalból megállapított jogalkotói mulasztással; ezért a többségi határozathoz az Abtv. 66. § (2) bekezdésében biztosított jogköröm alapján a következő különvéleményt csatolom.
- [104] A többségi határozat rendelkező részének 2. pontjában található elutasítást és a 3. pontban lévő visszautasítást maximálisan támogattam, ugyanakkor az 1. pontban foglalt mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség hivatalból történő megállapítását és annak indokolását is több okból aggályosnak és problémásnak tartom.
- [105] 1. Az Abtv. 46. § (1) bekezdése szerinti jogalkotói mulasztás megállapítását csupán az Alaptörvény 24. cikk (2) pontjában meghatározott indítványozók kezdeményezhetik.
- [106] Az Alkotmánybíróság már több döntésében leszögezte, hogy a bírói kezdeményezés csak jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányulhat, bíró a folyamatban lévő ügyben alaptörvény-ellenes mulasztás kimondását nem indítványozhatja {lásd például 3009/2012. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [62]; 3135/2013. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [19]–[20]; 3238/2013. (XII. 21.) AB végzés, Indokolás [10]; 3076/2016. (IV. 18.) AB végzés, Indokolás [12]}.
- [107] Ennek ellenére az indítvány tartalmából egyértelműen kitűnik, hogy az indítványozó bíró jogalkotói mulasztás megállapítását kéri. Kvázi felsorolja – az álláspontja alapján – lehetséges jogalkotói megoldásokat beadványában. Ez véleményem szerint a többségi határozatból is kiolvasható, például az indokolás 3. és 6. oldalán. Ebből a szempontból nézve tehát az indítványt, az Abtv. 64. § *b)* pontja alapján, mint nem jogosulttól származót, vissza kellett volna utasítani.
- [108] 2. Fontosnak tartom kiemelni a mulasztás megállapításával kapcsolatosan, hogy a Btk. különös részének az egészséget veszélyeztető bűncselekmények című XVII. fejezetében a törvényi tényállások jó része keretdiszpozíciós, tehát nem a Btk.-n belül utal más rendelkezésekre, hanem más jogág vonatkozó szabályai töltik meg azokat tartalommal. E körben példaként hozhatók a Btk. XXII. fejezetében található közlekedési bűncselekmények is, ahol a keretjogszabály a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM–BM együttes rendelet, amely a vonatkozó fogalmakat és részletszabályokat tartalmazza a törvényi tényállás teljes körű ismeretéhez.
- [109] Ahogy a többségi határozat is utal rá, és idézi a korábbi alkotmánybírói gyakorlatból, „a büntetőjogi szankció kilátásba helyezésével tilalmazott magatartást leíró diszpozíciónak határozottnak, körülhatároltnak, világosan megfogalmazottnak kell lennie” (Indokolás [70]).
- [110] Mindez azonban nem jelenti és jelentheti azt, hogy túlszabályozottnak kell lennie a Btk.-nak. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a jogállamiság alkotmányos elvéből nem következik, hogy kizárólag a részletekre kiterjedő szabályozási mód felel meg az egyértelműség követelményének {847/B/1996. AB határozat, ABH 1996, 644, 645; utoljára megerősítette például: 3104/2017. (V. 8.) AB határozat, Indokolás [41]}.
- [111] A hosszú idő óta töretlen bírói gyakorlat is azt igazolja, hogy a szabályozás jelen formában maradéktalanul értelmezhető, alkalmas a büntetőpolitikai célok elérésére, valamint a jogalkotói akarat érvényesítésére. Az indítvánnyal támadott Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pont *a)* és *b)* alpontja ebben a formájában 8 éve hatályban van, nincs adat arra, hogy ez a jogalkalmazó számára bármilyen értelmezési problémát vetett volna fel. Mindezt a többségi határozat is idézi a korábbi alkotmánybírói gyakorlatból, és utal rá, hogy ez a szabályozás és megoldás történelmi gyökerekre vezethető vissza.
- [112] A vonatkozó keretjogszabályok egyértelműen leírják, hol és miként találhatóak meg a legújabb módosítások, és miként utalnak az alsóbb jogforrási szintű szabályozásokra, amely(ek)ből megállapítható, hogy adott esetben kábítószerrel vagy pszichotróp, illetve pszichoaktív anyagról van szó az alapul fekvő tényállásban.
- [113] A részben hasonló alapokon fekvő 3284/2017. (XI. 14.) AB határozat is utal rá, hogy megfigyelhető nemzetközi tendencia ugyanis, hogy nagyon könnyen és gyorsan előállíthatóak olyan kábító hatású anyagok, amelyek a már kábítószernek minősülő anyagok kémiai összetételének megváltoztatása okán jogilag nem osztják az adott kábítószer sorsát, mégis hatásukban az eredeti szerhez nagyon hasonló hatást váltanak ki. Ezzel a kábítószer-előállításban érdekelt szereplők időt nyernek, hiszen addig az időpontig, amíg a megváltozott összetételű szert a jogalkotó nem minősíti kábítószerre (vagy legalább új pszichoaktív anyaggá), addig büntetőjogilag egyáltalán nem {vagy csak jóval szűkebb körben [lásd a Btk. 181. § (1) és (2) bekezdéseiben szabályozott kóros szenvedélykeltés bűncselekményét]} értékelhető az új összetételű anyagokkal kapcsolatos tevékenység.

- Ennek következtében a jogalkotás konstans lépéskényszerben van, és kénytelen folyamatosan kiegészíteni, módosítani a kábítószeres felsorolását tartalmazó jogforrásokat {3284/2017. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [29]}.
- [114] Erre vonatkozóan a többségi határozatban is található hasonló utalások. Ennek üzenetét és lényegét viszont figyelmen kívül hagyva, a jogértelmezés beszűkítésével a rendelkező rész 1. pontja olyan feladatra hívja fel az Országgyűlést, amellyel – álláspontom szerint – feleslegesen túlszabályozna egy hosszú ideje jól működő rendszert, mindezzel hatalmas terhet róva a jogalkotóra. A Btk. 459. §-ában található értelmező rendelkezéseket nem lehet rendszeresen módosítani, tekintettel a vonatkozó kábító hatású anyagok és egyéb szerek rohamos terjedésére, azok összetételének gyors változására, amely lépéselőnybe hozza az azokkal visszaélőket.
- [115] Megjegyezni kívánom azt is, hogy a jogalkalmazás megkönnyítése érdekében a teljes és hatályos lista egy helyen, a kábítószerekkel és pszichotróp anyagokkal, valamint az új pszichoaktív anyagokkal végezhető tevékenységekről, valamint ezen anyagok jegyzékre vételéről és jegyzékeinek módosításáról szóló 66/2012. Korm. rend. 1. mellékletében megtalálható. A jegyzékekben külön megjegyzésekben még az is feltüntetésre került, hogy azok aktuális tartalma melyik egyezmény aktualizált jegyzékeinek felel meg.
- [116] Az indítványozó, majd a többségi határozat azon érvelése, hogy nehezen értelmezhető a szabályozás, véleményem szerint nem adhat alapot a mulasztás megállapítására. A többségi határozat leírja, hogy: „A kábítószernek és a pszichotróp anyagnak minősülő anyagok teljes listája így a Btk. értelmező rendelkezése alkalmazásával nem határozható meg, ahhoz a jogszabályi környezet áttekintésére van szükség.” (Indokolás [59])
- [117] Véleményem szerint ez egy általános igazság, számtalan Btk.-beli tényállás maradéktalan ismeretéhez a jogszabályi környezet áttekintésére van szükség.
- [118] A Btk. időbeli hatályára vonatkozó 2. § meghatározza, hogy a bűncselekményt, illetve bűncselekményeket az elkövetés idején hatályban lévő büntető törvény szerint kell elbírálni. Ez alapján az elkövetéskor a Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pontjában szereplő, utaló jogszabályokat, valamint az állandóan frissülő melléklet(ek)ben foglaltakat kell figyelembe venni. Amennyiben ezen listákon és jogszabályhelyeken az adott anyag nem szerepel, azt nem lehet a terhelt terhére róni.
- [119] A Btk. utaló szabályokkal határozza meg, mi minősül kábítószernek, valamint azt, hogy mi tartozik ezen kategória alá. A dogmatika a kábítószer fogalmának meghatározásakor abból indul ki, hogy az milyen hatást vált ki, a kémiai vegyületekkel és azzal, hogy pontosan milyen anyagok sorolhatók ebbe a körbe, a jogszabályi mellékletek foglalkoznak. A kábítószer fogalmát ilyen formában tehát nem lehet a Btk.-ba beleírni.
- [120] Amennyiben ilyen tárgyú eljárás indul a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 188. § (1) bekezdése alapján, és amennyiben a bizonyítandó tény megítéléséhez vagy megállapításához különös szakértelem szükséges, szakértőt kell alkalmazni. Tehát annak eldöntése, valamint megállapítása, hogy a szóban forgó anyag kábítószernek, pszichotróp vagy pszichoaktív anyagnak minősül-e, a szakértő kompetenciájába tartozik, nem az eljáró bíróságra. A szakértő a szakvéleményében leírja a minősítés alapját meghatározó jogszabályhelyet, az anyagot azonosítja kémiailag, valamint amennyiben van, annak hétköznapi nevén is.
- [121] Jól látszik mindebből tehát, hogy a mulasztás megállapítása nem eredményez olyan helyzetet, amely előre viszi a jogalkalmazó, valamint a jogalkotó munkáját, ugyanis ettől függetlenül is szakértőt kell igénybe venni az eljárás során, aki kompetens a vonatkozó témában.
- [122] Azt az érvelést továbbá, hogy az elkövető nincs tisztában azzal, hogy kábító hatású anyag van a birtokában, és ezzel a szabályozás bizonytalanságot okoz, hipotetikus megállapításnak tartom. Megjegyzem, hogy a jogszabály szövege vagy esetleges utaló részének „nehezebb” értelmezése nem ment fel az alól az örök érvényű igazság alól, hogy „a jog nem tudása nem mentesít”. A kulcs a megismerhetőségben van, és – álláspontom szerint – a jelenlegi szabályozás ennek a kritériumnak eleget tesz. Természetesen vannak „könnyebben” és „nehezebben” értelmezhető szabályozások, ez azonban nem adhat alapot azok megváltoztatására egyik irányba sem, és az Alkotmánybíróságnak ez egyébként sem feladata.
- [123] 3. A fenti indokok alapján a mulasztás hivatalbóli megállapítását nem tudtam támogatni.

Budapest, 2021. november 15.

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

[124] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2021. november 15.

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

[125] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2021. november 15.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/2502/2021.
Megjelent a Magyar Közlöny 2021. évi 218. számában.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3534/2021. (XII. 22.) AB HATÁROZATA

alkotmányos követelmény megállapításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítása iránti bírói kezdeményezés tárgyában – *dr. Pokol Béla* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdéséből fakadóan – tekintettel a XV. cikk (5) bekezdésben és L cikkében foglalt államcélokra – a hitelszerződésből eredő kötelezettségeiknek eleget tenni nem tudó természetes személyek lakhatásának biztosításáról szóló 2011. évi CLXX. törvény 23. § *d)* pontjának alkalmazásakor alkotmányos követelmény, hogy a bérlővel saját háztartásában élő azon unoka, akiről a bérlő – mint nevelőszülő – nevelt gyermekeként hosszabb időn át ellenszolgáltatás nélkül gondoskodott, a „bérlővel még életében együtt lakó gyermek”-nek minősül.

2. Az Alkotmánybíróság a hitelszerződésből eredő kötelezettségeiknek eleget tenni nem tudó természetes személyek lakhatásának biztosításáról szóló 2011. évi CLXX. törvény 23. § *d)* pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására, megsemmisítésére, valamint alkalmazási tilalom kimondására irányuló bírói indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] A Budai Központi Kerületi Bíróság az előtte folyamatban lévő eljárást felfüggesztette és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybírósághoz 2021. március 3-án érkezett bírói kezdeményezéssel élt a hitelszerződésből eredő kötelezettségeiknek eleget tenni nem tudó természetes személyek lakhatásának biztosításáról szóló 2011. évi CLXX. törvény (továbbiakban: NET törvény) 23. § *d)* pontja ellen, annak alaptörvény-ellenessége megállapítását és megsemmisítését, valamint a támadott jogszabály perbeli alkalmazhatóságának kizárását kérve.
- [2] Az indítványozó bíró előadta, hogy az előtte folyamatban lévő ügy előzményeként az I. rendű alperes a belterületi ingatlanban lakik születésétől kezdve a mai napig mint a lakás tulajdonosának a befogadott unokája, a befogadó tulajdonos gyermekének a gyermeke. Az I. rendű alperest szülője halála után a lakástulajdonos nagyszülő nevelte fel, majd ebbe a lakásba költözött az I. rendű alperes élettársa és az I. rendű alperes unokái is itt laknak. Az ingatlan tulajdonjogát a Magyar Állam nevében és javára a Nemzeti Eszközkezelő Zrt. szerezte meg a tulajdonostól 2015. január 5-én létrejött adásvételi szerződéssel. A Magyar Állam képviseletében eljáró Nemzeti Eszközkezelő Zrt. és a volt tulajdonos között lakásbérleti szerződés jött létre, mely szerződés melléklete szerint a perbeli I. rendű alperes és élettársa a bérlővel jogszerűen együtt lakó személyek. A határozott idejű lakásbérleti szerződés 2018. január 1-jén határozatlan időtartamúvá alakult. A lakásbérlő (volt lakástulajdonos, I. rendű alperes nagyszülője) 2018. március 19-én végintézkedés hátrahagyása nélkül elhunyt. A felperes Magyar Állam a bírói kezdeményezés alapjául szolgáló perben keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az alpereseket arra, hogy az ingatlant ürítsék ki és bocsássák azt a felperes kizárólagos rendelkezésére azzal, hogy gondoskodjanak arról, hogy az alperesek jogán a lakásban lakó, valamint az általuk esetlegesen be-

- fogadott más személyek is hagyják el az ingatlant. A felperes álláspontja szerint a lakásbérleti jogviszony 2018. március 19-én a lakásbérlő halálával megszűnt, az alperesek az ingatlan birtoklására érvényes jogcímmel nem rendelkeznek. Az alperesek a kereset elutasítását kérték, mivel a bérleti szerződés melléklete szerint a Nemzeti Eszközkezelő Zrt. hozzájárult ahhoz, hogy a bérlő a bérleménybe befogadja az alperest mint unokáját és élettársát. Álláspontjuk szerint joghézag áll fenn, mert a NET törvény szerint a gyermek folytathatná a lakásbérleti jogviszonyt, viszont a leszármazó (unoka), aki a szülő halála folytán törvényes örökös lenne, nem.
- [3] Az eljáró bíróság ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz, mivel álláspontja szerint a NET törvény 23. § d) pontja alaptörvény-ellenes.
- [4] A NET törvény esetében a jogalkotó akarata a túlélő családtagok lakhatásának védelme és a jogviszony folytatása volt, de a támadott törvényi rendelkezés nem rendelkezik arról a helyzetről, ha nem a gyermek, hanem a gyermek halála miatt az unoka lép be a jogviszonyba. Az eljáró bíróság szerint ez a szabály sérti az Alaptörvény L) cikk (3) bekezdését, valamint a XXII. cikkét. Az eljáró bíróság utalt arra is, hogy a támadott törvény, valamint a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Lakástörvény) között indokolatlan különbség van az állami és az önkormányzati lakásbérleti szerződések szabályozása között, mivel a Lakástörvény szabályai szerint az unoka jogosult lenne a lakásbérleti jogviszony folytatására. A bíróság indítványkiegészítésében utal arra is, hogy az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése azt az elvárást fogalmazza meg, hogy a jognak mindenkit egyenlő méltóságú személyként kell kezelnie. A kifogásolt szabályozás az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésébe is ütközik, mert a támadott jogszabály szempontjából azonos körbe tartozó jogalanyok, a leszármazók között indokolatlan különbséget tesz, amelynek nincs ésszerű, kellő súlyú alkotmányos indoka. Az eljáró bíróság szerint a szabályozás az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdését is sérti, mivel szükségtelenül és indokolatlanul csökkenti a lakásbérleti jog jogosultjainak körét.
- [5] Az Alkotmánybíróság eljárása során – szakmai álláspontjának kifejtése céljából – megkereste az igazságügyi minisztert és a pénzügyminisztert. A pénzügyminiszter helyett a tárgy szerint illetékes nemzeti vagyon kezelé- séért felelős tárca nélküli miniszter válaszolt.

II.

- [6] 1. Az Alaptörvénynek a bírói kezdeményezéssel érintett rendelkezései:

„Nemzeti Hitvallás Valljuk, hogy együttélésünk legfontosabb keretei a család és a nemzet, összetartozásunk alapvető értékei a hűség, a hit és a szeretet.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

[...]

(5) Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.”

„XXII. cikk (1) Az állam jogi védelemben részesíti az otthont. Magyarország törekszik arra, hogy az emberhez méltó lakhatás feltételeit és a közszolgáltatásokhoz való hozzáférést mindenki számára biztosítsa.

(2) Az emberhez méltó lakhatás feltételeinek a megteremtését, továbbá a közterület közcélú használatának védelmét az állam és a helyi önkormányzatok azzal is segítik, hogy törekszenek valamennyi hajlék nélkül élő személy számára szállást biztosítani.

(3) Tilos az életvitelszerű közterületen tartózkodás.”

„L) cikk (3) A családok védelmét sarkalatos törvény szabályozza.”

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe

venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

[7] 2. A bírói kezdeményezésben felhívott NET törvény 23. § d) pontja:

„23. § A lakásbérleti szerződés létrejöttére, tartalmára és megszűnésére a Lakástörvény szabályait a következő eltérésekkel kell alkalmazni:

[...]

d) a bérlő halála esetén a bérlővel annak életében együtt lakó házastársa vagy élettársa, a bérlő, illetve házastársa vagy élettársa családi pótlékra jogosító gyermeke, illetve a bérlővel még életében együtt lakó gyermeke, továbbá a zálogkötelezett, illetve a hiteladós a lakásbérleti jogot folytathatják,”

III.

- [8] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt megvizsgálta, hogy a bírói kezdeményezés megfelel-e az Abtv. 25. és 52. §-ában írt formai és tartalmi feltételeknek {3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [15]–[24]; 3242/2017. (X. 10.) AB határozat, Indokolás [7]; 3102/2018. (IV. 9.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [9] Az Abtv. 25. §-a értelmében a bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – abban az esetben kezdeményezheti az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását, ha az előtte folyamatban lévő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmaznia, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította.
- [10] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „[a] kérelem az Abtv. 52. §-ának (1) bekezdésében megkövetelt határozottságnak (*applicatio certa*) akkor felel meg, ha az (1b) bekezdésben felsorolt feltételeknek eleget tesz, így pontosan és egyértelműen megjelöli az indítvány indokait, az indítvány által támadott jogszabályt vagy jogszabályi rendelkezést, az Alaptörvény vagy nemzetközi szerződés megsértett rendelkezését. Az indítványnak indokolnia kell továbbá, hogy a sérelmezett jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével vagy a nemzetközi szerződéssel, továbbá kifejezett kérelmet kell tartalmaznia a támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására és alkalmazása tilalmának kimondására. Nem alkalmas az indítvány az érdemi elbírálásra, ha félreérthetően jelöli meg az Alaptörvénynek azt a rendelkezését, amelyet sérülni vél {3175/2014. (VI. 18.) AB végzés, Indokolás [5]}, vagy pusztán megjelöli azt, de nem indokolja meg – nem tartalmaz részletes érvelést arra vonatkozóan –, hogy az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével miért ellentétes a támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés [3136/2013. (VII. 2.) AB végzés, 3193/2014. (VII. 15.) AB végzés, 3226/2013. (XII. 12.) AB végzés]. Az elégtelen indokolás miatt akadálya az érdemi elbírálásnak az is, ha a támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés és az Alaptörvény megjelölt rendelkezése között nem állapítható meg összefüggés [3269/2012. (X. 4.) AB határozat, 12/2014. (IV. 10.) AB határozat, 3025/2014. (II. 17.) AB határozat, 37/2013. (XII. 5.) AB határozat, 3074/2013. (III. 14.) AB határozat] vagy az alkotmányjogi értelemben nem releváns [3009/2012. (VI. 21.) AB határozat].” {3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [19]} Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a kezdeményezés megjelöli a támadott jogszabályi rendelkezést. Az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseivel kapcsolatban az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy határozott kérelmet a bírói kezdeményezés az Alaptörvény L cikk (3) bekezdésével, a XXII. cikkével és a XIII. cikk (1) bekezdésével kapcsolatban nem tartalmaz. Az eljáró bíróság csupán megjelölte kezdeményezésében ezeket az alaptörvényi rendelkezéseket, de nem adott elő alkotmányjogilag értékelhető indokolást.
- [11] A kezdeményező bírói tanács intézkedett az eljárás felfüggesztése iránt, és az indítvány az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdés sérelmével kapcsolatban határozott kérelmet tartalmaz. Pontosan és egyértelműen megjelöli az indítvány indokait, a támadott jogszabályi rendelkezést, illetve az Alaptörvény megsértett rendelkezését. Az indítvány megindokolja, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésével, továbbá kifejezett kérelmet tartalmaz a támadott jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására és alkalmazási tilalom kimondására.
- [12] A NET törvényt az egyes vagyongazdálkodást és a nemzeti pénzügyi szolgáltatásokat érintő törvények módosításáról szóló 2020. évi LXXX. törvény 81. §-a hatályon kívül helyezte, azonban az indítványozó bíró előtt

folyamatban lévő ügyben az továbbra is alkalmazandó, ezért az Alkotmánybíróság eljárásának a támadott norma hatályon kívül helyezése a vizsgált esetben nem képezte akadályát az Abtv. 41. § (3) bekezdése alapján {lásd 3111/2021. (IV. 14.) AB határozat, Indokolás [22]; 23/2015. (VII. 7.) AB határozat, Indokolás [51]; 12/2014. (IV. 10.) AB határozat, Indokolás [10]}. Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a Nemzeti Eszközkezelő Programban részt vevő természetes személyek otthoneremtésének biztosításáról szóló 2018. évi CIII. törvény 10. § d) pontja a támadott rendelkezéshez képest azonos tartalmú szabályozást tartalmaz.

IV.

- [13] A bírói kezdeményezés az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [14] 1. Az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy a törvény előtt mindenki egyenlő. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése alapján Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés nélkül biztosítja. A hátrányos megkülönböztetés tilalma nem jelenti minden megkülönböztetés tilalmát, a tilalom elsősorban az alkotmányos alapjogok terén tett megkülönböztetésekre terjed ki. Személyek közötti, alaptörvényes hátrányos megkülönböztetés akkor állapítható meg, ha valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy csoporttal történt összehasonlításban kezelnek hátrányosabb módon. „A megkülönböztetés pedig akkor alaptörvény-ellenes, ha a jogszabály a szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozó [egymással összehasonlítható] jogalanyok között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne. Rámutatott az Alkotmánybíróság arra is, hogy az alapjognak nem minősülő egyéb jogra vonatkozó, személyek közötti hátrányos megkülönböztetés vagy más korlátozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha a sérelem összefüggésben áll valamely alapjoggal, végső soron az emberi méltóság jogával, és a megkülönböztetésnek, illetve korlátozásnak nincs tárgyilagos mérlegelés szerint észszerű indoka, vagyis önkényes.” {Lásd összefoglalóan: 14/2014. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [32]; az Alaptörvény XV. cikke (1) és (2) bekezdésének ezt az értelmezését követte a 32/2015. (XI. 19.) AB határozat is, Indokolás [78]–[80] és [91]; és az 1/2018. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [14]}
- [15] Az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az indítványozó által állított hátrányos megkülönböztetés a XV. cikk (1) vagy (2) bekezdése hatálya alá tartozik-e. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a kezdeményező bíróság nem jelölt meg olyan alapjogi kapcsolódást, amely a XV. cikk (2) bekezdés szerinti vizsgálat lefolytatását megalapozná. A kezdeményező bíróság a lakásbérleti jog folytatása kapcsán tett azon megkülönböztetés alaptörvény-ellenességét állította, amely sérti az Alaptörvényben foglalt államcélakat [Alaptörvény L) cikk (3) bekezdés, XXII. cikk]. Ebből következően az Alkotmánybíróság az indítvány ezen elemét annak tartalma szerint, az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése alapján bírálta el {hasonlóan például: 33/2019. (XI. 27.) AB határozat, Indokolás [72]}.
- [16] 2. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a diszkrimináció összehasonlítható – azonos csoportba tartozó – személyi körön belül állapítható meg. A hátrányos megkülönböztetésnek tehát homogén csoporton belül kell fennállnia. Nem lehet hátrányos megkülönböztetésről beszélni, ha a jogi szabályozás eltérő alanyi körre állapít meg eltérő rendelkezéseket {lásd az Alaptörvény hatálya alatt először: 42/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [28]; 3313/2018. (X. 16.) AB határozat, Indokolás [31]}.
- [17] A bírói kezdeményezés szerint a NET törvényen belül a jogosulti körön belül a leszármazók kapcsán a jogalkotó nem szabályozta azt a helyzetet, ha nem a gyermek, hanem a gyermek gyermeke, unokája a leszármazó. Ezért a leszármazók között alaptörvény-ellenes különbség áll fenn. A szabályozás szempontjából azonos csoportot a NET törvény alapján azok a személyek jelentik, akik a bérlő halála esetén a lakásbérleti jogviszony folytatására jogosultak. Ezen személyi körön belül a NET törvényben meghatározott gyermekek (bérlő, illetve házastársa vagy élettársa családi pótlékra jogosító gyermeke, illetve a bérlővel még életében együtt lakó gyermeke) alkotnak homogén csoportot. A NET törvény preambuluma szerint az Otthonvédelmi Akcióterv keretében elfogadott NET törvény célja, hogy „a Magyar Állam az e törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén gondoskodik a szociálisan leginkább rászorult természetes személy hiteladós lakhatását biztosító lakóingatlan megvásárlásáról, ezt követően közreműködik abban, hogy a megvásárolt lakóingatlanban bérleti díj fizetése ellenében a hiteladós és a vele egy háztartásban élő személyek lakhatása továbbra is biztosított legyen” (NET törvény indokolása). A NET törvény általános céljaként rögzíti tehát nemcsak az adósok, hanem az egy háztartásban élő meghatározott személyi kör lakhatását. A NET törvény 23. § d) pontja jelöli meg a jogosulti

kört, melyek között a bérlővel még életében együtt lakó gyermekek is külön szerepelnek. A NET törvény ilyenek ismeri el a bérlő, illetve házastársa vagy élettársa családi pótlékra jogosító gyermekét, illetve a bérlővel még életében együtt lakó gyermekét [NET törvény 23. § d) pont]. A NET törvény tehát lehetőséget biztosít a lakásbérleti jogviszony folytatására, melyre a gyermekek meghatározott részét mint jogosulti kört nevesíti. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapítja, hogy a gyermekek a NET törvény szabályozásán belül homogén csoportba tartoznak.

- [18] 3. Az Alkotmánybíróságnak ezt követően azt kellett megvizsgálnia, hogy a homogén csoporton belül fennáll-e a különbségtétel {6/2019. (III. 30.) AB határozat, Indokolás [66]; 13/2020. (VI. 22.) AB határozat, Indokolás [38]}.
- [19] A lakásbérleti szerződések tekintetében a NET törvény a Lakástörvényhez képest speciális szabályt tartalmaz, mely szerint a bérlő halála esetén a bérlővel annak életében együtt lakó házastársa vagy élettársa, a bérlő, illetve házastársa vagy élettársa családi pótlékra jogosító gyermeke, illetve a bérlővel még életében együtt lakó gyermeke, továbbá a zálogkötelezett, illetve a hiteladós folytathatják a lakásbérleti jogot [NET törvény 23. § d) pont].
- [20] A lakásbérleti jog tekintetében tehát a NET törvény – a bírói kezdeményezéssel érintett ügyhöz kapcsolódóan – megjelöli az együtt lakó gyermeket. A vizsgált esetben alkotmányossági szempontból eldöntendő kérdés az, hogy fennáll-e különbség a bérlővel saját háztartásában élő azon unoka, akiről a bérlő – mint de facto nevelőszülő – nevelt gyermekeként hosszabb időn át ellenszolgáltatás nélkül gondoskodott és a „bérlővel még életében együtt lakó gyermek” között a lakásbérleti jog folytathatósága körében.
- [21] A NET törvény – ahogy az igazságügyi miniszter is rámutat – nem határozza meg azt, hogy kit tekint gyermeknek. A NET törvény a lakásbérleti szerződés kapcsán *lex specialis* a Lakástörvényhez képest. A NET törvény alapján a lakásbérleti jog folytatására a bérlővel még életében együtt lakó gyermek jogosult és értelmező rendelkezés hiányában a Lakástörvény fogalma irányadó mint *lex generalis*. A Lakástörvény 91/A. § 19. pontja alapján gyermek a vér szerinti, az örökbefogadott és nevelt gyermek. A nevelt gyermek meghatározására a Lakástörvény háttérjogszabálya, a Ptk. irányadó, melynek 4:199. § (2) bekezdéséből következően a nevelőszülő és a nevelt gyermek közötti jogi kapcsolat alapja, a saját háztartásban hosszabb időn át ellenszolgáltatás nélkül gondoskodás, valamint az, hogy a nevelőszülő és nevelt gyermek között nem áll fenn vér szerinti-, örökbefogadó- vagy mostohaszülői kapcsolat.
- [22] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy a bírói kezdeményezéssel érintett kérdésben nem áll fenn homogén csoporton belüli különbségtétel a bérlővel saját háztartásában élő azon unoka, akiről a bérlő – mint nevelőszülő – nevelt gyermekeként hosszabb időn át ellenszolgáltatás nélkül gondoskodott és a „bérlővel még életében együtt lakó gyermek” között a lakásbérleti jog folytathatósága körében, mert a bérlővel még életében együtt lakó gyermek körébe beletartozik az az unoka, akiről a nagyszülő – mint nevelőszülő – hosszabb időn át ellenszolgáltatás nélkül gondoskodott. Ezért a XV. cikk (1) bekezdésére alapított bírói kezdeményezés nem megalapozott {19/2019. (VI. 18.) AB határozat, Indokolás [86]–[88]; 24/2019. (VII. 23.), Indokolás [76]}.
- [23] 4. Az Abtv. 46. § (3) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság hatáskörei gyakorlása során folytatott eljárásában határozattal megállapíthatja azokat az Alaptörvény szabályozásából eredő, és az Alaptörvény rendelkezéseit érvényre juttató alkotmányos követelményeket, amelyeknek a vizsgált jogszabály alkalmazásának meg kell felelnie.
- [24] Ha a bírói gyakorlat önállóan nem találja meg azt az értelmezését a jogszabálynak, amely az Alaptörvény 28. cikkéből fakadó értelmezési kötelezettségre is figyelemmel az Alaptörvénnyel összhangban van, de létezik ilyen értelmezés, akkor azt az Alkotmánybíróság a bíró által kezdeményezett eljárásban is kimondhatja alkotmányos követelményként.
- [25] A NET törvény a lakásbérleti jog folytatására jogosultak körénél a bérlővel még életében együtt lakó gyermekét megjelöli olyan jogosultnak, aki a bérleti jogviszony folytatására jogosult. A NET törvény olyan értelmezése áll összhangban az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése szerinti általános egyenlőségi klauzulával, amely figyelembe veszi, hogy a Nemzeti Hitvallás szerint együttélésünk legfontosabb keretei közé tartozik a család, amelyet az Alaptörvény L cikk (1) bekezdésébe és a XV. cikk (5) bekezdésébe foglaltak szerint Magyarország külön intézkedésekkel véd mint a nemzet fennmaradásának alapját. Emellett az Alaptörvény L cikk (3) bekezdése értelmében sarkalatos törvénynek minősülő, a családok védelméről szóló 2011. évi CXXI. törvény *preambuluma* külön is kiemeli, hogy a családok életében kitüntetett jelentőséggel bírnak a nemzedékeken átívelő – köztük a nagy-

szülők és az unokák közötti – kapcsolatok {lásd: 25/2019. (VII. 23.) AB határozat, Indokolás [57]}. Másrésről az Alkotmánybíróságnak szükséges utalnia az Alaptörvény XXII. cikk (1) bekezdése foglalt azon államcélra, miszerint Magyarország törekszik arra, hogy az emberhez méltó lakhatás feltételeit mindenki számára biztosítsa. Ezen államcélokkal, a Nemzeti Hitvallással és az Alaptörvény 28. cikkébe foglalt jogalkalmazási kötelezettséggel a NET törvény olyan értelmezése áll összhangban, amely a bérlővel saját háztartásában élő azon unokát, akiről a bérlő – mint nevelőszülő – nevelt gyermekeként hosszabb időn át ellenszolgáltatás nélkül gondoskodott, a „bérlővel még életében együtt lakó gyermek”-nek minősíti a lakásbérleti jog folytatása szempontjából.

- [26] Ezen túlmenően az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az indítványozó bírő megállapításával ellentétben a Lakástörvény szabályai nem lennének alkalmazhatóak a NET törvény 23. § d) pontjának alaptörvény-ellenességének megállapítása, valamint megsemmisítése és alkalmazásának kizárásának esetén sem, ugyanis az indítványozó bírő által megjelölt Lakástörvény rendelkezése [Lakástörvény 32. § (2) bekezdés] kizárólag önkormányzati tulajdonban lévő ingatlanok esetében alkalmazható, az indítvány alapjául szolgáló ügyben az ingatlan tulajdonjogát a Magyar Állam nevében és javára a Nemzeti Eszközkezelő Zrt. szerezte meg.
- [27] 5. Mindezen indokok alapján az Alkotmánybíróság alkotmányos követelményt állapított meg és a bírői kezdeményezést elutasította.

Budapest, 2021. december 7.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Márki Zoltán
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró különvéleménye

- [28] Nem támogatom a rendelkező részi alkotmányos követelményt, mert azt a határozat az Alaptörvényben nem szereplő „általános egyenlőségi jogra” alapozva hozza létre (lásd: Indokolás [23] és köv.). A határozat ezt a korábbi alkotmánybírói döntések által kiterjesztett értelmű törvény előtti egyenlőség tovább feszítésével

mondja ki, ám ez a demokratikus államhatalmi működés alapjait megtestesítő szabad törvényhozást korlátozza megengedhetetlen módon. Az Alaptörvény XV. cikkének (1) és (2) bekezdése csak az ember megváltoztathatatlanságát felsorolva tiltja meg a törvényhozónak a megkülönböztetést tartalmazó szabályozást, de a gyerek és az unoka közti különbségtevést ez nem érinti. Így az Alkotmánybíróság nem teheti meg, hogy továbbmenjen az Alaptörvény tilalmain, és maga hozzon létre törvényhozást és így a demokráciát korlátozó megkülönböztetési tilalmakat.

- [29] Az „általános egyenlőségi jogot” nem lehet elfogadni, mert az Alaptörvény XV. cikkének (1) bekezdése a törvény előtti egyenlőség követelményét tartalmazza, és ez a történeti értelmezés szerint az 1700-as évek végén egyértelműen a származás és más emberi alaptulajdonságok szerinti megkülönböztetés tilalmaként jelent meg. Ennek megfelelően e diszkriminációtilalmat jelentő alaptörvényi rendelkezés úgy folytatódik a cikk (2) bekezdésében, hogy a törvény előtti egyenlőséget az ember alaptulajdonságait – faj, szín, nem, társadalmi származás stb. – felsorolva konkretizálja. Ezzel szemben a korábbi alkotmánybírósági többség még az 1990-es években úgy értelmezte a diszkriminációtilalmat, hogy minden jogalkotói megkülönböztetést bevont az alkotmánybírósági ellenőrzés alá, és ezt vette át a mostani többség olyan formában, hogy a törvény előtti egyenlőség tiszta történeti értelmétől eltekintve ezt mint „általános egyenlőségi jogot” fogja fel. Ezzel azonban két komoly probléma is keletkezett. Egyrészt ez a kiterjesztett felfogás a törvényhozói szabadságot túlzottan elvonja, és a demokratikus törvényhozó többséget nagymértékben az alkotmánybírók ellenőrzése alá helyezi, mely a demokrácia és a demokratikus jogállam alapjait kezdheti ki. Másrészt azonban ebben a kiterjesztett terjedelemben az alkotmánybíróknak nincs is zsinórmértékszerű mércéjük ahhoz, hogy az előttük támadott megkülönböztetések alaptörvény-ellenességére normatív válaszokat adjanak.

Budapest, 2021. december 7.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: III/521/2021.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3535/2021. (XII. 22.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Pokol Béla* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Kúria Mfv.II.10.475/2018/19. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Hat magányszemély indítványozó IV/1852/2019., IV/1853/2019., IV/1854/2019., IV/1855/2019., IV/1879/2019. és IV/1888/2019. számon benyújtott alkotmányjogi panaszában az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján a Kúria Mfv.II.10.475/2018/19. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszokat – az ügyek tárgyának azonosságára tekintettel – együttes vizsgálat és elbírálás végett a IV/1852/2019. számú ügghöz egyesítette.
- [3] 2. Az indítványozók bírói szolgálati jogviszonyban állnak, munkáltatójuk a Szombathelyi Törvényszék. Az alkotmányjogi panasz eljárás megindításának előzménye, hogy a Szombathelyi Törvényszéken 2015. november 30-ig a munkáltató a bírák szolgálati idejének meghatározásával kapcsolatban azt a gyakorlatot folytatta, hogy abba a bírósági titkári szolgálati időből egy évet számított be. Ezen gyakorlatát a munkáltató 2015. december 1-től az újonnan, határozott időre kinevezett bírák esetében megváltoztatta, a szolgálati idő kezdő időpontjának meghatározásakor a teljes bírósági titkári idő beszámításra került. Az utóbbi gyakorlat igazodik az Országos Bírósági Hivatal (a továbbiakban: OBH) Emberi Erőforrás Gazdálkodási Főosztály Bírósági Osztályának 2016. július 6-án kelt iratában meghatározott utasításhoz. Az indítványozók az OBH utasításának közzétételét követően tudomást szereztek egyrészt arról, hogy a munkáltatójuk a többi törvényszéken fennálló beszámítási gyakorlathoz képest kedvezőtlenebb gyakorlatot folytatott, másrészt arról, hogy az új kinevezések tekintetében már megváltoztatta a gyakorlatát, ezért kérelemmel éltek a teljes bírósági titkári szolgálati idő beszámítása és az ennek megfelelő fizetési fokozatba sorolása érdekében. A Szombathelyi Törvényszék elnöke a kérelem tárgyában külön intézkedést nem hozott, a 2017. januári illetménymegállapítás tárgyában született intézkedéséből ugyanakkor megállapítható volt, hogy annak nem adott helyt.
- [4] 2.1. Az indítványozók ezt követően benyújtott kereseti kérelmükben azt kérték, hogy a bíróság az új gyakorlatnak megfelelően állapítsa meg a bírói szolgálati idejük kezdő időpontját, továbbá kötelezze az alperest 2015. december 1-től felmerült illetménykülönbözet megfizetésére.
- [5] Az indítványozók a keresetlevélben az igényük jogalapja körében elsődlegesen az egyenlő bánásmód megsértésére hivatkoztak. Ezen igény érvényesítésének jogcímeiként elsősorban a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 12. §-át, másodsorban pedig az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség elmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) 8. §-át, a 9. §-át és 21. § f) pontját jelölték meg (keresetlevél 4–9. oldal, elsőfokú ítélet 5–7. oldal).
- [6] További, eshetőleges keresetként az indítványozók hivatkoztak a joggal való visszaélés tilalmára is (keresetlevél 10. oldal, elsőfokú ítélet 7. oldal), amely alapvetve az Mt. 7. § (1)–(2) bekezdése fogalmaz meg, emellett utaltak az Mt.-nek a jóhiszeműség és tisztesség elvét rögzítő 6. § (2) bekezdésére is; a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény (a továbbiakban: Bjt.) 222. § (1) bekezdése alapján mindkét rendelkezést a bírói szolgálati jogviszony esetében is alkalmazni kell (keresetlevél 10. oldal). Az indítványozó keresetlevelében állította továbbá a Bjt. bírói illetményre vonatkozó 35. § (4) bekezdésének és 169. § (1) bekezdésének, vala-

mint és az Alaptörvény bírói függetlenségre vonatkozó 26. cikk (1) bekezdésének a sérelmét is (keresetlevél 10. oldal).

- [7] 2.2. Az első fokon eljáró Székesfehérvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 6.M.91/2017/24. számú ítéletében az indítványozó szolgálati idejének kezdő időpontját a kereseti kérelemnek megfelelően állapította meg és kötelezte az alperest az illetménykülönbözet megfizetésére.
- [8] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a Bjt. 169. §-ában megjelenő azon jogalkotói szándéknak, hogy a hosszabb tartamú bírói szolgálati időhöz magasabb összegű illetmény társuljon, nem felel meg az a munkáltatói gyakorlat, amelynek eredményeképpen a korábban kinevezett bíró illetménye ezzel a körülménnyel arányosan nem magasabb, mint a fiatalabb bírótársáé. Mindezek alapján megállapította, hogy a felperesek keresete az Mt. 12. §-a, az Ebktv. 21. §-ának *f*) pontja és 8. §-ának *o*) és *t*) pontja, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája 21. cikkének (1) bekezdése az Európai Unió Tanácsának 2000/78/EK irányelvének 1. cikke, 3. cikk (1) bekezdésének *c*) pontja, valamint 6. cikke és az Emberi Jogok Európai Egyezményének 14. cikke és 12. Kiegészítő Jegyzőkönyvének 1. cikke alapján is megalapozott volt. Az elsőfokú bíróság az egyenlő bánásmód követelményének megsértése mellett a munkáltató intézkedését az Mt. 7. § (1) bekezdésébe ütköző magatartásként is értékelte (ld. elsőfokú ítélet 12–15. oldal).
- [9] 2.3. A másodfokú bíróságként eljáró Székesfehérvári Törvényszék 2.Mf.20.026/2018/28. számú részítéletében a szolgálati idő kezdő időpontját (az érintettek többsége vonatkozásában korábbra) módosította, ezt meghaladóan az elsőfokú ítéletet az indítványozók vonatkozásában helybenhagyta (azzal, hogy a VIII. rendű felperes kereseti kérelmét elbíráló rendelkezést – eljárási hiba miatt – hatályon kívül helyezte és ebben a körben az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította).
- [10] Az egyenlő bánásmód követelményének sérelmét a másodfokú bíróság is megállapíthatónak tartotta, tekintve azonban, hogy egy másik munkavállalói csoportot érintő, a felperesek számára látszólag semleges intézkedés közvetett eredményeként valósult meg, azt az Ebktv. 9. §-a szerinti közvetett diszkriminációnak minősítette. Mivel a bíróság szerint munkáltatói mulasztás indirekt következményeként megvalósuló diszkrimináció volt tetten érhető, a felperesi jogok csorbulására vezető direkt, azaz közvetlen munkáltatói intézkedésről nem lehet beszélni. Ezért, „[m]inthogy a jogsérelem ez esetben az Ebktv. tételes jogi rendelkezéseinek megsértésében áll, intézkedésben megnyilvánuló visszaélésszerű joggyakorlás pedig nem azonosítható, az Mt. 7. § (1) bekezdésén alapuló elsőfokú ítéleti okfejtést a törvényszék mellőzte”. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a felperesek sérelme a bírói szolgálati idő kezdő időpontjának a teljes titkári szolgálati idő beszámításával korigálva volt orvosolható, ennek számítása során azonban az elsőfokú bíróságtól eltérően a Bjt. 172. § (3) bekezdése szerint a töredék évet egész évként vette figyelembe (ld. másodfokú ítélet 10–11. oldal, 13–14. oldal).
- [11] 2.4. Az alperes felülvizsgálati kérelme alapján eljáró Kúria ítéletében azonban a jogerős döntést hatályon kívül helyezte és az indítványozó keresetét elutasította.
- [12] A Kúria ítéletében abból indult ki, hogy a jogerős részítélet a joggal való visszaélést nem találta bizonyítottnak, amely döntést a felek felülvizsgálati kérelemmel (csatlakozó felülvizsgálati kérelemmel) nem támadták, ezért a felülvizsgálati eljárás tárgyát kizárólag a jogerős határozatban foglalt azon érvelés jogszerűségének vizsgálata képezte, amely szerint az alperes a felpereseket közvetlenül és közvetetten hátrányosan megkülönböztette. Az utóbbi vizsgálat részeként egyrészt azt állapította meg, hogy a bírók és a tapasztalattal rendelkező bírók sem tartoznak sérülékeny társadalmi csoporthoz, a felperesek által megjelölt egyéb helyzet ezért nem tekinthető az Ebktv. 8. § *t*) pontjában foglalt védendő tulajdonságnak. A Kúria másrészt a perben az alperes által bizonyítottan találta, hogy a felperesek által megjelölt különböző életkoruk és az általuk valószínűsített hátrány között okozati összefüggés nem állt fenn, ezért a felperesek tekintetében nem fogadta el védett tulajdonságként az Ebktv. 8. § *o*) pontjára hivatkozást sem, ebből pedig levonta a következtetést, hogy védett tulajdonság hiányában nemcsak közvetlen, de közvetett diszkrimináció sem valósulhatott meg, ezért az I–VII. rendű felperesek teljes keresetét elutasította (ld. Kúria ítélete, Indokolás [39], [69], [75] és [87]).
- [13] Az Ebktv. 8. §-a szerinti közvetlen hátrányos megkülönböztetés vizsgálatával kapcsolatban ugyanis a Kúria úgy foglalt állást, hogy „az adott ügyben a felperesek tekintetében megvalósuló megkülönböztetés, illetve hátrány csupán annak az életszerű összefüggésnek a következménye, hogy a fiatalabb titkárok esetében természetesen általában hosszabb idő elteltével jön el a kinevezés időpontja, vagyis nagyobb eséllyel kerülnek a már új beszámítási szabályok hatálya alá. Önmagában az, hogy a később kialakult munkáltatói gyakorlat hatálya alá

tartozók kedvezőbb helyzetbe kerülnek, mint a korábbi gyakorlat által érintettek, önmagában nem valósít meg életkoron alapuló diszkriminációt, ez a körülmény önmagában jogellenesként nem értékelhető. Esetükben az időmúlásnak van megkülönböztető hatása, nem pedig a munkáltatói intézkedés hatálya alá tartozó személy életkorának. A munkáltató kinevezési gyakorlatának változása tehát nem az életkorhoz kötődött, ezért az életkor és a hátrány közötti okozati összefüggés hiányának bizonyítása alapján közvetlen hátrányos megkülönböztetés nem volt megállapítható (Ebktv. 19. § (2) bekezdés).” (Kúria ítélete, Indokolás [80])

- [14] A Kúria értelmezése szerint az Ebktv. 9. §-a szerinti közvetett hátrányos megkülönböztetés esetén pedig „a munkáltatói intézkedés nem valósít meg közvetlen hátrányos megkülönböztetést, és úgy valósul meg, hogy nem homogén munkavállalói kör tekintetében a munkáltató azonos döntést (intézkedést) alkalmaz, ám az intézkedéssel érintett munkavállalói körben a védett tulajdonsággal rendelkezőket – az ilyen tulajdonsággal nem rendelkezőkhöz képest – az intézkedés lényegesen hátrányosabb helyzetbe hoz.” (Kúria ítélete, Indokolás [83])
- [15] A konkrét ügy vonatkozásában a Kúria szerint figyelembe kellett venni, hogy „a perbeli esetben minden bíróra alkalmazott munkáltatói döntés nem volt. A tényállás lényege éppen az, hogy egyes személyek esetében a titkári teljes időszakot a munkáltató figyelembe vette, míg mások esetében nem. Azonos munkáltatói intézkedés (gyakorlat) a perbeli időpontot megelőzően és az azt követően kinevezett bírók esetén volt, a homogén csoportképző tulajdonság megállapítása, ezért a perbeli esetben a 2015. december 1. előtt kinevezettek és az ezt követően kinevezettek esetében lehetséges, ezen csoportokon belül pedig a munkáltató mérlegelési jogkörében eljárva megkülönböztetést semmilyen szempont szerint nem alkalmazott. A megjelölt időszakot megelőzően minden bíró esetében 1 éves titkári idő, ezt követően pedig a teljes titkári idő beszámítására sor került, vagyis a munkáltató következetes és egységes mérlegelési gyakorlatot folytatott.” (Kúria ítélete, Indokolás [84])
- [16] Mindezek alapján a Kúria az ítéletben arra a konklúzióra jutott, hogy „[a] bírói szolgálati idő kezdő időpontjának meghatározására alkalmazott eltérő munkáltatói gyakorlat kizárólag a kinevezés időpontjától, mint objektív és semleges intézkedés szempontjától tette függővé a bíró besorolását, amely független volt az életkortól. A peradatok teljes mértékben alátámasztják, hogy a felperesek és a keresetben megjelölt [bíróársuk] kinevezésére is közel azonos életkorban – 30 év körül – került sor, így az eltérő besorolásuk nem olyan kritériumon alapult, amely elválaszthatatlanul vagy közvetetten kötődik a bíró életkorához. A munkáltató eltérő mérlegelési gyakorlata ezért közvetett hátrányos megkülönböztetést sem valósított meg (Európai Unió Bírósága 2019. február 14-én kelt *Tomas Horgan és társa kontra Ír oktatási és szakképzési Minisztérium C-154/18*; ECLI:EU:C:2019:113.).” (Kúria ítélete, Indokolás [85])
- [17] 3. Az indítványozók a Kúria fenti ítéletével szemben fordultak az Alkotmánybírósághoz. Álláspontjuk szerint a döntés sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését, XXVIII. cikk (7) bekezdését, 26. cikk (1) bekezdését, XV. cikk (2) bekezdését, 28. cikkét, E cikk (2) bekezdését, E cikk (3) bekezdését és Q) cikk (2) bekezdését. Az Alaptörvényben biztosított jogaik sérelmének lényege az indítványok indokolása szerint az alábbiakban áll.
- [18] Az Alkotmánybíróság joggyakorlata szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése által garantált tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részét képezi bírósághoz fordulás joga, amely magába foglalja az eljárást megindító feleknek azt a jogát is, hogy a bíróság az eljárásba vitt jogait és kötelezettségeiket elbírálja. A jelen ügyben az indítványozók különböző jogcímenek több kereseti kérelmet tartalmazó keresetet terjesztettek elő a rendes bíróság elé, amelyek közül kizárólag egy – az egyenlő bánásmód megsértésére vonatkozó – került érdemben jogerős elbírálásra, a további kereseti kérelmek nem. Az egyenlő bánásmód követelményének megsértésével kapcsolatos munkaügyi perek egyes kérdéseiről szóló 4/2017. (XI. 28.) KMK véleményre (a továbbiakban: KMK vélemény) alapján az indítványozók szerint a joggal való visszaélést eleve csak az Ebktv. szerinti védett tulajdonság megállapításának hiányában kellett volna az első- és másodfokú bíróságoknak vizsgálnia. Azáltal, hogy a Kúria elutasította az indítványozók (elődleges) keresetét, és maga hozta meg a bírósági eljárást lezáró döntést, az indítványozók álláspontja szerint ellehetetlenítette az indítványozók perbe vitt jogainak (további kereseti kérelmeinek) érdemi vizsgálatát.
- [19] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való joggal kapcsolatban az indítványozó leírta, hogy részéről igény merült volna fel az egyenlő bánásmód követelményének megsértésére alapított kereseti kérelmén túlmutató további kereseti kérelmeinek több (az első- és másodfokú bíróság, illetőleg szükség esetén a Kúria mint felülvizsgálati) bíróság általi vizsgálatára. Álláspontja szerint, amennyiben az eljárási jogszabálysértés abban áll, hogy az eljárást le sem folytatták, az az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a jogorvoslathoz való alapjog sérelmét eredményezi.

- [20] A bírákat megillető javadalmazás az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése által védett bírói függetlenség részét, annak egyik elemét képezi. Az indítványozók szerint a perükben vitatott, 2015. december 1-től bevezetett munkáltatói gyakorlat, amely szerint a szolgálati időbe a bírósági titkári szolgálati időt teljes mértékben beszámította (nem csak egy évet), az ezen időpont előtt kinevezett bírókat anyagilag hátrányosabb helyzetbe hozta a velük összehasonlítható helyzetben lévő – adott esetben azonos hosszúságú bírósági titkári idővel rendelkező –, ezen időpont után kinevezett bírákhoz képest. A korábban kinevezett bírák tipikusan nagyobb szakmai tapasztalattal rendelkeznek és magasabb életkorúak is. Az indítványozók álláspontja szerint az a bírói jogértelmezés helyes és alkotmányos, az felel meg az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében írt követelménynek, amely a munkáltatót arra kényszeríti, hogy Magyarország azonos besorolási feltételeket teljesítő valamennyi bírója számára azonos módon biztosítsa függetlenségének anyagi alapját, tekintet nélkül kinevezésének időpontjára vagy szolgálatteljesítése földrajzi helyére. A kinevezés időpontja a valamely időpontot megelőzően kinevezettek hátrányára történő jogszerű különbségtétel alapja sohasem lehet, mert annak észszerű, alkotmányos indoka nincs, így sérti az Alaptörvénynek a hátrányos megkülönböztetést tiltó szabályát, valamint az alkotmányjogi panaszban nevesített európai uniós normákat és az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) ítélkezési gyakorlatát. Ez utóbbi kapcsán hivatkoznak az indítványok az E) és Q) cikk megsértésére is. Az indítványozók külön is hangsúlyozták, hogy sérti a bírói függetlenséget az a munkáltatói jogértelmezés és gyakorlat (valamint az ezt elfogadó kúriai ítélet), amely megtagadja a bírót megillető illetménykülönbözet megfizetését, vagy az aktív bírót tisztsége megszüntetésére kényszeríti annak érdekében, hogy a vele összehasonlítható helyzetben lévő, de jellemzően fiatalabb bírakkal azonos javadalmazásban részesülhessen.
- [21] 4. Az indítványok benyújtását követően 2020. január 1-jei hatállyal az Országgyűlés az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 131. §-ával módosította a Bjt. 172. § (2) bekezdését. A módosítás értelmében a munkáltató mérlegelésétől függetlenül egységesen szolgálati időként kell figyelembe venni a jogszabály által jogi szakvizsgálathoz kötött egyéb jogviszonyban vagy tevékenységgel eltöltött időt is; ez az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról szóló 1997. évi LXVIII. törvény 13. § (1) bekezdésére figyelemmel a bírósági titkárként igazságügyi szolgálati jogviszonyban eltöltött időre is vonatkozik.
- [22] Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az Abtv. 57. § (2) bekezdése alapján az indítványozókat nyilatkozattételre hívta fel annak tisztázása érdekében, hogy az alkotmányjogi panaszban állított sérelmüket a módosított törvényi szabályok orvosolták-e.
- [23] Az indítványozók válasza szerint a törvénymódosítás és az azon alapuló munkáltatói intézkedések csak részben orvosolták sérelmüket. Nyilatkozatukban előadták, hogy a törvénymódosítás folytán a szolgálati idő kezdő időpontja a munkaügyi perben és az alkotmányjogi panaszban is kérteknek megfelelően módosult, és 2020. január 1. napjától az illetménybesorolásuk is ehhez igazodóan került módosításra. Ugyanakkor a 2015. december 1-től 2019. december 31-ig terjedő időszakra vonatkozó bérkülönbözetük nem került kifizetésre és rendezésre, az ez iránti követelésük továbbra is fennáll. A fenti állításaikat az indítványozók a munkáltató által kiállított okiratok megküldésével igazolták. Mindezekre tekintettel indítványukat változatlanul fenntartották.
- [24] Az Alkotmánybíróság a jogszabálymódosítás és az okiratok alapján arra a következtetésre jutott, hogy az ügyben nincs helye okafogyottság megállapításának, ezért eljárását folytatta (vö. Abtv. 67. §, Ügyrend 59. §).

II.

- [25] Az Alaptörvénynek az indítványban hivatkozott releváns rendelkezései:

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

„26. cikk (1) A bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélkezési tevékenységükben nem utasíthatóak. A bírákat tisztségükből csak sarkalatos törvényben meghatározott okból és eljárás keretében lehet elmozdítani. A bírák nem lehetnek tagjai pártnak, és nem folytathatnak politikai tevékenységet.”

III.

- [26] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az Ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról, az 56. § (2) bekezdése értelmében pedig a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [27] A vizsgálat során az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány részben határozott kérelmet tartalmaz és megfelel a törvényben előírt alaki és tartalmi követelményeknek [Abtv. 52. § (1b) bekezdés, (5)–(6) bekezdés].
- [28] A sérelmezett döntés kézbesítésének és az alkotmányjogi panasz benyújtásának a dátuma a IV/1852/2019. és IV/1853/2019. számú ügyben 2019. szeptember 12. és 2019. november 11.; a IV/1854/2019. számú ügyben 2019. szeptember 13. és 2019. november 8.; a IV/1855/2019. számú ügyben 2019. szeptember 12. és 2019. november 8.; a IV/1879/2019. számú ügyben 2019. szeptember 19. és 2019. november 15.; a IV/1888/2019. számú ügyben pedig 2019. szeptember 16. és 2019. november 14. Az alkotmányjogi panaszok tehát mindegyik esetben az Abtv. 30. § (1) bekezdés szerinti törvényi határidőn belül kerültek benyújtásra. Az indítványozók az Alaptörvényben biztosított jogainak sérelmére is hivatkoznak; a sérelem az ügy érdemében hozott döntés folytán következett be velük szemben. Az indítványozók az alapügyben felperesek voltak, ezért érintettek minősülnek. Az indítványozók a jogorvoslati lehetőségeiket már kimerítették, a Kúria ítéletével szemben további jogorvoslati lehetőség nincs számukra biztosítva [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) és b) pont, (2) bekezdés].
- [29] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az indítványok által felvetett az a probléma, hogy sérül-e a felperesnek a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való joga (ennek részeként a bíró döntéshez való joga), ha látszólagos keresethalmazat esetén az elsődleges kereseti kérelemnek helyt adó jogerős döntést a felülvizsgálati eljárásban a Kúria megváltoztatja és a keresetet elutasítja, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben kielégíti az Abtv. 29. §-a szerinti feltételeket. A 26. cikk (1) bekezdésének és a XV. cikknek a sérelme összefüggésében vizsgálható továbbá a bírói kinevezés időpontjától függő illetménymeghatározásra vonatkozó vitatott értelmezés alkotmányossága.
- [30] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt befogadta.
- [31] 2. Az indítványozók az előbbiek mellett az Alaptörvény 28. cikkének, E cikk (2) és (3) bekezdésének, Q cikk (2) bekezdésének, valamint XXVIII. cikk (7) bekezdésének sérelmére is hivatkoztak. Az Alkotmánybíróság állandó joggyakorlata szerint az Alaptörvény E cikk (2) és (3) bekezdése, Q cikke és 28. cikke nem biztosítanak az indítványozók számára olyan, Alaptörvényben biztosított jogot, amelyre az Abtv. 27. §-a szerint alkotmányjogi panaszt lehetne alapozni {vö. 3007/2015. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [11]; 3171/2015. (VII. 24.) AB végzés, Indokolás [10]}. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslatihoz való jog alkotmányjogi panaszban hivatkozható alapvető jognak minősül, azonban ennek sérelmével kapcsolatban az indítvány a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmétől elkülönülő, önálló, alkotmányjogilag releváns indokolást nem tartalmaz. Ezért a fenti indítványi elemek érdemi elbírálására a jelen eljárás keretében nem volt lehetőség.

IV.

- [32] Az alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint részben megalapozott.
- [33] 1. Az Alkotmánybíróság elsőként az indítványnak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével kapcsolatos elemét vizsgálta meg.
- [34] 1.1. Ennek keretében az Alkotmánybíróság felidézte a bírói döntéshez való jog és a látszólagos keresethalmazat kérdéskörével összefüggő értelmezését, amelyet a 24/2018. (XII. 28.) AB határozatban összegzett: „A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részét képező bírósághoz fordulás joga nem egyszerűen azt jelenti, hogy valaki

kérelemmel fordulhat a bírósághoz, és ezzel megindíthatja a bírósági eljárást, ha valamely joga vagy kötelezettsége vitássá válik, hanem hogy a jogvitát a bíróság érdemben bírálja el, és arról érdemben, végrehajtható határozatával, végérvényesen döntsön {3124/2015. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [35]}. A 36/2014. (XII. 18.) AB határozat ezzel összefüggésben visszautalt az 59/1993. (XI. 29.) AB határozatra is, miszerint »[a] bírósághoz való fordulás alapvető joga nemcsak a beadványok előterjesztésének jogára szorítkozik, hanem a bírósági eljárásban a fél pozícióját biztosítja a személyeknek. A személyek alanyai, alakítói és nem tárgyai, 'elszenvedői' a bírósági eljárásnak. Alkotmányban biztosított joguk van arra, hogy a bíróság az eljárásba vitt jogait és kötelezettségeiket elbírálja (s ne csak az ezeket tartalmazó beadványról mondjon véleményt), és arra is, hogy lehetőséget kapjanak a bírósági döntés alapjául szolgáló tényállással és jogi kérdésekkel kapcsolatban nyilatkozataik megtételére.« {36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [92]}

A bírósághoz fordulás jogából következően tehát a bíróságok a kereseti kérelem valamennyi elemének érdemi megvizsgálására (a kereseti kérelem kimerítésére) kötelesek. A kereseti kérelem kimerítésének kötelezettsége azt a követelményt támasztja a bírói döntéssel szemben, hogy a bíróságok érdemi vizsgálat eredményeként az ítélet rendelkező részében rendelkezzenek a kereset, illetőleg viszontkereset valamennyi eleméről.

A régi Pp. [a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény] a látszólagos keresethalmazat fogalmát kifejezetten nem nevesítette, azt a következetes bírói gyakorlat alakította ki. A kereseti kérelem kimerítésének kötelezettsége a látszólagos keresethalmazat esetében azt jelenti, hogy a bíróságnak csak egyetlen kereseti kérelem tárgyában kell a rendelkező részben határoznia. Amennyiben a bíróság az elsődleges kereseti kérelemnek helyt ad, a másodlagos kereseti kérelemtől semmilyen formában nem kell határoznia. Amennyiben azonban az elsődleges kereseti kérelmet a bíróság nem találja alaposnak, szükségképpen meg kell vizsgálnia és el kell bírálnia a másodlagos kereseti kérelmet. Ez a megközelítés egyenesen következik a régi Pp. alábbi rendelkezéseiből. A régi Pp. 3. § (2) bekezdése értelmében a bíróság – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van. A régi Pp. 213. § (1) bekezdése szerint az ítéletben foglalt döntésnek ki kell terjednie a perben, illetőleg a 149. § alapján egyesített perekben érvényesített valamennyi kereseti kérelemre. A régi Pp. 215. § (1) bekezdése értelmében pedig a bíróság döntése nem terjedhet túl a kereseti kérelmen, illetőleg az ellenkérelmen.

Miként arra az Alkotmánybíróság a régi Pp. szabályaival összefüggésben már számos alkalommal rámutatott, a felülvizsgálati eljárás olyan rendkívüli perorvoslat, melynek célja a jogerős döntés anyagi jogi és eljárásjogi jogszerűségének vizsgálata. Ha a Kúria olyan jogszabálysértést állapít meg, amely kihatott az ügy érdemére, hatályon kívül helyezi a jogerős ítéletet (és ha szükséges, az elsőfokú ítéletet is), vagy ha ennek feltételei fennállnak, az ítéletet (ítéleteket) megváltoztathatja. A felülvizsgálati eljárásban a megváltoztató döntés meghozatalának lehetőségével a Kúria akkor élhet, ha a jogszabálysértő döntés helyett új döntés meghozatalához rendelkezésre áll valamennyi szükséges tény, adat {3063/2017. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [46]}.

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből, és különösen a bírósághoz fordulás jogából mint a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog egyik részjogosítványából ugyanakkor az következik, hogy a Kúria felülvizsgálati ítélete tartalmának alaptörvényi korlátja, hogy amennyiben a Kúria a felülvizsgálati kérelem keretei között a jogerős ítéletet megváltoztatja és a felperes kereseti kérelmét elutasítja, ez a döntés nem eredményezheti azt még látszólagos keresethalmazat esetén sem, hogy az eshetőleges kereseti kérelmek valamely elemét egyetlen bírói fórum sem vizsgálja meg érdemben. Ellenkező esetben ugyanis sérül a felperes azon, az Alaptörvényben rögzített tisztességes bírósági eljáráshoz való jogból közvetlenül következő joga, hogy a bíróság az eljárásba vitt jogokat és kötelezettségeket érdemben elbírálja.” {24/2018. (XII. 28.) AB határozat, Indokolás [18]–[22]}

- [35] 1.2. Az Alkotmánybíróság előjáróban hangsúlyozza: következetes joggyakorlata szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d*) pontja alapján a bírói döntéseket csak az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára már nem rendelkezik hatáskörrel. Az Alkotmánybíróság jogköre nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, amely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. A tisztességes eljárás alapjoga sem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti szuperbíróság szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert

rendszere magában hordozza {vö. 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3352/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]; utóbb: 3423/2021. (X. 15.) AB végzés, Indokolás [10]}.

- [36] Erre tekintettel a jelen ügyben az Alkotmánybíróság önmagában nem tehetette alkotmányjogi értékelés tárgyává az indítványozóknak azt az állítását, hogy az ügyben eljáró első- és másodfokú bíróságoknak a régi Pp. szabályainak és az arra épülő bírói gyakorlatnak (illetve a KMK véleménynek) megfelelően az indítványozók elsődleges kereseti kérelmének való helyt adás esetén nem is kellett volna a másodlagos eshetőleges kereseti kérelemről döntést hozniuk, s hogy a Kúriának az ezt a körülményt figyelmen kívül hagyó ítélete az indítványozók peres igényérvényesítési lehetőségét hátrányosan érintette.
- [37] Az Alkotmánybíróságnak a 24/2018. (XII. 28.) AB határozatot alapul véve azt kellett megvizsgálnia, hogy volt-e az eshetőleges kereseti kérelemnek olyan eleme, amelyet a perben eljáró bírói fórumok nem bíráltak el.
- [38] Az indítványozóknak az Mt. 12. §-a és az Ebktv. alapján az egyenlő bánásmód megsértésére hivatkozó, elsődleges kereseti kérelmét a perben eljáró mindhárom bírói fórum érdemben vizsgálta és elbíráta.
- [39] Az elsőfokú bíróság az Mt. 7. §-ára alapított, a joggal való visszaélés tilalmának sérelmét állító másodlagos, eshetőleges kereseti kérelmét is megalapozottnak ismerte el (ld. elsőfokú ítélet 14. oldal). Ettől eltérően a másodfokú bíróság nem látta megállapíthatónak a hivatkozott tilalom sérelmét (ld. másodfokú ítélet 11. oldal). A Kúria a joggal való visszaélést nem tette felülvizsgálat tárgyává, mivel a jogerős részítéletnek ezt a megállapítását a fellelki felülvizsgálati kérelemben (csatlakozó felülvizsgálati kérelemben) nem vitatták (Kúria ítélete, Indokolás [69]).
- [40] Az indítványozók által további „eshetőleges jogcímként” hivatkozott egyéb jogszabályi rendelkezésekkel – az Mt. 6. § (2) bekezdésével, a Bjt. 35. § (4) bekezdésével, 169. § (1) bekezdésével, 222. § (1) bekezdésével, valamint az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésével – kapcsolatban az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy azoknak a sérelmét az indítványozók keresetlevele nem önállóan állította, hanem az Mt. 7. §-án alapuló eshetőleges kereseti kérelemben ágyazva, az utóbbi rendelkezés sérelmét alátámasztani hivatott érvelés keretében (ld. keresetlevél 10–11. oldal).
- [41] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kúria támadott felülvizsgálati ítélete következtében nem állt elő olyan helyzet, hogy az indítványozók eshetőleges kereseti kérelmének egyik elemét nyilvánvalóan egyetlen bírói fórum sem bírálta volna el érdemben. Mindez azt jelenti, hogy a Kúria döntése az indítványban előadott – a 24/2018. (XII. 28.) AB határozatra hivatkozó – érvelés alapján nem ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részét képező bírósághoz fordulás joga lényeges tartalmával.
- [42] 2. Az Alkotmánybíróság ezt követően az indítványnak az Alaptörvény XV. cikkel kapcsolatos elemét vizsgálta meg.
- [43] 2.1. Az indítványozók a diszkrimináció tilalmának sérelmét az Alaptörvény 26. § (1) bekezdésébe foglalt bírói függetlenséggel, mint a bírói tisztséget viselő személyek jogával kapcsolatban, az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése alapján állították.
- [44] „A megkülönböztetések alkotmányosságának megítélésére alkalmazott tesztek az Alkotmánybíróság már számos korábbi döntésében rögzítette. Összefoglalva: az Alkotmánybíróság más mércét alkalmaz az alkotmányos alapjogokat érintő diszkriminációra – az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében rögzített szükségesség/arányosság tesztjét –, s más mércét arra az esetre, ha a diszkrimináció-tilalmat az alapjogokon kívüli egyéb jogok tekintetében vizsgálja.” {14/2014. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [32]; 3250/2019. (X. 30.) AB határozat, Indokolás [30]}
- [45] Az Alkotmánybíróság joggyakorlata szerint „[a] bírói függetlenség nem alapjog, nem is a bíró kiváltsága, hanem a jogkeresők érdekét szolgálja. Ugyanakkor nemcsak igazságszolgáltatási vagy szervezési-igazgatási alapelv, hanem egyes elemeiben a bírói tisztséget viselő személy Alaptörvényben biztosított joga és kötelezettsége is.” {4/2014. (I. 30.) AB határozat, Indokolás [43]}
- [46] Az indítványozók az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésébe foglalt hátrányos megkülönböztetés tilalmának sérelmét – bár az indítványban szövegszerűen nem jelölte meg, de az indítvány tartalma szerint egyértelműen megállapíthatóan – az ugyanezen cikk (1) bekezdésével összefüggésben látta megvalósítottnak, ezért az Alkotmánybíróság az utóbbi rendelkezéssel összefüggésben vizsgálta az alkotmányjogi panasznak ezt az elemét {hasonlóan: 10/2015. (V. 4.) AB határozat, Indokolás [16]}.

- [47] 2.2. Az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése alapján valamely megkülönböztetés alaptörvény-ellenessége akkor állapítható meg, ha a jogszabály alkotmányos indok nélkül tesz különbséget a szabályozás szempontjából egymással összehasonlítható helyzetben lévő – homogén csoportba tartozó – jogalanyok között {lásd: 42/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [28]; az újabb gyakorlatból például: 3002/2019. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [39]}. Alkotmányjogi szempontból a különbségtétel akkor nem fogadható el, ha a megkülönböztetésnek nincs tárgyilagossá mérlegelés szerint észszerű indoka, vagyis az önkényes {lásd pl. 3009/2012. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [54]; 43/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [41]; 14/2014. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [32]; 32/2015. (XI. 19.) AB határozat, Indokolás [80]}.
- [48] A fent megfogalmazottak azokra az esetekre is vonatkoznak, amikor a megkülönböztetés nem a jogszabályon, hanem annak (bírói) értelmezésén alapul: „Az Alaptörvény XV. cikke (1) és (2) bekezdésének az értelmezett tartalma nemcsak a jogszabályokra irányadó alaptörvény-ellenességük vizsgálatakor, hanem a bírói döntésekben megjelenő jogszabály-értelmezésre is, a jogszabályok normatartalmának meghatározása során, a jogszabály konkrét tényállásra vonatkoztatásánál. Az, hogy egy-egy ügyben az eset összes körülményeinek mérlegelésénél a rendes bíróság az anyagi jog értelmezésekor milyen intenzíven hivatkozik a XV. cikk egyes elemeire, elsősorban a rendes bíróságra tartozó kérdés, de az értelmezés nem vezethet sem a jogszabály szövegének figyelmen kívül hagyására, sem az Alaptörvénnyel ellentétes eredményre.” {9/2016. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [25]–[26]; 3002/2021. (I. 14.) AB határozat, Indokolás [60]}
- [49] 2.3. Az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése szabályozza a bírói függetlenség jogintézményét. Eszerint „[a] bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélezési tevékenységükben nem utasíthatóak. A bírákat tisztségükből csak sarkalatos törvényben meghatározott okból és eljárás keretében lehet elmozdítani.”
- [50] A díjazás és bírói függetlenség közti kapcsolatra utal már egyértelműen a 25. cikk (8) bekezdésében található felhatalmazó szabály is azzal, hogy a bírák jogállására vonatkozó szabályok megalkotása mellett külön nevesíti a bírák javadalmazásának kérdését is, mégpedig a kérdéskör súlyának megfelelően sarkalatos törvényben. („A bíróságok szervezetének, igazgatásának és központi igazgatása felügyeletének, a bírák jogállásának részletes szabályait, valamint a bírák javadalmazását sarkalatos törvény állapítja meg.”)
- [51] A díjazás és a bírói függetlenség közti igen szoros kapcsolatot már teljesen egyértelművé teszi a fenti felhatalmazás alapján megalkotott, a Bjt. 35. §-ának (4) bekezdése, mely szerint „[a] bírót hivatása méltóságának és felelőssége súlyának megfelelő, függetlenségét biztosító javadalmazás illati meg”.
- [52] A jogalkotó ezzel a szabállyal nemcsak nyilvánvalóvá tette a bírói függetlenség és a javadalmazás igen szoros kapcsolatát, hanem törvénybe is iktatta azt, hogy a bírói függetlenség effektív érvényre juttatásának megvalósulásának és egyik feltételének tekinti a megfelelő javadalmazás biztosítását. A hatályos magyar jogi szabályozás a bírák megfelelő javadalmazását a bírói függetlenség elválaszthatatlan, immanens részének, a bírói függetlenség érvényre juttatása biztosítékának, egyik zálogának tekinti, és ekként szabályozza.
- [53] Az Alkotmánybíróság korábbi döntésében rögzítette azt is, hogy „[a] bírói függetlenség elve, ennek elemeivel együtt, minden kétséget kizáróan vívmány. Az Alkotmánybíróság ezért megállapítja, hogy a bírói függetlenség és az ebből eredő elmozdíthatatlanság elve nemcsak az Alaptörvény tételes szabálya, hanem a történeti alkotmány vívmányai közé is tartozik. Így olyan értelmezési alapelv az Alaptörvény előírása alapján, amely mindenkire kötelező, és amelyet az Alaptörvény más szabályai lehetséges tartalmának feltárásakor alkalmazni kell.” {33/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [80]}
- [54] Magyarországon a bírói függetlenség részletes tartalmát és garanciáit elsőként a bírói hatalom gyakorlásáról szóló 1869. évi IV. törvénycikk iktatta törvénybe. A jogalkotó figyelmét már 1869-ben sem kerülte el az, hogy valóban független, befolyásmentes és pártatlan döntés csak olyan bírótól várható, akinek a javadalmazását kizárólag az állam biztosítja és garantálja, továbbá – a megfelelő egzisztenciális feltételek biztosításáért „cserébe” – szinte kizárólag bírói hivatásának ellátására koncentrálni, és más kereső tevékenységet lényegében nem folytathat, de arra nem is kényszerül. Ezen elvek, elvárások és garanciák érvényre juttatása érdekében a törvénycikk rögzítette, hogy „[m]inden bíró az állampénztárból húzza fizetését, és a törvényben meghatározott illetékek és díjakon kívül ingyen tartozik a feleknek igazságot szolgáltatni” (5. §). Ugyanez a szakasz mondta ki, hogy „[a] bírák fizetése az államköltségvetésbe vétetik fel, s a kinevezett bírónak megállapított fizetése le nem szállítható”. A bíró ezen túl a perlekedő felektől nem fogadhatott el semmiféle adományt, ajándékot vagy egyéb javadalmazást. Ezt követően az első folyamodású kir. törvényszékek és járásbíróóságok életbeléptetéséről szóló 1871. évi XXXII. törvénycikk a bírók és a bírósági személyzet járandóságait összességében is rögzítette.

A hivatkozott törvénycikkek alapján a bíró gazdasági, egzisztenciális függetlenségének védelme is a bírói függetlenség biztosítékai közé tartozott.

- [55] Az Alkotmánybíróság a 4/2014. (I. 30.) AB határozatban arra is rámutatott, hogy „[a]z Európa Tanács Miniszteri Bizottságának CM/Rec(2010)12 számú, a bírákról: függetlenség, hatékonyság és felelősség című ajánlása 53–55., a bírák javadalmazásáról szóló pontjaiban szintén a függetlenség egyik garanciájaként tekint a megfelelő javadalmazásra”; és az Alaptörvény, valamint a Bjt. hivatkozott rendelkezéseit figyelembe véve „azt állapította meg, hogy a bírákat megillető javadalmazás a bírói függetlenség részét, annak egyik elemét képezi” (Indokolás [51]–[53]).
- [56] 2.4. Az Alkotmánybíróság ezt követően áttekintette, hogy a perben eljáró bíróságoknak az Alaptörvény – az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésével is összefüggésben – XV. cikkéből eredő értelmezési követelményeket mely jogszabályi rendelkezések alkalmazása során kellett érvényesítenie.
- [57] A Bjt. 172. § (1) bekezdése szerint a szolgálati időt – a szakasz (2) bekezdésben foglalt eltéréssel – a bírói kinevezés napjától kell számítani. A (2) bekezdésnek a sérelmezett munkáltatói magatartás időpontjában hatályos – azóta a jelen határozat I/4. pontjában (Indokolás [21] és köv.) leírtak szerint módosított – normaszövege szerint szolgálati időként kell figyelembe venni a kinevezés előtt bírói és ügyészi szolgálati viszonyban töltött időt; a bírói kinevezés előtt a jogi szakvizsgáláshoz kötött egyéb jogviszonyban vagy tevékenységgel eltöltött idő a szolgálati időbe részben vagy egészben beszámítható.
- [58] A Bjt. 222. § (1) bekezdése alapján a bírák szolgálati viszonyára a Bjt.-ben nem szabályozott kérdésekben egyebek mellett az Mt. 12. §-át is megfelelően alkalmazni kell.
- [59] Az Mt. 12. § (1) bekezdése szerint a munkaviszonnyal, így különösen a munka díjazásával kapcsolatban az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani. E követelmény megsértésének orvoslása nem járhat más munkavállaló jogának megsértésével vagy csorbításával. A (2) bekezdés alapján munkabérnek minősül az (1) bekezdés alkalmazásában minden, a munkaviszony alapján közvetlenül vagy közvetve nyújtott pénzbeli és természetbeni juttatás. A (3) bekezdés hozzáteszi, hogy a munka egyenlő értékének megállapításánál különösen az elvégzett munka természetét, minőségét, mennyiségét, a munkakörülményeket, a szükséges szakképzettséget, fizikai vagy szellemi erőfeszítést, tapasztalatot, felelősséget, a munkaerő-piaci viszonyokat kell figyelembe venni.
- [60] Az Ebktv. 2. §-a szerint az egyenlő bánásmód követelményére vonatkozó, külön jogszabályokban meghatározott rendelkezéseket az Ebktv. rendelkezéseivel összhangban kell alkalmazni.
- [61] Az Ebktv. preambulumban deklarálja, hogy tekintettel az Alaptörvény II. és XV. cikkére, valamint a Köztársaság nemzetközi kötelezettségeire és az európai közösségi jog vívmányaira, egyik fő célja, hogy hatékony jogvédelmet biztosítson a hátrányos megkülönböztetést elszenvedők számára.
- [62] Az Ebktv. – az Alkotmánybíróság esetjoga nyomán – 1. §-ában rögzíti, hogy az egyenlő bánásmód követelménye alapján Magyarország területén tartózkodó természetes személyekkel, ezek csoportjaival, valamint a jogi személyekkel és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekkel szemben e törvény rendelkezései szerint azonos tisztelettel és körültekintéssel, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell eljárni.
- [63] Az Ebktv. 9. §-a szerint „[k]özvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősül az a közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek nem minősülő, látszólag az egyenlő bánásmód követelményének megfelelő rendelkezés, amely a 8. §-ban meghatározott tulajdonságokkal rendelkező egyes személyeket vagy csoportokat lényegesen nagyobb arányban hátrányosabb helyzetbe hoz, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben lévő személy vagy csoport volt, van vagy lenne”.
- [64] Az Ebktv. 8. §-ának o) pontja alapján az életkor is ilyen „védett” tulajdonságnak minősül.
- [65] 2.5. A Bjt. 2019. december 31-ig hatályos 172. § (2) bekezdésének második mondatával a jogalkotó a munkáltató, illetve a munkáltatói jogkör gyakorlója számára mérlegelési jogkört biztosított a nem bírói vagy ügyészi szolgálati, hanem egyéb szakvizsgáláshoz kötött jogviszonyban vagy tevékenységgel eltöltött idő beszámítását illetően. A munkáltató mérlegelési jogköre kereteinek kijelölése a jogalkotó részéről csak általános tartalmú szabállyal történt meg, ami önmagában nem vet fel alkotmányos aggályokat. A mérlegelési jogkörben hozott döntés kialakítása során azonban a munkáltatónak figyelemmel kell lennie az irányadó jogszabályokra, köztük az Mt.-nek és az Ebktv.-nek a Bjt. alapján alkalmazandó rendelkezéseire, az adott esetben a döntés ellen kezdeményezett munkaügyi perben eljáró bíróságnak pedig – az Alaptörvény 28. cikke alapján – kétségtelenül figyelemmel kell lennie a munkáltatói döntéssel az érintett alaptörvényi rendelkezések érvényesítésére is.

- [66] Az Alkotmánybíróság felhívja a figyelmet arra, hogy a diszkrimináció vizsgálata során a hátrányos megkülönböztetés sérelmét állító személy által homogén csoportként megjelölt – egymással összehasonlítható helyzetben lévő – jogalanyok köréből kell kiindulni, és az ezen belüli különbségtételnek vizsgálni az indokát; ha ugyanis a kifogásolt intézkedéssel eltérően érintett jogalanyok kisebb csoportjait tekinti homogén csoportoknak a vizsgálat, azokon belül már értelemszerűen nem mutatható ki a sérelmezett különbségtétel.
- [67] A Bjt. 2019. december 31-ig hatályos 172. § (2) bekezdésnek az alkalmazása során – ahogyan arra az indítványozók is hivatkoztak – homogén csoportként vizsgálható azoknak a bíróknak a köre, akik tekintetében azonos a munkáltatói jogkör gyakorlója. Amikor a bíróságon munkáltatói jogkör gyakorlója akár a bírák szolgálati ideje szempontjából figyelembe vehető jogviszonyokról, akár a beszámítási gyakorlat által érintettek köréről dönt, számot kell tudnia adni döntésének tárgyilagossá mérlegelés szerint észszerű indokáról, ha döntése a munkáltatói jogkörébe tartozó bírák csoportján belül különbséget tesz és egyeseket hátrányosan érint.
- [68] A Kúriának a jelen ügyben támadott ítélete (Indokolás [83]–[84]) úgy értelmezte, hogy az Ebktv. 9. §-a szerinti közvetett hátrányos megkülönböztetés egyik eleme, hogy az „úgy valósul meg, hogy nem homogén munkavállalói kör tekintetében a munkáltató azonos döntést (intézkedést) alkalmaz”, majd azt állapította meg, hogy „a perbeli esetben minden bíróra alkalmazott munkáltatói döntés nem volt; [...] [a]zonos munkáltatói intézkedés (gyakorlat) a perbeli időpontot megelőzően és az azt követően kinevezett bírók esetén volt, a homogén csoportképző tulajdonság megállapítása, ezért a perbeli esetben a 2015. december 1. előtt kinevezettek és az ezt követően kinevezettek esetében lehetséges, ezen csoportokon belül pedig a munkáltató mérlegelési jogkörében eljárva megkülönböztetést semmilyen szempont szerint nem alkalmazott”.
- [69] A fenti értelmezéssel kapcsolatban az Alkotmánybíróság egyrészt rámutat, hogy az Ebktv. 9. §-ának normaszövege a közvetett hátrányos megkülönböztetés egyik fogalmi elemeként a „látszólag az egyenlő bánásmód követelményének megfelelő rendelkezés”-t határozza meg, ami akár a Kúria által leírt, nem homogén munkavállalói kör tekintetében alkalmazott azonos munkáltatói döntésben is megnyilvánulhat, de annál általánosabb, tágabb kört ölel fel. Másrészt az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy a Kúria ítélete a fenti értelmezésből kiindulva – hibásan – nem az azonos munkáltatói jogkörbe tartozó minden bírót, hanem a kinevezési idő függvényében azonos intézkedéssel érintett bírák egymástól elkülönült két körét minősítette egy-egy homogén csoportnak, amelyekben belül a vitatott különbségtétel indokának vizsgálata értelemszerűen fel sem merülhetett, hiszen az indítványozók a két alanyi kör közötti, és nem azokon belüli hátrányos megkülönböztetést állították.
- [70] A Kúria ítélete szerint a közvetett hátrányos megkülönböztetés másik eleme pedig, hogy „az intézkedéssel érintett munkavállalói körben a védett tulajdonsággal rendelkezőket – az ilyen tulajdonsággal nem rendelkezőkhöz képest – az intézkedés lényegesen hátrányosabb helyzetbe hoz”; és mivel a felpereseknek azonosítani tudta egy olyan bírótársát, akinek kinevezésére is közel azonos életkorban került sor, így arra a konklúzióra jutott, hogy „az eltérő besorolásuk nem olyan kritériumon alapult, amely elválaszthatatlanul vagy közvetetten kötődik a bíró életkorához”.
- [71] Az értelmezésnek ezzel a részével kapcsolatban az Alkotmánybíróság arra mutat rá, hogy az Ebktv. 9. §-ának normaszövege a közvetett hátrányos megkülönböztetés másik fogalmi elemeként a védett tulajdonságokkal rendelkező egyes személyeket „lényegesen nagyobb arányban hátrányosabb helyzetbe hoz” fordulatot tartalmazza, nem pedig a „lényegesen hátrányosabb helyzetbe hoz” feltételt. A különbségnek jelentősége van: a törvény szövege alapján a közvetett hátrányos megkülönböztetés megállapítható akkor is, ha a hátrány bekövetkezése nem függ kizárólagosan a vizsgált védett tulajdonságtól (így az életkortól), de azzal statisztikailag határozottan pozitív összefüggésben van; míg a Kúria által követett értelmezés szerint a tényállás megvalósulása a kizárólagos összefüggés cáfolatával, egyetlen ellenpélda igazolásával is elvethető volt.
- [72] Az Alkotmánybíróság 24. cikk (2) bekezdése d) pontja szerinti hatáskörében alkotmányjogi panasz alapján a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja felül, ezért a döntéshozatal érdemére kiható érvek főszabályként nem függenek az Európai Unió jogi aktusainak tartalmától és az EUB ezeket értelmező ítéleteitől. Mivel azonban a Kúria a támadott ítéletében (Indokolás [85]) – részletesebb érvelés nélkül – hivatkozott az EUB C-154/18. számú *Tomas Horgan és társa kontra kontra Ír Oktatási és Szakképzési Minisztérium* ügyben 2019. február 14-én előzetes döntéshozatali eljárásban meghozott ítéletére, röviden az Alkotmánybíróság is kitért annak tartalmára. Az EUB által vizsgált ügy alapja az volt, hogy az újonnan felvett tanárookra vonatkozó új bértáblák 2011. január 1-től kezdve kedvezőtlenebb besorolást írtak elő az ezen időpontot megelőzően felvett tisztviselők béréhez képest. A kérelmezők az említett intézkedéseket életkoron alapuló eltérő bánásmódra való hivatkozással vitatták. A kérdést előterjesztő bíróság ugyanakkor rögzítette, hogy a felvétel évétől függetlenül mind a 2011. január 1-jét követően, mind az ezen időpontot megelőzően felvett tanárok átlagosan

legfeljebb 25 évesek voltak. Az EUB egyrészt az életkori szempontból semleges besorolási kritériumok, másrészt az intézkedéssel ténylegesen érintettek körének statisztikai összevetése alapján állapította meg, hogy nem valósult meg életkoron alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetés. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság szerint a közvetett hátrányos megkülönböztetés vizsgálatának a Kúria által követett értelmezés igazolására az EUB ítéletére való hivatkozás tartalmilag sem volt alkalmas.

- [73] 3. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján arra a következtetésre jutott, hogy a Kúria ítéletének meghozatalakor nem ismerte fel, illetve nem érvényesítette kellő súllyal az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény XV. cikkével kapcsolatos joggyakorlatából következő összefüggéseket, mérlegelési szempontokat. Ennek hiányában az Ebktv. 9. §-ának a Kúria támadott ítéletébe foglalt értelmezése (és alkalmazása) a közvetett hátrányos megkülönböztetés fogalmi körét két elemében is indokolatlanul leszűkítette és a vizsgálat során a homogén csoportot tévesen határozta meg, ebből kifolyólag nem is követelte meg a munkáltatói jogkör gyakorlójától, hogy a szolgálati idő beszámításával kapcsolatban a különböző időpontban kinevezett bírák közötti különbségtételt olyan okszerű, objektív körülményekkel támassza alá, amelyek a bíró jövedelmi viszonyainak körében méltányolhatók. Ezáltal az ítélet nem biztosította a hátrányos megkülönböztetést elszenvedő indítványozók számára a hatékony jogvédelmet, ami – az Alaptörvény 26. cikkének védelmi körébe tartozó, a bírói függetlenség egyik garanciáját képező – javadalmazásukon esett sérelmet orvosolta volna.
- [74] Erre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntés alaptörvény-ellenes, ezért azt az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján megsemmisítette.
- [75] Az Abtv. 43. § (3) bekezdése alapján a bírói döntés Alkotmánybíróság általi megsemmisítése következtében a szükség szerint lefolytatandó bírósági eljárásban az alkotmányjogi kérdésben az Alkotmánybíróság határozata szerint kell eljárni.

Budapest, 2021. december 7.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Márki Zoltán
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró különvéleménye

- [76] Az indítványozók egyrészt a tisztességes bírósági eljáráshoz való sérelmét, másrészt a XV. cikkbe foglalt diszkriminációtilalom sérelmét hozták fel indítványuk alapjaként. Helyeslem a határozati indokolás elutasító érvelését az előbbi vonatkozásában, de a másik vonatkozásában az érvelés kitérít a törvényhozó és a jogalkalmazók felé tiltott megkülönböztetések tilalmát, és ez alapján ad helyt az indítványnak. Ezt a kitérítést nem tudom elfogadni, és csak az elutasítást tartalmazó határozatot tudtam volna támogatni ebbe az ügyben.
- [77] A határozat a megsemmisítést a korábbi alkotmánybírói döntések által kiterjesztett értelmű törvény előtti egyenlőség továbbfejlesztésével mondta ki, ám ez a demokratikus államhatalmi működés alapjait megtestesítő szabad törvényhozást illetve az ehhez kötött bírói jogalkalmazást korlátozza megengedhetetlen módon. Az Alaptörvény XV. cikkének (1) és (2) bekezdése csak az ember megváltoztathatlan alaptulajdonságait felsorolva tiltja meg a törvényhozónak a megkülönböztetést tartalmazó szabályozást, de a különböző időponti bírói kinevezés szerinti különbségtételt ez nem érinti. Így az Alkotmánybíróság nem teheti meg, hogy továbbmenjen az Alaptörvény tilalmain, és maga hozzon létre törvényhozást és a bírói jogértelmezést korlátozó megkülönböztetési tilalmakat.
- [78] A határozat indokolása ugyan szó szerint nem alkalmazza az „általános egyenlőségi jogot” erre a kiterjesztésre, de ténylegesen ezt veszi alapul. Ezt nem lehet elfogadni, mert az Alaptörvény XV. cikkének (1) bekezdése a törvény előtti egyenlőség követelményét tartalmazza, és ez a történeti értelmezés szerint az 1700-as évek végén egyértelműen a származás és más emberi alaptulajdonságok szerinti megkülönböztetés tilalmaként jelent meg. Ennek megfelelően e diszkriminációtilalmat jelentő alaptörvényi rendelkezés úgy folytatódik a cikk (2) bekezdésében, hogy a törvény előtti egyenlőséget az ember alaptulajdonságait – faj, szín, nem, társadalmi származás stb. – felsorolva konkretizálja. Ezzel szemben a korábbi alkotmánybírói többség még az 1990-es években úgy értelmezte a diszkriminációtilalmat, hogy minden jogalkotói megkülönböztetést bevont az alkotmánybírói ellenőrzés alá, és ezt vette át a mostani többség olyan formában, hogy a törvény előtti egyenlőség tiszta történeti értelmétől eltekintve ezt mint „általános egyenlőségi jogot” fogja fel.
- [79] Összegezve tehát nem támogatom a rendelkező részi megsemmisítést, és csak az indítványok elutasítását tudtam a volna elfogadni.

Budapest, 2021. december 7.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírói ügyszám: IV/1852/2019.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3536/2021. (XII. 22.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Pokol Béla* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Kúria Mfv.II.10.164/2019/4. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.

2. Az Alkotmánybíróság a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 1997. évi LXVII. törvény 106. §-a és a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény 172. § (2) bekezdése 2020. január 1. napjáig hatályban volt szövegének alaptörvény-ellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozók az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése, valamint az Abtv. 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz, amelyben kérték a Kaposvári Törvényszék 2.Mf.20.960/2018/11. számú és a Kúria Mfv.II.10.164/2019/4. számú ítéleteinek, valamint a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 1997. évi LXVII. törvény (a továbbiakban: régi Bjt.) 106. §-ának és a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény (a továbbiakban: Bjt.) 172. § (2) bekezdése 2020. január 1. napjáig hatályban volt szövegének alaptörvény-ellenessége megállapítását és megsemmisítését és alkalmazási tilalmának kimondását. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti és az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszukban is az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése, a XV. cikk (2) bekezdése, a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdései sérelmét állították.
- [2] Az indítványozók 2001. november 1-je és 2014. december 15-e közti, egymástól eltérő kezdő időponttól kaptak bírói kinevezést a Szekszárdi Törvényszékre, ezt megelőzően ugyanezen a bíróságon 1998 és 2012 közti időpontoktól bírósági titkárként dolgoztak. A munkáltató jogkör gyakorlója – az indítványozók esetében egységesen – bírói szolgálati idejük kezdő időpontjaként annak az évnek az első napját állapította meg, amely évben bírói kinevezésükre sor került. Ennek eredményeként a kinevezés naptári napjának függvényében az egyes indítványozók bírósági titkárként eltöltött ideje eltérő – pl. decemberi kinevezés esetében 11 hónap – mértékben, részben figyelembevételre került, ugyanakkor a teljes bírósági titkárként eltöltött idejükhöz képest szintén eltérő mértékben – 2 és 7 év közti időtartamban – titkári jogviszonyukban eltöltött idejük részben nem került figyelembevételre. Az indítványozók az Országos Bírósági Hivatal (a továbbiakban: OBH) leiratából szereztek tudomást arról, hogy 2016 júliusától kezdődően az erre vonatkozó egységes országos gyakorlat kialakítása érdekében az első bírói kinevezés esetén a szolgálati idő kezdő időpontjának meghatározásakor a Bjt. 172. § (2) bekezdése alapján a teljes titkári idő beszámításával kell rendelkezni.
- [3] Az indítványozók ezt követően a titkári munkakörben eltöltött teljes idejük beszámítását kérték munkáltatójuktól. A munkáltató 2017. január végén közölte az indítványozókkal a 2017. január 4-én kelt ítélet megállapításáról szóló intézkedését, amelyből megállapítható volt, hogy az indítványozók szolgálati idő számításának módosítására irányuló kérelmét elutasította.
- [4] Az indítványozók által indított peres eljárásban az elsőfokú bíróság az indítványozók keresetének helyt adott, azonban a munkáltató fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot a per új tárgyalására és új határozat hozatalára utasította.
- [5] Az indítványozók a megismételt eljárásban is bírói szolgálati jogviszonyuk kezdő időpontjának a teljes titkári időszak beszámításával történő módosítására és az ebből adódó illetmény-különbözetük megfizetésére kérték kötelezni munkáltatójukat. Álláspontjuk szerint jogszabály nem zárja ki annak lehetőségét, hogy a munkáltatói

jogkör gyakorlója az első bírói kinevezéshez kapcsolódó első besorolást követően a további szolgálati idő beszámításáról utóbb másként rendelkezzen. A teljes titkári beosztásban töltött idő beszámítására vonatkozó kérelmük elutasításával nézetük szerint a munkáltató részben megsértette a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 12. §-át és az egyenlő bánásmód követelményét is. Érvelésük szerint az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) több – általuk konkrétan hivatkozott – rendelkezése alapján is megállapítható az egyenlő bánásmód követelményének a megsértése. Az indítványozók az Ebktv. 8. § o) és t) pontja alapján védett tulajdonságként a 35 év feletti életkorokra és – egyéb helyzetként – a bírói hivatás gyakorlásában eltöltött idejükre, illetőleg az ezzel összefüggésben megszerzett tapasztalatukra hivatkoztak. Keresetükben állították, hogy esetükben az Ebktv. 8. § szerinti hátrány azáltal jelentkezik, hogy a velük összehasonlítható helyzetben lévő bírókhhoz képest hosszabb bírói szolgálati jogviszonyban töltött idő után érhetik el csak magasabb – a Bjt. 2. számú melléklete szerint garantált – fizetési fokozatukat, azaz alapilletményük alacsonyabb, mintha szolgálati idejüket a teljes titkári időszak beszámításával állapították volna meg. Jogsérelmük alátámasztásaként hivatkoztak továbbá az Ebktv. 9. § szerinti közvetett hátrányos megkülönböztetésre is, amely alapján a hátrányos megkülönböztetés nemcsak köztük és a munkáltatójukhoz 2016. június 15-ét követően kinevezett bírók között, hanem az ország más bíróságain szolgálatot teljesítő bírókhöz képest is fennáll. Az indítványozók keresetükben végül hivatkoztak az Mt. 7. §-ában foglalt joggal való visszaélés tilalmának sérelmére is.

- [6] A munkáltató perben előadott véleménye szerint nincs jogszabályi alapja annak, hogy visszamenőlegesen jogszerűen módosíthassa az indítványozók első besorolására vonatkozó okiratát, állítása szerint a vitatott döntéseinek meghozatalára irányadó jogszabályokat nem sértette meg és mérlegelési jogkörében hozott döntései ellen jogvita sem lett volna kezdeményezhető, továbbá érvelése szerint az indítványozók nincsenek összehasonlítható helyzetben a 2016. június 15-ét követően kinevezett bírókkal.
- [7] Az első fokon eljáró Kaposvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság az indítványozók keresetének helyt adott, ítéletében megállapította, hogy a Bjt. 172. § (2) bekezdésének második mondata a bírói kinevezés előtt a jogi szakvizsgához kötött egyéb jogviszonyban eltöltött idő szolgálati időbe történő beszámítása körében mérlegelésre ad lehetőséget, amelynek következtében országosan eltérő gyakorlat alakult ki. Ezen eltérő gyakorlat egységesítése érdekében 2016 júliustól kezdődően az első bírói kinevezés esetén e jogszabályhely alkalmazása során a teljes titkári időt be kell számítani a szolgálati idő kezdő időpontjának megállapítása során. Az elsőfokú bíróság hivatkozása szerint az Mt. 12. § (1) bekezdése alapján a munka díjazásával kapcsolatosan az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani. Ehhez képest a korábban eltérő, majd a 2016. júliustól egységesített gyakorlat eredményeként ugyanazon a bíróságon magasabb illetménnyel rendelkezhetett az ezen időpontot követően kinevezett bíró, akinek a szolgálati idejébe a titkári idő teljes beszámításával kapcsolatos kedvezményt alkalmazták, mint a korábban kinevezett bíró, akinél azt mellőzték. „Ez a két eset az Mt. 12. (1) bekezdésében írt egyenlő bánásmód követelményének a megsértését jelenti, amelyet orvosolni kell”, állapította meg a bírósági ítélet indokolása.
- [8] A bíróság szerint a perbeli esetben a munkáltató először a jogszabályváltozásra tekintettel 2017 januárjától – a bírák kötelező illetményemelésével kapcsolatos határozata meghozatalakor – volt olyan helyzetben, hogy orvosolja az indítványozók sérelmét. Az első fokon eljáró bíróság rögzítette azt is, hogy álláspontja szerint jogszabály nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy a bíró első beosztásakor meghatározott szolgálati idő kezdete utóbb módosításra kerüljön. Mivel a munkáltató nem ennek megfelelően járt el az indítványozók esetében, ezért „az egyenlő bánásmód megsértésével kapcsolatos jogsértő helyzet folyamatosan fennállt”. A bíróság rámutatott arra is, hogy „bár a Bjt. 172. § (2) bekezdésének a szolgálati idő beszámítása mérlegelésével kapcsolatos szövegezése nem változott, az alperes azzal, hogy korábbi gyakorlatát kellő indok nélkül megváltoztatva ezt követően az első bírói kinevezéskor a teljes titkári időt figyelembe vette, megsértette az egyenlő bánásmód követelményét”. A közigazgatási és munkaügyi bíróság egyebekben az indítványozók első kinevezési okmányát nem változtatta meg visszamenőlegesen, de rendelkezett arról, hogy az egyenlő bánásmód követelménye megsértésének orvoslásaként a szolgálati idő kezdő időpontjaként olyan időpontot kell figyelembe venni, mintha azt a teljes titkári idő figyelembevételével állapította volna meg a munkáltató.
- [9] A munkáltató fellebbezése folytán másodfokon eljáró Kaposvári Törvényszék az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és az indítványozók keresetét elutasította. Ítéletében megállapította, hogy az elsőfokú bíróság téves jogkövetkeztetésre jutott ítéletének meghozatalakor, mivel a munkáltató az indítványozók kinevezésekor a rájuk irányadó, az első beosztásukkor a bírói szolgálati jogviszonyuk kezdő időpontjának megállapításával kapcsolatos jogszabályi rendelkezéseket nem sértette meg. A szolgálati idő megállapítására a régi Bjt. 106. §-a

és a Bjt. 172. §-a is azonos tartalmú szabályt állapított meg, mely szerint azt a bírói kinevezés napjától kell számítani, a bírói kinevezés előtt a jogi szakvizsgához kötött egyéb jogviszonyban eltöltött idő pedig a szolgálati időbe részben vagy egészben beszámítható. A törvényszék arra az álláspontra helyezkedett, hogy a bírák szolgálati idejének kezdő időpontja az első besorolásukkor kiállított okiratban rögzül, amely alól kivétel csak a soron kívüli előresorolás jelent. Mindezek alapján a bíróság megítélése szerint a munkáltató az indítványozók első beosztási okiratában a bírói szolgálati jogviszonyuk kezdő időpontját mérlegeléssel és a titkári szolgálati idő figyelmen kívül hagyásával a hatályos jogszabályok alapján helyesen állapította meg. A bíróság érvelése szerint sem a régi, sem a Bjt. nem adott felhatalmazást a munkáltató számára arra, hogy a beszámítás körében évekkel később a szolgálati idő kezdő időpontját visszamenőleg vagy a jövőre nézve módosítsa. „Minthogy a régi Bjt. 106. §-a és a Bjt. 107. §-a a bírói kinevezés előtt a jogi szakvizsgához kötött egyéb jogviszonyban, vagy tevékenységgel eltöltött szolgálati idő részben vagy egészben történő beszámítására nem határoz meg konkrét mérlegelési szempontokat, erről a kinevező szabadon dönthetett.” – állapította meg a bíróság.

- [10] A bíróság az indítványozóknak az egyenlő bánásmód követelményével kapcsolatos, állított sérelmükre nézve a következő megállapításokat tette. A vonatkozó törvényben foglalt speciális kimentéses bizonyítás alapján a jogsérelmet szenvedő félnek valószínűsítene kell, hogy az általa hivatkozott jogsértéskor rendelkezett a törvényben meghatározott valamely tulajdonsággal és őt emiatt hátrány érte, amelyek között okozati összefüggést kell állítania. A bíróság ezért a fellebbezési eljárásban tájékoztatta a feleket a bizonyítási teher különleges szabályairól és a felek előadásait értékelve arra a következtetésre jutott, hogy az indítványozóknak a „valószínűsítés körében történő hivatkozása nem volt megalapozott”. A bíróság „álláspontja szerint a több évvel korábban kinevezett felperesek életkoruk alapján nincsenek összehasonlítható helyzetben az alperes megváltozott beszámítási gyakorlatát követően kinevezett bírák csoportjával, mert egyik csoportnál sem a kinevezéskor betöltött életkor alapján határozták meg a szolgálati idő kezdő időpontját. Az indítványozók már a kinevezésükkor a bérezés szempontjából hátrányos helyzetbe kerülhettek az ország bármely bíróságára első alkalommal kinevezett olyan bírákkal szemben, akiknek a javára a titkári idejüket beszámították. „Ez esetben sem állapítható meg azonban életkoron alapuló megkülönböztetés,” – mondta ki a bíróság.
- [11] A törvényszék érvelése szerint az indítványozók alaptalanul jelölték meg „egyéb helyzetként” a hosszú bírói tevékenységüket és szakmai tapasztalatukat. Az Alkotmánybíróság 42/2012. (XII. 20.) AB határozata és az Egyenlő Bánásmód Tanácsadó Testület állásfoglalása alapján a bíróság szerint megállapítható, hogy „az egyéb helyzet két fő fogalmi kritériuma, hogy tartozzon az egyén személyisége lényegi vonásához és az egyént egy sérülékeny társadalmi csoporthoz kapcsolja. Nem tekinthető azonban egyéb helyzetnek, ha a munkavállaló személyiségén kívüli körülményre hivatkozik.” Miután a bíróság álláspontja szerint az indítványozók nem valószínűsítették, hogy rendelkeztek az általuk hivatkozott védett tulajdonsággal, ezért „a bíróságnak nem kellett vizsgálni, hogy az alperes az egyenlő bánásmód követelményét a felperesek illetményének megállapítása során megtartotta-e, illetve azt nem volt köteles megtartani” – mondta ki a másodfokú ítélet.
- [12] A törvényszék szerint indítványozók munkáltatója a közvetett hátrányos megkülönböztetést sem valósította meg, mivel ez is csak abban az esetben lett volna megállapítható, ha az erre hivatkozó személyek vagy csoport rendelkeznek a törvényben meghatározott védett tulajdonságokkal, illetve ezek meglétét valószínűsítik, „amely valószínűsítés azonban a jelen esetben hiányzott”. A másodfokú bíróság hangsúlyozta továbbá, hogy a munkáltató az indítványozók által is hivatkozott Mt. 12. §-át és az Ebktv.-ben foglalt szabályokat azért nem sértette meg, „mivel jogszabályi felhatalmazás hiányában utólag nem módosíthatta a szolgálati idő kezdő időpontját a felperesek által kért beszámítással”.
- [13] A másodfokú bíróság osztotta ugyan az indítványozók azon álláspontját, „hogy az utóbb megváltozott gyakorlat méltánytalan azokra a bírókra, akiknek 2016 júliusa előtti kinevezésekor a bírói szolgálati idejébe a titkári szolgálati időt nem számították be,” de hozzáfűzte: „ugyanakkor a jogszabályi felhatalmazás hiányában ezt az alperes, illetőleg a bíróság nem orvosolhatja.”
- [14] Az ügyben az indítványozók felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be, amelyben – egyebek mellett, mint ahogyan az eljárás során már több alkalommal, ezúttal is – nyomatékkal utaltak arra, hogy munkáltatójuk az OBH-nak a figyelembe vehető előzményi szolgálati idők beszámításának egységesítése céljával kiadott körlevelének közzétételét megelőzően, attól függetlenül egy kollégájukat a teljes beszámítható szolgálati idő figyelembevételével nevezett ki az indítványozókkal azonos munkahelyre, részére magasabb fizetési kategóriát megállapítva, illetve az ügyükben meghozott ítélet jogerőre emelkedését követően további két bíró kinevezésére került sor a teljes titkári idő beszámításával. Felülvizsgálati kérelmükben előadták továbbá, hogy „[a]z Alaptörvényben biztosított

bírói függetlenséget sérti az a munkáltatói jogértelmezés, hogy az aktív bírói tisztségük megszüntetése, majd ismételt pályázatuk, bírói tisztségre történő újbóli kinevezésük és besorolásuk lenne szükséges ahhoz, hogy [a kollégánójuk] kinevezésével előállt, számukra utóbb méltánytalan, alapvető jogukat sértő kinevezésükkel a mai napig együtt járó hátrányos jogkövetkezmények kiküszöbölhetőek legyenek.” Az indítványozók felülvizsgálati kérelme folytán eljáró Kúria a Kaposvári Törvényszék ítéletét a hatályában fenntartotta a jogerős ítéletben foglalt indokolás részbeni korrekciója, illetve kiegészítése mellett.

- [15] Így a Kúria álláspontja szerint az indítványozók „megalapozottan kifogásolták a jogerős ítélet azon megállapítását, mely szerint a bírák szolgálati idejének kezdő időpontja az első besorolásukkor kiállított okiratban rögzül”. A kúriai ítélet ebben a körben – a másodfokú ítéletben foglaltaktól eltérve – rögzítette, hogy „az irányadó rendelkezések szerint a bírói szolgálati idő kezdő időpontját a Bjt. 172. §-ának figyelembevételével kell megállapítani. E jogszabályi rendelkezés (2) bekezdése a korábbi Bjt. 106. §-ával egyezően a korábban bírói és ügyészi szolgálati viszonyban töltött idő kötelező, míg a jogi szakvizsgához kötött egyéb jogviszonyban töltött idő mérlegelés alapján történő beszámításáról rendelkezett. A jogerős ítéletben foglalt állásponttal szemben a bírói szolgálati idő kezdő időpontjának utólagos korrigálását a jogszabály nem zárja ki, így arra a munkáltatói jogkört gyakorló törvényszék elnökének a jogviszony fennállásának teljes tartamában lehetősége lett volna.” A Kúria megítélése szerint az ismételt besorolás lehetőségét az OBH Elnökének a bíró első besorolásakor kövendő szolgálati idő számítására vonatkozó körlevele sem zárta ki.
- [16] A kúriai ítélet a másodfokú döntésnek az egyenlő bánásmód követelményének állított sérelmére vonatkozó megállapításait annyiban egészítette ki, hogy az indítványozók által „megjelölt egyéb helyzet nem tekinthető az Ebktv. 8. § t) pontjában foglalt védendő tulajdonságnak, amely pedig önmagában kizárja mind a közvetlen, mind pedig a közvetett hátrányos megkülönböztetés megállapítását, amely törvényi tényállások feltétele a védendő tulajdonság feltüntetése (Mfv.II10.475/2018.)”. Az indítványozók ugyanis az egyenlő bánásmód megsértése körében azt kifogásolták, hogy esetükben a bírói hivatás gyakorlása körében eltöltött bírósági titkári idő, illetve a hosszabb gyakorlati idő értékelhető védett tulajdonságként. A Kúria ezzel kapcsolatosan, fenti megállapításának alátámasztásaként megerősítette, hogy az egyéb helyzetnek mint védendő tulajdonságnak két kritériuma van: egyrészt tartozzon az egyén személyiségének lényeges vonásához, másrészt ez a csoportképző tulajdonság kapcsolja az érintettet egy sérülékeny társadalmi csoporthoz. A Kúria megítélése szerint ez az utóbbi kritérium azonban sem a bírósági titkári, sem a hosszabb bírói gyakorlati idő esetében nem állapítható meg, „a bírósági titkári, illetőleg a bírói létet és a megszerzett szakmai tapasztalatot ugyanis a társadalom általános értékítélete szerint nem övezi pejoratív vélemény, ekként a bírók és a tapasztalattal rendelkező bírók sem tartoznak sérülékeny társadalmi csoporthoz”. Mindezek alapján a jogerős ítéletet a Kúria a hatályában fenntartotta.
- [17] 2. Az indítványozók ezt követően terjesztették elő az Abtv. 26. § (1) bekezdése, valamint a 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszukat, amelyben kérték a régi Bjt. 106. § és a Bjt. 172. § (2) bekezdése 2020. január 1. napjáig hatályban volt szövege alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, továbbá alkalmazási tilalom kimondását, valamint a Kaposvári Törvényszék 2.Mf.20.960/2018/11. számú jogerős ítélete és a Kúria Mfv.II.10.164/2019/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [18] 2.1. Az indítványozók Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított alkotmányjogi panaszukban foglaltak szerint az általuk támadott jogszabályi rendelkezések azért sértik az Alaptörvény 26. cikkének (1) bekezdésében foglalt bírói függetlenség elvét, mert a munkáltatói jogkört gyakorló törvényszéki elnöknek mérlegelési lehetőséget biztosít, megteremtve egy olyan gyakorlat kialakításának a lehetőségét, hogy a munkáltatói jogkör gyakorlójának „aktuális jogértelmezése, törvényileg meg nem határozott és nem ellenőrizhető mérlegelési szempontjai vagy mindenféle szakmai mérlegelés nélkül meghozott személyes döntése” eredményeként az adott munkahelyen egyes bírák részesülnek valamely kedvezményben, míg mások nem. Szintén a bírói függetlenséghez való joguk állított sérelme körében adják elő az indítványozók, hogy a munkáltatói döntések törvény alá rendeltségének elvéből következik ezek ellenőrizhetősége, így – utalva az Alkotmánybíróság „több ügyben” kifejtett álláspontjára – nézetük szerint a méltányosság valóban széleskörű mérlegelést tesz lehetővé a norma címzettje számára, de ez nem jelentheti azt, hogy kontroll nélkül maradhat az, hogy a mérlegelés a törvényi keretek között maradt-e. Véleményük szerint a régi és a Bjt. általuk támadott rendelkezése „megfelelően meghatározott”, ellenőrizhető és jogorvoslással támadható szakmai szempontok meghatározása hiányában, azaz erre vonatkozó kritériumok nélkül a bírák családi és magánéletét alapjaiban befolyásoló javadalmazás kérdése kapcsán meg-

teremt a törvényszéki elnökök „téves jogértelmezésének, megalapozatlan szakmai döntésének, de az elnöki önkénynek a lehetőségét is”. Az indítványozók szerint a fentiekben előadott kritikai észrevételek alátámasztják és megvalósítják a támadott szabályozásnak az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) és (7) bekezdésébe ütközését is. Meglátásuk szerint a szabályozás az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdését azért sérti, mert „méltányolható alapjog-védelem, vagy jogos érdek biztosítása nélkül” lehetővé teszi „olyan értelmezés és munkáltatói gyakorlat alkalmazását”, ami ellentétes a bírói függetlenség elvének valamennyi bíróra megkülönböztetés nélkül történő biztosításával.

- [19] 2.2. Az indítványozók az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszukban előadják, hogy megítélésük szerint a Kúria ítélete azért sérti az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésében foglaltakat, mert a felülvizsgálati ítélet indokolása érdemben nem foglalkozott az arra vonatkozó észrevételükkel, amely szerint az esetükben alkalmazott és folytatott munkáltatói jogértelmezés és gyakorlat sérti a bírói függetlenség elvét. Az indítványozók a kúriai ítélettel szembeni kritikaként fogalmazzák meg ebben a körben azt is, hogy a szolgálati idő számukra sérelmes számításának eredményeként megállapított javadalmazás „a bírói függetlenség sérelmének veszélyét hordozza magában”, illetve a „szabadság és a jutalmak vonatkozásában is hátrányba kerülnek a 2016. június 15-ét követően kinevezett bírákhoz képest”. „Nincs azonban olyan méltányolható jogi indok”, folytatják érvelésüket az indítványozók, – és ilyenre az alperes sem hivatkozott a munkaügyi perben – „amely miatt a kevesebb bírói gyakorlattal rendelkező – és egyben fiatalabb életkorú – korábban ugyancsak bírósági titkári szolgálati jogviszonyban álló bírók számára biztosítani kellene, hogy az indítványozókkal azonos, vagy akár magasabb fizetési fokozatba kerüljenek besorolásra”.
- [20] Az indítványozók álláspontja szerint „az alapvető jogokat, így a bírói tisztséget betöltő személyek Alaptörvényben biztosított függetlenséghez való jogát is – annak minden aspektusával együtt – az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése alapján az állam valamennyi szervének, köztük a bírák munkáltatójának, de az ítélezést végző bírának is mindennemű megkülönböztetés nélkül kötelessége biztosítani intézkedéseik, illetve jogértelmező – ítélező – tevékenységük során”. Nézetük szerint „[a] bírót megillető Alaptörvényben biztosított függetlenséghez való jog, így annak anyagi alapja, azaz a besorolás és az alapilletmény meghatározása egyéb helyzettől függően pld. életkortól, kinevezési időponttól történő önkényes, elfogadható indok nélküli biztosítása, illetve nem biztosítása megvalósítja az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésének sérelmét”. Az indítványozók véleménye szerint az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésének sérelmét okozta a Kúria ítélete azáltal is, hogy „tévesen értelmezte és alkalmazta az Ebktv. közvetett hátrányos megkülönböztetést tiltó 9. §-át és az ehhez köthető európai jogi aktust, valamint az Európai Unió Bírósága által e körben kialakított gyakorlatot” is.
- [21] Tévedett továbbá az indítványozók szerint Kúria a védendő tulajdonságok megítélésakor is, amikor „a magasabb életkorral, vagy egyéb helyzetként meghatározott szakterületre koncentrálódó nagyobb szakmai tapasztalattal, továbbá az ezen koncentrációból és atipikusan magasabb életkorból is fakadó kiszolgáltatottabb munkaerőpiaci helyzetet nem fogadta el olyan csoportképző tulajdonságként, amely az érintettet egy sérülékeny társadalmi csoporthoz kapcsolja”. Az általuk sérelmezett munkáltatói „mulasztás” eredményeként az a sérelmes helyzet állt elő, hogy „az adott munkáltatónál ténylegesen magasabb vagy azonos bírósági titkári szolgálati idővel rendelkező bírák egy részének – mégpedig a 2016. június 15. előtt kinevezetteknek – ezen idejét egészében nem ismeri el, míg a 2016. június 15-én vagy később kinevezettek ezen idejét teljes egészében elismeri”. Az indítványozók véleménye szerint a helyes és alkotmányos bírói jogértelmezés akkor felel meg az Alaptörvény XV. cikkének, ha az a munkáltatókat arra kényszeríti, hogy „Magyarország azonos besorolási feltételeket teljesítő valamennyi bírójára számára azonos módon biztosítsa függetlenségének anyagi alapját, tekintet nélkül kinevezésének időpontjára vagy szolgálatteljesítése földrajzi helyére”. Meglátásuk szerint „[a] kinevezés időpontja – eltérően például a bírói szolgálati idő hosszától – ebben jogszerű különbségtétel alapja sohasem lehet, mert annak ésszerű, alkotmányos indoka nincs”.
- [22] Az indítványozók az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való joguk megsértése körében utalnak arra az alkotmánybírói gyakorlatra, mely szerint a bírósághoz fordulás jogából következően a bíróságok a kereseti kérelem valamennyi elemének érdemi vizsgálatára, azaz a kereseti kérelem kimerítésére kötelesek, és ez alapján az érdemi vizsgálat eredményeként az ítélet rendelkező részében ki kell térniük a kereseti kérelem valamennyi elemére. Ez az elvárás megítélésük szerint a látszólagos kereset-halmazat esetében módosulhat, és csak annyiban, amennyiben a bíróságnak elégséges egy kereseti kérelem tárgyában a rendelkező részben határoznia, ha az elsődleges kereseti kérelemnek helyt adott. Ennek alapján az kereseti kérelmeknek helyt adó elsőfokú bíróság – miután az egyenlő bánásmód követelményének sérel-

mére alapított érvelésüket igazoltnak találta – jogszerűen járt el véleményük szerint akkor, amikor a másodlagos és további kereseti kérelmeik megalapozását célzó hivatkozásaik [a Bjt. 222. § (1) bekezdésébe ütköző joggal való visszaélés tilalmának megsértése, a közvetett hátrányos megkülönböztetés fennállása, az Mt. 7. § (1)–(2) bekezdése szerinti alapelvi rendelkezés sérelme, továbbá a Bjt. 35. § (4) bekezdésében, a 169. § (1) bekezdésében és az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésében foglaltak megsértése] felől az ítélet rendelkező részében nem hozott döntést.

- [23] Az elsőfokú ítélet megváltoztatását eredményező törvényszéki döntés meghozatala, illetve az azt helyben hagyó kúriai eljárás során azonban az indítványozók előadása szerint a másodlagos és a további kereseti kérelmek nem képezték az érdemi vizsgálat tárgyát, azokra a bíróság bizonyítást nem vett fel, a munkáltató ezen kereseti kérelmek jogalapjára nézve nem nyilatkozott, így meglátásuk szerint a Kúria ítéletével a perbe vitt jogaik érdemi vizsgálatát lehetetlenítette el. „A Kúria eljárása következtében az indítványozók álláspontja szerint az egyenlő bánásmód követelményének a megsértésére alapított kereseti kérelmen túlmenően a további kereseti kérelmek vonatkozásában érdemi bírósági határozat nem született.”
- [24] Az indítványozók érvelése szerint a Kúria döntése a fentiekben kifejtett mulasztás miatt a jogorvoslathoz való jogukat is ellehetetlenítette azon kereseti kérelmek tekintetében, amelyekre nézve érdemi elbírálás nem történt és az eljárást le sem folytatták, ami az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt alapjoguk sérelmére vezetett.

II.

- [25] 1. Az Alaptörvénynek az indítványban hivatkozott releváns rendelkezései:

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, nem, fogyatékosság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

„26. cikk (1) A bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélezési tevékenységükben nem utasíthatóak. A bírákat tisztségükből csak sarkalatos törvényben meghatározott okból és eljárás keretében lehet elmozdítani. A bírák nem lehetnek tagjai pártnak, és nem folytathatnak politikai tevékenységet.”

- [26] 2. A régi Bjt. rendelkezései:

„106. § (1) A szolgálati időt – a (2) bekezdésben foglalt eltéréssel – a bírói kinevezés napjától kell számítani.

(2) Szolgálati időként kell figyelembe venni a kinevezés előtt bírói és ügyészi szolgálati viszonyban töltött időt. A bírói kinevezés előtt a jogi szakvizsgálathoz kötött egyéb jogviszonyban vagy tevékenységgel eltöltött idő a szolgálati időbe részben vagy egészben beszámítható.

(3) A szolgálati idő számításánál a töredék évet egész évként kell figyelembe venni.”

- [27] 3. A Bjt. 172. § (2) bekezdésének a 2020. január 1. napjáig hatályban volt szövege:

„172. § (2) Szolgálati időként kell figyelembe venni a kinevezés előtt bírói és ügyészi szolgálati viszonyban töltött időt. A bírói kinevezés előtt a jogi szakvizsgálathoz kötött egyéb jogviszonyban vagy tevékenységgel eltöltött idő a szolgálati időbe részben vagy egészben beszámítható.”

III.

- [28] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. §-a tekintetében megfelel az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek az alábbiak szerint.
- [29] 1.1. Az alkotmányjogi panaszt a Kúria felülvizsgálati döntését követően a törvényes határidőn belül postára adták. A panasz az Abtv. 27. §-ára alapított részében megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek. Az indítvány megjelölte az indítványozó jogosultságát, valamint az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés és 52. § (1b) bekezdés a) pont], az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérve az Alkotmánybíróság eljárását. Az indítványozók megjelölték továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont] és az Alaptörvény megítélésük szerint sérelmet szenvedett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítvány benyújtását részletesen indokolták, kifejtve az Alaptörvényben foglalt jogaik sérelmének mibenlétét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítványozók kifejezett kérelmet fogalmaztak meg a bírói döntések megsemmisítésére nézve [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [30] 1.2. Az Abtv. 27. §-a szerint az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [31] Jelen ügyben az indítványozók az alkotmányjogi panasz benyújtására okot adó ügyben a peres eljárás felperesei voltak, így érintettségük megállapítható, panaszukat pedig az ügyüket érdemben lezáró bírói döntéssel szemben nyújtották be. A Kúria panaszukkal támadott felülvizsgálati döntésével szemben az indítványozóknak jogorvoslati lehetőségük nincs.
- [32] 2. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségének a felvetése, vagy alapvető jelentőségű alkotmányjogi kérdés esetén fogadhatja be. Az alternatív feltételek fennállását az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörében vizsgálja, és már az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [33] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a panaszbeadványban foglalt érvek megalapozzák és felvetik a támadott bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét arra nézve, hogy a felülvizsgálati döntése meghozatala során a Kúria az Alaptörvény 26. § cikk (1) bekezdésének és a XV. cikkének sérelme összefüggésében a bírói jogértelmezés és jogalkalmazás során teljeskörűen és megfelelően értékelte és vette-e figyelembe a bírói kinevezés időpontjától függő illetmény meghatározásra vonatkozó, ugyanazon munkáltatónál, erre vonatkozó érdemi indokolás nélkül folytatott, – a figyelembe vehető előzményi szolgálati idő beszámítása tekintetében – jelentősen eltérő kinevezési gyakorlat megítélésekor vizsgálandó, az indítványozók által is hivatkozott alkotmányossági szempontokat. Ugyanígy kielégíti az Abtv. 29. §-a szerinti, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségére vonatkozó feltételt az indítványozók által felvetett az a probléma is, hogy sérül-e a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való joguk, illetve ennek részeként a bírói döntéshez való joguk és a jogorvoslathoz való joguk azáltal, ha látszólagos keresethalmazat esetén az indítványozók keresete anélkül kerül elutasításra, hogy a jogerős ítélet és az ezt hatályában fenntartó kúriai döntés a másodlagos és további kereseti elemek vizsgálatát és értékelését nem végezte el.
- [34] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz Abtv. 27. §-a alapján benyújtott részét befogadta.

IV.

- [36] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. §-ára alapozott része az alábbiak szerint megalapozott.
- [36] 1. Az Alkotmánybíróság elsőként az indítvány ezen részének az Alaptörvény XV. cikkével és a 26. cikkével kapcsolatos elemét vizsgálta meg

- [37] 1.1. Az indítványozók a diszkrimináció tilalmának sérelmét az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésébe foglalt bírói függetlenséggel, mint a bírói tisztséget viselő személyek jogával kapcsolatosan az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése alapján állították.
- [38] Az Alkotmánybíróság jelen ügy megítélésekor is irányadónak tartja azt a korábbi megállapítását, miszerint „[a] megkülönböztetések alkotmányosságának megítélésére alkalmazott tesztek az Alkotmánybíróság már számos korábbi döntésében rögzítette. Összefoglalva: az Alkotmánybíróság más mércét alkalmaz az alkotmányos alapjogokat érintő diszkriminációra – az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében rögzített szükségesség/arányosság tesztjét –, s más mércét arra az esetre, ha a diszkriminációtílat az alapjogokon kívüli egyéb jogok tekintetében vizsgálja.” {14/2014. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [32]; 3250/2019. (X. 30.) AB határozat, Indokolás [30]}
- [39] Az Alkotmánybíróság értelmezése és gyakorlata szerint „[a] bírói függetlenség nem alapjog, nem is a bíró kiváltsága, hanem a jogkeresők érdekét szolgálja. Ugyanakkor nemcsak igazságszolgáltatási vagy szervezési-igazgatási alapelv, hanem egyes elemeiben a bírói tisztséget viselő személy Alaptörvényben biztosított joga és kötelezettsége is.” {4/2014. (I. 30.) AB határozat, Indokolás [43]}
- [40] Az indítványozók az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésébe foglalt hátrányos megkülönböztetés tilalmának sérelmét – bár az indítvány szövegszerűen nem jelölte meg, de az indítvány tartalma szerint egyértelműen megállapíthatóan – az ugyanezen cikk (1) bekezdésével összefüggésben látta megvalósítottnak, ezért az Alkotmánybíróság az utóbbi rendelkezéssel összefüggésben vizsgálta az alkotmányjogi panasz ezen részét {hasonlóan: 10/2015. (V. 4.) AB határozat, Indokolás [16]}.
- [41] 1.2. Az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése alapján valamely megkülönböztetés alaptörvény-ellenessége akkor állapítható meg, ha a jogszabály alkotmányos indok nélkül tesz különbséget a szabályozás szempontjából egymással összehasonlítható helyzetben lévő – homogén csoportba tartozó – jogalanyok között {42/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [28]; 3002/2019. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [39]}. Alkotmányjogi szempontból a különbségtétel akkor nem fogadható el, ha a megkülönböztetésnek nincs tárgyilagos mérlegelés szerint észszerű indoka, vagyis az önkényes {3009/2012. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [54]; 43/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [41]; 14/2014. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [32]; 32/2015. (XI. 19.) AB határozat, Indokolás [80]}.
- [42] A fentiek szerint megfogalmazott tételek az Alkotmánybíróság vonatkozó gyakorlata szerint azokra az esetekre is vonatkoznak, amikor a megkülönböztetés nem a jogszabályon, hanem annak bírói értelmezésén illetve jogalkalmazásán alapul. Eszerint „[a]z Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak. A bíróságnak a jogalkalmazása és a jogértelmezése során megfelelően figyelembe kell vennie az Alaptörvényben foglaltakat. Az Alaptörvényben foglaltak lehetnek alapjogok, államcélok vagy alkotmányos értékek. Nyilvánvalóan a rendes bíróságnak minden rendelkezést megfelelően és differenciáltan kell figyelembe vennie az ítékezés során. [...] Az Alaptörvény XV. cikke (1) és (2) bekezdésének az értelmezett tartalma nem csak a jogszabályokra irányadó alaptörvény-ellenességük vizsgálatakor, hanem a bírói döntésekben megjelenő jogszabály-értelmezésre is, a jogszabályok normatartalmának meghatározása során, a jogszabály konkrét tényállásra vonatkoztatásánál. Az, hogy egy-egy ügyben az eset összes körülményeink mérlegelésénél a rendes bíróság az anyagi jog értelmezésekor milyen intenzíven hivatkozik a XV. cikk egyes elemeire, elsősorban a rendes bíróságokra tartozó kérdés, de az értelmezés nem vezethet sem a jogszabály szövegének figyelmen kívül hagyására, sem az Alaptörvénnyel ellentétes eredményre.” {9/2016. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [25]–[26]; ld. még: 3002/2021. (I. 14.) AB határozat, Indokolás [60]}
- [43] 1.3. Az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése szabályozza a bírói függetlenség jogintézményét. Eszerint „[a] bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélezési tevékenységükben nem utasíthatóak. A bírákat tisztségükből csak sarkalatos törvényben meghatározott okból és eljárás keretében lehet elmozdítani.”
- [44] A díjazás és a bírói függetlenség közt fennálló szoros kapcsolatra utal már egyértelműen az Alaptörvény 25. cikk (8) bekezdésében található felhatalmazó szabály is azzal, hogy a bírák jogállására vonatkozó szabályok megalkotása mellett külön nevesíti a bírák javadalmazásának kérdését is, mégpedig a kérdéskör súlyának megfelelően sarkalatos törvényben a következők szerint: „A bíróságok szervezetének, igazgatásának és központi igazgatása felügyeletének, a bírák jogállásának részletes szabályait, valamint a bírák javadalmazását sarkalatos

törvény állapítja meg.” A díjazás és a bírói függetlenség közti szoros kapcsolatot már teljesen egyértelművé teszi a fenti felhatalmazás alapján megalkotott Bjt. 35. §-ának (4) bekezdése, mely szerint „[a] bírót hivatása méltóságának és felelőssége súlyának megfelelő, függetlenségét biztosító javadalmazás illeti meg”.

- [45] A jogalkotó ezzel a szabállyal nemcsak nyilvánvalóvá tette a bírói függetlenség és a bírakat megillető javadalmazás egymástól elválaszthatatlan kapcsolatát, igen szoros összefüggését, hanem törvénybe is iktatta azt, hogy a bírói függetlenség valódi és tényleges érvényre juttatásának, megvalósulásának és egyik elengedhetetlen feltételének tekinti a megfelelő javadalmazás biztosítását. A hatályos magyar jogi szabályozás a bírák megfelelő javadalmazását tehát a bírói függetlenség elválaszthatatlan lényegi részének, a bírói függetlenség érvényre juttatása egyik biztosítékának tekinti, és ennek megfelelően is szabályozza.
- [46] Az Alkotmánybíróság a 4/2014. (I. 30.) AB határozatban arra is rámutatott, hogy „[a]z Európa Tanács Miniszteri Bizottságának CM/Rec(2010)12 számú, a bírákról: függetlenség, hatékonyság és felelősség című ajánlása 53-55., a bírák javadalmazásáról szóló pontjaiban szintén a függetlenség egyik garanciájaként tekint a megfelelő javadalmazásra”; és az Alaptörvény, valamint a Bjt. hivatkozott rendelkezéseit figyelembe véve „azt állapította meg, hogy a bírakat megillető javadalmazás a bírói függetlenség részét, annak egyik elemét képezi” (Indokolás [51]–[53]).
- [47] Az Alkotmánybíróság korábbi döntésében rögzítette azt is, hogy „[a] bírói függetlenség elve, ennek elemeivel együtt, minden kétséget kizáróan vívmány. Az Alkotmánybíróság ezért megállapítja, hogy a bírói függetlenség és az ebből eredő elmozdíthatatlanság elve nemcsak az Alaptörvény tételes szabálya, hanem a történeti alkotmány vívmányai közé is tartozik. Így olyan értelmezési alapelv az Alaptörvény előírása alapján, amely mindenkire kötelező, és amelyet az Alaptörvény más szabályai lehetséges tartalmának feltárásakor alkalmazni kell.” {33/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [80]}
- [48] Magyarországon a bírói függetlenség részletes tartalmát és garanciáit elsőként a bírói hatalom gyakorlásáról szóló 1869. évi IV. törvénycikk iktatta törvénybe. A jogalkotó figyelmét már 1869-ben sem kerülte el az, hogy valóban független, befolyásmentes és pártatlan döntés csak olyan bírótól várható, akinek a javadalmazását kizárólag az állam biztosítja és garantálja, továbbá – a megfelelő egzisztenciális feltételek biztosításáért „cserébe” – szinte kizárólag bírói hivatásának ellátására koncentrál, és más kereső tevékenységet lényegében nem folytathat, de arra nem is kényszerül. Ezen elvek, elvárások és garanciák érvényre juttatása érdekében a törvénycikk rögzítette, hogy „[m]inden bíró az állampénztárból húzza fizetését, és a törvényben meghatározott illetékek és díjakon kívül ingyen tartozik a feleknek igazságot szolgáltatni” (5. §). Ugyanez a szakasz mondta ki, hogy „[a] bírák fizetése az államköltségvetésbe vétetik fel, s a kinevezett bírónak megállapított fizetése le nem szállítható”. A bíró ezen túl a perlekedő felektől nem fogadhatott el semmiféle adományt, ajándékot vagy egyéb javadalmazást. Ezt követően az első folyamodású kir. törvényszékek és járásbíróóságok életbeléptetéséről szóló 1871. évi XXXII. törvénycikk a bírók és a bírósági személyzet járandóságait összességében is rögzítette. A hivatkozott törvénycikkek alapján a bíró gazdasági, egzisztenciális függetlenségének védelme is a bírói függetlenség biztosítékai közé tartozott.
- [49] 1.4. Az Alkotmánybíróság ezt követően áttekintette, hogy a perben eljáró bíróságoknak, így a felülvizsgálati fórumként döntést hozó Kúriának is az Alaptörvény – az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésével is összefüggésben – XV. cikkéből eredő értelmezési követelményeket mely jogszabályi rendelkezések figyelembevételével kellett érvényesítenie jogalkalmazása során
- [50] A Bjt. 172. § (1) bekezdése szerint a szolgálati időt – a norma (2) bekezdésében foglalt eltéréssel – a bírói kinevezés napjától kell számítani. A (2) bekezdésnek a sérelmezett munkáltatói intézkedés időpontjában hatályos – az azóta 2020. január 1-jei hatálybalépési időponttal módosított – normaszövege szerint szolgálati időként kellett figyelembe venni a kinevezés előtt bírói és ügyési szolgálati viszonyban töltött időt; a bírói kinevezés előtt a jogi szakvizsgálathoz kötött egyéb jogviszonyban vagy tevékenységgel eltöltött idő a szolgálati időbe részben vagy egészben volt beszámítható.
- [51] A Bjt. 222. § (1) bekezdése alapján a bírák szolgálati viszonyára a Bjt.-ben nem szabályozott kérdésekben egyebek mellett az Mt. 12. §-át is megfelelően alkalmazni kellett.
- [52] Az Mt. 12. § (1) bekezdése szerint a munkaviszonnyal, így különösen a munka díjazásával kapcsolatban az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani. E követelmény megsértésének orvoslása nem járhat más munkavállaló jogának megsértésével vagy csorbításával. A (2) bekezdés alapján munkabérnek minősül az (1) bekezdés alkalmazásában minden, a munkaviszony alapján közvetlenül vagy közvetve nyújtott pénzbeli és természetbeni juttatás. A (3) bekezdés kiegészíti ezt azzal, hogy a munka egyenlő értékének a megállapításánál

különösen az elvégzett munka természetét, minőségét, mennyiségét, a munkakörülményeket, a szükséges szakképzettséget, fizikai vagy szellemi erőfeszítést, tapasztalatot, felelősséget, a munkaerő-piaci viszonyokat kell figyelembe venni.

- [53] Az Ebktv. 2. §-a szerint az egyenlő bánásmód követelményére vonatkozó, külön jogszabályokban meghatározott rendelkezéseket az Ebktv. rendelkezéseivel összhangban kell alkalmazni.
- [54] Az Ebktv. preambuluma szerint – tekintettel az Alaptörvény II. és XV. cikkére, valamint hazánk nemzetközi kötelezettségeire és az európai közösségi jog vívmányaira – a törvény egyik fő célja, hogy hatékony jogvédelmet biztosítson a hátrányos megkülönböztetést elszenvedők számára.
- [55] Az Ebktv. – az Alkotmánybíróság esetjoga nyomán – 1. §-ában rögzíti, hogy az egyenlő bánásmód követelménye alapján a Magyarország területén tartózkodó természetes személyekkel, ezek csoportjaival, valamint a jogi személyekkel és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekkel szemben a törvény rendelkezései szerint azonos tisztelettel és körültekintéssel, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell eljárni.
- [56] Az Ebktv. 9. §-a szerint „[k]özvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősül az a közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek nem minősülő, látszólag az egyenlő bánásmód követelményének megfelelő rendelkezés, amely a 8. §-ban meghatározott tulajdonságokkal rendelkező egyes személyeket vagy csoportokat lényegesen nagyobb arányban hátrányosabb helyzetbe hoz, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben lévő személy vagy csoport volt, van vagy lenne.”
- [57] Az Ebktv. 8. §-ának o) pontja szerint az életkor is ilyen „védett” tulajdonságnak minősül.
- [58] 1.5. A Bjt. 2019. december 31-ig hatályos 172. § (2) bekezdésének második mondatával a jogalkotó a munkáltató, illetve a munkáltatói jogkör gyakorlója számára mérlegelési jogkört biztosított a nem bírói vagy ügyészi szolgálati, hanem az egyéb jogi szakvizsgálathoz kötött jogviszonyban vagy tevékenységgel eltöltött idő beszámítását illetően. A munkáltató mérlegelési jogköre kereteinek kijelölése a jogalkotó részéről csak általános tartalmú szabállyal történt meg, ami önmagában nem vet fel alkotmányos aggályokat. A mérlegelési jogkörben hozott döntés kialakítása során azonban a munkáltatónak figyelemmel kell lennie valamennyi irányadó jogszabályra, köztük az Mt.-nek és az Ebktv.-nek a Bjt. alapján alkalmazandó rendelkezéseire, az adott esetben a döntés ellen kezdeményezett munkaügyi perben eljáró bíróságnak pedig – az Alaptörvény 28. cikke alapján – kétségtelenül figyelemmel kell lennie a munkáltatói döntés minősítése és értékelése során az érintett alap törvényi rendelkezések [26. cikk, XV. cikk, XVIII. cikk (1) bekezdése] érvényesítésére is.
- [59] Az Alkotmánybíróság felhívja a figyelmet arra, hogy a diszkrimináció vizsgálata során a hátrányos megkülönböztetés sérelmét állító személy által homogén csoportként megjelölt – egymással összehasonlítható helyzetben lévő – jogalanyok köréből kell kiindulni, és az ezen a csoporton belüli különbségtételnek kell az indokoltságát vizsgálni; ha ugyanis a kifogásolt intézkedéssel eltérően érintett jogalanyok kisebb, szűkebb csoportjait tekinti homogén csoportnak a vizsgálat, azokon belül már értelemszerűen nem mutatható ki a sérelmezett különbségtétel.
- [60] A Bjt. 2019. december 31-ig hatályos 172. § (2) bekezdésének az alkalmazása során – ahogyan arra az indítványozók is hivatkoztak – homogén csoportba tartozóként vizsgálható azoknak a bírónak a köre, akik tekintetében azonos a munkáltatói jogkör gyakorlója, hiszen kinevezésük azonos munkahelyre szól, azonos vagy nagyon hasonló munkakörülmények között fejtik ki tevékenységüket, ugyanazon munkáltató értékeli teljesítményüket, a csoport szempontjából közös munkáltató rendelkezik az ehhez szükséges – a végzett munka természetére, minőségére és mennyiségére vonatkozó – közvetlen információkkal. Éppen ezért is, amikor a bíróságon a munkáltatói jogkör gyakorlója az egyes kinevezések során akár a bírák szolgálati ideje szempontjából figyelembe vehető jogviszonyokról, akár a beszámítási gyakorlat által érintettek köréről, akár a beszámítás mértéke tekintetében a mérlegelési tartomány keretei között a konkrét beszámítandó idő mértékéről dönt, számot kell adni döntésének tárgyilagos mérlegelés szerinti észszerű indokáról, ha döntése a munkáltatói jogkörébe tartozó bírák csoportján belül különbséget tesz és egyeseket ez – ahogyan jelen ügyben az indítványozókat – hátrányosan érint.
- [61] Ehhez képest jelen ügyben a törvényszék és a Kúria is az Ebktv. 8. és 9. §-ának értelmezése és alkalmazása eredményeként a közvetett hátrányos megkülönböztetés vizsgálatakor – hibásan – nem az azonos munkáltatói jogkörbe tartozó minden bírót, hanem a kinevezési idő függvényében az azonos intézkedéssel érintett bírák egymástól elkülönült két körét tekintette egy-egy- homogén csoportnak, amelyeken belül az indítványozók által vitatott különbségtétel indokának vizsgálata értelemszerűen fel sem merülhetett, hiszen az indítványozók a két alanyi kör közötti, és nem azokon belüli hátrányos megkülönböztetést állítottak. Az Alkotmánybíróság

megítélése szerint az Alaptörvény XV. cikkében foglalt hátrányos megkülönböztetés fennálltának vizsgálatakor alapvető jelentősége van az egymással összehasonlítható helyzetben lévő csoportok megfelelő megállapításának, ennek hiányában vagy ennek elmaradása esetén magának a hátrányos megkülönböztetés fennálltának vagy fenn nem álltának a kérdésében sem lehet helyes eredményre jutni.

- [62] Jelen ügy kapcsán az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozók jogséremléme, az általuk állított hátrányos megkülönböztetés nem a rájuk vonatkozó kinevezések keletkezésekor, hanem a többi bírótársuknak az ő esetükben alkalmazott szempontoktól eltérő, kedvezőbb szempontokat érvényesítő kinevezésével utóbb következett be. Ennek az utólagosan keletkeztetett jogsérelemnek az orvoslása lehetőségét teremtette meg a Kúria ítélete akkor, amikor kimondta, hogy „[a] jogerős ítéletben foglalt állásponttal szemben a bírói szolgálati idő kezdő időpontjának utólagos korrigálását a jogszabály nem zárja ki, így arra a munkáltatói jogkört gyakorló törvényszék elnökének a jogviszony fennállásának teljes tartamában lehetősége lett volna”. A korrekció lehetőségének elvi megállapításán túl azonban a Kúria az ügy érdemének vizsgálatakor az összehasonlítható helyzetben lévő csoportok közti különbségtétel tárgyilagos mérlegelés szerinti észszerű indokának értékeléséig sem jut el, holott ezt az Alkotmánybíróság fentiekben ismertetett irányadó gyakorlata megköveteli.
- [63] Az Alkotmánybíróság által a rendelkezésére álló iratokból megállapítható pertörténet szerint az indítványozók munkáltatója a per során részben azt az álláspontját ismertette, miszerint nincs jogszabályi alapja annak, hogy visszamenőlegesen jogszerűen módosíthassa az indítványozók első besorolására vonatkozó okiratát, állította még, hogy a döntése kialakítására vonatkozó jogszabályokat nem sértette meg, és azt az álláspontját hangoztatta, hogy a mérlegelési jogkörben hozott döntése ellen jogvita sem lett volna kezdeményezhető. Hivatkozott továbbá arra is, hogy összehasonlítható csoportok hiányában hátrányos megkülönböztetés sem állapítható meg az ügyben.
- [64] A kúriai ítélet pertörténeti előzményeket bemutató része rögzíti még azt a munkáltatói álláspontot is, miszerint jogértelmezése szerint az indítványozók számára sérelmes és hátrányos helyzet orvoslásához aktív bírói tisztségük megszüntetése lenne szükséges, majd ismételt pályázatukat követő bírói tisztségre történő új kinevezésük és új besorolásuk által megszüntethető lenne a számukra méltánytalan és hátrányos jogkövetkezményekkel járó helyzet (Kúria ítéletének indokolása [37]). Az Alkotmánybíróság rendelkezésére álló iratok tanúsága szerint tehát a munkáltató sem a kinevezési okmányban, sem a per folyamán nem tett nyilatkozatot arra nézve, hogy milyen megfontolások, szempontok, érvek és indokok alapján döntött az indítványozók esetében az előzményi idő részleges beszámítása kérdésében, miért tekintett el esetükben a teljes időtartam beszámításától, holott ezt az indítványozók kinevezésekor hatályban volt Bjt. 172. § (2) egyébként lehetővé tette, továbbá a beszámítási gyakorlat jogszabályi egységesítését követően miért tekintett el a vitatott kinevezések korrekciójától. Ezek – a munkáltatói mérlegelés szempontjaira és indokaira vonatkozó és az ügy megítélése, a hátrányos megkülönböztetés fennállta vagy fenn nem állta megítélése szempontjából lényeges – kérdések nem képezték sem a másodfokú sem a felülvizsgálati eljárás tárgyát, annak ellenére sem, hogy az indítványozók érvelésében szerepelt az arra vonatkozó előadásuk is, miszerint – még a beszámítható előzményi időkre vonatkozó eltérő gyakorlatot is lehetővé tevő helyzetben, tehát az eltérő gyakorlatnak előbb OBH általi, majd jogszabályi egységes rendezése előtt, azaz – az esetükben is alkalmazott azonos jogszabályi feltételek mellett munkáltatójuk az egyik kollégájukat a teljes előzményi idő figyelembevételével nevezte ki.
- [65] 2. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján arra a következtetésre jutott, hogy a Kúria az indítványozók által támadott ítélete meghozatalakor nem ismerte fel, illetve érvényesítette kellő súllyal az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény XV. cikkével kapcsolatos joggyakorlatából következő összefüggéseket, mérlegelési szempontokat. Ennek hiányában az Ebktv. 8. §-ának értelmezése és alkalmazása során a hátrányos megkülönböztetés megítélése szempontjából elengedhetetlen, az összehasonlítható helyzetben lévő csoportok képzéséig el sem jutott, ebből kifolyólag aztán nem is követelte meg a munkáltatói jogkör gyakorlójától, hogy a szolgálati idő beszámításával kapcsolatosan a különböző időpontban kinevezett bírák közötti különbségtételt olyan okszerű, objektív körülményekkel és érvekkel támassza alá, amelyek a bírói jövedelmi viszonyainak körében méltányolhatóak, de mindezek vizsgálatának elmaradását a másodfokú bíróságon sem kérte számon a felülvizsgálati döntés. Ezáltal az ítélet nem biztosította a hátrányos megkülönböztetést elszenvedő indítványozók számára a hatékony jogvédelmet, ami – az Alaptörvény 26. cikkének védelmi körébe tartozó, a bírói függetlenség kiemelt garanciáját képező – javadalmazásukon esett sérelmet orvosolta volna.
- [66] Fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntés alaptörvény-ellenes, ezért azt az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján megsemmisítette.

- [67] Az Abtv. 43. § (3) bekezdése alapján a bírói döntés Alkotmánybíróság általi megsemmisítése következtében a szükség szerint lefolytatandó bírósági eljárásban az alkotmányjogi kérdésben az Alkotmánybíróság határozata szerint kell eljárni.
- [68] Miután az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszban a támadott ítélet Alaptörvény XV. cikkébe ütközését állító elemét már megalapozottnak találta és az alapján az ítéletet megsemmisítette, az Alkotmánybíróság az indítványnak az ítélet XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseibe ütközését is állító elemei érdemi vizsgálatától eltekintett.

V.

- [69] 1. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban az alkotmányjogi panasz Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapozott részét vizsgálta meg. Az Abtv. 27. §-ára alapított indítványelemmel szemben az alkotmányjogi panasz az Abtv. 26. § (1) bekezdése tekintetében nem felel meg a határozott kérelemre vonatkozó törvényi feltételeknek az alábbiak szerint.
- [70] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése értelmében alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, akinek az ügyében folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának a sérelme következett be, és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy ilyen lehetőség nincs számára biztosítva.
- [71] 2. Az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított panaszrész befogadhatósága feltételeinek vizsgálata során az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozók alkotmányjogi panasza a törvényi határidőn belül benyújtottnak minősül, az indítványozók az alkotmányjogi panasz benyújtására okot adó peres eljárás felperesei, a panasz eljárás megindítására jogosultsággal rendelkeznek, és érintettek is minősülnek. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban megjelölték az Abtv. 26. § (1) bekezdését, amelyen az Alkotmánybíróság hatásköre alapul, megjelölték a támadott jogszabályi rendelkezéseket, amelyeket a bíróságok ügyükben alkalmaztak, az indítványozók a rendelkezésükre álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítették és további jogorvoslat nem áll a rendelkezésükre, továbbá a Kúriának az indítványozók felülvizsgálati kérelmét elbíráló ítélete az eljárást befejező döntésnek minősül.
- [72] 3. Az indítványozók ugyanakkor az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján benyújtott panaszukban lényegében és valójában a régi és a Bjt. szabályozási hiányosságai miatt kérték az indítványban megjelölt rendelkezések alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését. Álláspontjuk szerint az általuk támadott jogszabályi rendelkezések azért sértik a jogbiztonságot és az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése szerinti bírói függetlenség elvét, mert a munkáltató jogkört gyakorló bírósági elnököknek korlátlan mérlegelési lehetőséget biztosítanak, lehetővé téve ezzel olyan gyakorlat kialakítását, hogy a munkáltatói jogkör gyakorlójának „aktuális jogértelmezése, törvényileg meg nem határozott és nem ellenőrizhető mérlegelési szempontjai vagy mindenféle szakmai mérlegelés nélkül meghozott személyes döntése” eredményeként egyes bírák részesülnek az adott kedvezményben, míg mások nem. Az indítványozók megítélése szerint az általuk támadott jogszabályi rendelkezések „megfelelően meghatározott”, ellenőrizhető és jogorvoslással támadható szakmai szempontok hiányában, azaz erre vonatkozó kritériumok nélkül a bírák javadalmazására nézve megteremtik a bírósági elnökök „téves jogértelmezésének, megalapozatlan szakmai döntésének, de az elnöki önkénynek a lehetőségét is”.
- [73] Az Alkotmánybíróság fenti érvek vizsgálata és értékelése eredményeként megállapította, hogy ezen panaszrésznek az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése sérelmére alapított, ténylegesen a támadott szabályozás hiányosságait kifogásoló eleme tartalma szerint valójában mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításra irányul, annak kezdeményezésére azonban az indítványozók nem jogosultak. Az Abtv. 46. §-a értelmében mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítására ugyanis kizárólag az Alkotmánybíróság hivatalból indított eljárása keretében és eredményeként kerülhet sor [24/2014. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [99]; 3283/2014. (XI. 11.) AB végzés, Indokolás [12]]. Az Alkotmánybíróság jelen ügy kapcsán azonban ezen hatásköre gyakorlását nem tartotta indokoltnak, mivel észlelte, hogy a jogalkotó az indítványozók által kifogásolt és támadott szabályozást megváltoztatta, ennek eredményeként 2020. január 1-jétől minden bíró számára azonos módon, egységesen járó kedvezményként rendelkezik a szolgálati idő kezdő időpontjának meghatározásakor a teljes bírósági titkári jogviszonyban töltött idő beszámításáról is.

[74] 4. A fentiek szerint a jogszabályi rendelkezések megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszrészt az Alkotmánybíróság hatáskörének hiánya miatt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés f) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2021. december 7.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Márki Zoltán
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró különvéleménye

[75] Nem támogatom a rendelkező részi megsemmisítést, csak az indítványok elutasítását tudtam volna támogatni.

[76] A határozat a kúriai döntés megsemmisítését a korábbi alkotmánybírószámi döntések által kiterjesztett értelmű törvény előtti egyenlőség tovább feszítésével mondta ki, ám ez a demokratikus államhatalmi működés alapjait megtestesítő szabad törvényhozást illetve az ehhez kötött bírói jogalkalmazást korlátozza megengedhetetlen módon. Az Alaptörvény XV. cikkének (1) és (2) bekezdése csak az ember megváltoztathatatlan alaptulajdonságait felsorolva tiltja meg a törvényhozónak a megkülönböztetést tartalmazó szabályozást, de a különböző időponti bírói kinevezések és munkában töltött évek szerinti különbségtételt ez nem érinti. Így az Alkotmánybíróság nem teheti meg, hogy továbbmenjen az Alaptörvény tilalmain, és maga hozzon létre törvényhozást és a bírói jogértelmezést korlátozó megkülönböztetési tilalmakat.

[77] A határozat indokolása ugyan szó szerint nem alkalmazza az „általános egyenlőségi jogot” erre a kiterjesztésre, de ténylegesen ezt veszi alapul. Ezt nem lehet elfogadni, mert az Alaptörvény XV. cikkének (1) bekezdése a törvény előtti egyenlőség követelményét tartalmazza, és ez a történeti értelmezés szerint az 1700-as évek végén egyértelműen a származás és más emberi alaptulajdonságok szerinti megkülönböztetés tilalmaként jelent meg. Ennek megfelelően e diszkriminációtilalmat jelentő alaptörvényi rendelkezés úgy folytatódik a cikk (2) bekezdésében, hogy a törvény előtti egyenlőséget az ember alaptulajdonságait – faj, szín, nem, társadalmi származás stb. – felsorolva konkretizálja.

[78] Összegezve tehát nem támogatom a rendelkező részi megsemmisítést, és az indítványok elutasítását tartottam volna megfelelőnek.

Budapest, 2021. december 7.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/805/2020.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3537/2021. (XII. 22.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a veszélyhelyzet kihirdetéséről és a veszélyhelyzeti intézkedések hatálybalépéséről szóló 27/2021. (I. 29.) Korm. rendelet, valamint a koronavírus elleni védőoltás kötelező igénybevételéről szóló 449/2021. (VII. 29.) Korm. rendelet alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszokat elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A támadott szabályozás és az alkotmányjogi panaszok az alábbiak szerint foglalhatók össze.
- [2] A veszélyhelyzet kihirdetéséről és a veszélyhelyzeti intézkedések hatálybalépéséről szóló 27/2021. (I. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R1.) 2021. február 8. napján lépett hatályba. Az R1. bevezetőjében utal arra, hogy azt a Kormány az Alaptörvény 53. cikk (1) és (2) bekezdéseiben meghatározott hatáskörében, a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kat.) 51/A. §-ára figyelemmel alkotta meg. Az R1. 1. §-ával a Kormány „az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó SARS-CoV-2 koronavírus-világjárvány (a továbbiakban: koronavírus-világjárvány) következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében Magyarország egész területére veszélyhelyzetet” hirdetett ki. Az R1. 3. § (1) bekezdése szerint a „veszélyhelyzettel kapcsolatos rendkívüli intézkedésekről külön kormányrendeletek rendelkeznek”. Az R1.-t a koronavírus-világjárvány elleni védekezésről szóló, 2021. február 22-én kihirdetett 2021. évi I. törvény (a továbbiakban: Védtv.) 1. §-a megerősítette.
- [3] 2. A koronavírus elleni védőoltás kötelező igénybevételéről szóló 449/2021. (VII. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R2.) 2021. augusztus 1. napján lépett hatályba, kivéve a 3. §-t, amely 2021. augusztus 15. napján lépett életbe. Az R2.-t a Kormány az Alaptörvény 53. cikk (2) bekezdésében foglalt, eredeti jogalkotói hatáskörben eljárva alkotta meg.
- [4] Az R2. 1. § (1) bekezdése értelmében az R1. szerinti veszélyhelyzet (a továbbiakban: veszélyhelyzet) ideje alatt az egészségügyi szolgáltatók és működési engedélyük nyilvántartásáról, valamint az egészségügyi szakmai jegyzékről szóló 2/2004. (XI. 17.) EüM rendelet 2. számú melléklete szerinti ellátási formák közül alapellátást, ügyeleti ellátást, járóbeteg-szakellátást, diagnosztikát, fekvőbeteg-szakellátást, mentést igénylő ellátást, betegszállítást, bentlakásos szociális vagy gyermekvédelmi intézményben szervezett egészségügyi ellátást, fegyveres és rendvédelmi szervek egészségügyi ellátását (dolgozók és fogvatartottak alapellátását), valamint a közvetlen lakossági gyógyszerellátást nyújtó egészségügyi szolgáltatónál (a továbbiakban együtt: egészségügyi szolgáltató) nem hozható létre olyan jogviszony, amelynek keretében az egészségügyi tevékenységet olyan, az egészségügyi tevékenység végzésének egyes kérdéseiről szóló 2003. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Eütev.) 4. § a) pontja szerinti egészségügyi dolgozó, illetve az Eütev. 4. § c) pontja szerinti rezidens végezne,

- aki a SARS-CoV-2 koronavírus elleni védőoltást (a továbbiakban: védőoltás) nem vette fel. Az R2. 1. § (2) bekezdése értelmében a veszélyhelyzet ideje alatt az egészségügyi szolgáltató nem hozhat létre az Eütev. 4. § b) pontjában meghatározott tevékenységnek az egészségügyi szolgáltató székhelyén és telephelyén történő végzésére irányuló jogviszonyt olyan személlyel, aki a védőoltást nem vette fel.
- [5] Az R2. 1. § (3) bekezdése értelmében az R2. 1. § (1) és (2) bekezdései szerinti foglalkoztatott (a továbbiakban együtt: foglalkoztatott), aki e rendelet hatálybalépése előtt nem vette fel a védőoltást, az állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében köteles egydózisú oltóanyag esetén a védőoltást, kétdózisú oltóanyag esetén a védőoltás első dóziszát 2021. szeptember 1. napjáig, kétdózisú oltóanyag esetén a védőoltás második dóziszát az oltóorvos által meghatározott időpontban felvenni. Az R2. módosításáról szóló 507/2021. (VIII. 31.) Korm. rendelet a védőoltás első dózisa felvételének határidejét 2021. szeptember 15. napjáig meghosszabbította.
- [6] A 2021. november 19. napján hatályba lépett, az R2. módosításáról szóló 637/2021. (XI. 18.) Korm. rendelet, mely előírta a harmadik oltás felvételének kötelezettségét is. Ennek a foglalkoztatott az egydózisú oltóanyag esetén az első, kétdózisú oltóanyag esetén a második dózis felvételétől 180 napon belül kell, hogy eleget tegyen. Amennyiben e módosító rendelet hatálybalépésekor a 180 napos határidő már eltelt, a foglalkoztatottnak 2021. december 10. napjáig kell az emlékeztető oltást felvenni.
- [7] Az R2. 1. § (4) bekezdése szerint a kötelezettség alól akkor mentesül a foglalkoztatott, ha részére egészségügyi indokból ellenjavallt a védőoltás felvétele, és ezt orvosi szakvélemény is alátámasztja.
- [8] Az R2. 1. § (6) bekezdése szerint a munkáltató a foglalkoztatottat felhívhatja a védőoltás felvételének igazolására. A védőoltás felvételét a foglalkoztatott a munkáltató felhívására öt napon belül köteles hitelt érdemlő módon igazolni, ennek során kizárólag a 60/2021. (II. 12.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés b) pontja szerinti oltóanyag vehető figyelembe. Az R2. 1. § (8) bekezdése szerint a munkáltató felhívja azon foglalkoztatottakat a védőoltás felvételére, vagy mentesülésük igazolására, akik ennek határidőben nem tettek eleget. Az igazolás hiányában az R2. 1. § (9) bekezdése értelmében a foglalkoztatott jogviszonyát azonnali hatállyal meg kell szüntetni azzal, hogy ebben az esetben a foglalkoztatottat felmentési vagy felmondási idő és végkielégítés nem illeti meg.
- [9] 3. Az indítvány1. előterjesztője magánszemély, az R2. 1. § (6) és (8)–(10) bekezdéseinek alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mert állítása szerint ezek az Alaptörvény II. cikkében meghatározott emberi méltósághoz való jogával, az Alaptörvény XVII. cikk (3) bekezdésében meghatározott, az egészséget, biztonságot és méltóságot tiszteletben tartó munkafeltételekhez való jogával, valamint a XX. cikk (1) bekezdésében meghatározott, testi és lelki egészséghez fűződő alapjogával ellentétesek.
- [10] Az indítványozó szerint az R2. – az általános személyiségi jog részét képező testi integritáshoz való jog megsértésével – visszaélészerűen kényszeríti az egészségügyben dolgozó munkavállalókat a védőoltás felvételére, azzal a céllal, hogy az átoltottsági statisztikát növelje. Hivatkozik arra is a panasz, hogy a gyorsított, ún. feltételes forgalomba-hozatali engedélyezési eljárásban kifejlesztett oltóanyagok közép- és hosszú távú mellékhatásai ismeretlenek, azaz azok felvétele a rendes eljárásban kifejlesztett vakcinákhoz képest fokozott kockázatot és kevesebb biztonságot jelent. Mindezek mellett az indítványozó nem vitatja, hogy „a rendelkezésre álló oltások hatásosak és a gyártók által jelenleg ismert és publikált mellékhatásaik a pandémia következményeinek tükrében elhanyagolhatóak”.
- [11] Az indítvány1. indokolása szerint a védőoltás felvételének elmulasztásához fűződő joghátrány, azaz a foglalkoztatott munkaviszonyának quasi rendkívüli felmondással történő megszüntetése olyan súlyú anyagi és erkölcsi következményekkel jár, amely egyáltalán nincs arányban a pandémia visszaszorításának céljával és egyben a bevezetése időpontjára tekintettel észszerűtlen. Egyrészt a jelenlegi fertőzöttségi mutatók és azok dinamikája egyáltalán nem indokolja újabb, rendkívüli intézkedések bevezetését, másrészt mindenki számára elérhető a védőoltás, harmadrészt az egészségügyben dolgozóakra jelenleg is a legszigorúbb higiéniai és a fertőzési kockázatot kizáró protokoll van érvényben. Sérti továbbá az arányosságot, hogy a rendkívüli felmondás helyett a Kormány az egészségügyi cél érdekében rendelkezhetett volna jogkövetkezményként többek között például az oltatlanok ideiglenes távmunkavégzéséről, a munkaviszonynak a veszélyhelyzet megszűnéséig tartó felfüggesztéséről, fizetés nélküli rendes vagy rendkívüli szabadságról.
- [12] 4. Az indítvány2. előterjesztője magánszemély, aki a 2021. augusztus 23. napján érkezett panaszában az R1. és az R2. alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Az indítványozó szerint az R1. és az R2. az Alaptörvény C) cikk (2) bekezdését, valamint az Alaptörvény 53. és 54. cikkeit is sérti, mert a Kat. 44. §. c) pontja túlerjeszkedik az Alaptörvényen, és az Alaptörvényben nem szereplő c) pontra figyelemmel

került sor a veszélyhelyzet Kormány általi kihirdetésére. Az indítványozó szerint a veszélyhelyzeti kormányrendeletek, mint nem az Alaptörvény 53. cikkére épülő jogalapon nyugvó kormányrendeletek alaptörvény-ellenesek. Az indítványozó arra is hivatkozott, hogy az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 57. § (3) bekezdése a miniszternek és nem a Kormánynak adott felhatalmazást egyes munkakörökben a kötelező védőoltás előírására.

- [13] Az indítványozó az R2.-höz a közjogi érvénytelenségen túlmutató indokolást is előadott.
- [14] Az indítványozó állítása szerint az R2. 1. § (1) és (2) bekezdései negatív diszkriminációt tartalmaznak, mert megtiltja az egészségügyi szolgáltatóknak, hogy olyan személyeket alkalmazzanak, akik nem vették fel a Magyarországon engedélyezett oltások egyikét sem. Az R2. 1. § (3) bekezdése pedig azért ellentétes az Alaptörvény II. cikkével és a XV. cikk (2) bekezdése által garantált diszkriminációtilalommal, mert az 509/2020. (XI. 19.) Korm. rendelet elégségesnek ítélte a negatív teszteredményt is, illetve a jelenleg is hatályos 60/2021. (II. 12.) Korm. rendelet a koronavírus elleni védettség igazolására nem kizárólag a Magyarországon engedélyezett és a lakosság oltására felhasznált COVID-19 oltóanyagokkal való beoltottságot fogadja el, hanem elismeri a megfertőződés utáni felgyógyulással megszerezhető immunvédettséget is. Az R2. tehát a természetes immunitással rendelkező foglalkoztatottakat joghátrányban részesíti és alapjogaikat sérti az oltás által immunitást szerzett foglalkoztatottakkal szemben. Az indítványozó abban is a diszkriminációtilalom megsértését látja, hogy a jogalkotó csak az egészségügyi ágazatban írt elő a foglalkoztatásra irányuló jogviszony megszüntetésére vezető oltási kötelezettséget.
- [15] Az indítványozó véleménye szerint az R2. 1. § (6)–(7) bekezdései ellentétesek az Alaptörvény II. cikkében meghatározott emberi méltósághoz való joggal, a III. cikk (2) bekezdésében foglalt emberkísérlet tilalmával, a XV. cikk (2) bekezdésében foglalt diszkrimináció tilalmi rendelkezéssel, a XVII. cikk (3) bekezdésében meghatározott, az egészséget, biztonságot és méltóságot tiszteletben tartó munkafeltételekhez és a XX. cikk (1) bekezdésében meghatározott, testi és lelki egészséghez fűződő joggal. A koronavírus elleni oltóanyag ugyanis csupán ideiglenes, feltételekhez kötött engedéllyel rendelkezik, a szokásos tesztelési eljárásokon nem esett át, alkalmazása kísérleti szakaszban van. Ebből következik, hogy az oltóanyag mellékhatásai teljeskörűen nem ismertek, ezért az oltás az azt felvevők életét, egészségét veszélyeztetheti, arra pedig senkit nem lehet kötelezni, hogy emberkísérletben vegyen részt. Az indítványozó arra is utalt, hogy az R2. támadott rendelkezései a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (továbbiakban Mt.) 54. § (2) bekezdését is sértik, mert az egészséget veszélyeztető munkáltatói utasítás az Mt. ezen rendelkezése szerint megtagadható.
- [16] Az indítványozó az R2. 1. § (10) bekezdését az Mt. 77. §-ba ütközőnek tartja, azonban nem jelölte meg az Alaptörvény egyetlen olyan rendelkezését sem, amelynek sérelmét állítaná ezzel összefüggésben.
- [17] Az alkotmányjogi panasz szerint a támadott rendelkezések a felsoroltakon túl a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányával (a továbbiakban: PPJNE), az emberi lény jogainak és méltóságának a biológia és az orvostudomány alkalmazására tekintettel történő védelméről szóló Oviedóban 1997. április 4-én kelt Egyezményével (a továbbiakban: Oviedói Egyezmény), az Európai Unió Alapjogi Chartájával (a továbbiakban: Alapjogi Charta), az 507/2006/EK rendelettel, a 726/2004/EK rendelettel, valamint az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének 2361/2021. számú határozatával is ellentétesek.
- [18] Az indítványozó kifejezetten nyilatkozott arról, hogy nem veszi fel a védőoltást az R2.-ben meghatározott időpontig, s nem áll fenn az esetében mentesülési ok, így munkáltatója a jogviszonyát köteles megszüntetni.
- [19] 5. Az Emberi Erőforrások Minisztériumának egészségügyért felelős államtitkára és az igazságügyi miniszter *amicus curiae* beadványokkal fordultak az Alkotmánybírósághoz, amelyekben a támadott szabályozás Alaptörvénnyel való összhangja mellett érveltek. A Társaság a Szabadságjogokért érdekvédelmi szervezetként szintén *amicus curiae* beadványt nyújtott be, amelyben az R2. „és végkielégítés” szövegrészének alaptörvény-ellenességét állította.

II.

- [20] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„C) cikk (2) Senkinek a tevékenysége nem irányulhat a hatalom erőszakos megszerzésére vagy gyakorlására, illetve kizárólagos birtoklására. Az ilyen törekvésekkel szemben törvényes úton mindenki jogosult és köteles fellépni.”

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

„III. cikk (2) Tilos emberen tájékoztatáson alapuló, önkéntes hozzájárulása nélkül orvosi vagy tudományos kísérletet végezni.”

„XV. cikk (2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékosság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XVII. cikk (3) Minden munkavállalónak joga van az egészségét, biztonságát és méltóságát tiszteletben tartó munkafeltételekhez.”

„XX. cikk (1) Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.”

„53. cikk (1) A Kormány az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén, valamint ezek következményeinek az elhárítása érdekében veszélyhelyzetet hirdet ki, és sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedéseket vezethet be.

(2) A Kormány a veszélyhelyzetben rendeletet alkothat, amellyel – sarkalatos törvényben meghatározottak szerint – egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat.

(3) A Kormány (2) bekezdés szerinti rendelete tizenöt napig marad hatályban, kivéve, ha a Kormány – az Országgyűlés felhatalmazása alapján – a rendelet hatályát meghosszabbítja.

(4) A Kormány rendelete a veszélyhelyzet megszűnésével hatályát veszti.”

„54. cikk (1) Különleges jogrendben az alapvető jogok gyakorlása – a II. és a III. cikkben, valamint a XXVIII. cikk (2)–(6) bekezdésében megállapított alapvető jogok kivételével – felfüggeszthető vagy az I. cikk (3) bekezdése szerinti mértéken túl korlátozható.

(2) Különleges jogrendben az Alaptörvény alkalmazása nem függeszthető fel, az Alkotmánybíróság működése nem korlátozható.

(3) A különleges jogrendet a különleges jogrend bevezetésére jogosult szerv megszünteti, ha kihirdetésének feltételei már nem állnak fenn.

(4) A különleges jogrendben alkalmazandó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.”

[21] 2. Az R1. érintett rendelkezései:

„A Kormány

az Alaptörvény 53. cikk (1) bekezdésében meghatározott hatáskörében,

a 2–4. § tekintetében az Alaptörvény 53. cikk (2) bekezdésében meghatározott eredeti jogalkotói hatáskörében, figyelemmel a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény 51/A. §-ára,

az Alaptörvény 15. cikk (1) bekezdésében meghatározott feladatkörében eljárva a következőket rendeli el:

1. A veszélyhelyzet kihirdetése

1. § A Kormány az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó SARS-CoV-2 koronavírus-világjárvány (a továbbiakban: koronavírus-világjárvány) következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében Magyarország egész területére veszélyhelyzetet hirdet ki.

2. A koronavírus-világjárvány következményeinek elhárításával összefüggő szabályok

2. § (1) A Kormány a koronavírus-világjárvány következményeinek elhárításáért felelős kormánytagként a miniszterelnököt jelöli ki.

(2) A miniszterelnököt az (1) bekezdés szerinti feladatának ellátásában a járványügyi készülség során működő Operatív Törzs feladatairól szóló 286/2020. (VI. 17.) Korm. rendelettel létrehozott Operatív Törzs segíti.

3. § (1) A veszélyhelyzettel kapcsolatos rendkívüli intézkedésekről külön kormányrendeletek rendelkeznek.

(2) A Kormány a veszélyhelyzet fennállásának szükségességét folyamatosan felülvizsgálja.

(3) A Kormány az állampolgárok együttműködését kéri a veszélyhelyzettel kapcsolatos rendkívüli intézkedések végrehajtásában.

[...]

5. § Ez a rendelet 2021. február 8-án lép hatályba.”

[22] 3. Az R2. érintett rendelkezései:

[23] 3.1. A 2021. augusztus 1. napja és 2021. augusztus 14. napja között hatályos szöveg:

„1. § A Kormány

az Alaptörvény 53. cikk (2) bekezdésében meghatározott eredeti jogalkotói hatáskörében, figyelemmel a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény 51/A. §-ára,

a 3. § tekintetében az Alaptörvény 53. cikk (3) bekezdésében meghatározott eredeti jogalkotói hatáskörében, a koronavírus-világjárvány elleni védekezésről szóló 2021. évi I. törvény 2. § (1) bekezdése szerinti országgyűlési felhatalmazás alapján,

az Alaptörvény 15. cikk (1) bekezdésében meghatározott feladatkörében eljárva a következőket rendeli el:

1. § (1) A veszélyhelyzet kihirdetéséről és a veszélyhelyzeti intézkedések hatálybalépéséről szóló 27/2021. (I. 29.) Korm. rendelet szerinti veszélyhelyzet (a továbbiakban: veszélyhelyzet) ideje alatt – a (4) bekezdés szerinti mentesítés kivételével –

a) az egészségügyi szolgáltatók és működési engedélyük nyilvántartásáról, valamint az egészségügyi szakmai jegyzékről szóló 2/2004. (XI. 17.) EüM rendelet 2. számú melléklete szerinti ellátási formák közül

aa) alapellátást,

ab) ügyeleti ellátást,

ac) járóbeteg-szakellátást,

ad) diagnosztikát,

ae) fekvőbeteg-szakellátást,

af) mentést igénylő ellátást,

ag) betegszállítást,

ah) bentlakásos szociális vagy gyermekvédelmi intézményben szervezett egészségügyi ellátást,

ai) fegyveres és rendvédelmi szervek egészségügyi ellátását (dolgozók és fogvatartottak alapellátását), valamint

b) a közvetlen lakossági gyógyszerellátást

nyújtó egészségügyi szolgáltatónál (a továbbiakban együtt: egészségügyi szolgáltató) nem hozható létre olyan jogviszony, amelynek keretében az egészségügyi tevékenységet olyan az egészségügyi tevékenység végzésének egyes kérdéseiről szóló 2003. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Eütev.) 4. § a) pontja szerinti egészségügyi dolgozó, illetve az Eütev. 4. § c) pontja szerinti rezidens végezne, aki a SARS-CoV-2 koronavírus elleni védőoltást (a továbbiakban: védőoltás) nem vette fel.

(2) A veszélyhelyzet ideje alatt az egészségügyi szolgáltató – a (4) bekezdés szerinti mentesítés kivételével – nem hozhat létre az Eütev. 4. § b) pontjában meghatározott tevékenységnek az egészségügyi szolgáltató székhelyén és telephelyén történő végzésére irányuló jogviszonyt olyan személlyel, aki a védőoltást nem vette fel.

(3) Az az (1) és (2) bekezdés szerinti foglalkoztatott (a továbbiakban együtt: foglalkoztatott), aki e rendelet hatálybalépése előtt nem vette fel a védőoltást, az állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében köteles – a (4) bekezdés szerinti mentesítés kivételével –

a) egydózisú oltóanyag esetén a védőoltást, kétdózisú oltóanyag esetén a védőoltás első dózisát 2021. szeptember 1. napjáig,

b) kétdózisú oltóanyag esetén a védőoltás második dózisát az oltóorvos által meghatározott időpontban felvenni.

[...]

(6) A munkáltató a foglalkoztatottat felhívhatja a védőoltás felvételének igazolására. A védőoltás felvételét a foglalkoztatott a munkáltató felhívására öt napon belül köteles hitelt érdemlő módon igazolni a személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolvány és az alábbi dokumentumok valamelyikének egyidejű bemutatásával:

a) a Covid19-világjárvány idején a szabad mozgás megkönnyítése érdekében az interoperábilis, Covid19-oltásra, tesztre és gyógyultságra vonatkozó igazolványok (uniós digitális Covid-igazolvány) kiállításának, ellen-

őrzésének és elfogadásának keretéről szóló, 2021. június 14-i (EU) 2021/953 európai parlamenti és tanácsi rendelet szerinti uniós digitális Covid-igazolvány,

b) a koronavírus elleni védettség igazolásáról szóló 60/2021. (II. 12.) Korm. rendelet [a továbbiakban: 60/2021. (II. 12.) Korm. rendelet] szerinti – érvényességi idő nélküli – védettségi igazolvány, illetve applikáció,

c) a Nemzeti Népegészségügyi Központ honlapján közzétett minta alapján az oltást igazoló orvos által kiállított SARS-COV-2 elleni védőoltásról szóló igazolás,

d) az Egészségügyi Világszervezet által kiadott nemzetközi oltási bizonyítvány, ha az a SARS-COV-2 elleni védőoltás beadásának megtörténteire vonatkozó, oltást igazoló orvos által kiállított bejegyzést tartalmaz.

(7) Az (1)–(6) bekezdés vonatkozásában kizárólag a 60/2021. (II. 12.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés b) pontja szerinti oltóanyag vehető figyelembe.

(8) Azt a foglalkoztatottat, aki a (3) bekezdés a), illetve b) pontja szerinti védőoltást nem vette fel a (3) bekezdés a), illetve b) pontjában meghatározott határidőig, a munkáltató felhívja, hogy a védőoltást a felhívástól számított 15 napon belül vegye fel, és annak felvételét a (6) bekezdés a)–d) pontjában meghatározott módon igazolja, vagy az (5) bekezdés szerinti orvosi szakvéleményt mutassa be.

(9) A foglalkoztatott jogviszonyát felmentéssel, illetve felmondással azonnali hatállyal meg kell szüntetni, ha

a) a foglalkoztatott a védőoltás felvételét a (8) bekezdés szerinti felhívástól számított 15 napon belül nem igazolta a munkáltató felé a (6) bekezdés a)–d) pontjában meghatározott módon, és

b) a foglalkoztatott az (5) bekezdés szerinti orvosi szakvéleményt a (8) bekezdés szerinti felhívástól számított 15 napon belül nem mutatja be.

(10) A foglalkoztatásra irányuló jogviszony (9) bekezdés szerint meghatározott okból történő megszüntetése esetén a foglalkoztatottat felmentési idő vagy felmondási idő és végkielégítés nem illeti meg. A megszüntetés okát és jogkövetkezményeit haladéktalanul közölni kell a foglalkoztatottal.

[...]

2. § (1) Ez a rendelet – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – 2021. augusztus 1-jén lép hatályba.

(2) A 3. § 2021. augusztus 15-én lép hatályba.”

[24] 3.2. Az R2. 2021. augusztus 15. napján hatályba lépett rendelkezései:

„3. § (1) A Kormány e rendelet hatályát a koronavírus-világjárvány elleni védekezésről szóló 2021. évi I. törvény hatályvesztéséig meghosszabbítja.

(2) Ez a rendelet a koronavírus-világjárvány elleni védekezésről szóló 2021. évi I. törvény hatályvesztésekor hatályát veszti.”

[25] 3.3. Az R2. 2021. szeptember 1. napján módosult rendelkezése:

„1. § (3) Az az (1) és (2) bekezdés szerinti foglalkoztatott (a továbbiakban együtt: foglalkoztatott), aki e rendelet hatálybalépése előtt nem vette fel a védőoltást, az állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében köteles – a (4) bekezdés szerinti mentesítés kivételével – a) egydózisú oltóanyag esetén a védőoltást, két-dózisú oltóanyag esetén a védőoltás első dózisát 2021. szeptember 15. napjáig [...] felvenni.”

[26] 3.4. Az R2. 2021. november 19. napján módosult rendelkezései:

„1. § (3) [...] c) „Az az (1) és (2) bekezdés szerinti foglalkoztatott (a továbbiakban együtt: foglalkoztatott), aki e rendelet hatálybalépése előtt nem vette fel a védőoltást, az állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében köteles – a (4) bekezdés szerinti mentesítés kivételével – [...] az emlékeztető védőoltást egy-dózisú oltóanyag esetén az első dózis felvételét, kétdózisú oltóanyag esetén a második dózis felvételét követő 180 napon belül felvenni.”

„1. § (8) Azt a foglalkoztatottat, aki a (3) bekezdés a)–c) pontja szerinti védőoltást nem vette fel a (3) bekezdés a)–c) pontjában meghatározott határidőig, a munkáltató felhívja, hogy a védőoltást a felhívástól számított 15 napon belül vegye fel, és annak felvételét a (6) bekezdés a)–d) pontjában meghatározott módon igazolja, vagy az (5) bekezdés szerinti orvosi szakvéleményt mutassa be.”

„4. § (1) Aki a koronavírus elleni védőoltás kötelező igénybevételéről szóló 449/2021. (VII. 29.) Korm. rendelet módosításáról szóló 637/2021. (XI. 18.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Módr.) hatálybalépésekor a munkáltatóval foglalkoztatási jogviszonyban áll, és az egydózisú oltóanyag esetén az első dózis felvételétől, kétdózisú oltóanyag esetén a második dózis felvételétől 180 nap a Módr. hatálybalépésekor már eltelt, 2021. december 10. napjáig köteles az 1. § (3) bekezdés c) pontja szerinti védőoltást felvenni, és azt az 1. § (6) bekezdése szerint igazolni, vagy az 1. § (5) bekezdése szerinti orvosi szakvéleményt bemutatni a munkáltató felé.

(2) Ha a foglalkoztatott az (1) bekezdésben meghatározott kötelezettségét az (1) bekezdés szerinti határidőn belül nem teljesíti, az 1. § (8)–(10) bekezdése szerint kell eljárni.”

III.

- [27] 1. Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 30. § (1) bekezdése szerint alkotmányjogi panaszt a 26. § (2) bekezdésében meghatározott esetben az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított száznolcvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az R2. 2021. augusztus 1. napján lépett hatályba, az indítvány1. 2021. augusztus 9. napján, az indítvány2. pedig 2021. augusztus 23. napján érkezett az Alkotmánybíróságra, ezért e követelmény az R2. vonatkozásában mindkét panasz tekintetében megvalósul. Az R1. azonban 2021. február 8. napján lépett hatályba, ezért az indítvány2. azon elemei, amelyek az R1. megsemmisítésére irányulnak, elkésztettek, s ez az érdemi elbírálás akadályát képezi.
- [28] 2. Az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján akkor terjeszthető elő kivételes alkotmányjogi panasz, ha az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be a jogsérelem, és nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy a jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó már kimerítette.
- [29] Bár az R2. 1. § (6) bekezdése szerint a munkáltató felhívhatja – és nem pedig felhívja – a foglalkoztatottat a védőoltás felvételének, vagy pedig e kötelezettsége alóli mentesülésének igazolására, a jogkövetkezmények levonását illetően nem enged mérlegelést. Annak az egészségügyi dolgozónak a jogviszonyát, aki az R2. hatálya alá tartozik, és nem veszi fel a védőoltást vagy nem igazolja a mentesülési feltételeket, azonnali hatállyal meg kell szüntetni. A kógens rendelkezésre tekintettel a jogkövetkezmények orvoslására egy esetleges munkaügyi vita nem tekinthető hatékonynak. Megállapítható tehát, hogy a kifogásolt rendelkezés egyedi ügyben közvetlenül, munkáltatói döntéssel realizálódik.
- [30] 3. A kivételes panasz esetében – mivel az közvetlenül a norma ellen irányul – különös jelentősége van az érintettség vizsgálatának, mert az indítványozó alapjogában való személyes, közvetlen és aktuális sérelme különbözteti meg a kivételes panaszt az *actio popularis*tól. A személyes érintettség az indítványozó alapjogát érintő sérelmét jelenti, ám az indítványozó nem csak akkor személyesen érintett, ha ő a norma címzettje. Ha a norma címzettje harmadik személy, a személyes érintettség követelménye akkor teljesül, ha az indítványozó alapjogi pozíciója és a norma között szoros kapcsolat áll fenn. Az Abtv. 26. § (2) bekezdése által kifejezetten nevesített közvetlenség követelménye szempontjából az a meghatározó, hogy a kifogásolt jogszabályi rendelkezés maga érinti-e az indítványozó alapjogát; végül az aktuális érintettség követelménye azt jelenti, hogy az érintettségnek az alkotmányjogi panasz benyújtásakor fenn kellett állnia. Azt, hogy az indítványozó aktuális sérelme fennáll-e, csak a konkrét esetben lehet eldönteni {vö. 3110/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [27]–[31]}.
- [31] Az érintettség személyes, közvetlen és aktuális voltát illetően az Alkotmánybíróság emlékeztet továbbá arra is, hogy „az érintettség abban az esetben is megállapítható, ha jogszabály alkalmazására, érvényesítésére szolgáló cselekmények még nem történtek, de jogszabály erejénél fogva olyan jogi helyzet keletkezett, amelyből egyértelműen következik, hogy a panaszolt jogsérelem közvetlenül belátható időn belül kényszerítően bekövetkezik” {4/2018. (IV. 27.) AB határozat, Indokolás [28]}.
- [32] Az indítványozók közvetlen, aktuális érintettségüket munkaszerződéseik csatolásával igazolták.
- [33] 4. Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti panasz is csak az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelmére alapítható {3232/2021. (VI. 4.) AB végzés, Indokolás [9]; 3238/2021. (VI. 4.) AB végzés, Indokolás [17]}. E követelménynek az Alaptörvény II. cikke {24/2014. (VII. 22.) AB határozat (a továbbiakban: Abh1.), Indokolás [140]}, az Alaptörvény III. cikk (2) bekezdése {3434/2020. (XII. 9.) AB végzés, Indokolás [40], 3356/2020. (X. 14.) AB végzés, Indokolás [16]}, az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése {17/2021. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [30]},

az Alaptörvény XVII. cikk (3) bekezdése [17/2014. (V. 30.) AB határozat (a továbbiakban: Abh2.), Indokolás [30]], valamint a XX. cikk (1) bekezdése [3067/2021. (II. 24.) AB határozat, Indokolás [33]] egyaránt megfelel, mivel mindegyik az indítványozók alapjogaként értelmezhető tartalmat hordoz. Nem felel meg azonban ennek a követelménynek az Alaptörvény 53. és 54. cikke, mivel ezek államszervezeti szabályokat tartalmaznak.

- [34] 5. Az alkotmányjogi panasz eljárásban folytatott vizsgálat mércéje minden esetben az Alaptörvény, ez következik az Abtv. 26. § (2) bekezdés a) pontjának „alaptörvény-ellenes jogszabály” fordulatóból: az Alkotmánybíróság ugyanis a panasz eljárásban – mint az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve – alkotmányossági szempontú vizsgálatot folytathat le [3179/2013. (X. 9.) AB végzés, Indokolás [7], idézi: 3079/2021. (III. 4.) AB végzés, Indokolás [23]]. Ennek megfelelően azok az indítványelemek, amelyek a támadott szabályozás Alaptörvényen kívüli jogforrásokkal – így a PPJNE-vel, az Oviedói Egyezményvel, az Alapjogi Chartájával, az uniós jogforrások közé tartozó rendeletekkel, az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének határozatával, továbbá az Eütv.-vel és az Mt.-vel – való összeütközésére hivatkoznak, érdemi elbírálásra ugyancsak alkalmatlanok.
- [35] 6. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdése értelmében csak a határozott kérelmet tartalmazó alkotmányjogi panasz fogadható be, ezért az Alkotmánybíróság megvizsgálta e feltételek teljesülését is.
- [36] Az indítvány1. tartalmazza az Alaptörvény megsérteni vélt rendelkezéseit, valamint a sérelmezett jogszabályi rendelkezések megsemmisítésére irányuló kifejezett kérelmet. Az indítvány2. a támadott szabályozás diszkriminatív jellegét azért is állította, mert a koronavírus-járvány okozta betegségen való átesést a jogalkotó nem ismerte el olyan körülményként, amely az oltási kötelezettség alól mentességet jelent. Ezen indítványelem tartalmilag mulasztás megállapítására irányul. „Az Abtv. 46. § (1) bekezdése alapján azonban az Alkotmánybíróság jogalkotó által előidézett alaptörvény-ellenesség fennállását csak hatáskörei gyakorlása során – jogkövetkezményként, hivatalból – állapít meg. A mulasztás megállapítása tehát nem indítványozható az Abtv. fenti rendelkezésének értelmében.” [3215/2015. (XI. 10.) AB végzés, Indokolás [10], hasonlóan legutóbb: 13/2021. (IV. 14.) AB határozat, Indokolás [42]]
- [37] Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában foglalt indokolási kötelezettség követelményének csak részben felelnek meg az indítványok. Az indítvány1. az Alaptörvény XVII. cikk (3) bekezdése és az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdésével kapcsolatos indítványelemek tekintetében érdemi indokolást nem tartalmaz. Az indítvány2. előterjesztője pedig csak felvetette a támadott szabályozás alaptörvény-ellenességét arra tekintettel, hogy a jogalkotó nem valamennyi, hanem csak az egészségügyi ágazatban tette kötelezővé a védőoltás felvételét, ehhez kapcsolódóan érdemi indokolást nem adott elő. Az elégtelen alkotmányjogi indokolás az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az érdemi elbírálás akadályát jelenti [3015/2015. (I. 27.) AB végzés, Indokolás [13]; 3119/2020. (V. 8.) AB végzés, Indokolás [7]].
- [38] Az indítvány2. egységes indokolást tartalmaz az R2. 1. § (6)–(7) bekezdései vonatkozásában, azt állítva, hogy ezek azért ellentétesek az Alaptörvény II. cikkében meghatározott emberi méltósághoz való joggal, a III. cikk (2) bekezdésében foglalt emberkísérlet tilalmával, az Alaptörvény XVII. cikk (3) bekezdésében meghatározott, az egészséget, biztonságot és méltóságot tiszteletben tartó munkafeltételekhez való joggal, a XX. cikk (1) bekezdésében meghatározott, testi és lelki egészséghez fűződő joggal, mert a koronavírus elleni oltóanyag csupán ideiglenes, feltételekhez kötött engedéllyel rendelkezik, a szokásos tesztelési eljárásokon nem esett át, alkalmazása kísérleti szakaszban van. Ez az okfejtés az indítványozó által felsorolt alaptörvényi rendelkezések közül tartalmilag a III. cikk (2) bekezdésével hozható a legszorosabb alkotmányjogi kapcsolatba, noha az Alaptörvény XVII. cikk (3) bekezdésével és XX. cikk (1) bekezdésével is összefügg, mivel egy orvostudományi kísérlet akár egészségkárosodással is járhat. Azzal azonban, hogy az alkotmányozó a méltóság- és egészségvédelem alaptörvényi szintű védelmét biztosító rendelkezések közül a hozzájárulás nélküli emberkísérlet tilalmát kiemelte, az Alaptörvény XVII. cikk (3) bekezdéséhez és a XX. cikk (1) bekezdéséhez viszonyítottan egy speciális szabályt hozott létre. Erre figyelemmel ez az indítványelem az Alaptörvény III. cikk (2) bekezdése alapján bírálható el.
- [39] 7. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik. A jelen ügyben az Alkotmánybíróság alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek tekintette, hogy a járványügyi okból elrendelt veszélyhelyzet időszaka alatt az egészségügyi tevékenységet folytató foglalkoztatottak kötelező oltása összhangban áll-e az Alaptörvény

II. cikkében foglalt emberi méltósághoz való jogból levezethető egészségügyi önrendelkezéshez való joggal, és a III. cikk (2) bekezdése szerinti emberkísérlet tilalmával.

- [40] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság azon indítványelemeket találta érdemi vizsgálatra alkalmasnak, amelyek az R2. az Alaptörvény II. cikkében foglalt emberi méltósághoz való jog részét képező egészségügyi önrendelkezéssel és az Alaptörvény III. cikk (2) bekezdésében foglalt tilalommal való összhangjának vizsgálatára irányulnak.

IV.

- [41] Az indítvány az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [42] 1. Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy az R2.-t a Kormány az Alaptörvény 53. cikk (2) bekezdésében meghatározott eredeti jogalkotói hatáskörében bocsátotta ki. Az Alaptörvény 54. cikk (1) bekezdése értelmében „[k]ülönleges jogrendben az alapvető jogok gyakorlása – a II. és a III. cikkben, valamint a XXVIII. cikk (2)–(6) bekezdésében megállapított alapvető jogok kivételével – felfüggeszthető vagy az I. cikk (3) bekezdése szerinti mértéken túl korlátozható”. Az Alkotmánybíróság korábbi döntésében már megerősítette, hogy az Alaptörvény 54. cikk (1) bekezdésében kivételként megfogalmazott alapjogok érintettsége esetén az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerinti – tehát nem a különleges jogrendre tekintettel módosított – alapjog-korlátozási tesztet alkalmazza még abban az esetben is, ha a támadott szabályozást az Alaptörvény 53. cikk (2) bekezdése alapján kibocsátott kormányrendelet hordozza: „Különleges jogrend idején a jogalkotó az Alaptörvény 54. cikk (1) bekezdése alapján, az ott meghatározott kivételektől eltekintve hozhat olyan rendkívüli intézkedéseket, amelyek ideiglenesen valamely alapjog gyakorlásának teljes felfüggesztésével járnak.” {23/2021. (VII. 13.) AB határozat (a továbbiakban: Abh3.), Indokolás [25], valamint 27/2021. (XI. 5.) AB határozat (a továbbiakban: Abh4.), Indokolás [99]}
- [43] 2. „Az Alkotmánybíróság számos alkalommal foglalkozott már az önrendelkezési jog és annak egészségüggyel kapcsolatos jogviszonyokra konkretizált formájával, az egészségügyi önrendelkezési joggal. Az Alkotmánybíróság azt is megállapította már, hogy »az Alaptörvény II. cikke és az Alkotmány 54. § (1) bekezdése egyező tartalommal rögzíti minden ember jogát az emberi méltósághoz, így az Alkotmánybíróság nem látja indokát annak, hogy az emberi méltóság és az abból levezethető önrendelkezési jog értelmezése tekintetében a korábbi határozataiban szereplő érvek és megállapítások alkalmazhatóságától eltérjen. Ezért az Alkotmánybíróság a korábbi határozataiban az emberi méltóságra és az önrendelkezési jogra vonatkozóan megfogalmazott álláspontját jelen ügyben is irányadónak tekinti.« (Abh1., Indokolás [130]) Az önrendelkezési jog forrása az emberi méltósághoz való jog, ekképpen az önrendelkezési jog az emberi méltóság része, abból levezethető jogosultság (Abh1., Indokolás [131]). Figyelemmel arra, hogy [...] az alapjogkorlátozás alkotmányosságának vizsgálati szempontrendszere az Alaptörvény II. cikke esetén normál jogrendben és különleges jogrend időszak alatt is azonos, az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatából indult ki az alapjog-korlátozás megítélése során.” (Abh4., Indokolás [100])
- [44] „Az emberi méltósághoz való jog, mint anyajog részjogosultságaival kapcsolatban hangsúlyozta az Alkotmánybíróság, hogy »az emberi méltóság csak az élethez való joggal egységben korlátozhatatlan, azonban egyes részjogosítványai – így az önrendelkezési jog is –, más alapjogokhoz hasonlóan korlátozhatók« (Abh1., Indokolás [131]). A cselekvési autonómiával összefüggésben annak korlátozhatóságára mutatott rá egy későbbi határozatában is az Alkotmánybíróság: »az Alaptörvény II. cikkének (emberi méltósághoz való jog) alkotmányos védelmi köréből nem az érinthetetlen 'méltóságmag' állt az alkotmányossági vizsgálat középpontjában, hanem az annak szelvényjogát képező önrendelkezési jog mint az emberi méltósághoz való jog korlátozható aspektusa, illetve azzal összefüggésben a cselekvési autonómia [...] állított sérelme« {19/2019. (VI. 18.) AB határozat (a továbbiakban: Abh5.), Indokolás [97]}. Mindezekre tekintettel az egészségügyi önrendelkezési jog korlátozásának alkotmányossága a jelen ügyben is az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerinti teszt alapján ítélandó meg.” (Abh4., Indokolás [101])
- [45] 3. Az alapjog-korlátozási teszt első lépcsője annak meghatározása, hogy az indítványban szereplő alapjogba történt-e beavatkozás, azaz megállapítható-e érdemi összefüggés a támadott szabályozás és a megjelölt alapjog között {lásd például: 24/2017. (X. 10.) AB határozat, Indokolás [35]}.
- [46] Az önrendelkezési jog lényege az egyén döntési szabadasága, amely a cselekvési autonómiájában ölt testet (vö. Abh1., Indokolás [140]). Ahogyan arra az Alkotmánybíróság korábbi döntésében rámutatott, „az önrendelkezési jogba történő beavatkozásnak több szintje különböztethető meg. [...] Minden, egyéni elhatározáshoz

jogkövetkezmenyt rendelő szabályozás szükségképpen befolyásolja az egyén döntését, a jogrendszer bizonyos magatartásokra, ügyletekre ösztönző, míg más magatartásoktól, döntésektől visszatartó hatású normaként értelmezhető.” (Abh4., Indokolás [103]–[104]) Ebből azonban nem következik az, hogy valamennyi, az egyén döntéseinek tág teret hagyó norma esetén az önrendelkezéshez való jog érintettsége megállapítható lenne, ehhez ugyanis vizsgálni kell azt is, hogy milyen jellegű és súlyú szankciót rendel a jogalkotó az adott normához. A legsúlyosabb és legnyilvánvalóbb beavatkozás az, ha a jogalkotó az egyén döntési szabadságát elvonja azáltal, hogy jogszabályba foglalt tilalmat állít fel vagy kötelezettséget ír elő. Az oltásokkal kapcsolatban ilyen lehet az, ha a jogalkotó oltás felvételét *pro forma* is kötelezővé teszi.” (Abh4., Indokolás [103]) Erre példa az Eütv. 58. § (7) bekezdése, amely szerint „[h]a a védőoltás igénybevételére köteles személy e kötelezettségének írásbeli felszólításra sem tesz eleget, az egészségügyi államigazgatási szerv a védőoltást elrendeli. Az egészségügyi államigazgatási szerv közvetlen járványveszély fennállása esetén – a veszélyhelyzet szerint meghatározott védőoltások köre tekintetében – a határozatot azonnal végrehajthatóvá nyilváníthatja.”

- [47] A jelen ügyben az R2. 1. § (3) bekezdése az egészségügyben foglalkoztatottak azon köre számára, akik a betegekkel közvetlenül érintkeznek, *pro forma* kötelezővé teszi a védőoltás felvételét. E kötelezettség alól – az egészségügyi indikációt leszámítva – csak akkor mentesülhet az érintett dolgozó, ha a foglalkoztatotti jogviszonyát megszünteti. Annak ellenére, hogy a kötelezés nem vezet az Eütv. 58. § (7) bekezdése szerinti – akár állami kényszer alkalmazásával járó – jogkövetkezmenyekre, a jogalkotó a védőoltás kötelező felvételét nemcsak *lex imperfectaként* tételezte, hanem ahhoz hátrányos jogkövetkezmenyt rendelt, az e kötelezettséget elmulasztó foglalkoztatott jogviszonyának végkielégítés és felmentési idő nélküli megszüntetését. Ezek alapján az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az indítványozók önrendelkezési jogába történt jogalkotói beavatkozás.
- [48] 4. Az általános alapjog-korlátozási teszt második eleme a jogalkotói legitim cél vizsgálata. Ez következik az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdéséből, amely szerint „[a]lapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében [...] korlátozható”. Az Alkotmánybíróság már működésének kezdetén rávilágított arra, hogy az alapjogok szubjektív, alanyi oldala mellett azok objektív intézményvédelmi oldala is szolgálhat más alapjogok korlátozásának legitim indokaként {64/1991. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1991, 297, 302, hasonlóan 39/2007. (VI. 20.) AB határozat (a továbbiakban: Abh6.), ABH 2009, 464, 483, az Alaptörvény hatálybalépése utáni gyakorlatból: 17/2020. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [34]}.
- [49] Az Alkotmánybíróság emlékeztet a koronavírus-járvánnyal összefüggő gyakorlatából arra, hogy „[á]ltalánosságban kijelenthető: a koronavírus-járvány leküzdése, ezen belül az egészségügyi, társadalmi és gazdasági hatásainak a csökkentése, a károk enyhítése olyan célok, amelyek alkotmányosan igazolják az alapjogok korlátozását” (Abh3., Indokolás [26]). A kötelező védőoltásokkal kapcsolatban pedig arra mutatott már rá az Alkotmánybíróság, hogy azok „egyfelől az egyént [...] védik a fertőzéstől, másfelől [...] [az őt] körülvevő kisebb közösséget, valamint az egész társadalmat a járványok megjelenésétől” {3080/2019. (IV. 17.) AB határozat (a továbbiakban: Abh7.), Indokolás [43]}. A különböző járványok okozta fertőzések az egyes emberek életére, de legalábbis egészségére nézve jelentenek magas fokú kockázatot. Ennélfogva a járványügyi intézkedések – így köztük a kötelező védőoltások – céljának alapjogi eredője az élethez való jog intézményvédelmi oldala, tehát az állam életvédelmi kötelezettsége (az életvédelmi kötelezettségről mint az élethez való jog objektív oldaláról lásd: Abh5., Indokolás [98]).
- [50] A támadott szabályozás csak az egészségügyi tevékenységet végző foglalkoztatottak számára írja elő az oltási kötelezettséget. Ekképpen a jogkorlátozás legitim célja az adott esetben ágazatspecifikusan is vizsgálandó. Ennek körében az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a támadott szabályozás az egészségügyi ellátórendszer folyamatos működését (vö. Eütev., Preambulum), illetve a betegellátás biztonságát [vö. az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló 2020. évi C. törvény, Preambulum], ezen államm célok keretei között pedig a társadalom tagjai, a betegek élethez és egészséghez való jogának érvényesülését szolgálja. Az állam ezzel kapcsolatos (intézményi) felelősségét az Eütv. VII. fejezete kifejezetten is megfogalmazza. Az Eütv. 141. § (1) bekezdése rögzíti, hogy az állam – az e törvényben meghatározott keretek között – felelős a lakosság egészségi állapotáért, különösen azért, hogy az egészséghez szükséges feltételrendszer kialakításával lehetővé váljon a közösségek és az egyének számára egészségi állapotuk védelme és fejlesztése, valamint szükség esetén lehetséges mértékű helyreállítása.
- [51] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság a jelen ügyben a foglalkoztatottak kötelező védőoltásának elrendelésének legitim céljaként ismeri el az Alaptörvény II. cikke által garantált élethez és egészséghez való jog, valamint

az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdésében foglalt egészséghez való jog intézményvédelmi oldalának érvényesítését, a koronavírus-járvány egészségügyi, társadalmi, gazdasági hatásainak csökkentését, kiemelten az egészségügyi ellátórendszer folyamatos működését és a betegellátás biztonságát.

- [52] 5. Az általános alapjog-korlátozási teszt szükségességi eleme körében értékeli az Alkotmánybíróság azt, hogy a legitim cél „más módon nem érhető el, tehát a korlátozás feltétlenül (vagyis elkerülhetetlenül) szükséges” [3306/2020. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [39]]. A jelen ügyre az általános alapjogvédelmi teszt szükségességi eleme akként konkretizálható, hogy a foglalkoztatottak védőoltás felvételére való kötelezése és elmulasztása esetére hátrányos jogkövetkezmény kilátásba helyezése nélkül a foglalkoztatottak, az egészségügyi szolgáltatásokat igénybe vevők, valamint az egészségügyi ellátásra szorulókkal fertőzéssel szembeni védelme reálisan elérhető-e.
- [53] Az Alkotmánybíróság korábbi döntésében már megállapította, hogy „[a] ma meghatározó tudományos világkép alapján a WHO és más globális intézmények, szerveződések kampányt folytatnak a minél szélesebb körű vakcináció érdekében, mert az oltás alkalmas arra, hogy a járványt megfékezze, annak negatív társadalmi és gazdasági hatásait mérsékelje. Mindezek alapján megállapítható, hogy a magyarországi jogalkotás is ezen keretek között helyezkedik el.” (Abh4., Indokolás [88]) E helyütt utal az Alkotmánybíróság a nyilvánosságban is megjelenő, azon adatokra, amelyek alátámasztják, hogy az oltás felvétele után kisebb a valószínűsége a megfertőződésnek, s ennek bekövetkezése esetében is jellemzően enyhébb lefolyású a betegség (Abh4., Indokolás [91]).
- [54] Az Alkotmánybíróság tartva magát azon gyakorlatához, miszerint az eljárásának „célja nem lehet az, hogy a tudományos oldalról vitatott kérdésekben állást foglaljon” [3292/2017. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [23]], de a testület az adott időpontban „meghatározó tudományos világkép” figyelembevételével jár el (Abh4., Indokolás [80]), az oltások alkalmasságát a koronavírus-járvány leküzdésére elfogadja. E mellett rögzíti, hogy a járvány leküzdésének a leghatékonyabb, más alternatívával nem rendelkező módja az oltás felvétele, a társadalom minél szélesebb átoltottsága. Ez bizonyos ágazatokban, területeken, emberek egy csoportja körében kiemelt fontosságú. Nyilvánvalóan ilyen terület az egészségügy, amit még inkább indokol a járvány miatt elrendelt veszélyhelyzet. Az indítványozók sem hivatkoztak a járvány leküzdésének más olyan formájának létezésére, amely az oltási programhoz mérhető hatékonysággal bírna és a betegekkel való személyes kapcsolatot igénylő egészségügyi tevékenységek körében alkalmazható lenne (vö. az érintett foglalkoztatottak izolációja). E tekintetben utal az Alkotmánybíróság arra is, hogy a járvány azon szakaszában, amikor a védőoltások korlátozottan voltak elérhetők, elsőként az egészségügyi dolgozók számára volt lehetőség azok felvételére. Az egészségügyi dolgozók privilegizálásának oka akkor is az egészségügyi ellátórendszer működőképességének fenntartása volt.
- [55] Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság arra mutat rá, hogy az indokolás IV/4. pontjában (Indokolás [48] és köv.) felvázolt legitim cél két, egymástól elkülöníthető, de egymással össze is függő elemet feltételez. Egyrészt – az egészségügyi ellátás biztonsága körében értékelhetően – azt, hogy egészségügyi tevékenységet oltatlan személy ne végezzen, páciensekkel, kollégáival ne érintkezzen, mert ez az egyébként szigorú higiénés szabályok betartása mellett is nagyobb kockázattal jár. Az egészségügyi tevékenység szükségszerűen a betegekkel való érintkezéssel jár, ezért nem – vagy csak nagyon szűk körben – jelenthet megoldást a távmunka keretében történő foglalkoztatás. Másrészt – az egészségügyi ellátás folyamatossága, az ahhoz való tényleges hozzáférhetőség miatt – nem elégedhet meg a jogalkotó a járványügyi szempontból nagyobb veszélyt hordozó oltatlan foglalkoztatottak izolációjával – történjék az akár szabadságolással, akár a foglalkoztatásra irányuló jogviszony megszüntetésével –, arra is kell törekednie, hogy a foglalkoztatottak körében minél szélesebb körű legyen az átoltottság. Csak így biztosítható ugyanis az, hogy egyszerre legyen járványügyi szempontból biztonságos, folyamatos és hozzáférhető a betegellátás, azaz megfelelő létszámban álljon rendelkezésre az egészségügyi tevékenység ellátására egészségügyi szempontból is alkalmas – tehát sem más foglalkoztatottakra, sem a betegekre nézve magasabb járványügyi kockázatot jelentő, s valószínűsíthetően a fertőzéssel szemben ellenállóbb (vö. Abh4., Indokolás [90]), így a munkából kisebb eséllyel kieső – egészségügyi dolgozó.
- [56] Az Alkotmánybíróság kimondta, hogy „kötelező és kényszerítő jogi eszközök igénybevétele általában csak a végső eszköz lehet a közegészségügyi célok elérése érdekében” (Abh6., ABH 2007, 464, 486–487). Az Alkotmánybíróság az említett döntésében az Egészségügyi Világszervezet álláspontjára alapítottan azt hangsúlyozta, hogy a közegészségügyi célok elérése – így különösen egy súlyos járvány megfékezése, következményeinek enyhítése – indokolhatja akár a kényszerítő jogi eszközök alkalmazását is. Jelen ügyben az oltás felvétele érdekében a jogalkotó kényszerítést ugyan nem alkalmazott, de kétségtelenül erős nyomást gyakorolt

a foglalkoztatottakra azzal, hogy hátrányos jogkövetkezményeket helyezett kilátásba az oltás felvételének elmulasztása esetére. E helyütt utal arra az Alkotmánybíróság, hogy az állam nem kizárólag az egészségügyi szektorban, hanem a társadalom minden szegmensében az oltás felvételének különböző ösztönzőit alkalmazta az R2. hatálybalépését megelőzően is: a széles körű tájékoztatási kampánytól egészen a védettségi igazolványhoz kapcsolt előnyök biztosításáig (vö. Abh4., Indokolás [98]–[105]). Annak érdekében tehát, hogy az átoltottságot a járványhelyzet leküzdése szempontjából legkritikusabb ágazatban, az egészségügyben is növelje, az Alkotmánybíróság a legitim cél eléréséhez a támadott korlátozást szükségesnek tartja.

- [57] 6. „Az arányosság körében – az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján – az vizsgálendő, hogy az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban állnak-e egymással. A törvényhozó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni, azaz a korlátozás nem haladhatja meg azt a szintet, mint amit az alkotmányosan igazolható cél elérése feltétlenül megkíván {lásd például: Abh1., Indokolás [135]; 3312/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [43]}. Az arányosság vizsgálata körében tehát az Alkotmánybíróságnak a beavatkozás súlyát – az okozott alapjog-sérelmet – kell összevetnie az elérni kívánt céllal (egészségvédelem).” {3/2020. (I. 3.) AB határozat, Indokolás [56]}
- [58] Ennek megfelelően a jelen ügyben az alapjogkorlátozás arányosságának körében az élethez és az egészséghez való jog érvényesülése jelentette előnyöket kell összevetnie az egészségügyi önrendelkezéshez való jogot ért korlátozásban megtestesülő hátrányokkal. Az egyik indítványozó elsősorban azzal indokolja a támadott szabályozás aránytalanságát, hogy a jogalkotó az oltási kötelezettség elmulasztásához a foglalkoztatására irányuló jogviszonyának megszüntetését rendelte hátrányos jogkövetkezményként, s nem ennél enyhébbet helyezett kilátásba, mint például a foglalkoztatott távmunka keretében történő alkalmazását, vagy rendkívüli, illetve fizetés nélküli szabadságolását. Az Alkotmánybíróság által megválaszolendő kérdés így nemcsak a foglalkoztatottnak a védőoltás felvételére való kötelezésének, hanem e kötelezettség szankcióinak az Alaptörvénnyel való összhangja.
- [59] 6.1. Az indítványozók a koronavírus elleni védőoltás elutasítását elsősorban annak kockázataival indokolták. Alkotmánybíróság korábban, a gyermekek kötelező védőoltásával összefüggésben már rámutatott, hogy „[a] védőoltások elmaradása veszélyeztetheti az egyént és a közösséget. Ugyanakkor nincsenek veszélytelen védőoltások. A kockázatok – elvileg – az enyhe oltási reakcióktól (allergiás tünetek, hőemelkedés, fejfájás stb.) a maradandó fogyatékoságon át a beoltott személy haláláig terjednek. Amikor az állam kötelezővé tesz egyes védőoltásokat, a kockázatok viseléséről dönt. Az állam Alkotmányból fakadó kötelessége, hogy kizárólag olyan betegségek megelőzésére írjon elő oltási kötelezettséget, amelyek esetében az feltétlenül indokolt, és a gyermekek csak olyan védőoltásokat kapjanak, amelyek a lehető legkisebb egészségügyi kockázattal járnak. [...] Az Alkotmánybíróság elfogadta a jogalkotónak azt a tudományos ismeretekre támaszkodó előfeltevését, hogy az intézményesített védőoltások egyént és társadalmat érintő előnyei messze meghaladják azokat a lehetséges károkat, amelyek mellékhatásként jelentkezhetnek a beoltott gyermekeknél. A védőoltások elmaradása általában véve sokkal nagyobb kockázatot jelent a gyermekek egészségére, mint a védőoltások.” (Abh6., ABH 2007, 464, 488)
- [60] Továbbá az Alkotmánybíróság ezen határozatában azt is hangsúlyozta, hogy az alapjog-korlátozás arányossága függ a konkrét jogszabályi rendelkezések tartalmától. Az alapjog-korlátozás körében ezért figyelembe kell venni egyrészt azt, hogy milyen magatartást vár el a jogalkotó az érintettektől, de azt is, hogy milyen súlyú hátrányt társít az előírt magatartás elmulasztásához. Az Alkotmánybíróság ezért a továbbiakban e körben értékelte az oltási kötelezettség elmulasztásához rendelt jogkövetkezményeket – a jogviszony felmentési idő és végkielégítés nélkül történő megszüntetését – mivel az oltás felvételére való nyomásgyakorlás súlyát, így az önrendelkezési jogba való beavatkozás mélységét ezek határozzák meg.
- [61] A munkahely elvesztése a társadalom legtöbb tagja számára a legfontosabb bevételi forrás kiesését jelenti. Ezen túlmenően jelen ügyben azzal is számolnia kell az érintett dolgozónak, hogy szaktudása, szakképesítése alapján végzett foglalkozását időlegesen nem tudja gyakorolni. A végkielégítéstől történő elesés – bár adott esetben kétségtelenül jelentős összegű anyagi hátrányt jelenthet az érdekelt számára – messze nem tekinthető olyan súlyú szankciónak, mint a jogviszony megszüntetése. Ennek az az oka, hogy nem az alapvető életfeltételek folyamatos biztosításának fedezetét szolgálja, limitált összegű, egyszeri kifizetésről van szó. Az Alkotmánybíróság – a határozat indokolásának IV/5. pontjában (Indokolás [52] és köv.) megállapítottak alapján – ezeket

a kilátásba helyezett joghátrányokat az indítványozókra irányuló nyomásgyakorlásnak tekinti, de egyúttal hangsúlyozza, hogy a támadott szabályozás hagy mérlegelési lehetőséget az oltás felvételével kapcsolatban.

- [62] 6.2. A támadott szabályozás által kilátásba helyezett szankciók súlyára tekintettel a továbbiakban az Alkotmánybíróság a kötelező védőoltások alkotmányosságának vizsgálata körében alkalmazott arányossági szempontok szerint vizsgálta meg a támadott szabályozás arányosságát. Mindemellett megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy az adott esetben a foglalkoztatottaknak nem kell számolniuk azzal, hogy a védőoltás felvételének elmulasztása esetén annak beadását – akár az állami erőszakmonopólium felhasználását is felölölő eszközökkel – végrehajthatják, tehát valójában az R2. nem hívott életre *de facto* kötelező, kikényszeríthető védőoltást.
- [63] 6.3. „Azok a demokratikus államok, amelyek kötelezővé tettek egyes védőoltásokat, jogszabályi garanciákkal előzik meg az alapvető jogok túlzott mértékű korlátozását. A szlovén Alkotmánybíróság a védőoltások alkotmányosságáról hozott átfogó határozatában lényeges jogosultságnak nevezte – egyebek mellett – az oltásra kötelezettek [...] megfelelő tájékoztatását, egészségügyi indok esetén az oltás alóli ideiglenes vagy végleges mentesítést, valamint a megfelelő mentesítési eljárást. (U-I-127/01. Uradni list RS 25/2004.)” (Abh6., ABH 2007, 464, 489)
- [64] Az Abh6. szerinti, az arányosság keretében értékelendő szempontok közül az állam a koronavírus elleni védőoltásokkal kapcsolatos tájékoztatási kötelezettségének eleget tett, valamint nem hagyható figyelmen kívül az a tény sem, hogy az elmúlt években a lakosság számára úgy az oltásokkal kapcsolatos általános információkhoz, mint a konkrét oltóanyagokkal kapcsolatos ismeretekhez való hozzáférés szignifikánsabban könnyebb lett, ami a tájékozódás lehetőségét segíti elő. A tájékoztatási kötelezettség azonban nemcsak az oltásokkal kapcsolatos egészségügyi ismeretekre terjed ki, hanem az oltás kötelező felvételére vonatkozó eljárásrendre is. Ezt az R2. 1. §-a részletesen szabályozza, ahogyan az egészségügyi okból történő mentesülés lehetőségét és ennek módját is. Az egészségügyi önrendelkezési jogba való beavatkozás arányossága mellett szól R2. 1. § (6) és (8) bekezdéseiben rögzített munkáltatói felhívás intézménye, valamint az az időköz, ami alatt a foglalkoztatott hátrányos jogkövetkezmény nélkül tehet eleget a kötelezettségének. E megoldás biztosítja a foglalkoztatott megfelelő tájékoztatásán túl azt is, hogy elegendő idő álljon rendelkezésére az elvárt magatartás tanúsítására.
- [65] 6.4. Az Alkotmánybíróság emlékeztet egyrészt arra, hogy az Abh6. nem járványügyi indokból elrendelt veszélyhelyzet alatt született, másrészt arra, hogy az abban vizsgált jogszabályok személyi hatálya nem ágazatspecifikus volt, harmadrészt pedig arra, hogy a tárgya ténylegesen kötelező, tehát akár közhatalmi kényszerrel, az állam erőszakmonopóliumának segítségével beadandó védőoltás volt, és az arányossági próbát még így is kiállták a vizsgált jogszabályok.
- [66] Az R2. ezzel szemben egy éppen dúló járvány idején lépett hatályba, amikor nemcsak absztrakt veszélyt jelent a fertőzés újbóli megjelenése, netán nehezen kontrollálható terjedése. Az önrendelkezéshez való jog szélesebb korlátozását is indokolhatja azonban egy súlyos járvány felszámolása és következményeinek enyhítése, különösen, ha egy, abban kulcsszerepet játszó ágazatban foglalkoztatottak egy részére vonatkozik a támadott szabályozás.
- [67] 6.5. A jelen ügyben az alapjogkorlátozás érintettjei – akiknek az oldalán az egészségügyi önrendelkezési jog felmerül – csak az egészségügyi dolgozók, az egészségügyben dolgozók és a rezidensek. A támadott szabályozás – így az abban foglalt, kilátásba helyezett joghátrány – hatálya nem a teljes egészségügyi ágazatra terjed ki, csupán azokra, akik a betegekkel közvetlenül érintkeznek. A jogkorlátozással érintett személyi kör sajátossága továbbá, hogy az általuk ellátott tevékenység nélkül a betegellátás összeomlana.
- [68] Azoknak a köre, akik egészséghez, élethez való alapjogainak védelmére a támadott jogkorlátozás irányul, a foglalkoztatottakénál jelentősen tágabb, kiterjed a társadalom egészére. Ez valamennyi – tehát nemcsak a foglalkoztatottak számára kötelező – védőoltás azon funkciójából következik, hogy azok „egyfelől az egyént [...] védik a fertőzéstől, másfelől [...] [az őt] körülvevő kisebb közösséget, valamint az egész társadalmat a járvány megjelenésétől” (Abh7., Indokolás [43]).
- [69] 6.6. Tekintettel arra, hogy az R2. által az oltási kötelezettség elmulasztása esetére kilátásba helyezett joghátrányok alapvetően munkajogi jellegűek, az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben is vizsgálta a szankciók arányosságát.

- [70] A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Mvt.) 49. § (1) bekezdésének *b*) és *d*) pontjai értelmében a munkavégzés sem a munkavállaló, sem más személy egészségét, testi épségét nem veszélyeztetheti. Ennek egyik biztosítéka a munkavállalóval szemben állított alkalmassági követelmények összessége, közöttük az egészségügyi alkalmasságra vonatkozó előírások. Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy az Mvt. alkotmányos jelentőségét az Alkotmánybíróság az alábbiak szerint foglalta össze: „Az Alaptörvény II. cikk és VI. cikk (1) bekezdésében biztosított jogok védelmét az Alaptörvény XVII. cikk (3) bekezdése a foglalkoztatás vonatkozásában konkretizálja: »Minden munkavállalónak joga van az egészségét, biztonságát és méltóságát tiszteletben tartó munkafeltételekhez.« A munkavállalók egészségét nem veszélyeztető és biztonságos munkafeltételeit a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény [...előírásai...] biztosítják.” (Abh2., Indokolás [30]) A fentiek szerint a munkaalkalmasság egészségügyi feltételei kifejezett alaptörvényi megalapozással bírnak.
- [71] Az egészségügyi ágazatban foglalkoztatottakra az általánosnál is szigorúbb alkalmassági követelmények vonatkoznak. Így az Eütev. 20. § (1) bekezdése értelmében „[e]gészségügyi tevékenység végzésére csak az az egészségügyi dolgozó jogosult, aki egészségi, mentális és fizikai (a továbbiakban együtt: egészségi) állapotára tekintettel az adott tevékenység végzésére képes és alkalmas [...]”. Az Eütev. 26. § (1) bekezdése az egészségügyi dolgozó alkalmassága folyamatosan – nemcsak a ciklikus alkalmassági vizsgálatok során – mérlegelendő az egészségügyi tevékenység ellátása előtt: „Az egészségügyi tevékenység végzésére alkalmasnak minősített egészségügyi dolgozó sem végezhet egészségügyi tevékenységet, amennyiben pillanatnyi egészségi állapota következtében a beteg számára nagyobb kockázatot jelentene a tevékenységével, mint amelyet annak elmaradásával okozna.” Az egészségügyi tevékenység végzéséhez szükséges egészségi alkalmasság vizsgálatáról és minősítéséről szóló 40/2004. (IV. 26.) ESzCsM rendelet 2. § (1) bekezdése e rendelet céljaként tételezi, hogy „az egészségügyi dolgozó csak olyan egészségügyi tevékenységet végezzen, illetve csak olyan egészségügyi tevékenységben működhessen közre, amellyel – egészségi állapotával összefüggésben – nem veszélyezteti sem saját, sem az egészségügyi szolgáltatást igénybe vevő, illetve más személyek egészségét vagy testi épségét”.
- [72] Az Eütv. 57. § (3) bekezdése értelmében „[a] miniszter egyes munkakörökben való foglalkoztatás feltételeként a munkáltató költségére védőoltási kötelezettséget írhat elő”. Hangsúlyozandó, hogy az Eütv. ezen rendelkezése úgy az egészségügyi ágazatban, mint más ágazatokban dolgozókra egyaránt vonatkozik.
- [73] Az idézett szabályokból az következik, hogy az R2.-ben meghatározott védőoltás felvétele még normál jogrendben is előírható a foglalkoztatottak számára, valamint az is, hogy a védőoltás felvétele a munkavégzésre való alkalmasság körében értelmezendő.
- [74] A foglalkoztatottak számára a különleges jogrend bevezetése és az R2. hatálybalépése előtt is megismerhetők voltak az egyes munkakörök egészségügyi alkalmassági követelményei, köztük akár a védőoltás felvételére való kötelezés lehetősége.
- [75] Az R2. hatálybalépése előtt foglalkoztatottak a jogviszonyaikat ennek tudatában létesítették, illetve tartották fenn az R2. hatálybalépésekor is. Az R2. hatálybalépésével a jogviszony ezen speciális tartalma csak „élestedt”, nem pedig új, addig nem ismert kötelezettség jött létre. Azaz: a korlátozás lehetőségét már a jogviszony létrejöttékor sem lehetett kizárni.
- [76] 6.7. Az alapjog-korlátozás arányossága keretében értékelendő szempont a korlátozás időtartama is, ezért az Alkotmánybíróság a támadott szabályozás vonatkozásában ezt is vizsgálta. E tekintetben egyfelől az rögzítendő, hogy az R2. 1. § (1) bekezdése értelmében a benne foglalt jogviszony-létesítési és fenntartási korlátozásokat csak az R1. szerinti veszélyhelyzet idejére rendeli alkalmazni. Másfelől az R2. 3. § (2) bekezdéséből is az alapjog-korlátozással érintett időszak korlátozott tartama következik, ami az R2. hatályát a Védvtv. hatályvesztéséhez köti. Ezek alapján megállapítja az Alkotmánybíróság, hogy a foglalkoztatási korlátok időlegesek, bár kétségtelen, hogy a hatásai túlnyúlhatnak az R2. időbeli hatályán.
- [77] 6.8. A kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban állnak egymással.
- [78] 7. Az Alkotmánybíróság „már a 6/1998. (III. 11.) AB határozatban rámutatott, hogy az alapjogok korlátozásának azok lényeges tartalma a határa. Valamely alapjog lényeges tartalmát pedig »az a korlátozás sérti, amely – valamely más alapvető jog vagy alkotmányos cél érdekében – nem elkerülhetetlenül szükséges, továbbá, ha szükséges is, a korlátozás által okozott jogsérelem az elérni kívánt célhoz képest aránytalan« (ABH 1998, 91, 98).”

{19/2021. (V. 27.) AB határozat, Indokolás [62]} Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra is, hogy az állam „egészségvédelmi kötelessége kivételes esetekben még a döntésképes egyén választásával szemben is elsőbbséget élvezhet” [43/2005. (XI. 14.) AB határozat (ABH 2005, 536, 550), idézi: Abh6., Indokolás ABH 2007, 464, 486], tehát az önrendelkezési jog egy meghatározott kérdésben való akár teljes elvonása – például védőoltás felvételére való, állami erőszak-alkalmazást is lehetővé tevő kötelezés – sem eredményezi az alapjog lényeges tartalmának sérelmét.

- [79] Az Alkotmánybíróság ismételten rámutat, hogy az alapjogkorlátozás érintettjeinek nem kell azzal számolniuk, hogy amennyiben az oltást nem veszik fel, az állam őket akár erőszakkal kényszerítheti erre mivel a jogalkotó súlyos, de az önrendelkezési jog ezen kérdésben való teljes elvonásáig nem terjedő, munkajogi és ahhoz kapcsolódóan anyagi jellegű hátrányokat helyez kilátásba.
- [80] Figyelemmel ezen körülményekre és arra, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján még a védőoltásra való tényleges, állami erőszakalkalmazást is lehetővé tevő kötelezés is az egészségügyi önrendelkezéshez való jog arányos korlátozásának minősül, az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a támadott szabályozás szerinti szankció megalkotása nem eredményezett az indítványozók egészségügyi önrendelkezési jogába való aránytalan és e jog lényeges tartalmát sértő beavatkozást.

V.

- [81] 1. Az Alkotmánybíróság másodikként az R2. 1. § (3) és (7) bekezdéseinek az Alaptörvény III. cikk (2) bekezdésében foglalt emberkísérlet tilalmával való összhangját vizsgálta meg. Az indítvány2. ezek sérelmét azért állította, mert álláspontja szerint a koronavírus elleni oltóanyag csupán ideiglenes, feltételekhez kötött engedéllyel rendelkezik, a szokásos tesztelési eljárásokon nem esett át, alkalmazása kísérleti szakaszban van.
- [82] 2. Az Alaptörvény III. cikk (2) bekezdése értelmében „[t]ilos emberen tájékoztatáson alapuló, önkéntes hozzájárulása nélkül orvosi vagy tudományos kísérletet végezni”. Az Alkotmánybíróságnak először azt az alapjogkorlátozási tesztet kell kiválasztania, amely alapján ezen alaptörvényi rendelkezésbe ütközés megítélhető.
- [83] Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában még nem alkalmazta és értelmezte az Alaptörvény III. cikk (2) bekezdését, ezért szükséges lényeges tartalmának meghatározása.
- [84] A klauzula ugyan tilalmat tartalmaz, mégis alapjogként értelmezhető: mindenki jogaként ahhoz, hogy rajta orvosi vagy tudományos kísérletet ne végezzenek tájékoztatás nélkül, vagy tájékoztatásával, de beleegyezése nélkül. Az Alaptörvény e rendelkezése elsősorban az élethez és emberi méltósághoz való joggal áll szoros kapcsolatban, különösen az emberi méltósághoz való jog részjogosultságát képező önrendelkezési joggal. Minthogy akár orvosi, akár más tudományos kísérletben való tájékoztatás vagy beleegyezés nélküli részvétel annak elszenvetője, az alapjog jogosultja számára testi és/vagy lelki gyötrelmet okozhat, e tilalom az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdésében foglalt testi és lelki egészséghez való joggal – és annak a munka világára konkretizált, az Alaptörvény XVII. cikk (3) bekezdése által deklarált, az egészséget tiszteletben tartó munkafeltételekhez való joggal – is összefügg. Az Alaptörvény II. és XX. cikk (1) bekezdésének érintettsége miatt az Alaptörvény III. cikk (2) bekezdése az egészségügyi önrendelkezéshez való jog egyik részelemeként is értelmezhető.
- [85] Az önrendelkezéshez való jog – illetve részjogosultsága, az egészségügyi önrendelkezéshez való jog – az emberi méltóság szelvényjoga, ekképpen nem abszolút, hanem korlátozható jogosultság. A korlátozás alkotmányosságát az Alkotmánybíróság az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében foglalt általános alapjogvédelmi teszt alkalmazásával dönti el (Abh5., Indokolás [97], Abh4., Indokolás [101]). Ugyanakkor nem hagyható figyelmen kívül az a körülmény, hogy – hasonlóan az Alaptörvény III. cikk többi rendelkezéséhez – az alkotmányozó az élethez és emberi méltósághoz való jogtól elkülönítetten, *expressis verbis* deklarálta is e tilalmat. Figyelemmel az Alaptörvény R) cikk (3) bekezdésében foglalt, cél szerinti értelmezés parancsára, az Alkotmánybíróság az Alaptörvény javaslatában (a továbbiakban: Javaslat) foglalt indokolás III. cikkhez tartozó részét is áttekintette. Eszerint „[a] Javaslat az emberi méltósághoz való joggal összefüggésben abszolút tilalmakat fogalmaz meg. Ezek értelmében senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgaságban tartani, rögzíti emellett a Javaslat az emberkereskedelem tilalmát is. A Javaslat értelmében tilos továbbá emberen hozzájárulása nélkül orvosi vagy tudományos kísérletet végezni, valamint a Javaslat a biológia és az orvostudomány fejlődésére is reagálva, az Alapjogi Charta mintájára az alapvető jogok között rögzíti az emberi egyedmásolás tilalmát. A Javaslat emellett tiltja az eugenikai, emberi fajnemesítésre irányuló eljárásokat, valamint az emberi test és az emberi test részeinek hasznoszerzési célú felhasználását.”

- [86] Mivel az Alaptörvény III. cikk (2) bekezdésének az Országgyűlés által elfogadott szövege a Javaslat vonatkozó részével egyezik, az Alkotmánybíróság az Alaptörvény III. cikk (2) bekezdésével kapcsolatban megállapítja, hogy az alkotmányozó szándéka ún. abszolút tilalom felállítása volt ezen rendelkezés deklarálásával. Az abszolút jogok, illetve tilalmak sajátossága, hogy korlátozásuk alkotmányosan nem megengedhető, mivel tartalmuk teljes terjedelme lényegesnek minősül. Ennélfogva az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerinti általános alapjog-korlátozási teszt sem alkalmazható az Alaptörvény III. cikk (2) bekezdése szerinti tilalom megsértettségének vizsgálata során, hanem arról kell meggyőződni, hogy a tilalom összetevői fennállnak-e az adott esetben.
- [87] 3. Az indítványozó azért állította az Alaptörvény III. cikk (2) bekezdésének sérelmét, mert azok az oltóanyagok, amelyek felvételével az R2. szerinti kötelezettségét teljesítheti a foglalkoztatott, kísérleti szakaszban vannak. Ennélfogva az Alaptörvény III. cikk (2) bekezdésének összetevői közül elsődlegesen a „kísérlet” fogalma szorul értelmezésre.
- [88] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy nem tartozik kompetenciájába annak az epidemiológiai kérdésnek a megítélése, hogy a jogalkotó melyik védőoltást írja elő kötelezőnek az egészségügyi tevékenység ellátásához, egyúttal rögzíti, hogy „valamennyi Magyarországon alkalmazott vakcina rendelkezik az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet engedélyével. Ezek mindegyikét alkalmasnak találta az erre illetékes magyar hatóság, arra, hogy elősegítse a védettség kialakulását a fertőzővel szemben.” (Abh4., Indokolás [82]) Az Alkotmánybíróság „a következetes gyakorlata szerint abban az esetben, ha szaktudományi kérdésekben mértékadó nemzetközi intézmény által képviselt álláspont egyértelműen azonosítható, azt elfogadja, mivel ezen álláspont szaktudományos megalapozottságának elvitatása kívül esik az Alkotmánybíróság hatáskörén” (legutóbb lásd: Abh4., Indokolás [92]). Az Alkotmánybíróság utal korábbi határozatára, amelyben részletesen áttekintette a mértékadó nemzetközi fórumok koronavírus oltásokkal kapcsolatos jogpolitikai dokumentumait, ajánlásait és arra a következtetésre jutott, hogy a „ma meghatározó tudományos világkép alapján a WHO és más globális intézmények, szerveződések kampányt folytatnak a minél szélesebb körű vakcináció érdekében, mert az oltás alkalmas arra, hogy a járványt megfékezze, annak negatív társadalmi és gazdasági hatásait mérsékelje. Mindezek alapján megállapítható, hogy a magyarországi jogalkotás is ezen keretek között helyezkedik el.” (Abh4., Indokolás [88])
- [89] A fentiekre tekintettel nem lehet arra a következtetésre jutni, hogy a koronavírus elleni oltási program az Alaptörvény III. cikk (2) bekezdés szerinti „kísérletnek” minősülne, ekképpen az ehhez kapcsolódó abszolút tilalom megsértése sem állapítható meg.

VI.

- [90] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az R1. és R2. támadott rendelkezései alaptörvény-ellenességének a megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította.

Budapest, 2021. november 30.

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Sulyok Tamás
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3010/2021.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3538/2021. (XII. 22.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a gyülekezési jogról szóló 2018. évi LV. törvény 15. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.
2. Az Alkotmánybíróság a Kúria K.IV.39.999/2021/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó alapítvány jogi képviselőjén (dr. Fazekas Tamás ügyvéd) keresztül az Abtv. 26. § (1) bekezdése, valamint 27. § alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a gyülekezési jogról szóló 2018. évi LV. törvény 15. § (3) bekezdésének, valamint a Kúria K.IV.39.999/2021/5. számú ítéletének az alaptörvény-ellenességét, mivel az az indítvány szerint a hivatkozott törvényi rendelkezés sérti az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdését, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdését, a hivatkozott bírósági ítélet pedig ellentétes az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésével.
- [2] A panasz alapjául szolgáló ügy tényállása szerint az indítványozó mint a magyar LGBTQI emberek jogaiért küzdő szervezet évek óta több olyan a gyülekezési jogról szóló 2018. évi LV. törvény (a továbbiakban: Gytv.) hatálya alá tartozó rendezvény szervezője, amelynek célja az LGBTQI emberek elfogadottságának előre mozditása. Ezek közé tartozik a minden év júliusában megrendezésre kerülő Budapest Pride felvonulás (a továbbiakban: felvonulás) is. A 2021-es évben az indítványozó a felvonulást 2021. június 24-ére tervezte, és ennek megfelelően a Gytv. előírásai szerint, a lehető legkorábbi időpontban (3 hónappal a rendezvény előtt) 2021. április 25-én éjfél után pár perccel (0 óra 1 perckor) személyesen bejelentette azt a Budapesti Rendőr-főkapitányságon (a továbbiakban: BRFK), megjelölve abban a felvonulás pontos időpontját, helyszíneit, várható létszámát és célját. A BRFK a bejelentést követően, a bejelentés napján 10 órára személyes egyeztetésre hívta az indítványozó képviselőit, és ott tájékoztatta őket, hogy a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről szóló 484/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet 5. §-a szerint jelenleg csak megtiltó határozatot tud hozni, azzal a kitételrel, hogy ha változik a járványhelyzet, és ezzel együtt a szabályozási környezet, akkor a rendezvény korlátozásokkal vagy anélkül megtartható lesz, ezért a tiltó határozat függő hatályú, és kedvező változások esetén az semmisnek tekintendő. A határozatot a BRFK 2021. április 26-án 13 óra 17 perckor hozta.
- [3] Az indítványozó által bejelentett helyszínre és időpontra, az indítványozó bejelentésével szinte egyidőben több magánszemély is bejelentéssel élt (összesen közel 20 különböző bejelentéssel). Az egyik ilyen bejelentést (a rendezvény célja a bejelentés szerint „tiltakozás az LGBTQI propaganda ellen” volt) a kérdéses útvonalra és időpontra 2021. április 24-én 23 óra 59 perckor, ügyfélnaplón keresztül tette meg egy az érintett politikai párthoz kötődő magánszemély (a továbbiakban: bejelentő), amelynek a befogadásáról 2021. április 25-én 0 óra 0 perc 3 másodperckor kapott tájékoztatást. A BRFK a bejelentést az időelőttiségre tekintettel (mivel a 2021. július 24-ére tervezett rendezvény bejelentésének legkorábbi időpontja a BRFK szerint 2021. április 25-e) visszautasította. A BRFK végzésével szemben a bejelentő közigazgatási per indítására irányuló keresetet nyújtott be a Kúriához, kérve a végzés hatályon kívül helyezését. Az indítványozó – értesülve a bejelentő kereseti kérelméről – beadvánnyal élt a Kúriához, amelyben, mint érdekelt fél (hiszen a kereseti kérelem elbírálásától függött az ő általa bejelentett rendezvény sorsa) kérte, hogy a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 20. § (1) bekezdése szerint perbe léphessen. Érvelése szerint az általa előadottak figyelembe vétele nélkül az ügy nem dönthető el érdemben.

- [4] A Kúria a bejelentő ügyében tartott közigazgatási perben hozott ítéletében a BRFK végzését hatályon kívül helyezte, az indítványozó perbe lépési beadványával azonban érdemben nem foglalkozott, arra nézve az ítélet rendelkezést nem tartalmazott. A bejelentő kereseti kérelmében arra hivatkozott, hogy az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény 58. § (3) bekezdés *b)* pontja szerint a szolgáltató általi igazolást kell a benyújtás időpontjának tekinteni, ami pedig már április 25-én történt meg. A Kúria a végzés indokolásában arra a megállapításra jutott, hogy a határidőszámítás általános szabályai szerint, figyelembe véve az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény, valamint a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény határidőszámításra vonatkozó rendelkezéseit, a hónapokban meghatározott határidő esetében a határnap mindig a hónap azon napja lesz, amely azonos a határidőszámítás kezdőnapja szerinti naptári nappal. E szerint a kérdéses ügyben a bejelentés legkorábbi napja nem 2021. április 25-e volt, hanem 2021. április 24-e. Erre tekintettel a Kúria elvi éllel rögzítette, hogy a Gytv. 10. § (1) bekezdése szerinti bejelentés megtételére vonatkozó kötelezettség kezdődőpontja a gyűlést három hónappal megelőző nap, amely a számánál fogva megegyezik a tervezett gyűlés időpontjának napjával. A Kúria ezért a BRFK végzését hatályon kívül helyezte.
- [5] A kúriai ítélet meghozatalát követően a BRFK, az indítványozó ügyében 2021. május 7-én 13 óra 40 perckor új – de rendelkező részét tekintve azonos – határozatot hozott (a 2021. április 26-ai határozatát pedig visszavonta). A BRFK figyelembe vette, hogy a Kúria döntése alapján a bejelentő rendezvénye és az indítványozó gyűlése versengő rendezvénynek minősülnek (ráadásul a bejelentő rendezvénye élvez időbeli elsőbbséget), ezért egyeztetésen kell a kollíziót feloldani. A BRFK az egyeztetésen az indítványozónak részben új útvonalat javasolt, amely a versengést fel tudja oldani. Ez alapján kompromisszumos megoldás született, így az új útvonalára, a korábbi határozattal azonos rendelkező részi határozatot hozott a BRFK.
- [6] 2. Az indítványozó 2021. július 5-én részben a kúriai döntéssel, részben pedig a Gytv. 15. § (3) bekezdésével szemben alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában kérte a kúriai ítéletnek, valamint a Gytv. 15. § (3) bekezdésének a megsemmisítését, mivel álláspontja szerint az ítélet és a Gytv. támadott rendelkezése sérti az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdését, a Gytv. 15. § (3) bekezdése emellett az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével is ellentétes. Az alkotmányjogi panasz indokolása szerint a Gytv. 15. § (3) bekezdésének alaptörvény-ellenességét elsősorban az okozza, hogy a rendelkezés folytán egy olyan eljárásban vonta meg tőle a Kúria a gyűlés adott helyszínén és időben történő megtartásának elsőbbségét, amelyen nem vehetett részt. A kúriai ítélet alaptörvény-ellenességét pedig elsősorban abban látja az indítványozó, hogy a kúriai döntés egy olyan gyűlésnek biztosított elsőbbséget, amelynek célja az indítványozó által szervezett felvonulás ellehetetlenítése volt, ezzel pedig sérült az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdése. Véleménye szerint a bejelentő (és az ő pártjához kötődő többi személy bejelentésének) célja az volt, hogy a bejelentéssel elsőbbséget szerezve elzárja a felvonulás megtartása előtt a közterületet (ez pedig egy közösségi videómegosztó portálon közzétett videóval is alátámasztható). Álláspontja szerint ezen kúriai döntéshez az is hozzájárult, hogy a Gytv. 15. § (3) bekezdése szerint nem volt megengedett számukra a perbelépés, és így a Kúria nem vette figyelembe érvelésüket (miszerint a bejelentő visszaélészerű magatartást folytatott). A kúriai ítélet alaptörvény-ellenességét abban is látja, hogy egy olyan eljárásban veszítette el a gyűlés megtartásának elsőbbségét, amelyben nem vehetett részt, és kizártságáról a Kúria a határozatában nem is rendelkezett.
- [7] A kúriai ítélet alaptörvény-ellenességét elsősorban abban látja, hogy a Kúria nem vette figyelembe, hogy egy olyan gyűlésnek biztosít elsőbbséget, amelynek célja kifejezetten jogsértő, ezáltal az indítványozó Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésében biztosított jogát szükségtelenül és aránytalanul korlátozta. Álláspontja szerint az is aggályos, hogy a Kúria nem értékelte, hogy a bejelentőhöz kötődő párttól összesen 20 bejelentés érkezett, amely ugyancsak azt támasztja alá, hogy a bejelentés célja a felvonulás ellehetetlenítése volt. A bejelentő tevékenysége visszaélészerű volt, és a nemzetközi egyezményeket is sértette. Ezáltal a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség helyzete áll fenn.
- [8] A Gytv. 15. § (3) bekezdése véleménye szerint azért tekinthető alaptörvény-ellenesnek, mivel álláspontja szerint versengő rendezvények esetében ezen rendelkezés alkalmazása komoly jogsértést okoz. Ugyanis ezáltal az ilyen eljárásokban rejtve maradnak az ellenérvek, amelyeket feltétlenül figyelembe kellene venni a versengő rendezvények eldöntése érdekében. A konkrét ügyben a perbelépés kizártsága sértette az indítványozó gyülekezéshez való jogát, valamint a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát is. Álláspontja szerint nincs ésszerű oka annak, hogy egy versengő rendezvény esetében egy olyan döntés zárja ki az érintett személy jogának érvényesülését, amelyben részt sem vehetett.

II.

[9] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„VIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a békés gyülekezéshez.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

[10] 2. A Gytv. érintett rendelkezései:

„15. § (2) A gyülekezési hatóság határozata ellen fellebbezésnek helye nincs. A határozat közlésétől számított három napon belül a szervező azt közigazgatási perben megtámadhatja. A kérelemhez csatolni kell a gyülekezési hatóság határozatát. A kérelmet a gyülekezési hatóság három napon belül továbbítja a bírósághoz.
(3) A (2) bekezdés szerinti perben érdekeltkénti perbelépésnek nincs helye.”

[11] 3. A Kp. érintett rendelkezése:

„20. § (1) Akinek jogát vagy jogos érdekét a vitatott közigazgatási tevékenység közvetlenül érinti vagy a perben hozandó ítélet közvetlenül érintheti, a mások között folyamatban lévő perbe érdekeltként beléphet. A perbe érdekeltként beléphet az is, aki a megelőző eljárásban ügyfélként vett részt.”

III.

- [12] 1. Az Alkotmánybíróság az indítvány befogadhatósága tekintetében külön vizsgálta az Abtv. 26. § (1) bekezdésére, valamint az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszok érdemi elbírálhatóságának kérdését.
- [13] Mindenekelőtt azonban az Alkotmánybíróság a két panaszelem közös pontjainak a vizsgálatát végezte el.
- [14] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [15] Az Abtv. 27. §-a szerint az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [16] 1.1. E körben megállapítható, hogy a támadott kúriai ítélet 2021. május 6-án kelt, e határozatot azonban hivatalosan nem kézbesítették az indítványozó részére. Az alkotmányjogi panaszt az indítványozó 2021. július 5-én nyújtotta be a Kúria útján, tehát határidőben.
- [17] 1.2. Az alkotmányjogi panaszt a kúriai eljárásban követlenül nem érintett személy nyújtotta be, ezért feltétlenül vizsgálni kell az érintettség fennállásának kérdését.
- [18] Az indítványozó érintettségét az alábbiak szerint látta igazoltnak. Az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panasz tekintetében az indítványozó – véleménye szerint – érintett volt a kúriai eljárásban, hiszen annak eredménye kihatott az általa bejelentett gyűlés adott helyen és időben történő megtarthatóságára [e tekintetben érintettségét az Abtv. 27. § (2) bekezdés c) pontjára alapozta, miszerint éreztettek minősül az a szervezet, amelynek „jogára, kötelezettségére, magatartása jogszerűségére a bíróság döntése kiterjed”]. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerint benyújtott alkotmányjogi panasz tekintetében pedig érintettségét azáltal látja igazoltnak, hogy a Gytv. 15. § (3) bekezdése miatt nem vehetett részt közvetlenül félként a kúriai eljárásban, így jogi érveit sem fejthette ki az eljárás során.

- [19] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában már foglalkozott a bírósági eljárásban részt nem vett személy érintettségének kérdésével. A 3075/2017. (IV. 19.) AB végzésében megállapította, hogy amennyiben a perben nem szereplő személyek Alaptörvényben biztosított jogait a támadott bírósági ítélet közvetlenül sérti, és indítványukban az ítélettel összefüggésben saját Alaptörvényben biztosított jogaik sérelme miatt fordultak az Alkotmánybírósághoz, akkor ezen személyek jogosultnak és érintettnek is tekinthetők {lásd: 3075/2017. (IV. 19.) AB végzés, Indokolás [11]}. Jelen ügyben az indítványozó a Kp. alapján perbelépésre irányuló beadvánnyal élt a Kúriához, a folyamatban lévő ügy kimenetele pedig kihatott az ő ügyére is, az állított sérelem pedig saját Alaptörvényben biztosított jogát érintette, ezért az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó mind az Abtv. 26. § (1) bekezdése, mind pedig az Abtv. 27. §-a tekintetében érintettnek és jogosultnak tekinthető.
- [20] 2. Az Alkotmánybíróság ezt követően az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panasz elem befogadhatóságának vizsgálatával foglalkozott.
- [21] Az indítványozó indítványában (az Abtv. 27. §-ára nézve) az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmére hivatkozott. Ennek kapcsán az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek. Az indítvány megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés és 52. § (1b) bekezdés a) pont], az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérve az Alkotmánybíróság eljárását. Az indítványozó megjelölte továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont] és az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítvány benyújtását részletesen indokolta, kifejtve az Alaptörvényben foglalt jog sérelmének mibenlétét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítványozó kifejezett kérelmet fogalmazott meg a bírói döntés megsemmisítésére nézve [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [22] Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [23] Az indítványozó a kúriai döntés alaptörvény-ellenességét abban látta, hogy a Kúria nem vette figyelembe, hogy az általa vizsgált BRFK végzés szerinti bejelentés egyetlen célja az általa bejelentett felvonulás ellehetetlenítése volt, ráadásul a bejelentő célja jogellenes volt, ezáltal pedig a kúriai döntés sérti az ő Alaptörvényben biztosított békés gyülekezéshez való jogát.
- [24] A fentiek kapcsán az Alkotmánybíróság az alábbiakat hangsúlyozza: a kúriai eljárás tárgya a bejelentő által szervezett gyűlés tudomásulvételét időelőttisége miatt visszautasító végzés vizsgálata volt. E tekintetben a Kúriának az eljárásban csak arra kellett választ adnia, hogy a bejelentés valóban időelőtti volt-e vagy sem. Az ehhez kapcsolódó törvényértelmezést a Kúria elvégezte, és erre tekintettel helyezte hatályon kívül a BRFK végzését. Az eljárásnak tehát egyáltalán nem volt tárgya annak vizsgálata, hogy a bejelentő által szervezett gyűlésnek mi a tárgya vagy épp a helyszíne. Ezért a Kúriának arra sem kellett választ adnia, hogy ha a bejelentő bejelentése időben történt, akkor az milyen más, az adott helyszínre bejelentett gyűléssel fog versengeni. A perben peres félként csak a BRFK és a bejelentő vett részt. Az indítványozó a Kp. alapján perbe kívánt lépni, amely a Gytv. 15. § (3) bekezdése alapján nem volt lehetséges (ennek vizsgálata azonban az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti panaszelemhez tartozik). A Kúriai ítéletében valóban nem rendelkezett az indítványozó perbelépési beadványnak sorsáról, de ennek a kérdésnek a vitatása az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdése körében nem lehetséges, az legfeljebb az Alaptörvény XXVIII. cikke körében lenne vizsgálható. Erre azonban az indítványozó nem hivatkozott az Abtv. 27. §-ára alapított indítványa körében, így az határozott kérelem hiányában nem volt vizsgálható. A kúriai ítélet kapcsán ezért megállapítható, hogy az közvetlenül nem hatott ki az indítványozó békés gyülekezéshez való jogára, mivel az eljárásnak nem ez volt a tárgya. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Abtv. 27. §-ára alapozott alkotmányjogi panasz esetében nem teljesült az Abtv. 29. §-a szerinti feltétel, ugyanis nem merül fel sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételye, sem pedig alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés.
- [25] Erre tekintettel az Abtv. 27. §-ára alapozott alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésében foglaltakra, visszautasította.

- [26] 3. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban az indítványnak az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított részét vizsgálta.
- [27] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 26. § (1) bekezdése tekintetében részben megfelel az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek.
- [28] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerint határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított alkotmányjogi panasz tartalmazza az Alkotmánybíróság hatáskörére vonatkozó hivatkozást, továbbá megjelöli az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezései mellett a sérelmezett bírói döntést, valamint a vizsgálni kért rendelkezést [Gytv. 15. § (3) bekezdése] is, kérve azok megsemmisítését.
- [29] 3.1. Az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított alkotmányjogi panaszában hivatkozott az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmére is. Ezen alapjog tekintetében azonban nem adott elő érdemi alkotmányjogi (sőt tulajdonképpen semmilyen önálló) érvelést, arra csak az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdése tekintetében utalt. Mindezekre tekintettel megállapítható, hogy az indítvány az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése tekintetében nem felel meg a határozott kérelemre vonatkozó követelményeknek, mivel – az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint – az indokolás hiánya {lásd többek között: 3058/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11]; 3245/2016. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [10], [13]} az ügy érdemi elbírálásának akadályát okozta.
- [30] 3.2. Az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított alkotmányjogi panasz tekintetében az indítványozó az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmére is hivatkozott, mivel álláspontja szerint azért nem tudott érdemben az ügyben jogi nyilatkozatot tenni, mivel a Gytv. 15. § (3) bekezdése kizárja a perbelépésének lehetőségét, ezáltal pedig nem tudott hatni a kúriai döntés tartalmára, amely miatt sérült a gyülekezéshez való joga, hiszen a felvonulást nem tudta az eredeti útvonalon megtartani (arra tekintettel, hogy a bejelentő gyűlése és az indítványozó gyűlése versengő rendezvények lettek, ahol a bejelentő gyűlésének lett időbeli elsőbbsége).
- [31] E tekintetben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az ügy az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésében biztosított békés gyülekezéshez való joggal összefüggésben felveti a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, valamint ezzel szoros összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés megválaszolását is. Vizsgálandó kérdés ugyanis, hogy a Gytv. 15. § (3) bekezdésének rendelkezése összhangban áll-e az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésével, vagyis alkotmányosan igazolható-e a gyülekezési ügyekben hozott hatósági határozatok közigazgatási perben történő vizsgálata során kizárni a Kp. 20. §-a szerinti perbelépés lehetőségét.
- [32] 3.3. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján, a panasz befogadásáról szóló döntést mellőzve, az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapozott indítvány kapcsán, az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában érdemben bírálta el.

IV.

- [33] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [34] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt hangsúlyozza, hogy jelen ügyben nem arra kellett választ adnia, hogy akár az indítványozó által szervezett felvonulás, akár a bejelentő által szervezett gyűlés a gyülekezési jog oltalma alatt áll-e, vagy épphogy a bejelentő gyűlésének valóban az indítványozó gyűlésének ellehetetlenítése volt-e az egyetlen célja, és ezáltal az visszaélészerű volt-e. Az Alkotmánybíróságnak ugyanis csak azt kellett vizsgálnia, hogy a gyülekezési ügyekben zajló közigazgatási perekben a Gytv. 15. § (3) bekezdésének, a perbelépést tiltó szabálya összhangban áll-e az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésével.
- [35] 2. Jelen ügy tekintetében fontos kiemelni, hogy a gyülekezési joggal összefüggő eljárásokban általánosan jellemző, hogy azokban rövid eljárási határidőket kell alkalmazni. Ehhez igazodóan például a Gytv. 15. § (2) és (4) bekezdésében három napos határidőket ír elő, (1) bekezdésében pedig kifejezetten úgy rendelkezik, hogy gyülekezési hatóság a határozatát haladéktalanul közli a szervezővel. Erre tekintettel, továbbá a fentiek kapcsán ezért az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta meg, hogy alkotmányosan igazolható-e, hogy a Gytv. rövid eljárási határidőket alkalmaz.

- [36] 2.1. Az Alkotmánybíróság a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában hangsúlyozta, hogy a negyedik Alaptörvény módosítással hatályon kívül helyezett alkotmánybírósági határozatokban kidolgozott érvek, jogelvek és alkotmányossági összefüggések felhasználhatóak az újabb ügyekben vizsgálendő alkotmányjogi kérdések elbírálásakor is „ha az Alaptörvény adott szakaszának az Alkotmánnyal fennálló tartalmi egyezése, az Alaptörvény egészét illető kontextuális egyezősége, az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevétele és a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya és szükségesnek mutatkozik azoknak a meghozandó döntése indokolásába történő beillesztése” [13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [32]]. Ezzel összhangban megállapítható, hogy a korábban hatályos Alkotmány a 62. § (1) bekezdésében deklarálta a békés gyülekezéshez való jogot, amelyet az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdése tartalmában hasonlóképpen szabályoz, így a korábbi Alkotmány hatálya alatt meghozott alkotmánybírósági döntések az Alaptörvény hatálya alatt is irányadónak tekinthetők. Ezt erősített meg az Alkotmánybíróság a 3/2013. (II. 14.) AB határozatában is, amikor kifejtette, hogy a „2011. december 31-éig hatályos Alkotmány 62. § (1) bekezdésében a Magyar Köztársaság elismerte a békés gyülekezés jogát és biztosította annak szabad gyakorlását. A 2012. január 1-jétől hatályos Alaptörvény mindenki jogát biztosítja a »békés gyülekezéshez«. Bár az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésének szövege kifejezetten nem követeli meg az államtól, hogy az emberek szabad gyülekezését biztosítsa, ez a kötelezettség az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdéséből következik, ez utóbbi rendelkezés ugyanis minden alapvető (ideértve a gyülekezési) jog védelmét az állam elsődleges kötelezettségévé teszi. Az állam jogalkotó és jogalkalmazó intézményei tehát kötelesek biztosítani, hogy a gyülekezni kívánók élhessenek az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésében foglalt alapvető jogukkal. Az Alkotmánybíróság ezért továbbra is irányadónak tekinti a korábbi határozataiban foglalt gyülekezési szabadsággal kapcsolatos megállapításokat.” [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [38], megerősítette: 3307/2020. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [17]]
- [37] 2.2. Az Alkotmánybíróság a 4/2007. (II. 13.) AB határozatában kimondta, hogy a békés gyülekezés szabadsága a demokratikus társadalom előfeltétele és alapvető értéke. A gyülekezési jog alapján megtartott rendezvények elválaszthatatlanul kapcsolódnak a demokratikus nyilvánosság értékéhez, e rendezvények teszik lehetővé, hogy a polgárok a politikai folyamatot kritikával illessék, tiltakozásukkal befolyásolják. A békés rendezvények a politikai és társadalmi rend, a képviselői szervek legitimitásának megszilárdítása szempontjából is értéket jelentenek [4/2007. (II. 13.) AB határozat, ABH 2007, 911, 914, megerősítette: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [40], továbbá 30/2015. (X. 15.) AB határozat, Indokolás [26]].
- [38] A gyülekezési jog hatálya alá tartozó rendezvényeknek tehát magától értetődő sajátossága, hogy azok valamilyen aktuális közéleti eseményre reagálnak (amely azonban nem feltétlenül politikai jellegű), és amelyek ezért sok esetben (sőt az esetek többségében) időben közel esnek ezen eseményhez. Ezért is indokolt pl. az állam gyülekezési joggal összefüggő intézményvédelmi kötelezettségével együtt is, egy gyűlés legkésőbbi bejelentési határidejét legfeljebb 48 órában meghatározni. Ugyancsak ezért indokolt külön is szabályozni a spontán és a sürgős gyűlések eseteit, és azok bejelentési vagy épp be nem jelentési kötelezettségét [lásd többek között: 3307/2020. (VII. 24.) AB határozat]. Ezzel összhangban a gyülekezési jog körében a jogorvoslati határidőket is rövid időtartamban indokolt meghatározni (mind a kereset benyújtását, mind annak elbírálási idejét), ugyanis ennek hiányában az eljárás elhúzódása a gyűlés megtartását is ellehetlenítheti, ami végső soron a gyülekezéshez való jog sérelmét fogja eredményezni.
- [39] 2.3. Mindezek alapján megállapítható, hogy a gyülekezési joggal összefüggő eljárásokban az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdéséből következően, a békés gyülekezési jog érvényesülése érdekében alkotmányosan igazolható a rövid eljárási határidők alkalmazása.
- [40] 3. Az indítvány által támadott Gytv. 15. § (3) bekezdése a következőképpen fogalmaz: A (2) bekezdés szerinti perben [amely szerint „A gyülekezési hatóság határozata ellen fellebbezésnek helye nincs. A határozat közlésétől számított három napon belül a szervező azt közigazgatási perben megtámadhatja. A kérelemhez csatolni kell a gyülekezési hatóság határozatát. A kérelmet a gyülekezési hatóság három napon belül továbbítja a bírósághoz”] érdekeltkénti perbelépésnek nincs helye. Ez a szabály a Kp. 20. § (1) bekezdése szerinti érdekeltkénti perbelépés szabálya alóli kivételként, különös eljárási szabályként értelmezhető. Ez a különös eljárási szabály zárta ki az indítványozó perbelépését a kúriai eljárásban.
- [41] Az Alkotmánybíróság a IV/2. pontban (Indokolás [35] és köv.) írtak figyelembe vételével a Gytv. 15. § (3) bekezdésével kapcsolatban az alábbiakat hangsúlyozza: a Kp. 20. § (1) bekezdése szerinti perbelépés fő célja, hogy

akinek jogát vagy jogos érdekét a vitatott közigazgatási tevékenység közvetlenül érinti vagy a perben hozandó ítélet közvetlenül érintheti, az a perben félként jelenhessen meg és abban érveit a bírósággal ismertethesse. Ennek a jogosultságnak az érvényesítése azonban csak akkor lehetséges, ha a perbelépő érdekeltnek a bíróság a keresetlevelet a perbelépési beadványának beérkezését követően kézbesíti, és részére egy határidő tűzésével megfelelő időt biztosít, hogy jogi érveit kifejtthesse [hiszen a Kp. 20. § (2) bekezdése szerint a közigazgatási perben vagy az egyéb közigazgatási bírósági eljárásban az érdekeltet a féllel azonos eljárási jogok illetik meg és azonos kötelezettségek terhelik]. Emellett természetesen a perbelépő fél beadványát a peres feleknek is meg kell küldeni. A Kp. 20. § (4) bekezdése szerint emellett a bíróságnak a perbelépés lehetőségéről az ismert érdekeltet értesítenie is kell. Mindezek alapján látható, hogy a perbelépés lehetősége a Gytv. 15. §-a szerinti háromnapos ügyintézési határidők körében nem értelmezhető, és nem kivitelezhető, annak megengedhetősége esetén a határidők tarthatatlanná válnának, így végső soron a gyűlés célja lehetetlenülne el (ami a gyülekezéshez való jog sérelmét eredményezné). Különösen igaz ez abban az esetben, ha a Kúria előtt vitatott gyülekezési hatóság határozata (vagy végzése), egy olyan gyűléssel kapcsolatos, amely dinamikus, azaz több helyszínen érint, ezáltal számszakilag sok érdekelt perbelépését tenné lehetővé.

[42] Mindezek alapján megállapítható tehát, hogy a Gytv. 15. § (3) bekezdése nem sérti az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdését, sőt ezzel ellentétesen, kifejezetten hozzájárul annak érvényesüléséhez.

[43] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Gytv. 15. § (3) bekezdése nem ellentétes az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésével, ezért erre tekintettel az Alkotmánybíróság az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2021. december 7.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2766/2021.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3539/2021. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.IV.37.380/2020/11. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban: GVH) indítványozó meghatalmazott jogi képviselője (dr. Ay Zoltán Nándor kamarai jogtanácsos) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben a Kúria versenyjogi ügyben hozott Kfv.IV.37.380/2020/11. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege szerint a Közép-Európai Sajtó és Média Alapítvány (a továbbiakban: bejelentő) 2018. november 28-án a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tptv.) 24. § (1) bekezdése és a 43/J. § (1) bekezdése alapján bejelentette az alperesnél, hogy adományozási szerződés – mint tulajdonszerzési jogcím – alapján megszerzi a tranzakcióban érintett vállalkozások részesedéseinek 100%-át, amelyre tekintettel a Tptv. 23. § (1) bekezdés *b*) pontja és 23. § (2) bekezdés *a*) pontja szerinti közvetlen egyedüli irányítástervezéssel megvalósuló összefonódás jön létre.
- [3] A bejelentést követően lépett hatályba a Közép-Európai Sajtó és Média Alapítvány által az ECHO HUNGÁRIA TV Televíziós, Kommunikációs és Szolgáltató zártkörű Részvénytársaság, a Magyar Idők Kiadó Korlátolt Felelősségű Társaság, a New Wave Media Group Kommunikációs és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság, valamint az OPUS PRESS Zártkörűen Működő Részvénytársaság megszerzésének nemzetstratégiai jelentőségűvé minősítéséről szóló 229/2018. (XII. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.), amely a fúziót közérdekből nemzetstratégiai jelentőségű összefonódásnak minősítette. A bejelentő 2018. december 6-án jelezte az alperesnek, hogy az összefonódás nem bejelentésköteles és kérte hatósági bizonyítvány kiállítását arról a tényről, hogy a szóban forgó összefonódás vizsgálatának elrendelésére okot adó körülmény nem áll fenn.
- [4] Mindezekre tekintettel az indítványozó 2018. december 6-án kiadta az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló közigazgatási perben vitatott B/961-11/2018. számú hatósági bizonyítványt, amelyben az indítványozó a Tptv. 43/N. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján azt igazolta, hogy hatáskörének hiánya miatt a Tptv. 67. § (4) bekezdése szerinti vizsgálat elrendelésére okot adó körülmény nem áll fenn.
- [5] Az indítványozó mint alperes döntésével szemben egy magát a bejelentő versenytársának minősítő gazdasági társaság élt keresettel, amelynek perindítási és keresetösségi jogát az elsőfokú bíróság elismerte. A bíróság megállapította, hogy hatáskör hiányában a hatósági bizonyítvány kiadására nem volt jogszerű lehetőség, és azt – az indokolás hiánya és az ügyben nem alkalmazható téves jogalap megjelölése miatt – megsemmisítette, az alperest pedig új eljárásra kötelezte. Az elsőfokú bíróság által elrendelt megismételt eljárást az alperes időközben lefolytatta, és a 2020. január 29. napján kelt végzésével az összefonódás-bejelentést visszautasította. Megállapította, hogy a bejelentett összefonódás nemzetstratégiai jelentőségűvé minősítése miatt megszűnt annak a lehetősége, hogy az összefonódás vizsgálatára versenyfelügyeleti eljárást indítson.
- [6] Az alperes felülvizsgálati, és a felperes csatlakozó felülvizsgálati kérelme alapján eljáró Kúria az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló Kfv.IV.37.380/2020/11. számú ítéletével az alperes 2018. december 6. napján kiadott B/961-11/2018. számú hatósági bizonyítványát a közlésre visszamenőleges hatállyal megsemmisítette. Ítéletében megállapította, hogy az R. a perbeli összefonódást – annak nemzetstratégiai jelentőségűvé minősítésével – kivette a bejelentésköteles összefonódások közül (Tptv. 24/A. §), vagyis a fúziók vizsgálatára vonatkozó, a Tptv. 24. §-án alapuló alperesi hatáskör, azaz érdemi határozat kiadásának jogi lehetősége nem áll fenn, ezért az alperesi határozat semmisségét állapította meg.

- [7] A Kúria kiemelte azt is, hogy a hatáskör vizsgálata és annak esetleges hiányának megállapítása túlmutat a fél rendelkezési jogán, attól függetlenül is érvényesülnie kell. Megállapította, hogy az alperes megalapozottan hivatkozott arra, hogy önmagában a versenytársi minőségből fakadó jogos érdek, a gazdasági érintettség – a védett jogtárgy, az érintett piac és az érintett termékek részletes vizsgálata nélkül – keresetőséget nem alapoz meg. Hangsúlyozta ugyanakkor, hogy mivel a perbeli fúziót az alperes – hatáskör hiányában – nem vizsgálhatta, ezért megalapozottan azzal sem érvelhetett érdemben, hogy a szóban forgó összefonódás kiket (érintett piac) és milyen módon (tranzakció piaci hatásai) érint, az érdekeltségi szint vizsgálata ugyanis nem szakadhat el az alperesi hatáskörtől. A perbeli esetben a felperes igényérvényesítési jogosultságának hiánya, a kereseti kérelmeinek teljesíthetetlensége magából a hatáskör hiányából fakad. Hatáskör hiányában ugyanis e kérelmek érvényesítésére nincs jogi lehetőség, e körben új eljárás lefolytatásának sincs helye. Az alperes a bejelentés tekintetében pedig már eljárt, azt hatáskör hiányára hivatkozással visszautasította, ezért a kérelem nem maradt elbírálatlan.
- [8] 2. Az indítványozó álláspontja szerint a Tpv. 80/Q. §-a szerint alkalmazandó, az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 114. § (1) bekezdése alapján közigazgatási pert egyértelműen az ügyfél indíthat, az összefonódás engedélyezési eljárásokban pedig az ügyfélfogalom a Tpv. 52. § a) pontja alapján zárt. Úgy véli, mivel az összefonódás-engedélyezés tekintetében a Tpv. 52. § a) pontjában meghatározott körön kívül másnak perindítási joga nincs, így a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 17. § (1) bekezdés a) pontja szerinti perindítási jog tartalma megegyezik a Tpv. 52. § a) pontjába foglalt ügyfél kategóriákkal, ami miatt a közvetlen érintettség tartalmi vizsgálata indokolatlanná válik. Álláspontja szerint a közvetlen érintettség vizsgálatának elválasztása a perindítási jogtól zárt ügyfélfogalmú eljárásokban olyan pereket eredményez, amelyek súlyos rendszerszintű alaptörvényi problémákat vetnek fel a közigazgatási bíráskodás kapcsán. Ez a jogértelmezés a konkrét ügyben megítélése szerint ellentétes a tranzakciók lezártságához fűződő magánérdek és az ebből fakadó befektetői bizalomhoz és nemzetközi versenyképességhez kapcsolódó közérdek Alaptörvény 28. cikke szerinti értelmezésével, ezért az önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelveivel sem.
- [9] Az indítványozó szerint az ilyen kúriai gyakorlat eredményeként az érdemi perbe bocskátkozás miatt a közigazgatási bíróság hivatalból észlelheti a közigazgatási döntés semmisségét, így azzal, hogy a Kúria mesterségesen szétválasztja a keresetőséget és a perindítási jogot, végső soron a közigazgatási működésbe való önkényes beavatkozás lehetőségét nyitja meg, amely sérti az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésébe foglalt államhatalmi ágak elválasztásának elvét.
- [10] Az indítványozó az Alaptörvény 28. cikkének – és azon keresztül a XXVIII. cikk (1) bekezdésének – sérelmére történő hivatkozása körében azt hangsúlyozta, hogy egy fúzió esetében nem közömbös, hogy a versenyhatóság által tudomásul vett összefonódást utóbb kik támadhatják meg bíróság előtt, mivel ez érinti a tranzakciók lezártságához fűződő magánérdeket, amely felől nem szabad bizonytalanságot hagyni (bizalomvédelem elve), ezért ez közvetlenül és súlyosan kihat az adott ország nemzetközi versenyképességére is. A fúziókat jóváhagyó hatósági döntéseket megtámadhatók körének világos jogszabályi körvonalazása olyan bizalmat keletkeztet, ami hozzájárul a magyarországi befektetői környezet megfelelő működéséhez, amely nemzetgazdasági, össztársadalmi érdek, azaz közérdek is. Összefonódások esetén, ahol a versenytárs vállalkozások mind potenciálisan ellenérdekeltek lehetnek az összefonódás megvalósulásával szemben, a kiszámíthatatlanság veszélyét hordozza a támadott kúriai ítéletből következő korlátlan perindítási jogosultság lehetővé tétele, amely sérti a jogbiztonságot.
- [11] Az indítványozó indítványkiegészítő nyilatkozatában az Alaptörvény 28. cikke és XXVIII. cikk (1) bekezdésének fogalmi egységére hivatkozással előadta továbbá, hogy a Kúria a Tpv. 52. § a) pontjának célját egyáltalán nem vizsgálta, pedig a bíróságnak a perindítási jog vizsgálatakor a versenyügyekben figyelemmel kell lennie arra, hogy az egyéni jog és jogos érdek érvényesítése a Tpv. célja szerint csak közérdekvédelmi kontextusban értékelhető. A GVH közérdekvédelmi funkciót lát el, nem egyéni jogsérelmek orvoslására, hanem absztrakt közérdek (tisztességes verseny) védelmére hivatott. Mindez – álláspontja szerint – a GVH összefonódás eljárásban hozott döntésével szembeni bírói jogorvoslat tekintetében azt jelenti, hogy a Kúria nem engedheti rögtön a per érdemére a kizárólag gazdasági szereplői minőségre keresetet alapító harmadik felek jogorvoslatát, mert ezzel nemcsak kiüresíti a perindítási jogot, hanem utat enged az egyéni sérelmek orvoslásának, amely a közérdekvédelmi versenyfelügyeleti eljárásnak nem jogalkotói célja. A perindítási jog körében ezért versenyügyekben alkotmányos kötelezettsége is a bírónak annak vizsgálata, hogy az összefonódás ellenőrzés során hozott

GVH döntését támadó harmadik fél különös jogséremlme (perindítási joga) fennáll-e. Azzal, hogy a Kúria elmulasztotta a jogalkotói célok figyelembe vételét, az indítványozó szerint visszaélt a függetlenségével.

- [12] Az indítványozó szerint a Kúria azon döntése, amely bárkinek külön vizsgálat nélkül perindítási jogot enged, az absztrakt jogvédelem felől az egyéni jogvédelem felé tolja el a GVH működésének közérdekvédelemre irányuló feladatát. Mindez pedig a GVH működésének súlyos zavarát eredményezi, mivel fogalmilag ellentétes a GVH működésének Alkotmánybíróság által is elismert alkotmányos rendeltetésével.
- [13] Az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésében a gazdasági versennyel kapcsolatban fennálló – GVH hatásköre formájában létező – állami intézményvédelmi kötelezettség súlyos sérelmet okozza, ha az összefonódás kontroll (mint hivatalbóli eljárás) közérdekvédelmi funkcióját a Kúria egyéni jogérvényesítésre konvertálja a perindítási jog tág értelmezése eredményeként. Azzal, hogy a Kúria különös jogi vagy jogos érdeksérelem vizsgálata nélkül perbe engedi az ilyen jogi vagy jogos érdeket nem igazoló felpereseket, a GVH nem tudja a hatáskörét gyakorolni, nem tudnak a hatáskörébe tartozó ilyen közérdekvédelmi eljárások lezárulni, amellyel a magánérdek indokolatlanul a közérdek fölé emelkedik.
- [14] 3. Az igazságügyi miniszter a konkrét jogvitában való állásfoglalás nélkül tájékoztatta az Alkotmánybíróságot a Kp. perindítási jogosultságot megalapozó szabályainak jogalkotói értelmezéséről. E körben egyértelművé tette, hogy a keresetlevél visszautasítását megalapozó perbeli legitimáció hiányának megállapításához jogszabályban kifejezetten nevesített perindítási jogosulti kör esetén a keresetlevél érdemi vizsgálatára általában nincs szükség, míg a Kp. 17. § a) pontjára alapított kereseti kérelmek esetében a felperesi közvetlen érintettség a keresetlevél befogadhatóságának értékelése körében folytatott formális vizsgálattal jellemzően nem állapítható meg, mert a Kp. ezen rendelkezése nem rögzít pontosan körülhatárolt személyi kört a perindítási jog tekintetében, illetve nem köti ügyféli jogálláshoz a perindítási jogot. Ez utóbbi esetben a felperes jogának, vagy jogos érdekének közvetlen érintettségéről, illetve arról, hogy a felperest megilleti-e a keresettel érvényesített jog, vagyis van-e a felperesnek keresetességi joga, a kereset érdemi vizsgálatát követően tud állást foglalni a bíróság, így ez esetben a keresetlevél Kp. 48. § (1) bekezdés c) pontja szerinti, érdemi vizsgálat nélküli visszautasításra nincs lehetőség. Mindezekre tekintettel hangsúlyozta, hogy a perindítási és keresetességi jog egymástól való elkülönítésének kiemelt jelentősége van.
- [15] 4. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján az ügyben tanácsban járt el.
- [16] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló kúriai ítéletet az indítványozó jogi képviselője 2021. február 22-én vette át elektronikus úton, az alkotmányjogi panaszt pedig 2021. április 23-án, határidőben terjesztette elő.
- [17] Az indítványozó jogi képviselője meghatalmazását csatolta.
- [18] Az indítvány a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt kritériumainak eleget tesz.
- [19] Az Abtv. 56. § (1) és (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság mérlegeléssel állapítja meg, hogy az indítványozó teljesítette-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, így különösen az Abtv. 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint az Abtv. 29–31. § szerinti feltételeket.
- [20] A megelőző peres eljárásban az indítványozó alperesként – a bírósági felülvizsgálattal érintett határozatot hozó állami szervként – vett részt, ezért az Abtv. 2019. december 20. napjától hatályos 27. § (2) bekezdés a) pontjára tekintettel jogállásától függetlenül érintettsége megállapítható. A Kúria ítélete az ügy érdemében hozott döntés, amely alkotmányjogi panasszal támadható, az indítványozó a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette.
- [21] Az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja értelmében az alkotmányjogi panasz két okból nyújtható be: egyrészt, ha a támadott döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, másrészt, ha hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozták.
- [22] Ami az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjának első fordulatait illeti, az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint az olyan alaptörvényi rendelkezés, amelynek címzettje nem az indítványozó, számára jogot nem biztosít, nem minősül Alaptörvényben biztosított jognak, ezért arra alkotmányjogi panasz sem alapítható. Az Alkotmánybíróság a bíróságoknak címzett jogértelmezési segédszabályra vonatkozó Alaptörvény 28. cikke {3436/2021. (X. 25.) AB végzés, Indokolás [15]; 3176/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]}, a hatalom-

- megosztás elvére vonatkozó C) cikk (1) bekezdése {3290/2021. (VII. 7.) AB végzés, Indokolás [30]; 3458/2020. (XII. 14.) AB végzés, Indokolás [8]} tekintetében korábban megállapította, hogy azok olyan rendelkezések, amelyekből Alaptörvényben biztosított jog nem vezethető le. Szintén nem minősül Alaptörvényben biztosított jognak az indítványozó tekintetében a jogállamiságra vonatkozó Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése sem, ezen alaptörvényi rendelkezésre ugyanis a visszaható hatályú jogalkotás, illetve a kellő felkészülési idő hiányára való hivatkozás kivételével alkotmányjogi panaszt alapítani nem lehet {3435/2021. (X. 25.) AB végzés, Indokolás [13]; 3059/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11]}. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában – figyelemmel a 3303/2020. (VII. 24.) AB határozatba foglaltakra (Indokolás [38]–[40]) – az elbírálás a közhatalmi jogkörben eljáró indítványozó esetében sem ütközik akadályba.
- [23] Az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjának második fordulatait illetően az Abtv. 55. § (4a) bekezdése szerint a közhatalmat gyakorló indítványozó hatásköre korlátozását kifogásoló indítványának érdemi elbírálására csak akkor kerül sor, ha a támadott döntés az indítványozó a) működésének súlyos zavarát eredményezi, vagy b) valamely, Alaptörvényben foglalt hatáskörét sérti. Amint arra az Abtv.-t módosító, az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CXXVII. törvény javaslatának előterjesztői indokolása is rámutat, „[ez] a feltétel akadályozza meg, hogy az érintett intézmények minden peresztés esetén az Alkotmánybírósághoz forduljanak” {3458/2020. (XII. 14.) AB végzés, Indokolás [16]}. Megállapítható, hogy jelen ügyben az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjának második fordulója az Abtv. 55. § (4a) bekezdésében foglalt további feltételek vizsgálatától függetlenül nem áll fenn, mivel az indítványozónak a hatósági bizonyítványban saját maga által is elismerten és az alkotmányjogi panaszban sem vitatottan nem volt hatásköre eljárni. A vizsgált esetben hatáskör hiányában a hatásköre Alaptörvénybe ütköző módon való korlátozására az indítványozó nem hivatkozhat, alkotmányjogi panasz benyújtására e körben nincs lehetőség.
- [24] 5. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel.
- [25] Az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jogra vonatkozó Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére nem önállóan, hanem az Alaptörvény 28. cikkével fogalmi egységben hivatkozik, amelyet arra alapoz, hogy a Kúria a Tptv. 52. § a) pontjának célját egyáltalán nem vizsgálta, amikor a Kp. 17. § (1) bekezdés a) pontja szerinti perindítási jog kiterjesztő értelmezéséről döntött.
- [26] Az indítványozó tehát a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét a bíróság jogértelmezésével hozza összefüggésbe. Valójában azt kifogásolja, hogy egyrészt a Kúria a Kp. 17. § (1) bekezdés a) pontja szerinti felperesi alanyi kört nem a Tptv. 52. § a) pontjának ügyfélfogalmával azonosítja, másrészt, hogy a bírósági gyakorlat a perindítási és keresetelési jogot megkülönbözteti. E kifogások azonban a hatáskör hiányában eljáró indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogával nem hozhatók érdemi összefüggésbe, azok a bírósági jogértelmezés felülmérlegelésére irányulnak.
- [27] Az Alkotmánybíróság a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {erről lásd elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Vagyis az Alkotmánybíróság a bírói döntések felülvizsgálata során is az Alaptörvényben elismert alapjogi követelményrendszer tényleges érvényesülését garantálja. „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]; 3458/2020. (XII. 14.) AB végzés, Indokolás [12]}
- [28] A közigazgatási perben eljáró bíróság eljárására irányadó Kp. szabályait elsődlegesen a közigazgatási bíróság értelmezi, így a közigazgatási bíróság feladata annak megállapítása, hogy a keresetlevél visszautasítására a Kp. 48. § (1) bekezdés c) pontja alapján van-e lehetőség. Ahogy arra a jogalkotó általi tájékoztatásában az igazságügyi miniszter is kitért, a közigazgatási jogvitákban meg kell különböztetni azokat az eseteket, amikor jogszabály kifejezetten nevesíti a perindításra jogosultak körét, azoktól az esetektől, amikor a jogszabály nem

határoz meg konkrét perindításra jogosulti kört. Míg az előbbi esetben a keresetlevél visszautasítása általában érdemi vizsgálat nélkül is megállapítható, addig az utóbbi esetben a felperesi közvetlen érintettségről jellemzően a kereset érdemi vizsgálatát követően tud állást foglalni a bíróság.

- [29] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló konkrét ügyben a hatáskör hiányában eljáró indítványozó döntésének semmisségét a Kúria hivatalból vette figyelembe, és abból adódóan a felperes igényérvényesítési jogosultságának hiányát állapította meg, valamint kitért arra is, hogy önmagában, részletes vizsgálat nélkül a versenytársi minőségből fakadó érdek kereshetőséget nem alapoz meg. Megállapítható tehát, hogy az indítványozó által felvetett alkotmányossági kérdések a konkrét ügytől elszakadnak, hipotetikusak, azok absztrakt jellegéből adódóan az Alkotmánybíróság által jelen alkotmányjogi panasz eljárás keretében érdemben nem vizsgálhatóak.
- [30] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a perindítási jog és a kereshetőségi jog vizsgálatakor a közigazgatási bíróságnak a szubjektív jogvédelmi igények érvényesítése mellett a jogvita jellegéhez mérten az objektív jogvédelmi szempontokra, így adott esetben a közérdekre is figyelemmel kell lennie annak érdekében, hogy jogértelmezése ne vezessen se valamely Alaptörvényben biztosított jog sérelmére, se valamely állami szerv hatáskörének korlátozására.
- [31] Jelen ügyben az indítványozó által előadott jogértelmezési kifogások a közvetlen és tartalmi elbírálást lehetővé tevő alkotmányos kapcsolatot a kúriai ítélet és a tisztességes eljáráshoz való alapjog alkotmányos védelmi köre között nem alapozzák meg, azok nem vetnek fel olyan alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, illetve a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, amely az indítvány érdemi vizsgálatát indokoltá tenné.
- [32] 6. Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2021. november 30.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1149/2021.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3540/2021. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.III.37.388/2021/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A Telenor Magyarország Zrt. indítványozó meghatalmazott jogi képviselője (Oppenheim Ügyvédi Iroda, eljáró ügyvéd: dr. Marosi Zoltán) útján 2021. július 28-án az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben kérte a Kúria Kfv.III.37.388/2021/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [2] A Kúria 2021. szeptember 9-én a Jpe.I.60.019/2021/7. számú végzésében arról tájékoztatta az Alkotmánybíróságot, hogy az indítványozó a Kúria Kfv.III.37.388/2021/2. számú végzésével szemben 2021. július 1. napján jogegységi panaszt is előterjesztett. A jogegységi panaszt a Jogegységi Panasz Tanács befogadta, a jogegységi panasz eljárás folyamatban van.
- [3] 2. Az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panasz benyújtására akkor van lehetőség, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [4] Az Alkotmánybíróság Ügyrendje 32. § (3) bekezdése szerint az Abtv. 27. §-a alapján alkotmányjogi panasz benyújtásának nincs helye, ha a Kúria a felülvizsgálati kérelmet, illetve indítványt még nem bírálta el.
- [5] Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 26. § (1) bekezdésének és 27. §-ának, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendje 32. §-ának egységes értelmezéséről szóló 1/2019. (XI. 25.) AB Tü. állásfoglalás (a továbbiakban: AB Tü. állásfoglalás) alapján a felülvizsgálati vagy perújítási eljárás befejezése előtt előterjesztett alkotmányjogi panaszt az egyéb feltételek vizsgálata nélkül, egyesbírói eljárásban hozott végzéssel vissza kell utasítani, függetlenül attól, hogy a felülvizsgálati vagy perújítási eljárást az indítványozó vagy más kezdeményezte.
- [6] Jelen eljárásban az alkotmányjogi panasz indítványozójának felülvizsgálati kérelme befogadását a Kúria a Kfv. III.37.388/2021/2. számú végzésével megtagadta, azonban e végzéssel szemben jogegységi panasz indítványt terjesztett elő. Mivel az AB Tü. állásfoglalás tárgyi hatálya a jogegységi panaszra nem terjed ki, ezért egyesbírói eljárásnak jelen ügyben nem volt helye. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján az ügyben tanácsban járt el.
- [7] Az indítványozó a Kúria Kfv.III.37.388/2021/2. számú végzése ellen terjesztett elő alkotmányjogi panaszt, azonban az ügyben a jogegységi panasz eljárás még folyamatban van. Mindezek alapján az alkotmányjogi panasz a törvényi feltételeknek nem felel meg, mert a Kúria előtt elbíráltnak indítvány van, így érdemi elbírálására nincs lehetőség.
- [8] 3. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a alapján az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2021. november 30.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
előadó alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3484/2021.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3541/2021. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.21.137/2017/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésre irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.
2. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 272. § (2) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésre irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Kende Péter ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő kérve egyrészt a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 272. § (2) bekezdése „és a megsértett jogszabályhely” szövegrésze, másrészt a Kúria Pfv.IV.21.137/2017/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az indítványozó álláspontja szerint a megjelölt jogszabályi rendelkezés és a támadott kúriai döntés ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében szabályozott tisztességes bírósági eljárásához való joggal.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege – a bírósági határozatban megállapított tényállás és az indítványozó előadása alapján – a következőképpen foglalható össze.
- [3] Az indítványozóval szemben bünszervezetben elkövetett vesztegetés büntette miatt indult büntetőeljárás és a folyamatban lévő eljárásról számos sajtószerv tudósított. Az indítványozó személyiségi jogai megsértése miatt pert indított az egyik televíziós csatorna ellen, mivel álláspontja szerint az ott megjelent tudósítások sértették az ártatlanság vélelmét, jó hírnevét, becsületét. Mindezek miatt szakmai, emberi kapcsolatai jelentős része ellehetetlenült, ezért nem vagyoni kártérítésre is igényt tartott. Az indítványozó keresetét az elsőfokú bíróság elutasította, a másodfokú bíróság pedig helyes indokai alapján helybenhagyta az elsőfokú ítéletet, azt csak a kereseti illeték tekintetében változtatta meg. Az indítványozó felülvizsgálati kérelmét a Kúria Pfv.IV.21.137/2017/3. számú végzésével hivatalból elutasította, arra hivatkozással, hogy a felülvizsgálati kérelem nem felel meg a törvényi feltételeknek [rég Pp. 272. § (2) bekezdése], mivel az indítványozó nem jelölte meg, hogy a jogerős ítélet miért jogszabálysértő és kérelme a megsértett jogszabályhelyet sem tartalmazta.
- [4] 2. Az indítványozó az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában elsősorban azért állította a tisztességes bírósági eljárásához való joga sérelmét, mert úgy vélte, hogy a Kúria valótlanul állította, hogy a felülvizsgálati kérelem nem felelt meg a törvényi feltételeknek. A Kúria végzésében foglaltakkal ellentétben ugyanis megindokolta, hogy a jogerős másodfokú ítélet miért jogszabálysértő és megjelölte a megsértett jogszabályhelyeket. Az indítványozó a fentiek alátámasztására idézte a felülvizsgálati kérelmét, amely szerint a bíróságok helyesen állapították meg a tényállást, ám abból „okszerűtlen, súlyosan téves, így jogellenes következtetéseket vontak le”. Ennek oka, hogy mind a PK14. számú állásfoglalást, mind az Alkotmánybíróság hivatkozott határozatait [7/2014. (III. 7.) AB határozat, 13/2014. (IV. 18.) AB határozat] tévesen értelmezte a bíróság és így a kereset tárgyává tett tényállításokat véleménynek minősítette, illetve figyelmen kívül hagyta az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJE) – indítványozó által felhívott – ítéleteit. Az indítványozó álláspontja szerint a tisztességes eljárás része, hogy a bíróságok a felek beadványait valós tartalmuk szerint bírálják el, hogy kérelmeiket a „józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös módon” bírálják el.
- [5] Az Abtv. 26. § (1) bekezdésére hivatkozva a régi Pp. 272. § (2) bekezdésének „és a megsértett jogszabályhely” szövegrésze alaptörvény ellenességét azért állította az indítványozó, mert az véleménye szerint „pontatlanul, nem kellő egzaktussággal fogalmaz, következtetésképp jogbizonytalanságot okoz”.

- [6] Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy az indítványozó ugyan nem jelölte meg az Alaptörvény jogbiztonságot garantáló B) cikk (1) bekezdését, és a bíróságok jogalkalmazására vonatkozó 28. cikkét sem, de szövegszerűen hivatkozott rájuk. Erre tekintettel az alkotmányjogi panasz ezen elemeit külön – tehát nem a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelme körében – vizsgálja az Alkotmánybíróság.
- [7] 3. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Abtv. 27. § (1) bekezdésében foglaltak szerint, az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [8] Az indítványozó az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló polgári peres eljárásban félként vett részt, így indítványozói jogosultsága megállapítható. A határidőben előterjesztett alkotmányjogi panasz azonban – az alábbiak szerint – nem tesz eleget a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglalt követelményeinek.
- [9] 3.1. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának a törvényi feltétele egyrészt, hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon [Abtv. 26. § (1) bekezdés, 27. § (1) bekezdés a) pont, 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítvány e feltételnek csak részben tesz eleget, ugyanis az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint nem tartalmaz Alaptörvényben biztosított jogot az Alaptörvény 28. cikke [3058/2017. (III. 20.) AB végzés, Indokolás [12]]. Az indítványozó a B) cikk (1) bekezdésének a sérelmét is állította. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a jogbiztonság önmagában nem Alaptörvényben biztosított jog, a B) cikk (1) bekezdésének a sérelmére csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén – lehet alkotmányjogi panaszt alapítani [3164/2019. (VII. 10.) AB határozat, Indokolás [41]; 3062/2021. (II. 19.) AB végzés, Indokolás [18]]. Jelen esetben az indítvány nem ebben az összefüggésben hivatkozott az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmére.
- [10] 3.2. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának további törvényi feltétele annak indokolása, hogy a támadott bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény felhívott rendelkezésével. Jelen ügyben az indítványozó azt sérelmezte, hogy a Kúria „hiányosnak” minősítette a felülvizsgálati kérelmét, holott az „objektíve nem volt hiányos”, mivel ő megjelölte a megsértett jogszabályi helyeket, így a vonatkozó alkotmánybírósági, EJEB és Kúriai gyakorlatot. A Kúria végzése emiatt sérti a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát – állította az indítványozó, azt azonban nem indokolta meg, hogy miért és mennyiben sérült a XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított alapjoga [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és d) pontja].
- [11] 3.3. Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is hangsúlyozza azt a következetes gyakorlatát, amely szerint tartózkodik annak vizsgálatától, hogy a bírósági döntések indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat [3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]]. Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján az ítéleteknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálata során van jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére, azonban nincs hatásköre a rendes bíróságok jogalkalmazásának felülbírálatára, így a bizonyítékok felülmérlegelésére, a tényállás megállapítására vagy a jogvitát lezáró határozat kizárólag szakjogi tartalmú kritikájára [3212/2015. (XI. 10.) AB határozat, Indokolás [11]].
- [12] Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszában valójában annak felülbírálatát kérte, hogy felülvizsgálati kérelme eleget tett-e a régi Pp. 272. § (2) bekezdésében foglalt követelményeknek. Ebből következően – az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint – akkor is vissza kellene utasítani az alkotmány-

jogi panaszt, ha az eleget tett volna a határozott kérelem törvényi feltételeinek (ti., az indítványozó megjelölte volna a megsérteni vélt alapjog lényegét, illetve megindokolta volna az alapjogsérelmet) {először: 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]; legutóbb: 3385/2021. (IX. 24.) AB végzés, Indokolás [18]–[19]}.

- [13] 4. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 27. §-ában, illetve az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* és *e)* pontjában foglalt követelményeknek. Erre tekintettel az indítványt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2021. november 30.

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Sulyok Tamás
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/180/2018.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3542/2021. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Debreceni Ítéltábla Gpkf.III.30.015/2021/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panaszában kérte a Debreceni Ítéltábla Gpkf.III.30.015/2021/2. számú, és a Debreceni Törvényszék 6.G.40.215/2020/3. számú perújítási eljárás során hozott végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy előzményei és a panaszban foglaltak az alábbiak szerint foglalhatók össze.
- [3] 2.1. A perújított ügyben az indítványozó (az alapeljárás felperese) az alperesi társaság 1–5/2018. (2018. július 9.) számú közgyűlési határozatainak hatályon kívül helyezését kérte. A Debreceni Törvényszék az eljárást a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 240. § (1) bekezdésének a) pontja alapján, figyelemmel a Pp. 176. § (1) bekezdés g) pontjára a 2019. december 12-én kelt, 1.G.40.091/2019/15. számú végzésével megszüntette, mert részvénykönyvi bejegyzés hiányában az indítványozó nem volt jogosult a részvényesi jogok gyakorlására, a közgyűlési határozatok megtámadására. A törvényszéki döntés utalt a Debreceni Ítéltábla Gfv.IV.30.012/2019/12. számú jogerős ítéletére, mely kimondta, hogy az indítványozó nem jogosult a részvénykönyvi bejegyzésre irányuló kérelem előterjesztésére. A Debreceni Ítéltábla – az indítványozó felbbezése alapján – a 2020. február 18-án kelt, Gpkf.IV.30.377/2019/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta.
- [4] A Kúria 2020. május 21-én kelt, Gfv.VII.30.309/2019/12. számú ítéletével a Debreceni Ítéltábla Gfv.IV.30.012/2019/12. számú döntését hatályon kívül helyezte, s az elsőfokú ítélet indítványozóra kedvező, az alperesi társaság igazgatóságát új határozat hozatalára kötelező rendelkezését helybenhagyta.
- [5] 2.2. Ezt követően az indítványozó 2020. december 8-án előterjesztett perújítási kérelmében kérte a Debreceni Törvényszék 1.G.40.091/2019/15. számú, és a Debreceni Ítéltábla Gpkf. IV.30.377/2019/2. számú permegszüntető végzésének a hatályon kívül helyezését, az eredeti eljárás újbóli lefolytatását, keresetének az érdemi elbírását, a támadott közgyűlési határozatok hatályon kívül helyezését. Kérte továbbá a perújítási kérelem, az alperesi társaság új székhelye szerint, illetékes Fővárosi Törvényszékhez való áttételét. A Kúria döntésére hivatkozva állította, hogy fennáll a perindítási joga, így nincs akadálya az eredeti eljárás újbóli lefolytatásának. A Debreceni Törvényszék 2020. december 17-én kelt, 6.G.40.215/2020/3. számú végzésével a perújítási kérelmet visszautasította. A törvényszék utalt arra, hogy a Pp. 393. §-a szerint perújításnak a jogerős ítélet és az ítélet hatályával rendelkező határozatok ellen van helye, a permegszüntető végzés viszont nem tekinthető ilyennek. A Debreceni Ítéltábla 2021. március 11. napján kelt, Gpkf.III.30.015/2021/2. számú döntésével az elsőfokú döntést helybenhagyta. A másodfokú döntés kitért arra is, hogy a Pp. 397. § (1) bekezdése alapján nincs mód a perújítási kérelem alperesi társaság új székhelye szerinti bírósághoz történő áttételére.
- [6] 3. Az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján benyújtott panaszában az indítványozó az Alaptörvény B) cikke, valamint a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése megsértésére figyelemmel állította a támadott döntések alaptörvény-ellenességét.

- [7] 3.1. Az alkotmányjogi panasz szerint a bírósági döntések két okból sértik a jogbiztonsághoz való jogot, a tisztességes eljárásához való jogot, továbbá ennek részjogosítványait: a törvényes bíróhoz való jogot, a perindításhoz (vagyis a bírósághoz forduláshoz), és az indokolt bírósági döntéshez való jogot, valamint a jogorvoslathoz való jogot:
- a) egyrészt az eljáró bíróságok nem hozhattak volna semmilyen érdemi döntést a perújítási kérelem tárgyában, mivel a Pp. alapján erre – az alperes székhelyváltozása miatt – már nem volt illetékességük. Emellett a másodfokú bíróság az illetékesség hiányára vonatkozó fellebbezési kifogást a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) már hatályát veszített szövegére és annak miniszteri indoklására hivatkozva utasította el;
- b) másrészt a bíróságok az alapperben hozott permegszüntető végzés ítéleti hatályát alapjogot sértően, nem az Alaptörvény 28. cikkével összhangban ítélték meg, mert a permegszüntető végzés jogi természetét nem érdemben, hanem kizárólag formai kellekek alapján értékelték. A bíróságoknak a „jogerős ítélet hatályával rendelkező” tulajdonság megállapításához azt kellett volna vizsgálniuk, hogy a per újbóli megindítása törvényileg megengedett-e, mert minden olyan határozat ítéleti hatállyal rendelkezik, amelynek az anyagi jogerőhatása objektíve kizárja új per indításának lehetőségét. Az indítványozó szerint a perújítással támadott jogerős pert megszüntető végzés a jelen ügyben anyagi jogerő hatással bír, mivel annak az a következménye, hogy az indítványozó az alperessel szemben a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 3:36. § (1) bekezdése alapján fennálló igényét a 30 napos jogvesztő törvényi határidő eltelte miatt később, újabb per indításával már nem érvényesítheti. Vagyis a pert megszüntető végzés érdemi és végleges jogi helyzetet hozott létre a felek között, tehát megfelel a Pp. 393. §-ában írt, az ítélet hatályával rendelkező határozat kritériumainak, ezért ellene van helye perújításnak.
- [8] 3.2. Az indítványozó kezdeményezte továbbá, hogy az Alkotmánybíróság hivatalból folytassa le a „jogszabályi környezet” alkotmányossági vizsgálatát, ha megítélése szerint nem a bírói jogértelmezés és jogalkalmazás okozza az indítványozó alapjogainak sérelmét. Ezzel kapcsolatban azonban indokolást nem adott elő.
- [9] 4. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1)–(2) bekezdései alapján mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek megfelel-e.
- [10] 4.1. Az alkotmányjogi panaszt az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül nyújtotta be. Az eljárásban felperesként vett részt, ezért az ügyben érintettnek minősül. Az alkotmányjogi panasszal támadott végzés az Abtv. 27. §-a alapján a bírósági eljárást befejező olyan egyéb döntés, amellyel szemben helye lehet alkotmányjogi panasz benyújtásának. A támadott döntés rendes jogorvoslattal nem támadható, az indítványozó a jogorvoslati lehetőségét kimerítette.
- [11] 4.2. Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére az indítványozó által a jogállamiság megsértésére vonatkozó tartalommal nem alapítható alkotmányjogi panasz, mert az nem tekinthető alapvető jognak. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a B) cikk (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszt csak két kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetében – vizsgálja érdemben {3033/2013. (II. 12.) AB végzés, Indokolás [7]}. Mivel ilyen kivételes esetekre utaló körülmények nem merültek az alapügyben, és az indítvány ilyen irányú indokolást sem tartalmazott, ezért a B) cikk (1) bekezdésének sérelme érdemben nem vizsgálható.
- [12] 4.3. Az indítványnak az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban felsorolt követelményeit részben teljesíti.
- [13] Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét (a bírósághoz fordulás joga) részben olyan indítványi elemekkel (illetékesség hiányában történő eljárás, permegszüntető végzés ítéleti hatályának téves megállapítása) összefüggésben állítja, amelyeket alkotmányjogilag releváns indokolással nem támaszt alá. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontjának megfelelően az indítványnak meg kell jelölnie az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, azaz arra vonatkozóan kell részletes indokolást tartalmaznia, hogy a támadott bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény rendelkezéseivel. Az indítványozó lényegében a bírói döntés egyes megállapításai megalapozatlanságát, a jogszabályok álláspontjától eltérő értelmezését állítja, megfelelően ezen jogszabályok állított megsértését a XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmének. Az indítvány tehát „[a] törvényt sértést alaptörvény-sértéssel azonosítja, ezzel azonban nem tesz eleget az Abtv.-ben

előírt határozottság követelményének” {3138/2020. (V. 15.) AB végzés, Indokolás [15]}. Mindez egyben azt is jelenti, hogy ezen indítványi elemek az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének (bírósághoz fordulás joga) sérelmével összefüggésben nem teljesítik a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) pontja szerinti követelményét. Ugyanez áll a „jogszabályi környezet felülvizsgálatára” irányuló indítványelemre is, mert ezzel összefüggésben az indítványozó semmilyen alkotmányjogilag értékelhető érvelést nem adott elő.

- [14] 4.4. A kifejtettek alapján a tisztességes eljárásához (a törvényes bíróhoz való joggal, és az indokolt bírósági döntéshez való joggal), valamint a jogorvoslatához való joggal összefüggő indítványi elemek felelnek meg a határozott kérelem valamennyi követelményének.
- [15] 5. Az Abtv. 29. §-a alapján az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz akkor fogadható be, ha a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét támasztja alá vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vet fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {pl. 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [16] 5.1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt a tisztességes eljárásához való jog sérelmével összefüggő gyakorlatára emlékeztet, amely szerint „[a] bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz azonban nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének. Miként az Alaptörvény [...] fent idézett rendelkezéseiből is kitűnik, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi. Önmagukban azonban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna [...]. [...] A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható [...]” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]–[14]} „Az Alkotmánybíróság [...] nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon.” {3170/2021. (IV. 30.) AB végzés, Indokolás [12]} A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]}.
- [17] 5.2. Az Alkotmánybíróságnak a törvényes bíróhoz való joggal összefüggő gyakorlatában is érvényesül, hogy az „Alkotmánybíróság nem törvényességi szempontú vizsgálatot végez, és nem egyszerű felülvizsgálati fórumként jár el – az esetleges eljárási hibák, jogértelmezési, ténymegállapítási kérdések [...] nem vezetnek alaptörvény-ellenesség megállapítására {lásd például hatásköri/illetékességi mint jogértelmezési vagy tényállás-megállapítással összefüggő kérdés kapcsán: 3063/2015. (IV. 10.) AB végzés, Indokolás [11]; 3265/2017. (X. 19.) AB határozat, Indokolás [33]} {3076/2020. (III. 18.) AB határozat, Indokolás [21]}. Ezért annak megítélése, hogy a perújítási eljárásra melyik bíróság illetékes, illetve az illetékesség esetleges hiányának melyek a jogkövetkezményei olyan szakjogi kérdésnek minősül, amely a bíróságok által az eljárási szabályok megtartásával megállapított tényállás felülvizsgálatával lenne vizsgálható. Ez olyan jogértelmezési kérdés, amelynek felülvizsgálatára a jelen ügyben az Alkotmánybíróságnak nincs lehetősége.
- [18] 5.3. Az Alkotmánybíróságnak az indokolt bírói döntés kapcsán következetes álláspontja, hogy „a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon” {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint önmagában az a körülmény, hogy az indítványozó az egyébként megindokolt bírósági határozat érvelését tévesnek, megalapozatlannak tartja, nem alapozhatja meg a panasz befogadását. Az indítványozó azon kifogása kapcsán, hogy az indokolás a már hatályát veszített régi Pp. szövegén és annak miniszteri indokolásán alapul, az Alkotmánybíróság rámutat, hogy a hivat-

kozott részben a Pp. miniszteri indokolása maga utal az akkor hatályos, ma már régi eljárási szabályra, így ennek a döntésben történő felhívása alapjogi relevanciával nem bír. Az Alkotmánybíróság e körben hangsúlyozza, hogy a másodfokú döntés részletesen, jogszabályi hivatkozásokra és a bírósági gyakorlatra utalással indokolta álláspontját, az indokolásában nem tárható fel olyan hiányosság, amely az indokolt bírói döntéshez való jog alkotmányos tartalmára tekintettel alapjogi súllyal bírna.

- [19] 5.4. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének sérelmét abban látta, hogy a bíróságok az alapperben hozott permegszüntető végzés ítéleti hatályát alapjogot sértően ítélték meg, ezért a perújítási kérelme visszautasításra került, vagyis a jogorvoslati joga gyakorlásától el volt zárva. A jogorvoslatihoz való jog alapján a jogorvoslat ténylegességével összefüggő feltétlen követelmény, hogy az eljáró fórum az eljárási szabályok által meghatározott keretek között a jogorvoslati eljárást lefolytassa és a jogorvoslati kérelemben írtakat a jogszabályban foglaltak szerint érdemben megvizsgálja [17/2019. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [72]]. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó jogorvoslati jogát az alkotmányjogi panasz alapját képező ügyben gyakorolta, a bíróság a jogorvoslati kérelme alapján indult másodfokú eljárásban hozta meg a támadott bírói döntését, az indítványozó tehát élhetett a jogorvoslatihoz való jogával, ettől az elsőfokú döntés által nem volt elzárva. Az Alkotmánybíróság itt is hangsúlyozza, hogy annak eldöntése, hogy a permegszüntető végzés az adott ügyben olyan határozatnak minősül, amellyel szemben az eljárási szabályok megengedik a perújítást, olyan törvényértelmezési kérdés, amely a rendes bíróságok hatáskörébe tartozik; ezen szakjogi döntés felülbírálatára az Alkotmánybíróság nem jogosult. Az Alkotmánybíróság a perújítási feltételek megtartását törvényességi szempontból nem bírálja felül, alkotmányossági felülvizsgálatnak akkor lehet helye, ha a bírói döntés az eljárási törvény ellenében nem adja logikus indokát a perújítási kérelem visszautasításának. A jelen ügyben azonban a másodfokú bírói döntés részletesen számot adott a perújítás kérelem visszautasításának indokáról, és a kialakult bírói gyakorlat perbeli esetben való alkalmazásának indokoltságáról.
- [20] 5.5. A panaszban állított alapjogi sérelmekkel összefüggésben előadott kifogások valójában az indítványozó számára sérelmes bírói döntések megállapításainak törvényességi, és nem alkotmányossági kritikáján alapulnak. Az indítványozó az eljáró bíróság jogértelmezésének és jogalkalmazásának helytállóságát, a perújítási kérelem visszautasítását, továbbá a végzések indokolásának egyes elemeit vitatja, annak hátrányos voltát tekinti alapjogi sérelemnek.
- [21] 6. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az indítvány nem tartalmaz olyan indokot, ami alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vetne fel, vagy a bírói döntés érdemére kiható alaptörvény-ellenesség kételyét támasztaná alá, ezért az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésére azt visszautasította.

Budapest, 2021. november 30.

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Sulyok Tamás
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2087/2021.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3543/2021. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Debreceni Ítéltábla Gpkf.III.30.022/2021/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panaszában kérte a Debreceni Ítéltábla Gpkf.III.30.022/2021/4. számú, és a Debreceni Törvényszék 10.G.40.214/2020/3. számú perújítási eljárás során hozott végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy előzményei és a panaszban foglaltak az alábbiak szerint foglalhatók össze.
- [3] 2.1. A perújított ügyben az indítványozó (az alapeljárás felperese) az alperesi társaság 1–6/2018. (2018. június 7.) számú közgyűlési határozatainak hatályon kívül helyezését kérte. A Debreceni Törvényszék az eljárást a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 240. § (1) bekezdésének a) pontja alapján, figyelemmel a Pp. 176. § (1) bekezdés g) pontjára a 2019. szeptember 12-én kelt, 9.G.40.071/2019/14. számú végzésével megszüntette, mert részvénykönyvi bejegyzés hiányában az indítványozó nem volt jogosult a részvényesi jogok gyakorlására, a közgyűlési határozatok megtámadására. A törvényszéki döntés utalt a Debreceni Ítéltábla Gfv.IV.30.012/2019/12. számú jogerős ítéletére, mely kimondta, hogy az indítványozó nem jogosult a részvénykönyvi bejegyzésre irányuló kérelem előterjesztésére. A Debreceni Ítéltábla – az indítványozó fellebbezése alapján – a 2020. február 18-án kelt, Gpkf.IV.30.406/2019/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta.
- [4] A Kúria 2020. május 21-én kelt, Gfv.VII.30.309/2019/12. számú ítéletével a Debreceni Ítéltábla Gfv.IV.30.012/2019/12. számú döntését hatályon kívül helyezte, s az elsőfokú ítélet indítványozóra kedvező, az alperesi társaság igazgatóságát új határozat hozatalára kötelező rendelkezését helybenhagyta.
- [5] 2.2. Ezt követően az indítványozó 2020. december 8-án előterjesztett perújítási kérelmében kérte a Debreceni Törvényszék 9.G.40.071/2019/14. számú, és a Debreceni Ítéltábla Gpkf.IV.30.406/2019/2. számú permegszüntető végzésének a hatályon kívül helyezését, az eredeti eljárás újbóli lefolytatását, keresetének az érdemi elbírását, a támadott közgyűlési határozatok hatályon kívül helyezését. Kérte továbbá a perújítási kérelem, az alperesi társaság új székhelye szerint, illetékes Fővárosi Törvényszékhez való áttételét. A Kúria döntésére hivatkozva állította, hogy fennáll a perindítási joga, így nincs akadálya az eredeti eljárás újbóli lefolytatásának. A Debreceni Törvényszék 2020. december 17-én kelt, 10.G.40.214/2020/3. számú végzésével a perújítási kérelmet visszautasította. A törvényszék utalt arra, hogy a Pp. 393. §-a szerint perújításnak a jogerős ítélet és az ítélet hatályával rendelkező határozatok ellen van helye, a permegszüntető végzés viszont nem tekinthető ilyennek. A Debreceni Ítéltábla 2021. március 11. napján kelt, Gpkf.III.30.022/2021/4. számú döntésével az elsőfokú döntést helybenhagyta. A másodfokú döntés kitért arra is, hogy a Pp. 397. § (1) bekezdése alapján nincs mód a perújítási kérelem alperesi társaság új székhelye szerinti bírósághoz történő áttételére.
- [6] 3. Az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján benyújtott panaszában az indítványozó az Alaptörvény B) cikke, valamint a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése megsértésére figyelemmel állította a támadott döntések alaptörvény-ellenességét.

- [7] 3.1. Az alkotmányjogi panasz szerint a bírósági döntések két okból sértik a jogbiztonsághoz való jogot, a tisztességes eljárásához való jogot, továbbá ennek részjogosítványait: a törvényes bíróhoz való jogot, a perindításhoz (vagyis a bírósághoz forduláshoz), és az indokolt bírósági döntéshez való jogot, valamint a jogorvoslathoz való jogot:
- a) egyrészt az eljáró bíróságok nem hozhattak volna semmilyen érdemi döntést a perújítási kérelem tárgyában, mivel a Pp. alapján erre – az alperes székhelyváltozása miatt – már nem volt illetékességük. Emellett a másodfokú bíróság az illetékesség hiányára vonatkozó fellebbezési kifogást a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) már hatályát veszített szövegére és annak miniszteri indoklására hivatkozva utasította el;
- b) másrészt a bíróságok az alapperben hozott permegszüntető végzés ítéleti hatályát alapjogot sértően, nem az Alaptörvény 28. cikkével összhangban ítélték meg, mert a permegszüntető végzés jogi természetét nem érdemben, hanem kizárólag formai kellekek alapján értékelték. A bíróságoknak a „jogerős ítélet hatályával rendelkező” tulajdonság megállapításához azt kellett volna vizsgálniuk, hogy a per újbóli megindítása törvényileg megengedett-e, mert minden olyan határozat ítéleti hatállyal rendelkezik, amelynek az anyagi jogerőhatása objektíve kizárja új per indításának lehetőségét. Az indítványozó szerint a perújítással támadott jogerős pert megszüntető végzés a jelen ügyben anyagi jogerő hatással bír, mivel annak az a következménye, hogy az indítványozó az alperessel szemben a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 3:36. § (1) bekezdése alapján fennálló igényét a 30 napos jogvesztő törvényi határidő eltelte miatt később, újabb per indításával már nem érvényesítheti. Vagyis a pert megszüntető végzés érdemi és végleges jogi helyzetet hozott létre a felek között, tehát megfelel a Pp. 393. §-ában írt, az ítélet hatályával rendelkező határozat kritériumainak, ezért ellene van helye perújításnak.
- [8] 3.2. Az indítványozó kezdeményezte továbbá, hogy az Alkotmánybíróság hivatalból folytassa le a „jogszabályi környezet” alkotmányossági vizsgálatát, ha megítélése szerint nem a bírói jogértelmezés és jogalkalmazás okozza az indítványozó alapjogainak sérelmét. Ezzel kapcsolatban azonban indokolást nem adott elő.
- [9] 4. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1)–(2) bekezdései alapján mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek megfelel-e.
- [10] 4.1. Az alkotmányjogi panaszt az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül nyújtotta be. Az eljárásban felperesként vett részt, ezért az ügyben érintettnek minősül. Az alkotmányjogi panasszal támadott végzés az Abtv. 27. §-a alapján a bírósági eljárást befejező olyan egyéb döntés, amellyel szemben helye lehet alkotmányjogi panasz benyújtásának. A támadott döntés rendes jogorvoslattal nem támadható, az indítványozó a jogorvoslati lehetőségét kimerítette.
- [11] 4.2. Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére az indítványozó által a jogállamiság megsértésére vonatkozó tartalommal nem alapítható alkotmányjogi panasz, mert az nem tekinthető alapvető jognak. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a B) cikk (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszt csak két kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetében – vizsgálja érdemben [3033/2013. (II. 12.) AB végzés, Indokolás [7]]. Mivel ilyen kivételes esetekre utaló körülmények nem merültek az alapügyben, és az indítvány ilyen irányú indokolást sem tartalmazott, ezért a B) cikk (1) bekezdésének sérelme érdemben nem vizsgálható.
- [12] 4.3. Az indítványnak az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban felsorolt követelményeit részben teljesíti.
- [13] Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét (a bírósághoz fordulás joga) részben olyan indítványi elemekkel (illetékesség hiányában történő eljárás, permegszüntető végzés ítéleti hatályának téves megállapítása) összefüggésben állítja, amelyeket alkotmányjogilag releváns indokolással nem támaszt alá. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontjának megfelelően az indítványnak meg kell jelölnie az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, azaz arra vonatkozóan kell részletes indokolást tartalmaznia, hogy a támadott bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény rendelkezéseivel. Az indítványozó lényegében a bírói döntés egyes megállapításai megalapozatlanságát, a jogszabályok álláspontjától eltérő értelmezését állítja, megfelelően ezen jogszabályok állított megsértését a XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmének. Az indítvány tehát „[a] törvény-sértést alaptörvény-sértéssel azonosítja, ezzel azonban nem tesz eleget az Abtv.-ben előírt határozottság követel-

ményének” {3138/2020. (V. 15.) AB végzés, Indokolás [15]}. Mindez egyben azt is jelenti, hogy ezen indítványi elemek az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének (bírósághoz fordulás joga) sérelmével összefüggésben nem teljesítik a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontja szerinti követelményét. Ugyanez áll a „jogszá-bályi környezet felülvizsgálatára” irányuló indítványelemre is, mert ezzel összefüggésben az indítványozó semmilyen alkotmányjogilag értékelhető érvelést nem adott elő.

- [14] 4.4. A kifejtettek alapján a tisztességes eljárásához (a törvényes bíróhoz való joggal, és az indokolt bírósági döntéshez való joggal), valamint a jogorvoslatához való joggal összefüggő indítványi elemek felelnek meg a határozott kérelem valamennyi követelményének.
- [15] 5. Az Abtv. 29. §-a alapján az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz akkor fogadható be, ha a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét támasztja alá vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vet fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {pl. 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [16] 5.1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt a tisztességes eljárásához való jog sérelmével összefüggő gyakorlatára emlékeztet, amely szerint „[a] bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz azonban nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének. Miként az Alaptörvény [...] fent idézett rendelkezéseiből is kitűnik, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi. Önmagukban azonban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna [...]. [...] A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható [...]” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]–[14]} „Az Alkotmánybíróság [...] nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon.” {3170/2021. (IV. 30.) AB végzés, Indokolás [12]} A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]}.
- [17] 5.2. Az Alkotmánybíróságnak a törvényes bíróhoz való joggal összefüggő gyakorlatában is érvényesül, hogy az „Alkotmánybíróság nem törvényességi szempontú vizsgálatot végez, és nem egyszerű felülvizsgálati fórumként jár el – az esetleges eljárási hibák, jogértelmezési, ténymegállapítási kérdések [...] nem vezetnek alaptörvény-ellenesség megállapítására [lásd például hatásköri/illetékességi mint jogértelmezési vagy tényállás-megállapítással összefüggő kérdés kapcsán: 3063/2015. (IV. 10.) AB végzés, Indokolás [11]; 3265/2017. (X. 19.) AB határozat, Indokolás [33]]” {3076/2020. (III. 18.) AB határozat, Indokolás [21]}. Ezért annak megítélése, hogy a perújítási eljárásra melyik bíróság illetékes, illetve az illetékesség esetleges hiányának melyek a jogkövetkezményei olyan szakjogi kérdésnek minősül, amely a bíróságok által az eljárási szabályok megtartásával megállapított tényállás felülvizsgálatával lenne vizsgálható. Ez olyan jogértelmezési kérdés, amelynek felülvizsgálatára a jelen ügyben az Alkotmánybíróságnak nincs lehetősége.
- [18] 5.3. Az Alkotmánybíróságnak az indokolt bírói döntés kapcsán következetes álláspontja, hogy „a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon” {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint önmagában az a körülmény, hogy az indítványozó az egyébként megindokolt bírósági határozat érvelését tévesnek, megalapozatlannak tartja, nem alapozhatja meg a panasz befogadását. Az indítványozó azon kifogása kapcsán, hogy az indokolás a már hatályát veszített régi Pp. szövegén és annak miniszteri indokolásán alapul, az Alkotmánybíróság rámutat, hogy a hivat-

kozott részben a Pp. miniszteri indokolása maga utal az akkor hatályos, ma már régi eljárási szabályra, így ennek a döntésben történő felhívása alapjogi relevanciával nem bír. Az Alkotmánybíróság e körben hangsúlyozza, hogy a másodfokú döntés részletesen, jogszabályi hivatkozásokra és a bírósági gyakorlatra utalással indokolta álláspontját, az indokolásában nem tárható fel olyan hiányosság, amely az indokolt bírói döntéshez való jog alkotmányos tartalmára tekintettel alapjogi súllyal bírna.

- [19] 5.4. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének sérelmét abban látta, hogy a bíróságok az alapperben hozott permegszüntető végzés ítéleti hatályát alapjogot sértően ítélték meg, ezért a perújítási kérelme visszautasításra került, vagyis a jogorvoslati joga gyakorlásától el volt zárva. A jogorvoslatihoz való jog alapján a jogorvoslat ténylegességével összefüggő feltétlen követelmény, hogy az eljáró fórum az eljárási szabályok által meghatározott keretek között a jogorvoslati eljárást lefolytassa és a jogorvoslati kérelemben írtakat a jogszabályban foglaltak szerint érdemben megvizsgálja [17/2019. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [72]]. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó jogorvoslati jogát az alkotmányjogi panasz alapját képező ügyben gyakorolta, a bíróság a jogorvoslati kérelme alapján indult másodfokú eljárásban hozta meg a támadott bírói döntését, az indítványozó tehát élhetett a jogorvoslatihoz való jogával, ettől az elsőfokú döntés által nem volt elzárva. Az Alkotmánybíróság itt is hangsúlyozza, hogy annak eldöntése, hogy a permegszüntető végzés az adott ügyben olyan határozatnak minősül, amellyel szemben az eljárási szabályok megengedik a perújítást, olyan törvényértelmezési kérdés, amely a rendes bíróságok hatáskörébe tartozik; ezen szakjogi döntés felülbírálatára az Alkotmánybíróság nem jogosult. Az Alkotmánybíróság a perújítási feltételek megtartását törvényességi szempontból nem bírálja felül, alkotmányossági felülvizsgálatnak akkor lehet helye, ha a bírói döntés az eljárási törvény ellenében nem adja logikus indokát a perújítási kérelem visszautasításának. A jelen ügyben azonban a másodfokú bírói döntés részletesen számot adott a perújítás kérelem visszautasításának indokáról, és a kialakult bírói gyakorlat perbeli esetben való alkalmazásának indokoltságáról.
- [20] 5.5. A panaszban állított alapjogi sérelmekkel összefüggésben előadott kifogások valójában az indítványozó számára sérelmes bírói döntések megállapításainak törvényességi, és nem alkotmányossági kritikáján alapulnak. Az indítványozó az eljáró bíróság jogértelmezésének és jogalkalmazásának helytállóságát, a perújítási kérelem visszautasítását, továbbá a végzések indokolásának egyes elemeit vitatja, annak hátrányos voltát tekinti alapjogi sérelemnek.
- [21] 6. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az indítvány nem tartalmaz olyan indokot, ami alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vetne fel, vagy a bírói döntés érdemére kiható alaptörvény-ellenesség kételyét támasztaná alá, ezért az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésére azt visszautasította.

Budapest, 2021. november 30.

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Sulyok Tamás
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2088/2021.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3544/2021. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Debreceni Ítéltábla Gpkf.III.30.030/2021/5. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panaszában kérte a Debreceni Ítéltábla Gpkf.III.30.030/2021/5. számú, és a Debreceni Törvényszék 1.G.40.216/2020/3. számú perújítási eljárás során hozott végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy előzményei és a panaszban foglaltak az alábbiak szerint foglalhatók össze.
- [3] 2.1. A perújított ügyben az indítványozó (az alapeljárás felperese) az alperesi társaság 3–6/2019. (2019. szeptember 6.) számú közgyűlési határozatainak hatályon kívül helyezését kérte. A Debreceni Törvényszék 2019. november 25-én kelt, 7.G.40. 154/2019/4. számú végzésével a keresetlevelet visszautasította. Döntését azzal indokolta, hogy az indítványozó – mint olyan részvényes, aki a részvénykönyvbe nincs bejegyezve – nem volt jogosult az alperesi társaság 2019. szeptember 6-án hozott határozatai bíróság általi hatályon kívül helyezése iránti kereset indítására, mert a részvényesi jogokat nem gyakorolhatta. A keresetlevelét ezért a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 176. § (1) bekezdés g) pontja alapján vissza kellett utasítani. A Debreceni Ítéltábla – az indítványozó fellebbezése alapján – a 2020. február 18-án kelt, Gpkf.IV.30.405/2019/3. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta.
- [4] 2.2. Ezt követően az indítványozó 2020. december 8-án előterjesztett perújítási kérelmében kérte a Debreceni Törvényszék 7.G.40.154/2019/4. számú, és a Debreceni Ítéltábla Gpkf.IV.30.405/2019/3. számú keresetlevelet visszautasító végzésének a hatályon kívül helyezését, az eredeti eljárás újbóli lefolytatását, keresetnek az érdemi elbírását, a támadott közgyűlési határozatok hatályon kívül helyezését. Kérte továbbá a perújítási kérelem, az alperesi társaság új székhelye szerint, illetékes Fővárosi Törvényszékhez való áttételét. Arra hivatkozott, hogy a perújítás tárgyává tett alapperben hozott döntés hivatkozási alapja a Debreceni Ítéltáblának a Gfv.IV.30. 012/2019/12. számú – az általa a Debreceni Törvényszéken indított 6.G.40.113/2018. számú előzményi perben hozott 8. sorszámú elsőfokú ítéletet megváltoztató és az indítványozó keresetét elutasító – ítélete volt. A Kúria – a felülvizsgálati kérelme alapján – a 2020. május 21-én kelt, Gfv.VII.30.309/2019/12. számú ítéletével a Debreceni Ítéltábla Gfv.IV.30.012/2019/12. számú jogerős ítéletének a felülvizsgálati kérelemmel támadott részét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú ítélet – alperes igazgatóságának 1/2018. (VIII. 28.) számú határozatát hatályon kívül helyező és új határozat hozatalát elrendelő – rendelkezését helybenhagyta. Előadta, hogy az alapperben – a Kúria határozata szerint – az indítványozóra hátrányos döntés született, melynek hivatkozási alapját egy másik perben meghozott jogerős ítélet, mint eldöntött előkérdés jelentette. A Kúria döntésére figyelemmel a perújítással érintett perben így fennáll a perindítási joga, nincs akadálya az eredeti eljárás újbóli lefolytatásának. A Debreceni Törvényszék 2020. december 17-én kelt, 1.G.40.216/2020/3. számú végzésével a perújítási kérelmet visszautasította. A törvényszék utalt arra, hogy a Pp. 393. §-a szerint perújításnak a jogerős ítélet és az ítélet hatályával rendelkező határozatok ellen van helye, a kereset visszautasításáról hozott végzés viszont nem tekinthető ilyennek. A Debreceni Ítéltábla 2021. március 11. napján kelt, Gpkf.III.30.030/2021/5. számú döntésével az elsőfokú döntést helybenhagyta.

A másodfokú döntés kitért arra is, hogy a Pp. 397. § (1) bekezdése alapján nincs mód a perújítási kérelem alperesi társaság új székhelye szerinti bírósághoz történő áttételére.

- [5] 3. Az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján benyújtott panaszában az indítványozó az Alaptörvény B) cikke, valamint a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése megsértésére figyelemmel állította a támadott döntések alaptörvényellenességét.
- [6] 3.1. Az alkotmányjogi panasz szerint a bírósági döntések két okból sértik a jogbiztonsághoz való jogot, a tisztességes eljárásához való jogot, továbbá ennek részjogosítványait: a törvényes bíróhoz való jogot, a perindításhoz (vagyis a bírósághoz forduláshoz), és az indokolt bírósági döntéshez való jogot, valamint a jogorvoslathoz való jogot:
- a) egyrészt az eljáró bíróságok nem hozhattak volna semmilyen érdemi döntést a perújítási kérelem tárgyában, mivel a Pp. alapján erre – az alperes székhelyváltása miatt – már nem volt illetékességük. Emellett a másodfokú bíróság az illetékesség hiányára vonatkozó fellebbezési kifogást a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) már hatályát veszített szövegére és annak miniszteri indoklására hivatkozva utasította el;
- b) másrészt a bíróságok az alperesben hozott permegszüntető végzés (helyesen: keresetet visszautasító végzés) ítéleti hatályát alapjogot sértően, nem az Alaptörvény 28. cikkével összhangban ítélték meg, mert a keresetet visszautasító végzés jogi természetét nem érdemben, hanem kizárólag formai kellékek alapján értékelték. A bíróságoknak a „jogerős ítélet hatályával rendelkező” tulajdonság megállapításához azt kellett volna vizsgálniuk, hogy a per újbóli megindítása törvényileg megengedett-e, mert minden olyan határozat ítéleti hatállyal rendelkezik, amelynek az anyagi jogerőhatása objektíve kizárja új per indításának lehetőségét. Az indítványozó szerint a perújítással támadott jogerős keresetet visszautasító végzés a jelen ügyben anyagi jogerő hatással bír, mivel annak az a következménye, hogy az indítványozó az alperessel szemben a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 3:36. § (1) bekezdése alapján fennálló igényét a 30 napos jogvesztő törvényi határidő eltelte miatt később, újabb per indításával már nem érvényesítheti. Vagyis a keresetet visszautasító végzés érdemi és végleges jogi helyzetet hozott létre a felek között, tehát megfelel a Pp. 393. §-ában írt, az ítélet hatályával rendelkező határozat kritériumainak, ezért ellene van helye perújításnak.
- [7] 3.2. Az indítványozó kezdeményezte továbbá, hogy az Alkotmánybíróság hivatalból folytassa le a „jogszabályi környezet” alkotmányossági vizsgálatát, ha megítélése szerint nem a bírói jogértelmezés és jogalkalmazás okozza az indítványozó alapjogainak sérelmét. Ezzel kapcsolatban azonban indokolást nem adott elő.
- [8] 4. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1)–(2) bekezdései alapján mindenképp azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek megfelel-e.
- [9] 4.1. Az alkotmányjogi panaszt az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül nyújtotta be. Az eljárásban felperesként vett részt, ezért az ügyben érintettnek minősül. Az alkotmányjogi panasszal támadott végzés az Abtv. 27. §-a alapján a bírósági eljárást befejező olyan egyéb döntés, amellyel szemben helye lehet alkotmányjogi panasz benyújtásának. A támadott döntés rendes jogorvoslattal nem támadható, az indítványozó a jogorvoslati lehetőségét kimerítette.
- [10] 4.2. Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére az indítványozó által a jogállamiság megsértésére vonatkozó tartalommal nem alapítható alkotmányjogi panasz, mert az nem tekinthető alapvető jognak. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a B) cikk (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszt csak két kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetében – vizsgálja érdemben {3033/2013. (II. 12.) AB végzés, Indokolás [7]}. Mivel ilyen kivételes esetekre utaló körülmények nem merültek az alapügyben, és az indítvány ilyen irányú indokolást sem tartalmazott, ezért a B) cikk (1) bekezdésének sérelme érdemben nem vizsgálható.
- [11] 4.3. Az indítványnak az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban felsorolt követelményeit részben teljesíti.

- [12] Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét (a bírósághoz fordulás joga) részben olyan indítványi elemekkel (illetékesség hiányában történő eljárás, permegszüntető végzés ítéleti hatályának téves megállapítása) összefüggésben állítja, amelyeket alkotmányjogilag releváns indokolással nem támaszt alá. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) pontjának megfelelően az indítványnak meg kell jelölnie az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, azaz arra vonatkozóan kell részletes indokolást tartalmaznia, hogy a támadott bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény rendelkezéseivel. Az indítványozó lényegében a bírói döntés egyes megállapításai megalapozatlanságát, a jogszabályok álláspontjától eltérő értelmezését állítja, megfeleltetve ezen jogszabályok állított megsértését a XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmének. Az indítvány tehát „[a] törvénysértést alaptörvény-sértéssel azonosítja, ezzel azonban nem tesz eleget az Abtv.-ben előírt határozottság követelményének” {3138/2020. (V. 15.) AB végzés, Indokolás [15]}. Mindez egyben azt is jelenti, hogy ezen indítványi elemek az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének (bírósághoz fordulás joga) sérelmével összefüggésben nem teljesítik a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) pontja szerinti követelményét. Ugyanez áll a „jogszabályi környezet felülvizsgálatára” irányuló indítványelemre is, mert ezzel összefüggésben az indítványozó semmilyen alkotmányjogilag értékelhető érvelést nem adott elő.
- [13] 4.4. A kifejtettek alapján a tisztességes eljárásához (a törvényes bíróhoz való joggal, és az indokolt bírósági döntéshez való joggal), valamint a jogorvoslatihoz való joggal összefüggő indítványi elemek felelnek meg a határozott kérelem valamennyi követelményének.
- [14] 5. Az Abtv. 29. §-a alapján az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz akkor fogadható be, ha a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét támasztja alá vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vet fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {pl. 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [15] 5.1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmével összefüggő gyakorlatára emlékeztet, amely szerint „[a] bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz azonban nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének. Miként az Alaptörvény [...] fent idézett rendelkezéseiből is kitűnik, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi. Önmagukban azonban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna [...]. [...] A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható [...]” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]–[14]} „Az Alkotmánybíróság [...] nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon.” {3170/2021. (IV. 30.) AB végzés, Indokolás [12]} A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]}.
- [16] 5.2. Az Alkotmánybíróságnak a törvényes bíróhoz való joggal összefüggő gyakorlatában is érvényesül, hogy az „Alkotmánybíróság nem törvényességi szempontú vizsgálatot végez, és nem egyszerű felülvizsgálati fórumként jár el – az esetleges eljárási hibák, jogértelmezési, ténymegállapítási kérdések [...] nem vezetnek alaptörvény-ellenesség megállapítására {lásd például hatásköri/illetékességi mint jogértelmezési vagy tényállás-megállapítással összefüggő kérdés kapcsán: 3063/2015. (IV. 10.) AB végzés, Indokolás [11]; 3265/2017. (X. 19.) AB határozat, Indokolás [33]} {3076/2020. (III. 18.) AB határozat, Indokolás [21]}. Ezért annak megítélése, hogy a perújítási eljárásra melyik bíróság illetékes, illetve az illetékesség esetleges hiányának melyek a jogkövetkezményei olyan szakjogi kérdésnek minősül, amely a bíróságok által az eljárási szabályok megtartásával megállá-

pított tényállás felülvizsgálatával lenne vizsgálható. Ez olyan jogértelmezési kérdés, amelynek felülvizsgálatára a jelen ügyben az Alkotmánybíróságnak nincs lehetősége.

- [17] 5.3. Az Alkotmánybíróságnak az indokolt bírói döntés kapcsán következetes álláspontja, hogy „a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alaposággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon” {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint önmagában az a körülmény, hogy az indítványozó az egyébként megindokolt bírósági határozat érvelését tévesnek, megalapozatlannak tartja, nem alapozhatja meg a panasz befogadását. Az indítványozó azon kifogása kapcsán, hogy az indokolás a már hatályát veszített régi Pp. szövegén és annak miniszteri indokolásán alapul, az Alkotmánybíróság rámutat, hogy a hivatkozott részben a Pp. miniszteri indokolása maga utal az akkor hatályos, ma már régi eljárási szabályra, így ennek a döntésben történő felhívása alapjogi relevanciával nem bír. Az Alkotmánybíróság e körben hangsúlyozza, hogy a másodfokú döntés részletesen, jogszabályi hivatkozásokra és a bírósági gyakorlatra utalással indokolta álláspontját, az indokolásában nem tárható fel olyan hiányosság, amely az indokolt bírói döntéshez való jog alkotmányos tartalmára tekintettel alapjogi súllyal bírna.
- [18] 5.4. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének sérelmét abban látta, hogy a bíróságok az alapperben hozott keresetet visszautasító végzés ítéleti hatályát alapjogot sértően ítélték meg, ezért a perújítási kérelme visszautasításra került, vagyis a jogorvoslati joga gyakorlásától el volt zárva. A jogorvoslati jog alapján a jogorvoslat ténylegességével összefüggő feltétlen követelmény, hogy az eljáró fórum az eljárási szabályok által meghatározott keretek között a jogorvoslati eljárást lefolytassa és a jogorvoslati kérelemben írtakat a jogszabályban foglaltak szerint érdemben megvizsgálja {17/2019. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [72]}. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó jogorvoslati jogát az alkotmányjogi panasz alapját képező ügyben gyakorolta, a bíróság a jogorvoslati kérelme alapján indult másodfokú eljárásban hozta meg a támadott bírói döntését, az indítványozó tehát élhetett a jogorvoslati jogával, ettől az elsőfokú döntés által nem volt elzárva. Az Alkotmánybíróság itt is hangsúlyozza, hogy annak eldöntése, hogy a keresetet visszautasító végzés az adott ügyben olyan határozatnak minősül, amellyel szemben az eljárási szabályok megengedik a perújítást, olyan törvényértelmezési kérdés, amely a rendes bíróságok hatáskörébe tartozik; ezen szakjogi döntés felülbírálatára az Alkotmánybíróság nem jogosult. Az Alkotmánybíróság a perújítási feltételek megtartását törvényességi szempontból nem bírálja felül, alkotmányossági felülvizsgálatnak akkor lehet helye, ha a bírói döntés az eljárási törvény ellenében nem adja logikus indokát a perújítási kérelem visszautasításának. A jelen ügyben azonban a másodfokú bírói döntés részletesen számot adott a perújítási kérelem visszautasításának indokáról, és a kialakult bírói gyakorlat perbeli esetben való alkalmazásának indokoltságáról.
- [19] 5.5. A panaszban állított alapjogi sérelmekkel összefüggésben előadott kifogások valójában az indítványozó számára sérelmes bírói döntések megállapításainak törvényességi, és nem alkotmányossági kritikáján alapulnak. Az indítványozó az eljáró bíróság jogértelmezésének és jogalkalmazásának helyállóságát, a perújítási kérelem visszautasítását, továbbá a végzések indokolásának egyes elemeit vitatja, annak hátrányos voltát tekinti alapjogi sérelemnek.
- [20] 6. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az indítvány nem tartalmaz olyan indokot, ami alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vetne fel, vagy a bírói döntés érdemére kiható alaptörvény-ellenesség kételyét támasztaná alá, ezért az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésére azt visszautasította.

Budapest, 2021. november 30.

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Sulyok Tamás
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2089/2021.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3545/2021. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Bfv.I.1206/2019/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be, melyben a Kúria Bfv.I.1206/2019/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és – a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 2.Bf.160/2018/24. számú ítéletére és a Fővárosi Törvényszék 25.B.1054/2015/98. számú ítéletére is kiterjedő hatályú – megsemmisítését kérte. Álláspontja szerint a támadott bírósági határozatok sértik az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (3) bekezdését.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege – a bírósági határozatokban megállapított tényállás és az indítványozó előadása alapján – a következőképpen foglalható össze.
- [3] Az indítványozót, mint az alapul fekvő büntetőügy IV. rendű terheltjét a Fővárosi Törvényszék ítéletében bűnösnek mondta ki bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás bűntettének kísérletében [a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 396. § (1) bekezdés *a*) pont, (4) bekezdés *a*) pont], valamint bűnsegédként és folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználása vétségében (Btk. 345. §). Erre tekintettel egy év – végrehajtásában három év próbaidőre felfüggesztett – börtön fokozatban végrehajtandó szabadságvesztésre ítélte, egyúttal rendelkezett a feltételes szabadságról és a bűnügyi költség viseléséről is. A kétirányú fellebbezések folytán másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.160/2018/24. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét az indítványozó vonatkozásában megváltoztatta: a bűnsegédként és folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználása vétségeként értékelt cselekményt 2 rendbelinek minősítette, továbbá a bűnügyi költség összegét is pontosította. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét az indítványozó vonatkozásában helybenhagyta.
- [4] Az indítványozó a jogerős ítélet ellen – eljárási szabálysértés és iratellenesség okán – elsődlegesen a jogerős ítélet megváltoztatása és felmentése, másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítása érdekében nyújtott be felülvizsgálati indítványt. A Kúria a felülvizsgálati indítványt, mint törvényben kizártat, a támadott végzésével elutasította. Végzése indokolásában hangsúlyozta, hogy a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható, és a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, továbbá bizonyítás felvételének nincs helye. Döntése elvi tartalmaként megállapította, hogy a nyomozás során esetlegesen megvalósított eljárási szabálysértés nem feltétlenül hatályon kívül helyezési ok. Kimondta azt is, hogy a felülvizsgálati eljárásban a tényálláshoz kötöttségre tekintettel a megalapozatlansági okra hivatkozás kizárt; valamint a nyomozás során tett tanúvallomás mikénti értékelésének vitatása a bizonyítékok értékelése körébe tartozik, ami a felülvizsgálat során kizárt, így arról a Kúria nem foglalhatott állást.
- [5] 3. Az indítványozó a fenti előzményeket követően nyújtotta be alkotmányjogi panaszát, melyben a büntetőügyben született, fent megjelölt bírósági határozatok alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [6] Előadása szerint a támadott bírósági határozatok sértik a tisztességes eljáráshoz és a védelemhez való jogát, az alábbiak szerint. Egyrészt szerint a nyomozó hatóság eljárási szabálysértést követett el, mivel a nyomozás során a tanúvallomása felvételére törvénysértő módon került sor. Álláspontja szerint a nyomozás során tett tanúvallomása nem vehető figyelembe, mert nem hívták fel egyértelműen a figyelmét arra, hogy abban

az esetben, ha saját magát bűncselekmény elkövetésével vádolná, akkor a vallomástételt megtagadhatja. Ugyanakkor szerinte a tanúvallomásai, valamint az azokat tartalmazó jogsértően felvett jegyzőkönyvek alapján hozta meg a bíróság a jogerős ítéletet. Tisztességtelen volt tehát a büntetőeljárás, hiszen a tanúvallomását szabálytalanul vették fel, másrészt felhasználták annak ellenére, hogy vallomását visszavonta.

- [7] A fentiekén túl az indítványozó a védelemhez való jogát véli sérülni azáltal, hogy a kirendelt védő a nyomozó hatóság előtti kihallgatáson nem volt jelen, mert annak időpontjáról későn kapott értesítést. Sérelmesnek tartotta azt is, hogy a nyomozás befejezése előtt nem került sor ténylegesen iratismertetésre, illetőleg a kirendelt védő irreálisan rövid idő alatt nézte át az iratanyagot, ugyanakkor ennek ellenére mégis felvette a munkadíját. (Emiatt az indítványozó panasszal élt, azonban állítása szerint választ nem kapott.) Az indítványozó érvei alátámasztásaként a 8/2013. (III. 1.) AB határozatra is hivatkozott.
- [8] 4. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés alapján a tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, ezek között a 26–27. § szerinti érintettséget, az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. A (3) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [9] Az Alkotmánybíróság vizsgálata eredményeként megállapította, hogy a határidőben érkezett alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint nem fogadható be.
- [10] 4.1. Az Alkotmánybíróság mindenképp a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglalt követelményeivel összefüggésben az alábbiakra mutat rá: az indítványozó a Kúria támadott határozatára ítéletként hivatkozik, annak keltezését pedig 2019. október 29-én jelöli meg, tévesen. Az elírás oka, hogy az indítványozóval egyidejűleg az alapul fekvő büntetőeljárás többi terheltje is alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybíróságra, de nem az indítványozóval együtt, azonban teljesen azonos szövegezéssel. Vagyis nyilvánvaló elírás-ként maradt a panaszban a téves dátum és határozati forma megjelölése, az azonban a IV/2006/2020. számon iktatott panasszal támadott kúriai ítélet kelte. A büntetőügy többi (I–III. rendű) terheltjének a panasz a Kúria másik döntése ellen irányul, az első- és másodfokú határozatok azonossága ellenére is, tekintettel arra, hogy az indítványozó, mint a büntetőügy IV. rendű terheltje a többi terhelttől külön nyújtott be felülvizsgálati indítványt, melyet a Kúria a támadott végzéssel bírált el, míg a többi terhelt vonatkozásában ítéletet hozott.
- [11] 4.2. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {például: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]; illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [12] Az Alkotmánybíróság az indítvány alapján vizsgálta, hogy a támadott bírósági döntések a tisztességes eljárás-hoz, valamint a védelemhez való jogot sértik-e. Az Alkotmánybíróság a következőre mutat rá. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában lényegét tekintve három okra hivatkozva azt kifogásolta, hogy a nyomozó hatóság eljárási szabálysértéseit a bíróságok nem orvosolták. Ezek a vallomástétellel összefüggő szabálytalanságok, a védői tevékenység elégtelensége, valamint az iratbetekintés hiánya.
- [13] A támadott bírósági határozatokból megállapítható, hogy az indítványozó az eljárás minden fokán sérelmezte az alkotmányjogi panaszában is előadottakat, az eljáró bíróságok pedig az indítványozó vélt sérelmére választ adtak. Az elsőfokú bíróság ítéletében részletesen vizsgálta, hogy felhasználhatók-e az indítványozónak a nyomozás során tett vallomásai (lásd elsőfokú ítélet 15. oldal), és ennek eredményeként megállapította, hogy az indítványozó nyomozati szakban tett vallomásai aggálytalanul felhasználhatók. A másodfokú bíróság kifejezetten kitért arra ítéletében, hogy az indítványozó kihallgatásakor hatályban volt büntetőeljárás szabályoknak megfelelően a nyomozó hatóság tisztázta, hogy a mentességi okok nem állnak fenn az indítványozó vonatkozásában, valamint a vallomásmegtagadási okokra is figyelmeztette. A másodfokú bíróság kiemelte, hogy az indítványozónak erre vonatkozó nyilatkozata és aláírása csak úgy értelmezhető, hogy a figyelmeztetéseket megértette. Az ítéletábra a kihallgatás törvényességével összefüggésben kiemelte – egyetértve az elsőfokú bíróság ítéletében foglaltakkal –, hogy a tanú a vallomásait az eljárás során módosíthatja, terheltként igazmondási

kötelezettsége nincs. Ezzel együtt a bíróságnak értékelnie kell azt is, hogy a vallomás módosításának elfogadható indokát tudja-e adni a kihallgatott személy, illetve a vallomásokat más bizonyítékokkal összevetve is értékelni kell, majd ez alapján foglalhat állást a bíróság abban a kérdésben, hogy melyik vallomást fogadja el. A másodfokú bíróság kiemelte azt is, hogy a nyomozó hatóság védőt rendelt ki az indítványozónak, aki a gyanúsított kihallgatásán úgy nyilatkozott, hogy a védő személyét elfogadja. A kirendelő végzés tartalmazta a védő elérhetőségét, így az indítványozónak lehetősége lett volna a védővel a kapcsolatot felvenni, vagy másik védő kirendelését kérni, ezekre azonban nem került sor. Az iratbetekintéssel összefüggésben a másodfokú bíróság kiemelte, hogy a nyomozati iratok között fellelhető jelentés szerint mind az indítványozó, mind a védője úgy nyilatkozott, hogy az iratismertetésen nem kíván részt venni, ezzel együtt utóbb a védő az iratismertetésen részt vett.

- [14] A Kúria – azon túl, hogy megállapította, hogy az indítványozó felülvizsgálati indítványa törvényben kizárt – kifejezetten utalt arra a támadott végzésében, hogy nem minden, a nyomozó hatóság által megvalósított eljárási szabálysértés eredményez hatályon kívül helyezést. Végzésében hangsúlyozta, hogy a büntetőeljárásról szóló törvény kifejezetten meghatározza azokat az eljárási szabálysértéseket, melyek a felülvizsgálatot megalapozzák, az indítványozó által előadottak azonban nem ilyenek. Ennek megfelelően nincs lehetőség a felülvizsgálatra a nyomozás során elkövetett szabálysértésekre, a tényállás vélt felderítetlenségére hivatkozva; a felülvizsgálat során a jogerős ítéletben megállapított tényállás nem támadható, bizonyítás felvétele kizárt. Nincs továbbá törvényes lehetőség arra, hogy a Kúria az indítványozó nyomozás során tett vallomása tekintetében annak bizonyítékként való értékelhetősége kérdésében állást foglaljon.
- [15] 4.3. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]}. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja azt sem, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {3237/2012. (IX. 28.) AB végzés; 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]}.
- [16] Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel megállapította, hogy az indítványozó ténylegesen a vele szemben hozott bírói döntések törvényességi, és nem alkotmányossági kritikáját fogalmazta meg. Az Alkotmánybíróság szerint az alkotmányjogi panaszban rögzített érvek nem alkalmasak arra, hogy a bírói döntés érdemére kiható alaptörvény-ellenesség kételyét felvessék vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést megalapozzanak.
- [17] 5. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt követelményeknek, ezért nem fogadható be. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel az alkotmányjogi panaszt, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2021. november 30.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2005/2020.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3546/2021. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Bhar.I.302.2019/20. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozók az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtottak be, melyben a Kúria Bhar.I.302.2019/20. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és – a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 2.Bf.160/2018/24. számú ítéletére és a Fővárosi Törvényszék 25.B.1054/2015/98. számú ítéletére is kiterjedő hatályú – megsemmisítését kérték. Álláspontjuk szerint a támadott bírósági határozatok sértik az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (3) bekezdését.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege – a bírósági határozatokban megállapított tényállás és az indítványozók előadása alapján – a következőképpen foglalható össze.
- [3] Az indítványozók ellen költségvetési csalás és más bűncselekmények miatt indult büntetőügyben a Kúria a támadott ítéletével az indítványozók és védőik másodfellebbezését elbírálva a Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.160/2018/24. számú ítéletét megváltoztatta. Megállapította, hogy az I. rendű és II. rendű terhelt terhére megállapított vagyon elleni bűncselekmény helyes törvényi megjelölése a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 373. § (1) bekezdés, (5) bekezdés *a*) pont; a III. rendű terhelt terhére megállapított költségvetést károsító bűncselekményt társtettesként elkövetettnek minősítette. A Kúria a támadott ítélettel az I. rendű terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát kettő évre enyhítette, annak végrehajtását pedig öt év próbaidőre felfüggesztette, és vele szemben a közügyektől eltiltás mellék-büntetést mellőzte, valamint rendelkezett a feltételes szabadságról és a bűnügyi költség viseléséről is. A Kúria a II. rendű terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát egy év hat hónapra enyhítette. Egyebekben a másodfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [4] 3. Az indítványozók a büntetőügyben született, fent megjelölt bírósági határozatok alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték alkotmányjogi panaszukban.
- [5] Előadásuk szerint a támadott bírósági határozatok sértik a tisztességes eljáráshoz és a védelemhez való jogukat. Álláspontjuk szerint a nyomozó hatóság eljárási szabálysértést követett el, mivel a nyomozás során a IV. rendű terhelt (jelen ügyben nem indítványozó) tanúvallomása felvételére törvénysértő módon került sor, ezáltal az nem vehető figyelembe. Ezzel szemben szerintük a IV. rendű terhelt tanúvallomásai alapján hozta meg a bíróság a jogerős ítéletet.
- [6] A fentiekén túl az indítványozók a védelemhez való jogukat sérülni vélik azáltal, hogy a kirendelt védő a nyomozó hatóság előtti kihallgatáson nem volt jelen, mert annak időpontjáról későn kapott értesítést. Sérelmesnek tartották azt is, hogy a nyomozás befejezése előtt nem került sor ténylegesen iratismertetésre, illetőleg a kirendelt védő irreálisan rövid idő alatt nézte át az iratanyagot, ennek ellenére felvette a munkadíját. (Emiatt az indítványozók panasszal éltek, azonban állításuk szerint választ nem kaptak.) Az indítványozók érveik alátámasztásaként a 8/2013. (III. 1.) AB határozatra is hivatkoztak.
- [7] 4. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés alapján a tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadható-

ságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, ezek között a 26–27. § szerinti érintettséget, az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. A (3) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.

- [8] 4.1. Az Alkotmánybíróság vizsgálata eredményeként megállapította, hogy a határidőben érkezett alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint nem fogadható be.
- [9] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {például: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]; illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [10] 4.2. Az Alkotmánybíróság az indítvány alapján vizsgálta, hogy a támadott bírósági döntések a tisztességes eljáráshoz, valamint a védelemhez való jogot sértik-e. Az Alkotmánybíróság a következőre mutat rá. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban lényegét tekintve három okra hivatkozva azt kifogásolták, hogy a nyomozó hatóság eljárási szabálysértéseit a bíróságok nem orvosolták. Ezek a vallomástétellel összefüggő szabálytalanságok, a védői tevékenység elégtelensége, valamint az iratbetekintés hiánya.
- [11] A támadott bírósági határozatokból megállapítható, hogy az eljáró bíróságok az indítványozók vélt sérelmére választ adtak. Az elsőfokú bíróság ítéletében részletesen vizsgálta, hogy felhasználhatók-e a IV. rendű terheltnek a nyomozás során tett vallomásai (lásd elsőfokú ítélet 15. oldal), és ennek eredményeként megállapította, hogy a nyomozati szakban tett vallomásai aggálytalanul felhasználhatók. A másodfokú bíróság kifejezetten kitért arra ítéletében, hogy a IV. rendű terhelt kihallgatásakor hatályban volt büntetőeljárás szabályoknak megfelelően a nyomozó hatóság tisztázta, hogy a mentességi okok nem állnak fenn a IV. rendű terhelt vonatkozásában, valamint a vallomásmegtagadási okokra is figyelmeztette. A másodfokú bíróság kiemelte, hogy IV. rendű terhelt erre vonatkozó nyilatkozata és aláírása csak úgy értelmezhető, hogy a figyelmeztetéseket megértette. Az Ítéletábra a kihallgatás törvényességével összefüggésben kiemelte – egyetértve az elsőfokú bíróság ítéletében foglaltakkal –, hogy a tanú a vallomásait az eljárás során módosíthatja, terheltként igazmondási kötelezettsége nincs. Ezzel együtt a bíróságnak értékelnie kell azt is, hogy a vallomás módosításának elfogadható indokát tudja-e adni a kihallgatott személy, illetve a vallomásokat más bizonyítékokkal összevetve is értékelni kell, majd ez alapján foglalhat állást a bíróság abban a kérdésben, hogy melyik vallomást fogadja el (lásd másodfokú ítélet 18. oldal). A másodfokú bíróság kiemelte azt is, hogy az indítványozók az eljárás egésze alatt megtehetők észrevételeiket, nyilatkozataikat, a bíróság pedig ezekkel együtt értékelte korábbi vallomásaikat. A Kúria a harmadfokú eljárás során megállapította, hogy mind az első-, mind a másodfokú bíróság az eljárása idején hatályos törvényi rendelkezéseknek megfelelően járt el, és nem követett el feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértést. A IV. rendű terhelt tanúvallomásainak értékelhetősége tekintetében osztotta az első- és másodfokú bíróság által tett megállapításokat. Rámutatott továbbá arra is, hogy az elsőfokú eljárás több, mint két évig tartott, ezalatt az idő alatt a terhelték és védőik teljeskörűen tudtak élni iratmegismerési jogukkal.
- [12] 4.3. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]}. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja azt sem, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {3237/2012. (IX. 28.) AB végzés; 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]}.
- [13] Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel megállapította, hogy az indítványozók ténylegesen a velük szemben hozott bírói döntések törvényességi, és nem alkotmányossági kritikáját fogalmazták meg. Az Alkotmánybíróság

szerint az alkotmányjogi panaszban rögzített érvek nem alkalmasak arra, hogy a bírói döntés érdemére kiható alaptörvény-ellenesség kételyét felvessék vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést megalapozzanak.

- [14] 5. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt követelményeknek, ezért nem fogadható be. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel az alkotmányjogi panaszt, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2021. november 30.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2006/2020.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3547/2021. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Győri Törvényszék 3.Bf.179/2018/22. számú ítélete és a Kúria Bfv.II.324/2020/6. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A személyesen eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege – a bírósági határozatokban megállapított tényállás és az indítványozó előadása alapján – az alábbiak szerint foglalható össze.
- [3] 2.1. Az indítványozót távollétében a Győri Járásbíróság a 2018. március 14-én kelt B.590/2016/147. számú ítéletével bűnösnek mondta ki 11 rendbeli, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 373. § (1) bekezdésében meghatározott és – a (2) bekezdés *bc*) pontjára figyelemmel – a (4) bekezdés *b*) pontja szerint minősülő csalás bűntettében és 12 rendbeli a Btk. 373. § (1) bekezdésében meghatározott és – a (2) bekezdés *bc*) pontjára figyelemmel – a (3) bekezdés *b*) pontja szerint minősülő csalás bűntettében, amely egy esetben kísérleti szakban maradt. A bíróság ezért az indítványozót – mint különös visszaesőt – halmazati büntetésül 9 év szabadságvesztésre és 9 év közügyektől eltiltásra ítélte. A bíróság a szabadságvesztés végrehajtási fokozatát börtön fokozatban határozta meg.
- [4] Az elsőfokú ítélet ellen az indítványozó védője enyhítésért jelentett be fellebbezést.
- [5] 2.2. A fellebbezés folytán másodfokon eljáró Győri Törvényszék 3.Bf.179/2018/22. számú, 2020. február 7-én jogerős ítéletével az indítványozó súlyosabban minősülő cselekményeit 12 rendbelinek minősítette, amelyből 2 rendbeli cselekmény folytatólagosan elkövetett, az enyhébben minősülő cselekményeit pedig 10 rendbelinek minősítette. A másodfokú bíróság egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- [6] 3. Ezt követően terjesztett elő az indítványozó felülvizsgálati indítványt, amelynek törvény szerinti okát nem jelölte meg. Álláspontja szerint eljárási szabálysértés történt, mivel az ellene kibocsátott nemzetközi elfogatóparancs tartalma szerint a Győri Járásbíróság folytat ellene büntetőeljárást, e bíróság részére került a brit szervek részéről kiadásra, de a kiadatási eljárás során nem merült fel, hogy a Győri Járásbíróság őt a távollétében nem jogerősen már elmarasztalta, így a másodfokú eljárás lefolytatására nem lett volna lehetőség az elsőfokú eljárás megisméltése nélkül. Az eljárás során így megsértették a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 119. § (8) bekezdését, mivel a körözési nyilvántartási rendszerben nem rögzítették az eljáró bíróság megváltozását. Ez a szabálysértés nem volt orvosolható a másodfokú eljárásban, és a meghozott ítéletre lényeges kihatással volt, ezért azt hatályon kívül kell helyezni. Sérelmezte az indítványozó, hogy a másodfokon eljáró bíróság csak korlátozott bizonyítási eljárást folytatott le, az ő meghallgatásán túl más személyeket nem hallgatott ki ismét, bizonyítási indítványai elutasításra kerültek, így nem tudott megfelelően védekezni.
- [7] A Kúria a Bfv.II.324/2020/6. számú, 2020. június 10-én kelt végzésével a felülvizsgálati indítványt – mint törvényben kizártat – elutasította. Határozatában rámutatott, hogy az indítványozó a Be. 649. §-ban megjelölt felülvizsgálati okra nem hivatkozott. Kifejtette, hogy a jogerős ítéletben megállapított tényállás a Be. 650. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati indítványban nem támadható, a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, további bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ügydöntő határo-

zatban megállapított tényállás az irányadó. Az indítványozó kizárólag a bizonyítási indítványainak elutasítását sérelmezte, indítványa annak elérésére irányult, hogy a jogerős határozat hatályon kívül helyezése folytán eltérő tényállás megállapítására kerüljön sor. Ezzel tulajdonképpen a jogerős ítéletben megállapított tényállást vitatta, amely azonban a törvényben kizárt. Felülvizsgálatot megalapozó eljárási szabálysértést az indítványozó nem nevesített, az általa hivatkozott Be. 119. § (8) bekezdését a törvény nem jelöli meg felülvizsgálatot megalapozó eljárási szabálysértésként.

Az indítványozó – hiánypótlásra történt felhívását követően kiegészített – alkotmányjogi panaszában a Győri Törvényszék 3.Bf.179/2018/22. számú ítélete és a Kúria Bfv.II.324/2020/6. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mivel azokat ellentétesnek tartja az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdésével.

- [9] Az indítványozó a fenti cikkben rögzített tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét arra alapította, hogy a másodfokon eljáró Győri Törvényszék az első fokon távollétében lefolytatott eljárást nem a Be. 750. § (1) és (5) bekezdésére figyelemmel a Be. XIII. és XIV. fejezete alapján folytatta le. Amennyiben a bíróság ekként helyesen járt volna el, meghallgatta volna az indítványozó által megjelölt tanúkat, beszerezte volna az okirati bizonyítékokat, amelyek azt igazolták volna, hogy a terhére rótt bűncselekményeket kényszer és fenyegetés hatására követte el. Az így lefolytatott eljárás sérti az Alaptörvényben biztosított tisztességes eljáráshoz és a védekezéshez való jogát.
- [10] 4. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie.
- [11] 4.1. Az Alkotmánybíróság elsőként a panasz határidőben való érkezését vizsgálva megállapította, hogy az indítványozó az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint határidőben nyújtotta be.
- [12] 4.2. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésében előírt feltételeinek megfelel. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit, illetve a sérelmezett bírói döntéseket, indokolja azok Alaptörvénybe ütközését, és kifejezetten kéri a megsemmisítésüket.
- [13] 4.3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a továbbiakban azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. §-ában és az Abtv. 29. §-ában foglalt tartalmi feltételeket kimeríti-e.
- [14] Az egyedi ügyben való érintettség megállapítható, mivel az indítványozó a panasszal támadott ügyben terhelt, illetve felülvizsgálatot kezdeményező fél volt.
- [15] Megállapítható továbbá, hogy az indítványozónak a támadott határozattal szemben további jogorvoslati lehetősége nem áll fenn.
- [16] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság további tartalmi feltételeként jelöli meg, hogy a panasznak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést kell tartalmaznia.
- [17] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó elsősorban azért fordult az Alkotmánybírósághoz, mert sérelmesnek tartja az ügyében hozott bírósági döntéseket. Az alkotmányjogi panasz valójában a támadott alapügyben hozott elsőfokú határozat ismételt felülbírálatára irányul, a másodfokú eljárás során is indítványozott további bizonyítási eszközök figyelembe vételére, a bizonyítékok újraértékelésére, és ennek eredményeként a jogerős határozattal megállapított tényállás megváltoztatására irányul. Az Alkotmánybíróság gyakorlata e tekintetben töretlen, több döntésben is kifejtésre került, hogy a bíróságok határozatainak szakmai felülvizsgálata nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe [lásd például: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; 3427/2020. (XI. 26.) AB végzés, Indokolás [12]].
- [18] 5. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján arra a következtetésre jutott, hogy az indítványozó panasza a sérelmezett döntésekkel kapcsolatban nem állított bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem vetett fel, így nem teljesítette az Abtv. 29. §-ában meghatározott befogadhatósági feltételt.
- [19] Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésére is, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2021. november 30.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1504/2020.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3548/2021. (XII. 22.) AB VÉGGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény 50. § (1) bekezdés *f*) pontjának *fb*) alpontja, 75/B. § (1) bekezdése, 75/N. § (2) bekezdése, a 75/S. § (1) bekezdés *a*) pontjának *aa*) és *ab*) alpontjai és (2) bekezdése, 133. § (4a) bekezdése és 436/A. § (1) és (2) bekezdései, továbbá a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 489. § (1) bekezdése, továbbá a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 121. § (1), (2) és (3) bekezdései, valamint a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól szóló 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 137. § (1) és (3) bekezdései és 239. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Szegedi Törvényszék 5.Bpkf.1884/2020/3. számú végzése és a Szegedi Törvényszék 5.Bpkf.168/2021/2. számú végzése, továbbá a Szegedi Törvényszék 5.Bpkf.168/2021/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A saját ügyében személyesen eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a, valamint az Abtv. 26. § (1) bekezdése, továbbá az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy tényállásának lényege a következő. Az indítványozó 2007. november 6-a óta szabadságvesztést tölt folyamatosan, várható szabadulása 2024. október 5-e. Az indítványozó az alapvető jogait sértő elhelyezési körülmények miatt az egyes sérelmezett időszakok vonatkozásában több, külön kártalanítási kérelmet tartalmazó beadványt nyújtott be.
- [3] Az indítványozó jelen alkotmányjogi panaszának tárgya a 2007. november 6-tól 2018. június 25-ig szabadságvesztésben töltött időből 1 864 napra, és a 2020. május 21-től 2020. október 31-ig szabadságvesztésben töltött időből 38 napra vonatkozóan hozott bírósági döntések.
- [4] Mindemellert az indítványozó az általa 2018. június 25. napjától 2020. május 20. napjáig szabadságvesztésben töltött idő tekintetében külön indítványt nyújtott be, amely alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság 3248/2021. (VI. 4.) AB végzésével visszautasította.
- [5] 1.2. A jelen alkotmányjogi panasz eljárás alapját képező, az indítványozó által kifogásolt, megtámadott határozatok a következők.
- [6] A Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja a 2020. november 3-án meghozott 24.Bv.1478/2020/10. számú végzésével az indítványozó részére a 2007. november 6-tól 2018. június 25-éig szabadságvesztésben töltött időből 1 864 napra – egy napra eső 1 300 Ft – összesen 2 423 200 Ft összegű kártalanítást állapított meg, alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt az indítványozó ezt meghaladó igényét pedig elutasította.
- [7] Az indítványozó fellebbezése alapján eljárva a Szegedi Törvényszék mint másodfokú bíróság a 2021. január 18-án meghozott 5.Bpkf.1884/2020/3. számú végzésével az elsőfokú határozatot megváltoztatta; a szabadságvesztésből töltött időből 1863 napra – ebből 1802 napra vonatkozóan az egy napra eső 1300 Ft, 61 napra vonatkozóan pedig egy napra eső 1 400 Ft – összesen 2 428 000 Ft. összegű kártalanítást állapított meg. A másodfokú bíróság az indítványozó egyéb – élettér hiányához nem kapcsolódó egyéb elhelyezési körülmények miatt előterjesztett kártalanítási igényének érvényesítését az 1 863 nap vonatkozásában a megítéltet meghaladóan egyéb törvényes útra utasította.

- [8] A Szegedi Törvényszék mint másodfokú bíróság a 2021. március 1-én meghozott – és véglegessé vált – 5.Bpkf.168/2021/2. számú végzésével az indítványozónak a folyamatban lévő büntetés-végrehajtási ügyében az eljárás felfüggesztése és egyben alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló eljárás kezdeményezése iránti indítványát elutasította.
- [9] Az indítványozó ezen folyamatban lévő büntetés-végrehajtási ügyében a Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja a 2021. január 11-én meghozott 15.Bv.4325/2020/8. számú, s – a Szegedi Törvényszék mint másodfokú bíróság 5.Bpkf.168/2021/3. számú helybenhagyó határozata folytán – 2021. március 1-én jogerős végzésével a 2020. május 21-től 2020. október 31-ig szabadságvesztésben töltött időből 38 napra (egy napra eső 1 200 Ft) összesen 45 600 Ft kártalanítást állapított meg, alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt. Ezt meghaladó kártalanítási igényt elutasította; az élettér hiányához nem kapcsolódó további sérelmezett elhelyezési körülmények tekintetében a kártalanítási igény érvényesítését pedig egyéb törvényes útra utasította.
- [10] 1.3. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz, az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszában a Szegedi Törvényszék 5.Bpkf.1884/2020/3. számú végzése, a Szegedi Törvényszék 5.Bpkf.168/2021/2. számú végzése, továbbá a Szegedi Törvényszék 5.Bpkf.168/2021/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, 28. cikkének, III. cikkének, XIII. cikk (1) bekezdésének, XXIV. cikk (1) bekezdésének, továbbá a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozással kérte.
- [11] Továbbá az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, melyben a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 75/B. § (1) bekezdése, 75/N. § (2) bekezdése, a 75/S. § (1) bekezdés a) pontjának aa) és ab) alpontjai és (2) bekezdése, 133. § (4a) bekezdése és 436/A. § (1) és (2) bekezdései, továbbá a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 489. § (1) bekezdése, továbbá a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 121. § (1), (2) és (3) bekezdései, valamint a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól szóló 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet2.) 137. § (1) és (3) bekezdései és 239. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését az Emberi Jogok Európai Egyezményének (a továbbiakban: Egyezmény) 3. és 14. cikke, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, Q) cikk (2) és (3) bekezdései, T) cikk (3) bekezdése, 26. cikk (1) bekezdése, I. cikk (1), (2) és (3) bekezdéseivel, III. cikk (1) bekezdése, XIII. cikk (1) bekezdése, XV. cikk (1) és (2) bekezdései, XXIV. cikk (1) bekezdése sérelmére hivatkozással kérte.
- [12] Az indítványozó az Abtv. 26. § (2) bekezdésére vonatkozó indítványi elem tartalma szerint a Bv. tv. 50. § (1) bekezdés f) pontjának fb) alpontja alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését is kérte az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése, XV. cikk (2) bekezdése és a XXVIII. cikk (9) bekezdése, továbbá az EJE 14. cikkének sérelmére hivatkozással.
- [13] 1.4. Az indítványozónak a támadott határozatokkal kapcsolatos kifogásai a következők.
- [14] Az indítványozó az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszában előadta, hogy a Szegedi Törvényszék 5.Bpkf.1884/2020/3. számú végzése meghozatala során a bíróság a börtönkórház kórtermében töltött időt törvénysértő módon nem vette figyelembe, az Alkotmánybíróság 32/2014. (XI. 3.) AB határozata (a továbbiakban: Abh.) alapján az IM rendelet2. alaptörvény-ellenes 137. § (1) bekezdését alkalmazta, az egyéb nem megfelelő fogvatartási körülményeket korlátozottan vette figyelembe, továbbá a büntetés-végrehajtási intézetektől érkezett adatokat egyoldalúan fogadta el és alacsony napi tételt állapított meg. Mindez nézete szerint sérti az Alaptörvény 28. cikkét, III. cikkét, XIII. cikk (1) bekezdését, XXIV. cikk (1) bekezdését, továbbá a XXVIII. cikk (1) bekezdését tekintettel arra, hogy a bíróság az eljárásban több napra, jogsértően nem állapított meg kártalanítást.
- [15] Az indítványozó indokai szerint a Szegedi Törvényszék 5.Bpkf.168/2021/2. számú végzése sérti az Alaptörvény 28. cikkét, továbbá a XXIV. cikk (1) bekezdését, ezért alaptörvény-ellenes amiatt, mert a bíróság az indítványozó kérelmére a Be. 489. § (1) bekezdése alapján nem kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását. Ekként, állítása szerint az Alkotmánybíróság nem tudott bírói kezdeményezés alapján soron kívül dönteni és sérült az észszerű határidő követelménye.
- [16] Az indítványozó szerint a Szegedi Törvényszék 5.Bpkf.168/2021/3. számú végzése sérti az Alaptörvény 28. cikkét, XIII. cikk (1) bekezdését, továbbá a XXIV. cikk (1) bekezdését, mivel a bíróság kizárólag a büntetés-végrehajtási intézet adatszolgáltatása alapján állapította meg a tényállást, a megalázó motozásra vonatkozó panaszt

egyéb útra terelte, továbbá a poloska invázióra vonatkozó panaszt elutasította, következőképpen kevesebb összegű kártalanítást ítélt meg a számára.

- [17] Az indítványozó a támadott bírósági határozatok kapcsán kifejtette, hogy azok az alkalmazott alaptörvényellenes jogszabályok miatt is alaptörvény-ellenesek, továbbá az indítványkiegészítésben előadta, hogy a Szegedi Törvényszék visszamenőleges hatályú, hátrányos hatású jogszabály alkalmazásával hozta meg az érintett végzéseket, ami sértette az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését és XXVIII. cikk (1) bekezdését. Álláspontja szerint ugyanis a jogszabály módosítás következtében hatályba lépett Bv. tv. 436/A. § (1) és (3) bekezdései a folyamatban lévő ügyei kapcsán hátrányos hatású, a kártalanítás kifizetésére vonatkozó szabályokat rendeltek alkalmazni. Ezzel összefüggésben az indítványozó hivatkozik arra is, hogy a bíróság elhúzódo eljárása az észszerű határidőn belüli elbírálás elmulasztását eredményezte.
- [18] 1.5. A támadott jogszabályokkal összefüggésben az indítványozó kifogásai a következők.
- [19] Az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított alkotmányjogi panaszában a Bv. tv. 75/B. § (1) bekezdése, továbbá az IM rendelet 121. § (1) és (2) bekezdéseinek az alaptörvény-ellenességét állítja a mozgástér és az élettér fogalmainak változásával és ezek számítási módjával összefüggésben, ezzel kapcsolatban hivatkozva az Egyezmény 3. cikkére, az Abh.-ra, továbbá az Alaptörvény Q) cikk (2) és (3) bekezdései, a III. cikk (1) bekezdése, a XIII. cikk (1) bekezdése, valamint a XV. cikk (2) bekezdése sérelmét állítva.
- [20] Emellett az indítványozó szerint a Bv. tv. 75/N. § (2) bekezdése alacsony összegű és kevésbé differenciált kártalanítás megítélését teszi lehetővé a bíróságok számára (egy napra 1 200–1 600 Ft közötti összeget), ezáltal a rendelkezés a bírói mérlegelést korlátozza, ezért sérti az Egyezmény 3. és 14. cikkét, továbbá alaptörvényellenes az Alaptörvény Q) cikk (2) és (3) bekezdései, a III. cikk (1) bekezdése, a XIII. cikk (1) bekezdése, a XV. cikk (2) bekezdése, továbbá a 26. cikk (1) bekezdése sérelme okán.
- [21] Az indítványozó a Bv. tv. 75/S. § (1) bekezdés a) pontjának aa) és ab) alpontjai és (2) bekezdése alaptörvényellenességét is állítja, amely rendelkezések – álláspontja szerint – a kártalanítás büntetés-végrehajtási intézeti letéti számlára történő utalása vonatkozásában hátrányosan megkülönböztetik a fogvatartás alapján a tulajdonnal való rendelkezés körében. Ezért ezek az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdését, valamint a XV. cikk (1) és (2) bekezdéseit sértik.
- [22] A Bv. tv. 133. § (4a) bekezdése, amely a kártalanítás büntetés-végrehajtási intézeti letéti számlán történő tartálékolását írja elő az elítélt szabadulása idejére, továbbá különös méltánylást érdemlő körülmény esetén a bv. parancsnok engedélye alapján lehetőséget teremt a kártalanítás hozzátartozó részére történő kifizetésére, az indítványozó szerint azért alaptörvény-ellenes, mert aránytalan és szükségtelen korlátozást jelent a tulajdonhoz való joga vonatkozásában. Indokai szerint a rendelkezés ezért sérti az Alaptörvény I. cikk (1), (2) és (3) bekezdéseit, továbbá a XIII. cikk (1) bekezdését, valamint a XV. cikk (1) és (2) bekezdéseit.
- [23] Az IM rendelet 137. § (1) és (3) bekezdéseit, továbbá a 239. § (1) bekezdését az indítványozó szerint a bíróságok nem alkalmazhatták volna az Abh.-ra figyelemmel, mert abban az Alkotmánybíróság megállapította az IM rendelet 137. § (1) bekezdése nemzetközi szerződésbe és az Alaptörvénybe ütközését, ezért azt 2015. március 31-i hatállyal (*pro futuro*) megsemmisítette. Az indítványozó szerint a bíróság nem alkalmazhatta volna a támadott rendelkezéseket és kéri annak megállapítását, hogy azok sértik az Egyezmény 3. cikkét, az Alaptörvény Q) cikk (2) és (3) bekezdéseit, III. cikkét, valamint a XIII. cikk (1) bekezdését. Továbbá kéri, hogy az Alkotmánybíróság tiltsa meg a megsemmisíteni kért jogszabályi rendelkezések további alkalmazását.
- [24] A Bv. tv. 436/A. § (1) és (3) bekezdés b) és c) pontjai 2021. január elsejével léptek hatályba és a börtönsúfoltság miatti kártalanítási eljárással összefüggő visszaélések megszüntetése érdekében szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2020. évi CL. törvény hatálybalépésekor folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni rendelkeznek meghatározott rendelkezéseket. Az alkalmazni rendelt szabályokat az indítványozó hátrányosabb hatásúnak tekinti a korábbi szabályozásnál, így a kártalanítás kifizetésének határideje, a kártalanítás kapcsán foganatosítható végrehajtások és a kártalanítási összeg feletti rendelkezéssel összefüggésben. A folyamatban lévő ügyekben lévő visszamenőleges alkalmazás miatt – álláspontja szerint – a rendelkezés sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, továbbá a XIII. cikk (1) bekezdését.
- [25] A Be. 489. § (1) bekezdése az indítványozó szerint azért alaptörvény-ellenes, mert a bíróság Alkotmánybírósághoz való fordulása kapcsán – az eltérő Abtv. szerinti megfogalmazásra is figyelemmel – nem egyértelmű, hogy az a bíróság lehetősége vagy kötelezettsége. Ezért álláspontja alapján a Be. támadott rendelkezése sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését az egyértelműség hiánya miatt, a T) cikk (3) bekezdését, a XIII. cikk (1) bekezdését, továbbá a XXIV. cikk (1) bekezdését.

- [26] Az indítványozó az indítványkiegészítésben a XV. cikk (1) és (2) bekezdéseinek sérelmére vonatkozó érvelését azzal egészítette ki, hogy más fogvatartottakra a Bv. tv. korábban hatályos szabályai vonatkoztak a végrehajtás szempontjából, a hátrányos megkülönböztetés az ügy észszerűtlen elhúzódásán alapul nézete szerint.
- [27] Az indítványozó – a fentiek alapján – az Abtv. 26. § (2) bekezdésére alapított alkotmányjogi panaszában a Bv. tv. 50. § (1) bekezdés *f*) pontjának *fb*) alpontját azért vélte alaptörvény-ellenesnek, mivel az nem biztosítja – a fogvatartotti helyzet alapján hátrányosan megkülönböztető módon – a felülvizsgálat lehetőségét a büntetés-végrehajtási bíró ügydöntő határozatai ellen, ezért a kifogásolt rendelkezés sérti az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdését, továbbá a XV. cikk (2) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (9) bekezdését.
- [28] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése, valamint az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján jelen ügyben tanácsban járt el. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság eljárása során elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról dönt, ennek során a tanács megvizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. Az Abtv. 56. § (3) bekezdése alapján befogadás visszautasítása esetén az Alkotmánybíróság rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [29] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az indítvánnyal szemben támasztott törvényi követelményeknek. Erre nézve a következőket állapította meg.
- [30] 2.1. Az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdése, valamint a 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszát – az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti hatvan napon belül – határidőben terjesztette elő.
- [31] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a 26. § (2) bekezdésében meghatározott esetben az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított száznolcvan napon belül lehet írásban benyújtani. A Bv. tv. 50. § (1) bekezdés *f*) pontjának *fb*) alpontjának módosítása 2021. január 1. napján lépett hatályba, az alkotmányjogi panasz pedig 2021. március 18. napján, határidőben került benyújtásra az indítványozó által.
- [32] 2.2. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerint akkor terjeszthető elő alkotmányjogi panasz, ha a megjelölt jogszabályi rendelkezés alkalmazásra került, és annak révén következett be az alaptörvény-ellenesség. A tárgyi ügyben megállapítható, hogy a Bv. tv. már megítélt kártalanítás kifizetésével összefüggő 75/S. § (1) bekezdés *a*) pontjának *aa*) és *ab*) alpontjai és (2) bekezdése, valamint 133. § (4a) bekezdése nem került alkalmazásra, így a támadott rendelkezések az alkotmányjogi panaszban felhozott érvek alapján érdemben nem vizsgálhatóak [3291/2019. (XI. 5.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]].
- [33] Az indítványozó a Bv. tv. 75/B. § (1) bekezdése, 75/N. § (2) bekezdése, valamint az IM rendelet 121. § (1), (2) és (3) bekezdései, továbbá az IM rendelet 137. § (1) és (3) bekezdései és a 239. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességét az Egyezmény 3. cikke sérelmére hivatkozással, míg a Bv. tv. 75/N. § (2) bekezdése alaptörvény-ellenességét az Egyezmény 14. cikke sérelme kapcsán is állította, indítványában hivatkozva az Alaptörvény Q) cikk (2) és (3) bekezdéseire is.
- [34] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *f*) pontja alapján (nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálata) a jogszabályok vizsgálatát az indítványozók kezdeményezésére, illetve bármely eljárása során hivatalból végzi. Az eljárást az országgyűlési képviselők egynegyede, a Kormány, a Kúria elnöke, a legfőbb ügyész, valamint az alapvető jogok biztosa indítványozhatja. A bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezi, ha az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmaznia, amelynek nemzetközi szerződésbe ütközését észleli [Abtv. 32. § (2) bekezdés]. Az indítványozó nem tartozik a törvényi jogosultak körébe, így ezen indítványi elem arra nem jogosulttól származó.
- [35] Az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdésén alapuló alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény számos rendelkezésének – többek között az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, T) cikk (3) bekezdésének, 24. cikk (1) bekezdésének, valamint 26. cikk (1) bekezdésének – sérelmét is állította. Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 26–27. §-ai alapján csak Alaptörvényben biztosított jogok védelmének eszköze. Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján a B) cikk (1) bekezdésének a sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén – lehet alapítani. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére alapított további kifogások (jelen esetben az egyértelműsége és kiszámíthatóságra vonatkozóan) alkotmányos-

- sági vizsgálatára az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján folyó eljárásban nincs mód. Nem tekinthető továbbá Alaptörvényben biztosított jognak a T) cikk (3) bekezdése, 24. cikk (1) bekezdése, valamint a 26. cikk (1) bekezdés sem.
- [36] Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy az Abtv. 26. § (1) bekezdésén alapuló panaszindítvány az Alaptörvény III. cikkére, XIII. cikk (1) bekezdésére XV. cikkének sérelmére vonatkozóan alkotmányjogi érvekkel alátámasztott indokolást nem tartalmazott. Az Alaptörvény III. cikke és XV. cikke vonatkozásában érdemi indokolás valójában nincs. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában pedig az indítványozó a tulajdonhoz való jog sérelme a kártalanítás – Bv. tv. 436/A. § (1) bekezdésével nem változó – megítélhető összegére vonatkozó szabályozás kapcsán, az összecszerűség mértékének kifogásolásán túlmutató indokolást nem adott elő, ahogy a bíró általi Alkotmánybírósághoz fordulást biztosító Be. 489. § (1) bekezdése kapcsán sem támasztotta alá alkotmányjogi érvekkel a vonatkozó indítványi elemet.
- [37] Az indítványozó azon érvelése sem tekinthető ilyennek, amely arra vonatkozik, hogy a Szegedi Törvényszék az Abh.-ra figyelemmel alaptörvény-ellenes jogszabályt alkalmazott volna az indítványozó eljárásában, figyelemmel arra, hogy az Alkotmánybíróság az IM rendelet 137. § (1) bekezdését *pro futuro* (2015. március 31-ei hatállyal) semmisítette meg, amint azt a Szegedi Törvényszék a végzés indokolásában is kifejtette, s így jelen ügyben alkalmazható volt. Így az indítvány etekintetben sem tett eleget az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában foglalt, a határozott kérelemmel szemben fennálló törvényi követelménynek, ezért az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján érdemi vizsgálatnak nincs helye. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az ilyen indokolás hiánya az indítványi elem érdemi elbírálásának az akadályá {3365/2018. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [23]}.
- [38] 2.3. Az indítványozó az Abtv. 27. §-a alapján – két másik végzés mellett – a Szegedi Törvényszék 5.Bpkf.168/2021/2. számú végzése alkotmányossági vizsgálatát kérte. Az Abtv. 27. § (1) bekezdése értelmében a bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés sérti az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát, vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza. Következésképpen a bírói döntések közül csak a bírósági eljárást – az ügy érdemében hozott, vagy egyéb határozattal – befejező döntések ellen van helye alkotmányjogi panasznak {3092/2020. (IV. 23.) AB végzés, Indokolás [24]–[25]}.
- [39] Az indítványozónak a folyamatban lévő büntetés-végrehajtási ügyében az eljárás felfüggesztése és egyben alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló eljárás kezdeményezése iránti indítványát elutasító végzés kapcsán megállapította az Alkotmánybíróság, hogy a támadott határozat nem minősül az eljárás érdemében hozott, illetve azt befejező végzésnek, ezért a támadott határozattal összefüggésben benyújtott alkotmányjogi panasz vizsgálatára az Abtv. 27. §-a alapján nincs mód.
- [40] 2.4. Az indítványozó az Abtv. 27. §-a alapján kérte továbbá a Szegedi Törvényszék 5.Bpkf.168/2021/3. számú végzése és a Szegedi Törvényszék 5.Bpkf.1884/2020/3. számú végzése vizsgálatát, amely végzések az adott bírósági eljárások érdemében hozott, jogorvoslattal nem támadható döntések, amelyekkel szemben fellebbezésnek nincs helye.
- [41] Az indítványozó az alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, és az egyedi ügyekben való érintettsége megállapítható, mivel az indítványozó a panasszal támadott ügyekben – elítéltként – kártalanítás megállapítása iránti kérelme alapján indult eljárásban vett részt. Megállapítható továbbá, hogy az indítványozónak a támadott határozatokkal szemben további jogorvoslati lehetősége nem állt fenn.
- [42] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a szerinti panaszt illetően megállapította, hogy nem felel meg a határozott kérelem követelményének az indítványnak azon része, amely a támadott bírósági határozatok alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének sérelmére tekintettel állítja. Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése ugyanis kifejezetten hatósági eljárás vonatkozásában fogalmazza meg a tisztességes eljárás követelményét, míg az indítvány erre vonatkozó érvelést nem, csupán a bírói döntés alaptörvény-ellenességére vonatkozó indokolást tartalmaz. Ezért az indítvány ebben a részében az érdemi elbírálásra nem alkalmas {erre nézve lásd pl. 3133/2020. (V. 15.) AB határozat, Indokolás [8]}.
- [43] Az Alkotmánybíróság hasonlóképp észlelte, hogy az indítványozó a támadott bírósági határozatok tekintetében az Alaptörvényben biztosított jog sérelmére vonatkozó, alkotmányjogi szempontból értékelhető indokolást

az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése (visszaható hatályú jogalkotás), III. cikk, XIII. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (1) bekezdése tekintetében nem adott elő. Az Alaptörvény 28. cikke pedig nem minősül olyan az Alaptörvényben biztosított jognak, melyre indítvány alapítható {3176/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]; 3403/2021. (X. 15.) AB határozat, Indokolás [20]}. Az indítványozó összességében a bíróság által értékelt bizonyítékok megfelelőségét, a bizonyítékokból levont következtetéseket, valamint a bíróság jogértelmezését és az eljárás időbeliségét vitatja a megállapított kártalanítások összességével összefüggésben. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a támadott bírósági döntéseket alkotmányossági, nem pedig törvényességi szempontból vizsgálja, nem feladata ugyanis a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának teljes felülvizsgálata {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}. Az indítványozó pedig a visszaható hatályú jogalkalmazással összefüggésben a már megítélt kártalanítás kifizetésére és afeletti rendelkezésre vonatkozó 2021. január elsejével hatályba lépett szabályozást jelölte meg.

- [44] Következésképpen az indítványozó nem tett eleget az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában foglalt, a határozott kérelemmel szemben támasztott törvényi követelménynek. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az ilyen indokolás hiánya az indítványi elem érdemi elbírálásának az akadályá {pl. 3149/2016. (VII. 22.) AB végzés, Indokolás [27]}.
- [45] 2.5. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Abtv. 26. § (2) bekezdését is megjelöli, amely szerint az Alkotmánybíróság eljárása kivételesen akkor is kezdeményezhető, ha az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be a jogsérelem, és nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy a jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó már kimerítette.
- [46] Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti kivételes panasz esetében kiemelt jelentősége van az érintettség vizsgálatának, melyet az Alkotmánybíróság az indítvány tartalmi vizsgálatát megelőzően végez el. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben hangsúlyozza, hogy mivel az ilyen panasz közvetlenül a norma ellen irányul, az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az érintettségnek az adott ügy vonatkozásában személyesnek, közvetlennek és aktuálisnak kell lennie {lásd: 3110/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [27]}.
- [47] A személyes érintettség az érintett saját alapjogában való sérelmét jelenti {3110/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [28]}. Az Alaptörvény indítványozó által hivatkozott 25. cikk (3) bekezdése ugyanakkor nem Alaptörvényben biztosított jog, míg az Alaptörvény XXVIII. cikke nem tartalmaz az indítványozó által megjelölt (9) bekezdést.
- [48] Az Abtv. 26. § (2) bekezdésén alapuló alkotmányjogi panaszok érdemi elbírálása érdekében az indítványozónak a kifogásolandó jogszabály jogrendszerbe kerülése és annak megtámadása esetén igazolni szükséges vagy ténylegesen bekövetkezett – és saját, Alaptörvényben rögzített joguk sérelmét okozó – jogsérelmüket, vagy ilyen jogsérelem elkerülhetetlenül bekövetkező voltát, és annak tényleges (rájuk nézve hátrányos) következményeit. Az indítvány azonban ilyen tartalommal bír, kellő részletességgel kifejtett okfejtést nem tartalmaz. Az indítványozó az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésének sérelmét pusztán megjelölte, személyes érintettségét azonban alkotmányjogi érvekkel alátámasztott indokolással nem igazolta.
- [49] Az indítványozó az Egyezmény 14. cikkében biztosított jog sérelmére is hivatkozott, nemzetközi szerződésbe ütközést azonban az Abtv. 32. §-a alapján – a fentiekben kifejtettek alapján – nem indítványozhat az Alkotmánybíróság következetes gyakorlatára is figyelemmel.
- [50] 3. Az Alkotmánybíróság a kifejtettek alapján arra a következtetésre jutott, hogy az indítványozó panasa sem a sérelmezett döntésekkel, sem a támadott jogszabályi rendelkezésekkel kapcsolatban nem teljesítette az Abtv. fent megjelölt befogadhatósági feltételeit. Ekként az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés c) és h) pontjai alapján, figyelemmel az Abtv. 55. § (4) bekezdés b) pontjára és az 56. § (2) és (3) bekezdésére is, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2021. november 30.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Márki Zoltán s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/633/2021.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3549/2021. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.I.21.571/2019/13. számú részítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Mester Csaba ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó az egyedi ügy I. rendű alperese volt. Az indítványozó 84/240, az egyedi ügy I. és II. rendű felperesei (a továbbiakban: felperesek) személyenként 48/240, a IX. rendű alperes 60/240 arányban volt tulajdonosa a per tárgyát képező, Budapest III. kerület belterület 6[...] helyrajzi számú földingatlan, melynek egyik vége természetben Budapest III. kerület, P. úton, a másik vége Budapest III. kerület, M. utcában feküdt. Az indítványozó által használt terület a perbeli ingatlan P. út felőli, szélesebb végén volt található, a IX. rendű alperesé az M. utca felőli, keskenyebb végén, a felperesek által birtokolt terület pedig a kettő között helyezkedett el.
- [3] 1997-ben az I. rendű felperes Budapest III. Kerület Óbuda-Békásmegyer Önkormányzata Polgármesteri Hivatalához kérelmet nyújtott be az ingatlan oly módon történő megosztása iránt, hogy a felperesek és jogelődeik, az indítványozó, valamint a IX. rendű alperes tulajdonában álló területek külön-külön földrészletként kerüljenek kialakításra. A kérelem benyújtását követően évtizedeken keresztül húzódó vita alakult ki az ingatlan megosztásának részleteit illetően.
- [4] A felperesek a jelen alkotmányjogi panasz eljárás előzményét képező egyedi ügyben benyújtott keresetükben elsődlegesen azt kérték, hogy a bíróság a perbeli ingatlanon fennálló közös tulajdon a T-88560 számú változási vázrajz alapján akként szüntesse meg, hogy az ingatlan ingatlan-nyilvántartási megosztása eredményeként létrejövő 1032 m² területű, 6[...] /4 helyrajzi számú ingatlant adja az indítványozó tulajdonába a II. rendű alperes életjáradéki jogával terhelten, az 1331 m² területű, 6[...] /5 helyrajzi számú ingatlant adja egyenlő arányban a felperesek tulajdonába, az 1000 m² területű, 6[...] /6 helyrajzi számú ingatlant pedig adja a IX. rendű alperes tulajdonába a III. és IV. rendű alperesek holtig tartó haszonélvezeti jogával és az ELMŰ Hálózati Kft. javára megállapított, 9 m² területre vonatkozó vezetékjogával terhelten.
- [5] Az elsődleges kereseti kérelem részeként a felperesek kérték, hogy a bíróság a IX. rendű alperest kötelezze a felperesek javára személyenként 217 770 Ft, az indítványozó javára pedig 6 044 185 Ft megváltási ár megfizetésére.
- [6] Másodlagosan azt kérték a felperesek, hogy a bíróság a T-88442 számú változási vázrajz alapján rendelje el a perbeli ingatlanon fennálló közös tulajdon megszüntetését oly módon, hogy az ingatlan ingatlan-nyilvántartási megosztása eredményeként létrejövő 30 m² területű, 6[...] /3 helyrajzi számú kivett magánút 2/4 tulajdoni hányadát adja az indítványozó tulajdonába a II. rendű alperes életjáradéki jogával terhelten, valamint személyenként 1/4 tulajdoni hányadát adja a felperesek tulajdonába, a 6[...] /1 helyrajzi számú ingatlan 1/1 arányban adja az indítványozó tulajdonába a II. rendű alperes életjáradéki jogával terhelten, a 61439/2 helyrajzi számú ingatlant pedig adja 679/2206 arányban az indítványozó, 679/2206 arányban a II. rendű felperes, 848/2206 arányban pedig – a III. és IV. rendű alperesek holtig tartó haszonélvezeti jogával terhelten – a IX. rendű alperes tulajdonába azzal, hogy az ingatlanra a bíróság rendelje el az ELMŰ Hálózati Kft. javára megállapított, 9 m² területre vonatkozó engedélyezett vezetékjog bejegyzését.
- [7] A másodlagos kereseti kérelem részeként a felperesek kérték, hogy a bíróság a 6[...] /1 helyrajzi számú ingatlanra a 6[...] /2 helyrajzi szám alatti ingatlan mindenkori tulajdonosai javára rendelje el az átjárási és közmű-elvezetési jog bejegyzését a 9/2016. munkaszámú változási vázrajz szerinti 159 m² nagyságú területre.

- [8] Az indítványozó és a II. rendű alperes ellenkérelmükben a T-61114 számú változási vázrajz szerinti megosztást kérték. Előadásuk szerint a felperesek által kért négyes megosztás a korábban kértkéhez képest is kedvezőtlenebb, ami őket méltánytalan helyzetbe hozná annak fényében, hogy mindvégig jóhiszeműen és tisztességesen jártak el, szemben az engedély nélkül építkező felperesekkel, illetve a III., IV. és IX. rendű alperesekkel, akik alapvető építési szabályokat durván sértő építményeik fennmaradását jogaikkal visszaélve érnék el. Az indítványozó a négyes megosztás eredményeként mindösszesen 141,5 m² területet veszítene.
- [9] A másodlagos kereseti kérelemmel szemben az alperesek azt hangsúlyozták, hogy a felperesek rosszhiszemű pervitele folytán kirívó mértékben elhúzódó peres eljárásban a felperesek az általuk elrendelni kért közös tulajdon megszüntetési mód végrehajthatóságát nem tudták bizonyítani.
- [10] A bíróság a keresetet elutasította. Ítéletében kitért arra, hogy a felpereseknek mindösszesen 19 év állt rendelkezésére, hogy kereseti kérelmüket megfontolják és olyan természetbeni megosztási mód elrendelését kérik, amelynek az ingatlan-nyilvántartáson történő átvezethetőségét igazolni tudják, továbbá hogy az alperesek a bíróság felhívása szerinti határidők elteltét követően terjesztették elő az államigazgatási eljárások lefolytatásával kapcsolatos indítványukat. Mindezekre tekintettel a további bizonyítást mellőzte. A kereseti kérelem bizonyíthatatlanságának következményeit a felpereseknek kell viselniük.
- [11] A felperesek fellebbezése folytán a Fővárosi Törvényszék az elsőfokú bíróság részítéletét megváltoztatta a következők szerint. A közös tulajdont a felperesek, az indítványozó, valamint a IX. rendű alperes vonatkozásában az elsődleges kereseti kérelemnek megfelelően szüntette meg. A 6[...]/3 helyrajzi számú ingatlanon átjárási és közmű-elvezetési szolgalmi jogot alapított a 6[...]/5 helyrajzi számú ingatlan mindenkori tulajdonosai és birtokosai javára. A 6[...]/5 helyrajzi számú ingatlanon közmű-átvezetési szolgalmi jogot alapított a 6[...]/6 helyrajzi számú ingatlan mindenkori tulajdonosai és birtokosai javára. Kötelezte továbbá a IX. rendű alperest, hogy a mindösszesen 5 443 994 Ft megváltási árból 1 500 000 Ft-ot, a felperesek pedig egyenlő arányban 3 943 994 Ft-ot fizessenek meg az indítványozónak.
- [12] A törvényszék álláspontja szerint az elsőfokú bíróság nem folytatta le a Kúria iránymutatása alapján szükséges teljes bizonyítást és nem vizsgálta kellőképpen a természetbeni megosztással létrejövő kettes vagy többes megosztás lehetőségét, illetve a természetbeni megosztás esetén az újonnan létrejövő ingatlanok megfelelő megközelíthetőségét. Továbbá nem tett eleget teljes körűen a felperesek keresetmódosításában megjelölt, elsődlegesen négyes megosztáson alapuló kereseti kérelem alapossága vizsgálatára irányuló, valamint a másodlagos kereseti kérelemmel kapcsolatban előterjesztett szolgalmi jog alapításával kapcsolatos bizonyítási kötelezettségének. A törvényszék ezért e körben a bizonyítási eljárást kiegészítette és helyszíni szemlét folytatott le, amelynek alapján a négyes megosztás szerint szüntette meg a közös tulajdont.
- [13] A törvényszék álláspontja szerint az elsőfokú ítélet szerinti kettős megosztás esetén a középső ingatlanrész nem lenne biztosított, a megközelítés biztosítása pedig aránytalan költséggel járna, ami nem állna arányban a kialakítandó új ingatlanok értékével. A szakértői vélemény alapján a 30 m²-es kivett magánút kialakítása célszerű – ahogy azt a négyes megosztás javaslatában szerepel –, mert onnét egy kapubejáróval elérhető az alsó és a középső ingatlanrész, továbbá minden közmű bevezetése és mérése biztosítva lenne. Emellett a P. út felőli ingatlan területvesztése nem realizálódna, mert az a telekalakítás során elszenvedett területvesztés ellenében járó 5 443 994 Ft-tal kompenzálható.
- [14] A törvényszék álláspontja szerint a felperesek alappal hivatkoztak arra, hogy a felperesi építmény homlokzata nem 3, hanem 5,12 méterre helyezkedik el az indítványozói használati határtól, a fennmaradási engedélyeztetési ügyben keletkezett határozatok közül az épület bontását elrendelő határozat nem maradt érvényben, a felperesi épület megépítése óta – jóllehet az nem rendelkezik fennmaradási engedéllyel – 10 év telt el, továbbá a felperesek vállalták a telki szolgalmat megváltási árának megfizetését.
- [15] A jogerős részítélettel szemben az I. és II. rendű alperesek terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet. A jogerős részítéletet a Kúria hatályában fenntartotta. A felülvizsgálati részítéletben kiemelte, hogy az I. és II. rendű alperesek ellenezték a szolgalmat alapítását az ingatlanuk terhére, ez pedig önmagában akadálya volt az általuk kért kettes megosztás alkalmazásának. A törvényszék ezért megalapozottan jutott arra a következtetésre, hogy a négyes megosztás az a megszüntetési mód, amely valamennyi tulajdonostárs méltányos érdekét figyelembe veszi.
- [16] A Kúria álláspontja szerint a felülvizsgálati kérelem nem tartalmazott az ügyben irányadó, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 275. § (4) bekezdését illetően érvelést arra vonatkozóan, hogy milyen okból szükséges a jogerős részítéletet hatályon kívül helyezni és a másod- vagy elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítani.

- [17] Végül a Kúria azt is kiemelte, hogy a kereset elutasítása azért sem lehetséges, mert a közös tulajdon megszüntetését bármelyik tulajdonostárs követelheti. A bírói gyakorlat értelmében az ilyen tárgyú kereset akkor kerülhet elutasításra, ha a tulajdonostárs a keresetindítási jogát visszaélésszerűen gyakorolja vagy az ellentétes a jóhiszemű és tisztességes joggyakorlás követelményével, illetve ha a közös tulajdon megszüntetése az adott körülmények között a másik tulajdonostárs méltányos érdekeit súlyosan sérti. A Kúria szerint a felperesek perindítása nem volt visszaélésszerű, a házuk visszabontásával kapcsolatos magatartásuk az ezzel összefüggő közigazgatási hatósági eljárás tárgya, amely a közös tulajdon megosztására irányuló perrel nem állt összefüggésben. Az I. és II. rendű alperesek méltányos érdekeinek súlyos sérelme pedig azért nem állapítható meg, mert ingatlanrészük területcsökkenésének kompenzációjáról a jogerős részítélet rendelkezett.
- [18] 2. Az indítványozó ezt követően nyújtotta be az Alkotmánybírósághoz alkotmányjogi panaszát, melyben az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, XIII. cikk (1) bekezdésének, XXIV. cikk (1) bekezdésének, XXVIII. cikk (1) bekezdésének, valamint 28. cikkének sérelmére történő hivatkozással kérte a Kúria részítéletének megsemmisítését a Fővárosi Törvényszék részítéletére kiterjedően.
- [19] Az indítványozó hangsúlyozta, hogy őt, valamint a II. rendű alperest leszámítva a perben részt vett felek az ügyel összefüggésben jogsértően jártak el, mert engedély nélkül építkeztek, ezt követően pedig magatartásuk kizárólag a per elhúzására irányult annak érdekében, hogy az épületek visszabontásával kapcsolatos közigazgatási határozatok végrehajtását késleltessék. A perbeli ingatlanok a felperesek keresete szerinti, a felperesek által építési engedély hiányában épített családi ház fennmaradásával történő megosztása csak az alperesek jogainak nagymértékű csorbításával lehetséges. Az átjáráshoz szükséges magánút kialakítása miatt az indítványozó ingatlanrészének telekszélessége csökken, ez pedig az ingatlan hasznosíthatóságának és értékének csökkenését eredményezi.
- [20] A törvényszék alaptalanul hagyta figyelmen kívül, hogy a felperesek rosszhiszeműen és alaptalanul hivatkoztak arra, hogy az I. és II. rendű alperesek azért kötelesek túrni bármilyen érdeksérelmet és értékcsökkenést eredményező természetbeni megosztási módot, mert az építkezés idején engedélyezték a felperesek, illetve jogelődjek részére a gépjárművel való behajtást az építkezés területére.
- [21] Az indítványozó álláspontja szerint az ügyben irányadó, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 5. § (1) bekezdése szerinti joggal való visszaélést egyértelműen megvalósították a felperesek, mert rosszhiszemű építkezésükkel ők maguk teremtettek olyan helyzetet, amelynek következtében a közös tulajdon megszüntetésére csak az I. és II. rendű alperesek jogainak és törvényes érdekeinek jelentős sérelmével nyílik lehetőség.
- [22] Az indítványozó előadta, hogy a Kúria tévesen értelmezte a régi Ptk. 167. §-át akként, hogy a közös tulajdon megosztásával létrejövő új ingatlanok mindegyikének közúti összeköttetéssel kell rendelkeznie, a rendelkezés helyes értelmezéséből ugyanis csupán annyi következik, hogy ha az egyik ingatlan nincs összekötve közúttal, akkor a szomszédnak túrnie kell az átjárást.
- [23] A felperesek rosszhiszemű építkezése egyúttal felróható magatartást is megvalósított, amire nem hivatkozhattak volna azért, hogy előnyöket szerezzenek a közös tulajdon megosztása során. A felperesek jogtalan előnyökre tettek szert az I. és II. rendű alperesek kárára.
- [24] A panaszban előadottak értelmében a Kúria eljárása sértette az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát, mert a rosszhiszemű felperesek javára szóló, az I. és II. rendű alperesek jogait és törvényes érdekeit csorbító döntést hozott. Az indítványozó tulajdonhoz való jogának sérelmét eredményezte az indítványozó földrészletének a jogerős, illetve a felülvizsgálati részítélet miatti értékcsökkenése. A Kúria és a törvényszék nem volt tekintettel az Alaptörvény 28. cikkére a régi Ptk. vonatkozó szabályainak értelmezésekor, továbbá e döntések nem tettek eleget az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerinti jogbiztonság követelményének.
- [25] 3. Az Alkotmánybíróság tanácsa az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. E vizsgálat elvégzése során az alábbiakat állapította meg.
- [26] Az indítványozó jogi képviselője a letöltési igazolás szerint 2021. február 20-án vette át a Kúria részítéletét, majd március 22-én, a 60 napos határidő leteltét követő első munkanapon, az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőben nyújtotta be a panaszt az elsőfokú bíróságon.

- [27] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A határozott kérelem feltételeit az Abtv. 52. § (1b) bekezdése – annak a)–f) pontjai – rögzítik. A panasz ezeknek a feltételeknek megfelelt az alábbiak szerint.
- [28] A panasz tartalmazza azt az alaptörvényi, illetve törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza. Tartalmazza az eljárás megindításának indokait és az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét. Megjelöli az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntést. Megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit. Tartalmaz indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megsértett rendelkezéseivel. Kifejezett kérelmet ad elő a bírói döntés megsemmisítésére.
- [29] Az Abtv. 27. § (1) bekezdése értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza, és b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [30] Az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján tehát az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kellett: a támadott bírói döntés az ügy érdemében hozott, vagy eljárást lezáró döntésnek minősül-e, az indítványozó kimerítette-e a jogorvoslati lehetőségeit, az indítványozó érintettnek minősül-e, illetve Alaptörvényben biztosított jog sérelmét állítja-e a panaszban.
- [31] A Kúria a támadott felülvizsgálati részítéletben érdemben döntött az indítványozó felülvizsgálati kérelme felől.
- [32] Az indítványozó a fellebbezéssel kimerítette rendes jogorvoslati lehetőségeit, egyúttal a rendkívüli jogorvoslatok köréből élt a felülvizsgálati kérelem előterjesztésének jogával, ezért számára megnyílt az út az alkotmányjogi panasz igénybevitelére.
- [33] Az indítványozó az egyedi ügy I. rendű alpereseként érintettnek minősül.
- [34] Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése, XXIV. cikk (1) bekezdése, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdése az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja szerinti, Alaptörvényben biztosított jognak minősülnek.
- [35] Az Alkotmánybíróság felhívja a figyelmet arra, hogy az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése a közigazgatási hatóságok eljárására vonatkozik. A bíróságok tisztességes eljárását az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése írja elő. A jelen ügyben csak bíróságok jártak el, a felperesek keresete a közös tulajdon megosztására irányul, ami a bíróságok hatáskörébe tartozik. Az Alkotmánybíróság ezért a továbbiakban a panasznak az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése szerinti vizsgálatát mellőzi.
- [36] Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata értelmében a visszaható hatályú jogalkotás, illetve a felkészülési idő hiánya esetén lehet Alaptörvényben biztosított jogként hivatkozni, egyéb esetekben erre nincs lehetőség [pl. 3435/2021. (X. 25.) AB végzés, Indokolás [13]].
- [37] Az Alaptörvény 28. cikke nem minősül Alaptörvényben biztosított jognak, ezért arra alkotmányjogi panasz nem alapítható.
- [38] Az Abtv. 31. § (2) bekezdése szerint ha egy ügyben alkotmányjogi panasz alapján a bírói döntés Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság már döntött, ugyanabban az ügyben érintett indítványozó által, azonos jogszabályra, illetve jogszabályi rendelkezésre és ugyanazon Alaptörvényben biztosított jogra, valamint azonos alkotmányjogi összefüggésre hivatkozva alkotmánybírósági eljárásnak nincs helye. Az indítványozó által támadott felülvizsgálati ítélettel összefüggésben az Alkotmánybíróság nem folytatott le alkotmányossági vizsgálatot, ezért a *res iudicata* nem áll fenn.
- [39] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be.
- [40] Az Alkotmánybíróság a tisztességes bírósági eljárással összefüggésben megfogalmazta, hogy nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon [3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]]. Az alkotmányjogi panasz „nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna” [3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]].
- [41] A perben eldöntendő kérdés a felek – az indítványozó, a felperesek, valamint a IX. rendű alperes – közös tulajdona megosztásának mikéntje volt. Ennek az eljárás során két fő alternatívája merült fel: az I. és II. rendű

- alperesek által javasolt kettes, illetve a felperesek által elsődlegesen javasolt négyes felosztás. A Fővárosi Törvényszék az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást kiegészítve, helyszíni szemle tartását követően jutott arra a következtetésre, hogy a négyes megoldás szolgálja legjobban a tulajdonostársak méltányos érdekeit. Az ügy elbírálásában perdöntő jelentőségűnek bizonyult a felperesek tulajdonában álló középső földrészlet megközelíthetősége. A törvényszék rámutatott arra, hogy a közös tulajdon megosztását megelőzően ez csak gyalogosan volt biztosított, továbbá hogy mind a helyszíni szemle, mind az aggálytalan szakértői vélemény el-
lentmondott az I. és II. rendű alperesek azon álláspontjának, mely szerint a középső földrészlet a perbeli ingatlan északi – M. utca felőli – végéről, a IX. rendű alperes földrészletén keresztül elérhető lenne. Erre tekintettel rendelkezett a felperesek és az indítványozó közös tulajdonát képező, 30 m² területű kivett magánút kialakításáról.
- [42] A Kúria a felülvizsgálati részítéletben a felülvizsgálatot kérő alperesek érvelésével szemben azt emelte ki, hogy a szolgalmat alapításával szembeni ellenkezésük önmagában akadálya a kettes megosztásnak, a régi Ptk. 167. §-ára történő hivatkozásuk ennek fényében figyelmen kívül marad, a jogerős részítélet hatályon kívül helyezésére nézve a felülvizsgálati kérelem nem tartalmaz érvelés, illetve a felperesek keresete nem visszaélészerű. Rámutatott arra is, hogy az indítványozó által elszenvedett területcsökkenés kompenzálásáról a jogerős részítélet rendelkezett.
- [43] Mindezek a kérdések a bizonyítással és az alkalmazandó jogszabályok értelmezésével kapcsolatos szakjogi kérdések, amelyek eldöntése a rendes bíróságok hatáskörébe tartozik, azok alkotmányjogi alapon történő felülbírálatára az Alkotmánybíróság eljárásán keresztül nincs mód. A felülvizsgálati részítélet és a jogerős részítélet egyaránt számot adnak a döntés indokairól és a figyelembe vett körülményekről, ideértve azt is, sérült-e, illetve releváns-e a régi Ptk.-nak a joggal való visszaélés tilalmáról szóló, az I. és II. rendű alperesek által hivatkozott generálklauzulája. Az, hogy az indítványozó a döntés tartalmát sérelmezi, nem vet fel olyan alkotmányjogilag releváns szempontot, amely az Abtv. 29. §-a alapján a panasz befogadását eredményezné.
- [44] Összességében tehát az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panaszban előadott állítások a Kúria, illetve a Fővárosi Törvényszék törvényértelmezését és a tényállás megállapítását vitatják, olyan alkotmányjogi szempontot azonban nem tartalmaznak, amelyek az Alkotmánybíróság beavatkozását szükségessé tennék.
- [45] Az indítványozó a tulajdonhoz való jogának sérelmét az eljáró bíróságok álláspontja szerint tisztességtelen eljárásával hozta összefüggésbe. A panasz nem mutatott rá olyan körülményre, amely alapján az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelme megalapozottan állítható. Ilyen körülmény hiányában azonban arra utaló körülmény sem tűnik ki a panaszból, hogy az eljáró bíróságok ítéleteikben az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdését sértő módon döntöttek a közös vagyron megosztásáról és avatkoztak be az indítványozó tulajdonjogi viszonyaiba. Önmagában az nem tekinthető alkotmányjogi szempontból értékelhető érveknek, hogy a közös tulajdon megosztása az indítványozó állított érdekeivel ellentétesen történt. A panasz ezért az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában sem fogadható be.
- [46] 4. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem vetett fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, illetve nem mutatott rá a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre, ezért azt – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2021. november 30.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/712/2021.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3550/2021. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéltábla 16.Gf.40.085/2021/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránti alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó személyesen eljárva az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panasszal élt a Fővárosi Ítéltábla 16.Gf.40.085/2021/4. számú ítélete ellen, alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt.
 - [2] Az alapul szolgáló ügyben az alperesi társaság ellen használati díj iránti keresetet terjesztettek elő. A peres eljárásbeli alperesi jogi képviselőre az indítványozó kapott megbízást azzal, hogy a bíróság által – a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet alapján – megítélendő perköltség lesz az ügyvédi munkadíj. A per tartama alatt az alperesi társaság felszámolásra került. A felszámolási eljárás megindulását követően az indítványozó az alperesi társaság felszámolójával kötötte meg az ügyvédi megbízási szerződést, melyben változatlanul rögzítették, hogy a bíróság által megítélendő perköltség lesz a jogi képviselő munkadíja, melyet közvetlenül a jogi képviselő számlájára kérnek teljesíteni. Az első fokon eljáró bíróság a felperes keresetének részben helyt adott, azt meghaladó mértékében a keresetet elutasította. A pernyertesség arányára (felperes 15% – alperes 85%) tekintettel a bíróság a 16 292 715 Ft perköltséget állapított meg. A felperes az ítéletnek kizárólag a perköltséget érintő rendelkezése ellen fellebbezéssel élt, melyet a másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla tárgyaláson kívül meghozott ítéletével bírált el. Eszerint az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintve, a perköltségre vonatkozó rendelkezést megváltoztatta, és a felperes által fizetendő perköltség összegét 8 042 715 Ft-ra leszállította azzal, hogy a perköltséget a felperes az alperesnek köteles megfizetni.
 - [3] Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panasszal élt, álláspontja szerint a jogerős másodfokú ítéletnek a perköltség tárgyában hozott döntése révén sérült az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, I) cikk (3) bekezdése, V. cikke, XIII. cikk (1) bekezdése, XV. cikk (1) bekezdése, XV. cikk (2) bekezdése, XXIV. cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (7) bekezdése, valamint 28. cikke.
 - [4] Az indítvánnyal kapcsolatban a Magyar Ügyvédi Kamara részéről *amicus curiae* beadvány érkezett az Alkotmánybírósághoz.
- [5] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. §-a értelmében, tanácsban eljárva megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényi feltételeit.
 - [6] Az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírósági döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az indítványozó a sérelmezett bírósági ítélettel zárult ügyben az alperes jogi képviselője volt, a perköltség tekintetében az Abtv. 27. § (2) bekezdés *c*) pontja értelmében érintettsége fennáll, az alkotmányjogi panasz tekintetében indítványozói jogosultsággal rendelkezik. A rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőséget kimerítette.
 - [7] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. A Fővárosi Ítéltábla 16.Gf.40.085/2021/4. számú ítéletét – a letöltési igazolás szerint – 2021. május 28-án kézbesítették, az alkotmányjogi panaszt 2021. július 27-én, határidőben, nyújtotta be az indítványozó az első fokon eljáró bíróságon. Az ügyben rendkívüli jogorvoslati eljárás nincs folyamatban.

- [8] Az Abtv. 52. §-a értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában megjelölte az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontját, és az Abtv. 27. § (1) bekezdését, amely alapján az alkotmányjogi panasz eljárást kezdeményezte, valamint a megsemmisíteni kért bírósági ítéletet, és az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit.
- [9] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírósági döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be.
- [10] Az indítványozó az ítéletábrá ítélete elleni beadványában többek között az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében rögzített jogbiztonság elvének sérelmét állította. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján alkotmányjogi panasz csak az Alaptörvényben biztosított alapjog sérelmére alapítható. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése tekintetében az abban megfogalmazott jogállamiság és jogbiztonság alkotmányos követelményére hivatkozásnak csak kivételesen, a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetében van helye {3062/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [171]}. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése nem jogot, hanem olyan jogelvet tartalmaz, amelynek egyedi érintett vonatkozásában fennálló sérelme önmagában nem valósulhat meg, így arra alkotmányjogi panasz nem alapítható {3315/2014. (XI. 21.) AB végzés, Indokolás [11]}. Alkotmányjogi panasz esetében az Alaptörvény B) cikkére mindezek alapján nem lehet alappal hivatkozni, mert az nem alapjogi rendelkezés {3195/2015. (X. 14.) AB határozat, Indokolás [29]; 3090/2016. (V. 12.) AB határozat, Indokolás [46]; 3185/2020. (V. 27.) AB végzés, Indokolás [13]; 3403/2020. (X. 29.) AB végzés, Indokolás [12]}.
- [11] Ezen túlmenően az indítványozó az Alaptörvény 28. cikkének sérelmét is állította. Az Alaptörvény 28. cikke azonban szintén nem alapjogot tartalmaz, hanem a bíróságok felé fogalmaz meg a működésükre irányulóan elvárásokat, így az abban foglaltak egyedi érintett vonatkozásában megvalósuló alapjog sérelemhez nem vezethetnek, arra alkotmányjogi panasz önmagában nem alapítható {pl. 3257/2016. (XII. 6.) AB végzés, Indokolás [13]}.
- [12] Az Alaptörvény indítványozó által sérelmesnek vélt I. cikk (3) bekezdése az Alkotmánybíróság gyakorlatában kikristályosodott általános alapjogvédelmi tesztet deklarálja, garanciális szabályként rögzítve az alapvető jogok korlátozhatóságának általános kereteit. Tehát ez a rendelkezés sem tartalmaz alapvető jogot, melyre alkotmányjogi panasz lenne alapítható {3142/2014. (V. 9.) AB végzés, Indokolás [27]}.
- [13] Az indítványozó által az Alaptörvény V. cikke, XIII. cikk (1) bekezdése, XV. cikk (1) bekezdése, XV. cikk (2) bekezdése, XXIV. cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (7) bekezdése tekintetében állított alapjogsérelemmel illetően az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának vizsgálata során, a törvényben előírt feltételek tekintetében a következőket állapította meg.
- [14] Az Abtv. 27. § (1) bekezdése értelmében alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés ellen fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet az Alkotmánybírósághoz, amennyiben valamely az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme áll fenn. Az alkotmányjogi panasszal támadható érdemi döntésnek minősülő bírósági döntések körét az Abtv. taxatívum nem határozza meg. Az Alkotmánybíróságnak esetről-esetre, a konkrét ügy egyedi körülményeire tekintettel kell vizsgálnia, hogy a támadott bírósági döntés az Abtv. 27. § tárgyi hatálya alá tartozik-e, azaz az ügy érdemében hozott, vagy a bírósági eljárást – egyéb módon – befejező bírósági döntések körébe tartozik-e {3002/2014. (I. 24.) AB végzés, Indokolás [13]; 3168/2018. (V. 16.) AB végzés, Indokolás [40]; 3364/2018. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [21]}.
- [15] Az indítványozó beadványában azt sérelmezte, hogy a felperesi használati díj iránti keresetben foglalt főkövetelésnek az eljáró bíróságok ugyan csak részben adtak helyt, a pernyertesség-pervesztesség arányára tekintettel megállapított perköltséget (mely az indítványozó ügyvédi munkadíját képezte) a másodfokon eljáró bíróság – a felperesi fellebbezés konkrét kérelmére – 50%-kal csökkentette, valamint úgy rendelkezett, hogy a perköltséget a felperes az alperes – és ne az alperesi jogi képviselő számlájára – fizesse meg.
- [16] Az Alkotmánybíróság az érdemi határozatok körének megállapításakor korábban a végrehajtási kifogás, valamint a végrehajtás felfüggesztése intézményével kapcsolatban megállapította, hogy az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt csak az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés – azaz csak a jogalkotó által meghatározott döntések, és nem minden döntés – ellen lehet előterjeszteni {3179/2013. (X. 9.) AB végzés, Indokolás [9]; 3252/2014. (X. 14.) AB végzés, Indokolás [5]; 3168/2018. (V. 16.) AB végzés, Indokolás [43]; 3364/2018. (XI. 28.) AB végzés Indokolás [24]}. A 3265/2020. (VII. 3.) végzésében pedig, mint nem érdemi döntés ellen irányuló alkotmányjogi panaszt utasította vissza a kizárólag a perköltség tekintetében előterjesztett beadványt {3265/2020. (VII. 3.) AB végzés, Indokolás [16]–[17]}.

- [17] A jelen alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyet illetően az Alkotmánybíróság arra a megállapításra jutott, hogy a bírósági eljárás tárgya a használati díj iránti kereset volt, ennek csupán járulékos elemét képezte a konkrét eljárásban a perköltségigény mértéke, illetve annak kifizetése. Azonban a perköltség összegének mértéke, valamint annak kifizetése a használati díj iránti kereseti kérelem elbírálására érdemi kihatással nem bír. Maga az indítványozó is hangsúlyozta alkotmányjogi panaszbeadványában, hogy nem a bíróságok érdemi döntése, hanem kizárólag csak a perköltség tekintetében kéri az alkotmányossági vizsgálat lefolytatását, és az alaptörvény-ellenesség megállapítása mellett a perköltségre vonatkozó, sérelmezett bírósági döntésnek kéri a megsemmisítését.
- [18] Erre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a jelen alkotmányjogi panaszban támadott jogerős ítélet nem minősül a bírósági eljárás érdemében hozott döntésnek, így ellene nincs helye az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz előterjesztésének.
- [19] 3. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. § (1) bekezdésére tekintettel, a 29. § alapján, mint nem az ügy érdemében hozott döntés, illetve a bírósági döntést érdemben nem befolyásoló alaptörvény-ellenesség tekintetében előterjesztett alkotmányjogi panasz befogadását az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a* és *h*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2021. november 30.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2979/2021.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3551/2021. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Debreceni ítéletábra Bhar.IV.3/2021/7. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselőjén (dr. Ludmán Zsolt ügyvéd) keresztül az Abtv. 27. § alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Debreceni Ítéletábra Bhar.IV.3/2021/7. számú végzésének (és erre tekintettel a Nyíregyházi Törvényszék 1.Bf.252/2020/7. számú végzésnek) az alaptörvény-ellenességét, mivel az az indítvány szerint a hivatkozott végzés sérti az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdését, II. cikkét, VI. cikkét valamint IX. cikk (4) bekezdését.
- [2] 1.1. A panasz alapjául szolgáló ügy tényállása szerint az indítványozó 2019. október 16-án feljelentést tett a Vásárosnaményi Rendőrkapitányságon az alapügy vádlottjával szemben arra hivatkozással, hogy a vádlott 2019. október 11–13. között, a Tiszakerecsenyben tartott önkormányzati választás kampányidőszakában, szórólapokat juttatott el a lakosokhoz, amelyben az indítványozót (mint akkori polgármestert) súlyos jogszabálysértéssel rágalmozta meg.
- [3] A vádlott 2012 óta a tiszakerecsenyi polgármesteri hivatalban dolgozott mint pénzügyi ügyintéző. A 2019-es önkormányzati választásokon az indítványozó kihívójaként indult a polgármesterválasztáson. Az alapügyben kifogásolt szórólapon az akkor hivatalban lévő polgármester (az indítványozó) korábbi választásokon tett ígéreteit, valamint polgármesteri tevékenységét elemezte. Ebben olyan állításokat tett miszerint az önkormányzat mindent az indítványozó által üzemeltetett boltban vásárolt meg (olyan dolgokat is, amelyre valójában nem is volt szükség), önkényesen döntött arról ki vehet részt a közmunkaprogramban, vagy épp, hogy a közösségi terek zárva vannak, és egyes termeket a helyi lakosok is csak jelentős összegeket fizetve vehetnek igénybe. A választáson a helyi lakosok a vádlottat választották meg polgármesternek (mindösszesen 6 szavazat különb-séggel).
- [4] Az ügyben első fokon a Vásárosnaményi Járásbíróság (a továbbiakban: elsőfokú bíróság) járt el, aki a vádlottat bűnösnek mondta ki rágalmozás vétségében, és ezért őt 200 ezer forint pénzbüntetésre ítélte. Az ítélet indokolása szerint a vádlott állításai a hivatali hatalommal visszaélés fogalmi körébe tartoztak, az abban foglalt állításokat pedig több hivatali dolgozó (így pl. a jegyző), és egyéb bizonyíték is tényszerűen cáfolta. Ez alapján az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a vádlott állításai tényszerűen nem voltak igazak, így a vádlott cselekménye jogellenes volt. A valótlan tényállítások pedig nem élvezik a véleménynyilvánítás szabadságának oltalmát, ezért a vádlott elkövette a rágalmozás vétségét.
- [5] 1.2. A vádlott (felmentésért) és az indítványozó (súlyosításért) is fellebbezéssel élt az elsőfokú ítélettel szemben a Nyíregyházi Törvényszékhez (a továbbiakban: másodfokú bíróság), amely az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a vádlottat a rágalmozás vétsége alól felmentette. A vádlott fellebbezésében elsősorban arra hivatkozott, hogy cselekménye a választási kampány keretei között értékelhető, és e tekintetben élvez a véleménynyilvánítás szabadságát. Az indítványozónak mint hivatalban lévő polgármesternek pedig nagyobb tőrési kötelezettsége volt az őt ért kritikákkal szemben.
- [6] A másodfokú bíróság (amellett, hogy megállapította, hogy az elsőfokú bíróság számos eljárási szabályszegést is elkövetett) végzésben arra a következtetésre jutott, hogy a vádlott nem követte el a rágalmozás vétségét, mivel a vádlott által megfogalmazott állítások a véleménynyilvánítás szabadságának keretei között maradtak. Ennek során a másodfokú bíróság figyelembe vette, hogy az állítások egy választási kampányban hangzottak el, ahol a közügyek szabad vitatásnak joga még erőteljesebben érvényesül, ráadásul az megfogalmazott kijelentések

az indítványozó 5 évvel korábbi választási ígéreteit kérték számon. A másodfokú bíróság az Alkotmánybíróság gyakorlatát is mérvadónak tekintette, és az alapján a közmegebízatását töltő indítványozóval szemben tett állítások nem minősültek tényállításnak, a kijelentések emellett gyalázkodónak sem voltak tekinthetők. Az alkotmánybírósági gyakorlat szerint pedig a közügyek szabad vitatása szükségszerűen együtt jár az akár éleshangú vagy túlzott kritikákkal is, amelyekkel szemben helye van a cáfolatnak is.

- [7] 1.3. Az indítványozó a másodfokú bíróság végzésével szemben fellebbezéssel élt a Debreceni Ítéletábrához (a továbbiakban: harmadfokú bíróság), amely végzésével a másodfokú bíróság végzését helybenhagyta. A harmadfokú bíróság is hasonló következtetésekre jutott a vádlott állításaival kapcsolatban, mint a másodfokú bíróság, és az alkotmánybírósági gyakorlat alapján megerősítette a másodfokú bíróság érvelését.
- [8] 1.4. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában kérte a harmadfokú bíróság (és erre tekintettel a másodfokú bíróság) végzésének megsemmisítését, mivel álláspontja szerint a végzés sérti az Alaptörvény több rendelkezését. Az alkotmányjogi panasz indokolása szerint a harmad- és másodfokú bíróság téves következtetéseket vont le az Alkotmánybíróság gyakorlatából. Véleménye szerint a vádlott állításai tényállításnak minősültek, emellett pedig a kifogásolt bírósági végzések nem végezték el a véleménynyilvánítás szabadságának az emberi méltósággal és a jóhírnévhez való joggal történő összevetését sem [Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdés]. Ezáltal pedig azt sem vették figyelembe, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága a valótlan tényállításokra nem terjed ki. Ezt álláspontja szerint a kampányidőszakban elhangzott közlésekre is alkalmazni kell. Azt sem vette figyelembe a kifogásolt végzés, hogy mind a vádlott, mind pedig az indítványozó aktív szereplője volt a kampányidőszaknak, a bíróságok döntései már ezért sem lehetnek alkotmányosak. A vádlott szórólapja véleménye szerint a választási eljárásról szóló törvénnyel sem volt összhangban, hiszen nem támogatta, hanem kifejezetten rombolta a választási eljárás demokratikus voltát. Álláspontja szerint ezért a vádlott állításai megvalósították a rágalmazás vétségét.
- [9] 2. Az Abtv. 56. §-a alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának kérdésében dönt, ennek során mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltételeit. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [10] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban járt el, és az indítványozó panaszának vizsgálata alapján azt állapította meg, hogy az alkotmányjogi panasz az alábbi okok miatt nem fogadható be.
- [11] 2.1. Az indítványozó az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszában a harmad- és a másodfokú bíróságok végzéseinek alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdésének, a II. cikknek, a VI. cikkének, továbbá a IX. cikk (4) bekezdésének sérelmére alapozta. Az Abtv. 27. §-a alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [12] 2.2. A harmadfokú bíróság végzése ellen nincs helye fellebbezésnek, az Abtv. 27. §-a szerinti indítvány tehát e tekintetben megfelel a törvényi feltételeknek.
- [13] Jelen ügyben az alkotmányjogi panaszt az alapul szolgáló bírósági eljárás sértettje nyújtotta be az alapügyet érdemben lezáró bírósági végzéssel szemben, így az indítványozó érintettnek tekinthető, tehát jogosult volt az alkotmányjogi panasz előterjesztésére.
- [14] A fentiek mellett megállapítható, hogy az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül terjesztette elő az indítványát.
- [15] 2.3. Az indítványozó indítványában hivatkozott az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdésének a sérelmére is. Alaptörvény I. cikk (1) bekezdésével összefüggésben az Alkotmánybíróság az alábbiakat hangsúlyozza: az Alaptörvény vonatkozó rendelkezése az állam kötelezettségét határozza meg az alapjogok védelme és biztosítása

érdekében, így közvetlenül ezen rendelkezés vonatkozásában sincs helye alkotmányjogi panasz benyújtásának {legutóbb lásd: 3002/2020. (II. 4.) AB határozat, Indokolás [22]}.

- [16] Az indítványozó az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdésére is hivatkozott alkotmányjogi panaszában, amely szerint „a véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére”. Ez a rendelkezés azonban nem önálló alapjogot állapít meg, hanem a véleménynyilvánítás szabadságának határát jelöli ki, így az indítványozó erre sem alapíthatta alapjogi sérelmet {lásd ezzel egyezően: 3294/2020. (VII. 17.) AB végzés, Indokolás [19]}.
- [17] 2.4. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény a II. cikkének a sérelmét is állította. Ezen alaptörvényi rendelkezés kapcsán az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek, ugyanis ezen alaptörvényi rendelkezés vonatkozásában az indítványozó nem adott elő (az érintett alapjogokra nézve önálló) alkotmányjogilag értékelhető érvelést (sőt tulajdonképpen semmilyen érvelést) az ügye vonatkozásában.
- [18] Mindezekre tekintettel megállapítható, hogy az indítvány az Alaptörvény II. cikke tekintetében nem felel meg a határozott kérelemre vonatkozó követelményeknek, mivel – az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint – az indokolás hiánya {lásd többek között: 3058/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11]; 3245/2016. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [10], [13]} az ügy érdemi elbírálásának akadálya.
- [19] 2.5. Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése tekintetében megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek. Az indítvány megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés és 52. § (1b) bekezdés a) pont], az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérve az Alkotmánybíróság eljárását. Az indítványozó megjelölte továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont] és az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítvány benyújtását részletesen indokolta, kifejtve az Alaptörvényben foglalt jog sérelmének mibenlétét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítványozó kifejezett kérelmet fogalmazott meg a bírói döntés megsemmisítésére nézve [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [20] Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának azonban további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [21] Jelen ügyben az indítványozó arra hivatkozott, hogy a támadott bírói végzések tévesen ítéleték meg a véleménynyilvánítás szabadságának a határait a választási kampányidőszakban, és ezzel megsértették a jóhírnévhez való jogát. Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban hangsúlyozza, hogy a közelmúltban több döntésében is foglalkozott a véleménynyilvánítás szabadságának a határaival választási kampányidőszakban {lásd többek között: 3107/2018. (IV. 9.) AB határozat, vagy épp a 3217/2020. (VI. 19.) AB határozat}. Ezen döntéseiben az Alkotmánybíróság pontosan meghatározta azon szempontokat, amelyek figyelembe vétele elengedhetetlen a választási kampányidőszakokban. Erre tekintettel jelen ügy tekintetében megállapítható, hogy a támadott bírói végzések nem vetik fel sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, sem pedig olyan alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amelyre az Alkotmánybíróság korábban már ne adott volna választ.
- [22] 2.6. A fentiekén túlmenően az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az Alaptörvény nem biztosít jogot a sértettnek a büntetőeljárás lefolytatására vagy a terhelt büntetőjogi szankcionálására. „A bűncselekmény elkövetése esetén az állami büntető igény érvényesítése és az elkövető megbüntetése ugyanis nem a sértettet, hanem az államot illeti. A büntető igény érvényesítése tehát állami feladat, így sem a sértettnek, sem más harmadik személynek nincs alkotmányos alapjoga a büntető igény érvényesítésének kikényszerítésére és az elkövető megbüntetésére.” {Az Alkotmány hatálya alatti gyakorlatot megerősíti: 3014/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [4]} Az indítványozó tehát nem hivatkozott olyan alapjogának sérelmére, amely az Abtv. 27. §-a szerinti panasz alapja lehetne.

[23] 3. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésében foglaltakra, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2021. november 30.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2741/2021.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3552/2021. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Mfv.X.10.031/2020/8. számú ítéletével szemben előterjesztett alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó – jogi képviselője (dr. Balázs Ildikó főtitkár; Tettrekész Magyar Rendőrség Szakszervezete) útján – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában a Kúria Mfv.X.10.031/2020/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte a Kecskeméti Törvényszék 6.Mf.21.126/2019/6. számú ítéletére és a Kecskeméti Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 11.M.230/2017/54. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal. Az indítványozó kérte továbbá a Kúria támadott ítélete végrehajtásának felfüggesztését is.
- [2] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában előadta, hogy 2016. március 21-től munkaviszonya állt fenn az alapper alperesével. Az alperes munkáltató 2017. május 10-én kelt felmondásával az indítványozó munkaviszonyát 30 napos felmondási idővel, 2017. június 9-ével megszüntette. A munkáltató a felmondását a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 66. § (2) bekezdése szerint az indítványozó munkaviszonnyal összefüggő képességére és magatartására alapította. Ezt követően az indítványozó munkaviszonya jogellenes megszüntetésének megállapítása, valamint az elmaradt jövedelme és járulékai megfizetése iránt munkaügyi pert indított a Kecskeméti Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságon. A bíróság a támadott elsőfokú ítéletben az indítványozó keresetét elutasította. Az ítélet ellen mind a felperes, mind az alperes fellebbezést nyújtott be, aminek nyomán a másodfokon eljáró Kecskeméti Törvényszék az elsőfokú ítéletet annak főtárgyát illetően helybenhagyta, az alperes részére fizetendő perköltség összegét pedig – azt jelentősen megemelve – megváltoztatta. A Kúria a felülvizsgálati eljárásban hozott ítéletével a Kecskeméti Törvényszék ítéletét hatályában fenntartotta.
- [3] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az alapperben hozott bírói döntések felülvizsgálatát kérte az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való joga sérelmére hivatkozva. Állítása szerint az eljáró bíróságok nem foglalkoztak azzal a lényeges ténnyel, hogy munkaköri leírást a munkáltató alperes nem adott a számára (és ezt a lényeges tény az alperes nem is vitatta az eljárás során), s ennél fogva „nem volt semmifajta okirati bizonyíték az eljárásban, mely alapján indítványozó tevékenysége, a munkára való alkalmassága, képessége vizsgálható lett volna”. Sérelmezte, hogy az eljáró bíróságok „egyáltalán nem értékelték azt a ténytet”, és „ennek magyarázatát sem adták ítéleteik indokolásában”, hogy a munkáltató az indítványozó oktatását nem kielégítően biztosította, melyre pedig az indítványozó az eljárás folyamán többször is hivatkozott. Álláspontja szerint a tisztességes eljáráshoz való joga alapján az eljáró bíróság az eljárási törvényeknek megfelelően köteles lett volna a fentiekkel kapcsolatban számot adni döntésének indokairól, azonban ezt szerinte sem az elsőfokon, sem a másodfokon eljáró bíróság, sem a Kúria nem tett meg.
- [4] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az Ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról, az 56. § (2) bekezdése értelmében pedig a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [5] Az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés

az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az indítványozó a sérelmezett kúriai végzéssel zárult ügyben felperes volt, számára hátrányos döntés született, s a perben a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette. A magánszemély kérelmező ekként alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége fennáll.

- [6] Az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben előterjesztett panaszában (a Kúria ítéletének kézbesítése az indítványozó jogi képviselője részére 2021. február 24-én történt, az indítványozó alkotmányjogi panaszát 2021. március 26-án elektronikus úton nyújtotta be) a bírósági eljárást befejező, rendes jogorvoslattal nem támadható kúriai ítéletet, illetve az ügy érdemében hozott ítéleteket támadta.
- [7] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {ld. pl. 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [8] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott ítéletét, továbbá az első- és másodfokon hozott ítéleteket is támadta. Az indítványozó a Kúria ítélete és a támadott ítéletek kapcsán is egyaránt azért kérte az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésébe foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való joga sérelmének megállapítását, mert munkaviszonya jogellenes megszüntetésének megállapítása, valamint az elmaradt jövedelme és járulékai megfizetése iránt indított munkaügyi perben úgy vélte, hogy az eljáró bíróságok nem folytattak megfelelő bizonyítási eljárást, illetve a döntéseiket nem megfelelően indokolták.
- [9] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ából következően nem tekinthető általános felülbírálati fórumnak, és valójában e hatásköre is – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának védelmének keresztül – az Alaptörvény védelmét biztosítja [Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdés]. A rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések ezért önmagukban nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasz előterjesztésére {lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}.
- [10] Az Alkotmánybíróság jogköre az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja és az Abtv. 27. § (1) bekezdése értelmében arra terjed ki, hogy kiküszöbölje a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet. Következésképpen a bizonyítékok bírói mérlegelésének és a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel {lásd: 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Az alkotmányjogi panaszban foglalt érvek alapján nem állapítható meg, hogy a támadott bírói döntésekkel kapcsolatban az Abtv. 29. §-ában szereplő feltételek fennállnak.
- [11] 3. Mivel a fent kifejtettek szerint az alkotmányjogi panasz nem tett eleget a befogadhatóság Abtv. 29. §-ában előírt feltételének, az Alkotmánybíróság azt az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése alapján eljárva az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) pontja alapján visszautasította. Az Abtv. 61. §-a szerinti döntésre irányuló kérelemről (a bírói döntés végrehajtásának felfüggesztésére felhívás) nem volt indokolt dönten.

Budapest, 2021. december 7.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/767/2021.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3553/2021. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Pesti Központi Kerületi Bíróság 4.Szk.6615/2021/8. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján nyújtott be alkotmányjogi panaszt.
- [2] Az indítványozó által kifogásolt, megtámadott határozat a következő. A Pesti Központi Kerületi Bíróság a 2021. június 10-én meghozott 4.Szk.6615/2021/8. számú végzésével megváltoztatta a BRFK XXI. kerületi Rendőrkapitányság mint szabálysértési hatóság 2021. február 18-án meghozott 01821/139-5/2021. szabs. számú határozatát.
- [3] 1.1. Az alapügyben a BRFK XXI. kerületi Rendőrkapitánysága (mint szabálysértési hatóság) a 2021. február 18-i – meghallgatás alapján hozott – 01821/139-5/2021. szabs. számú határozatával visszavonta az indítványozóval szemben (meghallgatás nélkül) hozott, engedély nélküli vezetés szabálysértés elkövetése miatt 90 000 Ft pénzbírságot, s közúti járművezetéstől 3 hónapi eltiltást kiszabó szabálysértési határozatot; és egyben az indítványozót engedély nélküli vezetés szabálysértés elkövetése miatt 90 000 Ft pénzbírsággal sújtotta, s minden közúti járművezetéstől 3 hónapra eltiltotta.
- [4] Az indítványozó kifogása alapján eljárva a Pesti Központi Kerületi Bíróság a 2021. június 10-én – tárgyalás tartása nélkül – meghozott 4.Szk.6615/2021/8. számú végzésével a BRFK XXI. kerületi Rendőrkapitányság 01821/139-5/2021. szabs. számú határozatát annyiban változtatta meg, hogy a közúti járművezetéstől eltiltást 1 hónap időtartamra enyhítette. Egyebekben a kerületi bíróság a szabálysértési hatóság határozatát hatályban tartotta.
- [5] 1.2. Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panasszal élt a Pesti Központi Kerületi Bíróság 4.Szk.6615/2021/8. számú végzése ellen. Az indítványában az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmére hivatkozva kérte a bírósági döntés megsemmisítését.
- [6] Kifogásolta, hogy a Pesti Központi Kerületi Bíróság a kifejezett kérelme ellenére nem tartott tárgyalást az ügyben. Indokai szerint a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszeréről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) 110. § (1) bekezdése alapján kötelező a bíróságnak tárgyalást tartania, amennyiben azt a kifogásban a jogosult kéri. Következésképpen a bíróság a tárgyalás tartásától csak abban az esetben tekinthetett volna el, amennyiben azt állapítja meg, hogy a kifogás alapos és a döntése a kérelemben foglaltakkal megegyezik, vagy azt az elkövető javára meghaladja. Ezzel szemben a bíróság csak a járművezetéstől eltiltás időtartamát mérsékelte a kifogásnak megfelelően, a pénzbírság tekintetében hatályában fenntartotta a szabálysértési hatóság határozatát. Ezért álláspontja szerint a bíróság a Szabs. tv. 110. §-ával ellentétesen járt el akkor, amikor tárgyalás tartása nélkül úgy hozta meg a határozatát, hogy nem adott helyt mindenben a kifogásban foglaltaknak. Sérelmezte továbbá azt is, hogy több alkalommal kereste a bíróságot, hogy megtudja, mikor lesz a tárgyalása, azonban érdemi választ nem kapott, ahogyan arról sem tájékoztatták, hogy a bíróság az iratok alapján, tárgyalás tartása nélkül dönt az ügyben. Ha erről tájékoztatták volna, írásban terjesztette volna elő a nyilatkozatát.
- [7] 2. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően tanácsban eljárva először azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a törvényben előírt befogadhatósági feltételeknek.

- [8] 2.1. Az indítványozó az Abtv. 27. §-ára hivatkozva terjesztett elő alkotmányjogi panaszt.
- [9] Az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján hatvan napon belül lehet benyújtani. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszát a törvényi határidőn belül terjesztette elő.
- [10] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglalt határozott kérelem feltételeinek megfelel. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezését, illetve a sérelmezett bírói döntést, indokolja annak Alaptörvénybe ütközését és kifejezetten kéri a megsemmisítését.
- [11] 2.2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 52. § (2) bekezdése alapján a továbbiakban azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. § és 29. §-ában foglalt tartalmi feltételeket kimeríti-e.
- [12] Az indítványozó által támadott döntés a Szabs. tv. alapján bírósági eljárást befejező, ügy érdemében hozott döntés, így az az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz tárgya lehet. Az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, a kifogást elbíráló bírósági határozattal szemben további jogorvoslatnak nincs helye.
- [13] Az egyedi ügyben érintettség megállapítható, mivel az indítványozó az alkotmányjogi panasszal támadott ügyben az eljárás alá vont fél volt.
- [14] 2.3. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [15] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozott azzal összefüggésben, hogy az ügyében arra irányuló, kifejezett kérelme ellenére nem tartottak tárgyalást. A bíróság csak részben adott helyt a kifogásban foglaltaknak, így az indítványozó indokai szerint nem dönthetett volna az iratok alapján. Ezzel a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga, ezen belül a nyilvános tárgyaláshoz való joga sérült.
- [16] Az Alkotmánybíróság az indítványozó érvelésével kapcsolatban a következőkre mutat rá. A tisztességes eljárás igénye időtlen, evidencia. Ha nem lenne megfogalmazva (jogilag rögzítve), akkor is elvárás lenne. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése processzuális alapjogot tartalmaz, amely elsősorban a bírósági eljárással szemben támasztott eljárási garanciák rendszerét jelenti {vö. 3154/2021. (IV. 22.) AB végzés, Indokolás [10]; 5/2020. (I. 29.) AB végzés, Indokolás [47]}. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján a döntéseiben esetről esetre határozta meg a tisztességes bírósági eljárás konkrét ismérveit. Így nevesíteni lehet azokat a követelményeket, részjogosítványokat, amelyek ezen alapjog alkotmányos tartalmát jelentik {vö. 3294/2021. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [55]; 3025/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [19]; 3257/2020. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [33]}.
- [17] Ehhez képest az Alkotmánybíróság – korábbi döntéseit megerősítve jelen esetben is – megállapította, hogy önmagában a tárgyalás tartásának mellőzése (más eljárási vagy anyagi jogi alaptörvény-ellenesség hiányában) nem jelent alkotmányjogilag releváns eljárási jogi sérelmet. Nem következik a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog tartalmából, hogy valamennyi rendes és rendkívüli eljárásban a fél jogait és kötelezettségeit kizárólag tárgyaláson bírálhatják el. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése egészének figyelembe vétele alapján állapítható meg alapjogi sérelem és nem az egyes részjogosítványok vélt vagy valós sérelme alapján {hasonlóan: 3064/2016. (IV. 11.) AB határozat, Indokolás [14]}.
- [18] Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy „[a] jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti szuperbíróság szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}
- [19] Annak a megítélése, hogy a Szabs. tv. alapján milyen esetekben lehet mellőzni a tárgyalás tartását, olyan jogértelmezési kérdésnek minősül, amely nem az Alkotmánybíróság, hanem a rendes bíróságok hatáskörébe tartozik {vö. 3482/2020. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [15], legutóbb: 3334/2021. (VII. 23.) AB végzés, Indokolás [10]}. Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy a Szabs. tv. 105. § (1) bekezdés második mondata alapján a pénzbírsággal szemben – mivel annak mértékét külön jogszabály állapította meg – kifogás benyújtásának nincs

helye. Következésképpen a bíróság – bár végzése indokolása foglalkozik a pénzbírság mértékével is – a kifogás elbírálásakor valójában csupán a járművezetéstől eltiltás intézkedéséről dönthetett.

- [20] Az indítványozónak a bírói döntéssel szemben felhozott kifogásai alapvetően törvényességi, szakjogi tárgyúak. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmével összefüggésben nem állított bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem vetett fel, nem teljesítette az Abtv. 29. §-ában meghatározott befogadhatósági feltételt.
- [21] 3. Ekként az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésére is, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2021. december 7.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Márki Zoltán s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3260/2021.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3554/2021. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Debreceni Törvényszék 19.K.702.758/2020/22. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránti alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság meghatalmazással igazolt dr. Dobrossy István ügyvéd útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal élt a Debreceni Törvényszék 19.K.702.758/2020/22. számú ítélete ellen, alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt.
- [2] Az alapul szolgáló ügyben az indítványozónál az adóhatóság adóellenőrzést folytatott le, amely során az indítványozó terhére általános forgalmi adónemben különbözetet állapított meg, amelyet adóhiánynak minősített. Az elsőfokú adóhatóság azt állapította meg, hogy a felperes jogellenesen helyezte levonásba az alvállalkozó által kibocsátott előleg-, illetve részszámla megnevezésű számlák áfa-tartalmát. A kiállított számlák hitelességének megállapítása céljából kapcsolódó vizsgálatot folytatott le. Így a tényállás tisztázása körében nyilatkozta az alvállalkozó részéről tevékenységet végzett személyeket, és a lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeképpen azt állapította meg, hogy az alvállalkozó Kft. a vizsgált időszakban valós gazdasági tevékenységet nem végzett, szerepe kizárólag mögöttes gazdasági esemény nélküli, hiteltelen számlák befogadásra és kiállítására korlátozódott, a Kft. cégnyilvántartásba bejegyzett ügyvezetője valódi ügyvezetői feladatokat nem látott el. Az elsőfokú adóhatóság rögzítette, hogy egyes részmunkálatok ugyan megvalósultak, azonban azokban a számlakibocsátó Kft. sem generál kivitelezőként, sem más formában nem vett részt. Rögzítette azt is, hogy a felperes és a Kft. irányítását valójában a cégképviselési jog gyakorlásától eltiltott személy végezte és a Kft. közbeiktatására kizárólag azért volt szükség, hogy a pályázati elszámolásokhoz hiteltelen számlákat állítson ki, mely után a felperes az adólevonási jogot gyakorolhatta.
- [3] A felperes/indítványozó által benyújtott fellebbezés nyomán a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatósága az elsőfokú adóhatóság határozatát – eltérő indokolás mellett – helybenhagyta. Az alperes az elsőfokú adóhatóság által lefolytatott bizonyítási eljárást teljeskörűnek találta, a megállapított tényállással egyetértett, ugyanakkor megállapította, hogy az elsőfokú adóhatóság tévesen minősítette a számlákon szereplő gazdasági eseményeket meg nem történtnek a felperes és a Kft. között. Az alperes jogi álláspontja szerint ugyanis az nem vitatott, hogy a számlákhoz tartozó gazdasági események megvalósultak, azonban a feltárt tényállás alapján az egyértelműen megállapítható volt, hogy azokat nem a számlakibocsátó gazdasági társaság végezte el. Az alperesi hatóság ennek körében hivatkozott arra, hogy az adólevonáshoz való jognak nem csak az a feltétele, hogy az adóalany rendelkezzen egy formailag megfelelő tűnő számlával, hanem az is, hogy a valóságban végbement szolgáltatás-nyújtás teljes egészében egyezzen meg az adóalany által felmutatott számlában foglaltakkal, vagyis a szolgáltatás nyújtását a számlán feltüntetett és az ügylettel összefüggésben adófizetésére kötelezett adóalany a valóságban is bizonyítottan elvégezze. Az alperesi adóhatóság az elsőfokú adóhatóság által feltárt tényállás és a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján azt rögzítette, hogy azok a valóságban ténylegesen elkészültek, de azt, bizonyítottan nem a számlákat kiállító gazdasági társaság teljesítette, így ezen számlákra a felperes adólevonási jogot jogszerűen nem alapíthatott.
- [4] A másodfokú hatósági határozat ellen az indítványozó keresettel élt adóügy tárgyában hozott közigazgatási határozat mint közigazgatási cselekmény jogszerűsége vizsgálata iránt. A bíróság rögzítette, hogy a per tárgya az alperes végleges határozata volt, melyben az elsőfokú adóhatóság határozatát ugyan helybenhagyta, de a jogi indokolást megváltoztatta, és nem azt állapította meg, hogy a felperes által levonásba helyezett számlákban szereplő esemény nem történt meg, hanem azt, hogy a számlákban szereplő gazdasági esemény megvalósult, de nem a számlákban szereplő felek között. Hangsúlyozta a bíróság, hogy a közigazgatási perben

a kereseti kérelem nem általában vonatkozik a közigazgatási határozat felülvizsgálatára és megváltoztatására vagy megsemmisítésére/hatályon kívül helyezésére, hanem a felperes meghatározott irányú felülvizsgálatot kér. Nem lehet tehát a kereset korlátait csupán a határozat megváltoztatásának vagy megsemmisítésének/hatályon kívül helyezésének kérelmezésére szűkíteni. A felperes által a határidőhöz kötött kereseti kérelemben megjelölt jogséremlmek szabják meg a bíróság számára azokat a korlátokat, amelyek között a bíróság a közigazgatási határozatot felülvizsgálhatja. A kereseti kérelmet és a kereseti kérelemhez kötöttséget tehát mindezek együttesen jelentik. A hatóság által lefolytatott bizonyítási eljárást illetően a bíróság kifejtette, hogy az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Air.) 58. § (4) bekezdése szerint, ha a törvény eltérően nem rendelkezik, az adóhatóság szabadon választja meg a bizonyítás módját, és a rendelkezésre álló bizonyítékokat bizonyító erejüknek megfelelően értékeli. Ezen szabályok alapján az adóigazgatás rendszerében, az ellenőrzés során is a tényállás tisztázása csupán a döntéshozatalhoz szükséges, vagyis releváns tények megállapításáig terjed. Az ügyben releváns tényeket pedig a rendelkezésre álló, illetőleg a szükség szerint lefolytatott és szabad rendszerű bizonyítás keretében beszerzett bizonyítékok okszerű mérlegelésével kell megállapítani.

- [5] A bíróság arra is kitért ítélete indokolásában, hogy azt, hogy mi minősül döntéshozatalhoz szükséges, tisztázandó és megállapítandó tényállási elemnek, melyről a határozatban is számot kell adni – az annak alapjául szolgáló bizonyítékkal együtt –, elsősorban az anyagi jogszabályok, szankció esetén pedig az azt szabályozó eljárási törvény rendelkezései jelölik ki. Az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfa törvény) 127. § (1) bekezdésének a) pontja szerint az adólevonási jog gyakorlásának tárgyi feltétele, hogy az adóalany személyes rendelkezésére álljon a nevére szóló, az ügylet teljesítését tanúsító számla. A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Számviteli törvény) 15. § (3) bekezdése szerint a könyvvitelben rögzített és a beszámolóban szereplő tételeknek a valóságban is megtalálhatóknak, bizonyíthatóknak, kívülállóknak is megállapíthatóknak kell lenniük. Értékelésük meg kell, hogy feleljen az e törvényben előírt értékelési elveknek és az azokhoz kapcsolódó értékelési eljárásoknak (a valódiság elve). A Számviteli törvény 166. § (2) bekezdése szerint a számviteli bizonylat adatainak alakilag és tartalmilag hitelesnek, megbízhatóknak és helytállóknak kell lennie. A bizonylat szerkesztésekor a világosság elvét szem előtt kell tartani. A befogadott számla hitelességének, az ügyletet tanúsító erejének kérdéskörébe tartozik az értékesítő/szolgáltató adóalany valóságnak megfelelő megjelölése is.
- [6] A bíróság utalt az Európai Unió Bíróságának gyakorlatára, mely számos esetben rámutatott, hogy az adókijátszás, az adóelkerülés és az esetleges visszaélések elleni küzdelem a Héa közös rendszere által elismert és támogatott célok közé tartozik. A jogalanyok nem alkalmazhatják visszaélészerűen vagy csalárd módon a közösségi jogi normákat (lásd többek között az Európai Bíróság *Axel-Kittel kontra Etat Belge* és az *Etat Belge kontra Recolta Recycling SPRL* C-439/04. és a C-440/04. számú egyesített ügyben hozott ítélete, a továbbiakban: *Kittel-ítélet* 54. pontját). Amennyiben az adóhatóság megállapítja, hogy az adólevonási jogot visszaélészerűen gyakorolták, visszamenőlegesen követelheti a levont összegek visszafizetését (*Kittel-ítélet* 55. pont). Mindezek alapján kívül esik az ÁFA mechanizmusa által támogatott cselekmények körén az ügylet, ha az adókijátszást maga valósította meg, vagy tudott, illetőleg tudnia kellett volna arról, hogy a beszerzésével abban vesz részt. Az ilyen ügylet a vevőt, szolgáltatást igénybe vevőt adólevonásra nem jogosítja, mert már akkor is, ha csupán annyi róható terhére, hogy az ésszerűen elvárható intézkedések megtétele mellett fel kellett volna ismernie a csalárd magatartást, a vevő, szolgáltatást igénybe vevő az adókijátszás résztvevőjének tekintendő. Az EU közös hozzáadottértékadó-rendszeréről szóló 2006/112/EK irányelv (a továbbiakban: Héa-irányelv) nem csupán a héa kijátszás elleni küzdelmet, hanem mindenféle visszaélés elleni küzdelmet támogat: az uniós jogra ugyanis nem lehet csalárd módon vagy visszaélészerűen hivatkozni (ld. e körben a *Maks Pen* C-18/13. számú CCLI:EU:C:2014:69 ügyben hozott ítélet 26. pontját, a *Bonik* C-285/11., EU:C:2012:774. ügyben hozott ítélet 36–37. pontjait, a *Mahagében és Dávid* C-80/11. számú és C-142/11. számú, ECLI:EU:C:2012:373. ügyben hozott ítélet 41–42. pontját). A bíróság arra is rámutatott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 325. cikke értelmében a tagállamoknak nemcsak a héa, hanem az Európai Unió pénzügyi érdeket sértő valamennyi cselekmény ellen hatékonyan fel kell lépniük.
- [7] Mindezek alapján a bíróság álláspontja szerint is a számlakibocsátó Kft. tényleges irányítását a cégképviselési jog gyakorlásától eltiltott személy végezte és a Kft. közbeiktatására kizárólag azért volt szükség, hogy a pályázati elszámoláshoz hiteltelen számlákat állítson ki, amelyre a felperes adólevonási jogot alapíthat. Az elsőfokú adóhatóságnak a felperesnél lefolytatott vizsgálata, a felperes munkavállalója, az alvállalkozók, a felperes könyvelőjének a nyilatkozata, a számlakibocsátó Kft. vizsgálata során beszerzett adatok, dokumentumok és rendelkezésre álló adatok alapján a bíróság álláspontja szerint az alperes okszerű következtetésre jutott. A bíróság arra

is részletesen kitért, hogy a felperes által indítványozott tanúk meghallgatását azért mellőzte, mert az adóhatóság rendkívül széleskörű bizonyítást folytatott le és a tényállás felderítéséhez szükséges eljárási cselekményeket is teljeskörűen foganatosította. A bíróság figyelemmel – a Kp. 78. § (4) bekezdésére is – szükségtelennek tartotta az indítványozott tanúk meghallgatását. A felperes a levonásba helyezett számlák miatt megállapított adóhiány után kiszabott adóbírságot kizárólag azon az alapon vitatta, hogy nem vett részt adókijátszásban és a bírságot túlzottnak tartja. Azonban a bíróság megállapította, hogy az adóhiány hamis bizonylatok felhasználásával keletkezett, mely után törvényi rendelkezés a kétszáz százalék mértékű adóbírság, melynek esetében sem mérséklésnek, sem mellőzésnek nincs helye. Ennek alapján a bíróság ezen állítást is alaptalannak találta. Mindezek alapján a bíróság megállapította, hogy a felperesi keresetben állított jogszabálysértések nem álltak fent, így a keresetet a Kp. 88. § (1) bekezdés a) pontja alapján elutasította.

- [8] Az indítványozó álláspontja szerint az eljáró bíróság nem tárta fel kellő mélységben a felperes gazdasági életben folytatott tevékenységét és nem értékelte megfelelően a felperes javára szolgáló tényeket. Különösen, hogy a felperes adókötelezettségeinek mindig eleget tett, felperes kifejezetten alacsony iskolai végzettségű személyeknek nyújt munkalehetőséget a felperes az általa végzett gazdasági eseményeket részletesen és a valóságnak megfelelő módon dokumentálta, valamint, hogy az ellenőrzés alá vont gazdasági események valóban teljesültek, hiszen a felperes által kölcsönzött munkaerő a felperes érdekében munkát végzett. Az eljáró bíróság azt sem értékelte megfelelően, hogy a munkaerő-kölcsönzési szerződés alapján a kölcsönvevő kizárólag a kölcsönadó objektív körülményeit ismerheti, vagyis, hogy a kölcsönadó bejegyzett jogalany-e, rendelkezik-e a tevékenység végzésére vonatkozó engedéllyel, illetve, hogy a kölcsönadónak van-e olyan munkavállalója, akire a kölcsönvevőnek szüksége van. Az indítványozó hangsúlyozta, hogy úgy élt adólevonási jogával, hogy nem tudott üzleti partnere adókijátszó magatartásáról, az EUB és a Kúria vonatkozó joggyakorlata alapján pedig ebben az esetben jogszerűen élhet az adózó adólevonási jogával. Mindezek alapján álláspontja szerint a sérelmezett bírósági ítélet lényegesen sérti az indítványozónak az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tulajdonhoz való alapjogát, mivel nem teszi lehetővé, hogy adólevonási jogával éljen. Továbbá a tényállást sem az elsőfokú és másodfokú adóhatóság, sem a bíróság nem tárta fel teljeskörűen, illetve nem értékelte a felperes javára szolgáló pozitív tényeket, bizonyítékokat megfelelő súllyal. Így az indítványozónak az Alaptörvény Szabadság és Felelősség című fejezetének XXIV. cikk (1) bekezdésében, és a XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes eljáráshoz való alapjoga lényegesen sérült, valamint – bár a beadvány ezt nem indokolja – az ügyben szereplő közigazgatási szervek nem jártak el észszerű határidőn belül.
- [9] Az indítványozó ezért alkotmányjogi panasszal élt, álláspontja szerint az ítélet révén sérültek az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében, XXIV. cikk (1) bekezdésében, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdésében szereplő alapjogok.
- [10] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. §-a értelmében, tanácsban eljárva megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényi feltételeit.
- [11] Az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírósági döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az indítványozó a sérelmezett bírósági ítélettel zárult ügyben felperes volt, így az Abtv. 27. § (2) bekezdés a) pontja értelmében érintettsége fennáll, az alkotmányjogi panasz tekintetében indítványozói jogosultsággal rendelkezik. A rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőséget kimerítette.
- [12] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. A Debreceni Törvényszék 19.K.702.758/2020/22.számú ítéletét 2021. május 20-án kézbesítették, az alkotmányjogi panaszt 2021. július 16-án, határidőben nyújtotta be az indítványozó az első fokon eljáró bíróságon. Az ügyben rendkívüli jogorvoslati eljárás nincs folyamatban.
- [13] Az Abtv. 52. §-a értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában megjelölte az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdését, és az Abtv. 27. §-át, amely alapján az alkotmányjogi panasz eljárást kezdeményezte, valamint a megsemmisíteni kért bírósági ítéletet, és az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit.
- [14] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírósági döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be.

- [15] Az indítványozónak jelen alkotmányjogi panasz beadványában az Alaptörvény XIII. cikke, XXIV. cikk (1) bekezdése, és XXVIII. cikk (1) bekezdése tekintetében előadott érveit illetően az Alkotmánybíróság a rendelkezésre álló iratok (alkotmányjogi panasz beadvány, bírósági ítélet) alapján arra a megállapításra jutott, hogy az indítványozó valójában nem alkotmányossági problémát tárt fel. Az alkotmányjogi panasz arra irányult, hogy az Alkotmánybíróság a hatóságoktól és a bíróságtól eltérő módon értékelje a kibocsátott számlák hitelességét, az azok alapjául szolgáló tevékenységet elvégzők körét, illetve a bíróság által elfoglalt jogi álláspontot vizsgálja felül.
- [16] Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja, valamint az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján a bírósági eljárást befejező döntéseknek kizárólag alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára van hatásköre. A bírósági döntések ellen benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető a további jogorvoslattal nem támadható bírósági döntések általános felülvizsgálati eszközének, mivel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panason keresztül is az Alaptörvény és az abban biztosított jogok védelmére hivatott {3111/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [3]}. Ebből következően az Alkotmánybíróság a bírósági döntés irányának, a bizonyítékok körének, bírói mérlegelésének és értékelésének felül bírálataira nem rendelkezik hatáskörrel {3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3300/2018. (X. 1.) AB végzés, Indokolás [13]; 3369/2018. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [11]; 3448/2021. (X. 25.) AB végzés, Indokolás [12]}. A rendelkezésre álló iratokból megállapíthatóan az eljáró hatóságok, valamint a bíróság részletesen foglalkozott az adólevonás alapjául szolgáló gazdasági tevékenységgel, illetve a kibocsátott számlák hitelességének kérdésével, külön kitérve arra, hogy azzal kapcsolatban az adólevonás jogszerűen érvényesíthető volt-e.
- [17] 3. Tekintettel arra, hogy a jelen ügyben nem merült fel olyan, a bírósági döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, mely az alkotmányjogi panasz befogadását indokolta volna, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadását az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) pontjára figyelemmel, az Abtv. 56. § (3) bekezdése alapján rövidített indokolással ellátott végzésben visszautasította.

Budapest, 2021. december 7.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2930/2021.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3555/2021. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.I.20.874/2019/4. számú ítélete és a Kúria Pfv.I.20.874/2019/7. számú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozók jogi képviselőjük (dr. Bihary Tibor ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz. Indítványukban a Kúria Pfv.I.20.874/2019/4. számú ítélete és a Kúria Pfv.I.20.874/2019/7. számú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését kérték az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének, a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésének a sérelme miatt. Az indítványozók az Abtv. 61. §-ára hivatkozással kezdeményezték azt is, hogy az Alkotmánybíróság a jelen beadványukban támadott kúriai ítélet végrehajtásának felfüggesztése ügyében járjon el.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege az ügyben eljáró bíróságok által megállapított tényállás és az általuk hozott döntések alapján az alábbiak szerint foglalható össze.
- [3] Az indítványozók tulajdonában álló ingatlanok közelében az egyik mobiltelefon szolgáltató társaság (az ügy alperese, a továbbiakban: szolgáltató) jogerős építési engedély alapján 40 méter magas antennatartó tornyot és bázisállomást (a továbbiakban együtt: hírközlési építmény) épített, amit a fejlődő technika és az ahhoz igazodó fogyasztói elvárásoknak megfelelő hírközlési szolgáltatás nyújtása tett szükségessé a térség lefedettségének növelése érdekében. A torony tetején folyamatosan villogó vörös fényjelzés látható. A szolgáltató a tervezett hírközlési építmény konkrét helyszínéről több éven át egyeztetett a helyi önkormányzattal, a végleges helyszín mellett egyebek mellett a környezet gyér beépítettsége miatt is döntöttek. Az indítványozók lakóházai a városközponttól viszonylag messze, a település közintézményeitől és a kereskedelmi hálózattól távol, a település olyan kies részén fekszenek, amelynek beépítettsége szórványos, a környéken lakóházak nem épültek. Az ingatlanok az autópálya közvetlen közelében találhatók, az autópálya tengelyétől mérten 60-400 méter távolságban, az utcában aszfaltburkolat és közvilágítás nem volt, a környék mindezek miatt ingatlanforgalmi szempontból a kevésbé kedvelt és keresett helyek közé tartozott.
- [4] 1.1. Az indítványozók keresetükben azt kérték a bíróságtól, hogy az ingatlanjaik közelében létesített hírközlési építmény miatt a szomszédjogi szabályok megsértésével a tulajdonukat képező ingatlanok forgalmi értékének csökkenése címén kötelezze a szolgáltatót kártérítés megfizetésére. Az első fokon eljáró bíróság az indítványozók keresetének annak jogalapja és összecszerűsége tekintetében is helytadott, és a kereseti kérelemben foglaltaknak megfelelően a szolgáltatót kártérítés fizetésére kötelezte. Indokolása szerint az irányadónak tekintett bírói gyakorlat a túrési küszöböt meghaladó szükségtelen zavarásként értékeli a perbeli torony közeli telepítését a kilátáselvonás, az intimitás elvesztése, az adott környezetbe nem illő, tájidegen létesítmény látványa, az erősebb szél esetén hallható zaj és az egészségre gyakorolt hatásától való félelemmel együtt járó ellenérzés miatt. A bíróságok – emelte ki az ítélet indokolása – vonatkozó és irányadó döntéseikben állást foglaltak arról, hogy a „sérelemet szenvedettek egyfelől magántulajdonuk zavartalan használatához, másfelől a mobilszolgáltatók az üzleti, gazdasági tevékenységük folytatásához fűződő érdekét mérlegelve összhatásában a zavarás szükségtelen, mert túllépi az általános, észszerű, számítható túréshatárt”. Ezt figyelembe véve és erre tekintettel a kártérítési felelősség megállapításához szüksége jogellenes magatartás – a szükségtelen zavarás – tényét a bíróság az előtt folyamatban lévő perben is megállapíthatónak találta. A bíróság megítélése szerint ezt a megállapítást alátámasztották a felek személyes meghallgatása során elhangzottak és az előzetes bizonyítás keretében az indítványozók által beszerzett szakvélemény is. A kárfelelősség alóli kimentés körében a bíróság rámutatott,

hogy a szolgáltató „hiányos tényelődása” miatt nem volt megállapítható a bíróság részéről az, hogy milyen előnyök és milyen hátrányok kellő körültekintéssel és gondossággal történő mérlegelését követően dőlt el, hogy a hírközlési építmény éppen az adott ingatlanon kerül megépítésre, holott ezek bizonyítása a szolgáltató érdekkörébe esett, a sikertelenség terhét pedig neki kell viselnie. A bíróság egyebekben a szolgáltató tanúbizonyításra és hírközlési igazságügyi szakértő kirendelésére irányuló indítványát elutasította.

- [5] A szolgáltató fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, indoklása szerint a járásbíróság a rendelkezésére álló peradatok alapján helytállóan, a vonatkozó törvényi szabályok által lehetővé tett mérlegeléssel állapította meg, hogy az indítványozók az ésszerű túrés határt meghaladó sérelmet szenvedtek el a torony megépítése miatt, amelynek reparálása a szerződésen kívül okozott kár megtérítésére vonatkozó szabályok szerint lehetséges. A törvényszék ítéletében kifejtette, hogy meglátása szerint a szolgáltató csak állította, de nem bizonyította a következőket: miért nem lehetett meglévő elektronikus építmények felhasználásával másutt felépíteni a perbeli hírközlési építményt; nem volt más, állami tulajdonban lévő ingatlan, ahol a létesítmény jogszerűen megépíthető lett volna a lefedettségi követelmények mellett és azt sem, hogy az önkormányzat által felajánlott ingatlanok közül miért kizárólag a perbeli ingatlanon volt megvalósítható a beruházás. A bíróság megítélése szerint a szolgáltató akként tett volna eleget bizonyítási kötelezettségének, ha építésügyi igazságügyi szakértő kirendelését is kéri, és az építés jogi lehetőségeinek az értékelése állást foglalt volna arról, hogy a szolgáltató „ezt a hírközlési létesítményt úgy valósította meg, olyan helyszínen telepítette, amely a zavarást azzal tette szükségessé és az adott helyszínen elkerülhetetlenné, hogy sehol másutt nem lehetett volna ezt a lefedettség-növelést elérni”. A bíróság álláspontja szerint „az ilyen szomszédjogi zavaráson alapuló kártérítési perekben a vizsgálat tárgyát alapvetően az képezi, hogy miért éppen a perbeli feleknek kell elszenvedniük ezt a zavarást”. A bíróság szerint az, hogy az objektum a maga nemében színvonalasan került megtervezésre és természet-azonos anyag, a fa felhasználásával kivitelezésre, mindennek előtt a műszakilag szükségszerű magassága folytán még nem teszi azt az adott építészeti-természeti környezetbe illő alkotássá, továbbá rámutatott arra is, hogy a szolgáltatás közérdekű jellege vitathatatlan – erre is figyelemmel elégséges az indítványozók pénzbeli kárpótlása –, azonban értéknövelő tényezőként az érintett ingatlanok tulajdonosai szempontjából nem vehető figyelembe, annak az indítványozók érdekkörében felmutatható csekély haszna miatt.
- [6] A szolgáltató felülvizsgálati kérelme alapján eljáró Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatva az indítványozók keresetét elutasította. A Kúria ítéletében – egyebek mellett – kiemelte, hogy a szomszédjogok állított megsértésére alapozott jogvitákban a tulajdonos és mások érdekeinek az összemérésére és egyeztetésére van szükség, amelynek során „a szükségképpen ellentétes érdekek kiegyenlítése mentén húzható meg a tulajdonos használati jogának korlátja” és utalt arra is, hogy ennek eldöntése minden ügyben egyedileg, az eset összes körülményeinek az összevetése alapján történhet meg, és elsősorban a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik. A Kúria rámutatott arra is, hogy az ilyen, építéssel kapcsolatos kártérítési perekben a bírói gyakorlat is számol azzal, hogy „a társadalmi együttélés folytán, így a szomszéd tulajdonosoknak az ingatlan használata során is bizonyos zavaró hatásokkal együtt kell élniük, a zavarás pedig az általános értékítélet szerinti túrés küszöbhez mérten minősül szükségesnek vagy szükségtelennel. A túrés küszöb megítélése esetenként változó, a zavarás jellegétől, a technikai fejlődés adott állásától és az érintett lakókörnyezet sajátosságaitól függően, és bírói mérlegelés eredményeként állapítható meg, hogy a zavarás szükséges mértékű vagy az azt meghaladó szükségtelen mértéket, vagyis az ésszerű túrés határon kívüli-e.” A támadott ítélet szerint a zavarás ténye önmagában nem alapoz meg kártérítési felelősséget, a perbeli ingatlanok esetleges értékcsökkenésének kérdését pedig csak azt követően kell vizsgálni, ha a bíróság – mérlegelési jogkörében eljárva – a zavarás szükségtelenségére következtet, a zavarás fennállta tehát egy bizonyításra szoruló ténykérdés, míg annak szükségtelen volta a bíró mérlegelési tevékenységét igénylő jogkérdés.
- [7] A perben lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeként a torony létesítésével a zavarás ténye megállapítható, de – folytatja az ítélet indoklásában a Kúria – „In]em hagyható azonban figyelmen kívül, hogy a feleperesek ingatlanjai bár felparcellázott kertvárosi lakóövezetben helyezkednek el, de – az autópálya közelsége miatt – ez a terület szinte teljesen beépítetlen, gyéren lakott, a környéken számos elhagyott vagy erősen elhanyagolt ingatlan, helyenként szemét és törmelék található. Mindezekből következően elsősorban az alperes által választott helyszín környezetének – az autópálya láthatósága, az annak forgalma által okozott folyamatos zajhatás, a szabad szemmel is látható erőmű és olajfinomító létesítmény közelsége miatt – a mai állapotában is ipari jellege miatt a zavarás szükségtelenségét nem lehetett megállapítani. A környezetbarát szempontokat előtérbe helyező, faborítású és színű, a meglévő környezeti adottságokhoz alkalmazkodó, attól nem idegen létesítmény

a perbeli egyedi esetben – az adott, ipari jelleget mutató környezetben – nem lépi túl az általános, észszerűen számítható tűréshatárt, így nem fejt ki szükségtelen zavaró hatást” – összegezte következtetésének eredményét a Kúria, majd végezetül ennek konzekvenciáit levonva rögzítette, hogy minekutána az ügyben a szolgáltató terhére a zavarás szükségtelensége nem volt igazolható, ebből kifolyólag a törvényben a kártérítés fogalmának egyik eleme, a jogellenesség hiányzik, ezért az indítványozók keresetét el kellett utasítani. A kúriai ítélet egyebekben rögzíti azt is, hogy az indítványozók felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztettek elő.

[8] 1.2. Azt indítványozók a Kúria alkotmányjogi panaszukban is támadott ítélete ellen kiegészítés iránti kérelmet nyújtottak be, hivatkozva arra, hogy a Kúria ítélete nem jelölte meg a hatáskörét megalapozó jogszabály-helyet és tényeket, álláspontjuk szerint ugyanis a Kúria felülvizsgálatra vonatkozó hatáskörét szabályozó törvényi rendelkezés alapján a felülvizsgálati kérelmet hatáskör hiányában nem bírálhatta volna el, mivel a per tárgya szomszédjogok megsértésének megállapítására irányul. Kifogásolták továbbá, hogy a Kúria felülvizsgálati ellenkérelmük előterjesztésére nem határozott meg konkrét határidőt, valamint azt is, hogy ellenkérelmüket a Kúria figyelmen kívül hagyta. A Kúria az indítványozók kiegészítés iránti kérelmét elutasította, ennek indokolásában rámutatva arra, hogy az indítványozók által felvetett kérdések egyike sem tartozik abba körbe, amely esetekben a törvény az ítélet kiegészítését lehetővé teszi. Mindezzel együtt is a Kúria végzésének indokolása rámutatott arra, hogy a felülvizsgálati kérelem befogadása előtt hatáskörét hivatalból vizsgálta és ennek során megállapította, hogy a jogvita nem szomszédjogi ügy, hanem kártérítés megfizetése iránt indított vagyoni jogi per, és miután a felülvizsgálati kérelemmel vitatott érték meghaladja a törvényben megjelölt értékhatárt, ezért a jogerős ítélet felülvizsgálható. A végzés indokolása szerint miután az ügyben alkalmazandó eljárási törvény ezt nem írta elő, így a Kúria hatáskörét megalapozó jogszabály-helyet és tényeket az ítélet indokolásában nem szükséges megjelölni, ennek ellenére, illetve ettől függetlenül is a Kúria megítélése szerint ítélete indokolásának [44] bekezdésében utalt a per tárgyára. Az indítványozók másik felvetésére is érdemben reagálva állapította meg a Kúria, hogy a vonatkozó törvényi rendelkezés a felülvizsgálati ellenkérelem előterjesztésére határidőt nem ír elő, az tehát mindaddig előterjeszhető, ameddig a Kúria magát a felülvizsgálati kérelmet nem bírálta el. Ezen túl a kúriai végzés indokolása azt is rögzíti, hogy a Kúria a felülvizsgálati ellenkérelem előterjesztésének lehetőségéről az indítványozókat megfelelően tájékoztatta, illetve az indokolás arra is kitér, hogy az ellenkérelemben foglaltakat ítéletének meghozatalakor azért nem vehette figyelembe, mert az a Kúriához az ítélethozatal követően érkezett.

[9] 1.3. Az indítványozók ezt követően fordultak az Alkotmánybírósághoz. Az Alkotmánybíróság főtárgya hiánypótlásra való felhívásának eleget téve, kiegészített és átdolgozott beadványukban előadják, hogy megítélésük szerint a Kúria a felülvizsgálati eljárás során megsértette a fegyverek egyenlőségének elvét, a pártatlan elbírálás követelményét, megszegte a hatáskör vizsgálatára vonatkozó szabályokat, és mindezek az eljárási hibák és hiányosságok az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelméhez vezettek ügyükben. Ezen állításuk alátámasztásaként az indítványozók jogsérelmük lényegét a következőkben jelölik meg. A Kúria – nézetük szerint – a törvényi tilalom ellenére fogadta be a szolgáltató felülvizsgálati kérelmét, mivel a vonatkozó rendelkezések alapján a szomszédjogi ügyekben felülvizsgálatnak nincs helye, és ügyüket a Kúria csak utóbb minősítette kártérítési tárgyú ügygé jogszabálysértő módon. A Kúria határidő tűzése nélkül hívta fel az indítványozókat felülvizsgálati ellenkérelmük előterjesztésére, és a szolgáltató által kezdeményezett felülvizsgálati kérelemről anélkül döntött érdemben, hogy bevárta volna az indítványozók ellenkérelmét, illetve a Kúria „határozatában letagadta az ellenkérelem benyújtását”. Az indítványozók érvelése szerint a támadott bírói döntések az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglaltakkal azért ellentétesek, mert a szolgáltató olyan jogorvoslati lehetőséggel élt az ügyben, amelynek igénybevételét a törvény egyébként kizárja, illetve ezt a problémát a bíróság „jogcím-váltással küszöbölte ki” és az indítványozók erre vonatkozó jogorvoslati kérelmét „alap nélkül” utasította vissza. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való joguk sérelmét az indítványozók szerint a kúriai ítélet azáltal okozta, hogy annak ellenére, hogy szerintük az eljárás során ők bizonyították, hogy rendelkezési jogukat sértő károkozás történt a szolgáltató részéről, ami tulajdonuk értékcsökkenéséhez vezetett, a Kúria „kellő szakismeret hiányában” mégis számukra hátrányos döntést hozott az ügyben készült szakvélemény felülbírálatával.

[10] 2. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.

- [11] 2.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 27. §-a szerinti ügyekben a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani. Az Alkotmánybíróság főtítkára az indítványozókat az alkotmányjogi panaszban támadott kúriai ítélet vonatkozásában igazolási kérelem benyújtására hívta fel, miután megállapítható volt, hogy kérelmüket az abban támadott ítélet vonatkozásában a kézhezvételtől számított 107. napon terjesztették elő. Mivel az Alkotmánybíróság az egyesbíróként meghozott IV/201-7/2020. számú végzésében az indítványozók igazolási kérelmének helyt adott, ezért az indítványozók alkotmányjogi panaszát mind a támadott végzés, mind pedig a támadott ítélet vonatkozásában az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőben benyújtottnak kell tekinteni. A jogi képviselő a meghatalmazását csatolta. A további rendes jogorvoslattal már nem támadható ítélet és végzés az eljárás érdemében hozott, illetve az eljárást befejező egyéb döntésnek minősül, így alkotmányjogi panasszal támadható. A kérelmezők alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkeznek, érintettségük – mivel a támadott döntésekkel lezárt eljárásban felperesek voltak – fennáll.
- [12] 2.2. A kérelem a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeknek részben eleget tesz, tartalmazza ugyanis *a*) azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozók indítványozói jogosultságát megalapozza (Abtv. 27. §); *b*) az eljárás kezdeményezésének indokait (a bíróság eljárása és döntése alapvető jogok sérelmét okozta); *c*) az Alkotmánybíróság által vizsgálendő kúriai döntéseket; *d*) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdései és a XIII. cikk (1) bekezdése]; *e*) indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett kúriai döntés az indítványozók álláspontja szerint miért ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglaltakkal; *f*) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott bírósági döntés alaptörvény-ellenességét és semmisítse azt meg.
- [13] Mindazonáltal az indítványozók az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (7) bekezdése vonatkozásában alkotmányjogi érvekkel, alkotmányjogilag releváns indokolással nem támasztották alá kérelmüket. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy „[i]ndokolás hiányában a kérelem nem felel meg a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelménynek, annak elbírálására nincs lehetőség” {34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]}. A kérelmet tehát e vonatkozásban nem lehetett érdemben elbírálni.
- [14] 3. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az egyéb törvényi feltételeknek megfelelő alkotmányjogi panasz alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre utaljon. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [15] Fentiek kapcsán az Alkotmánybíróság elsőként egyrészt arra emlékeztet, hogy – amint arra az indítványozók is utaltak kérelmükben – a testületnek részletesen kimunkált és következetesen alkalmazott gyakorlata van az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése tartalmát illetően. Jelen ügy, illetve az indítványozók részéről jogsérelmük alátámasztásaként felhozott érvek ehhez képest nem vetnek fel olyan új, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amely a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokolná.
- [16] Hangsúlyozza továbbá az Alkotmánybíróság azt is, hogy a „bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamilyen jogsérelm orvoslása eszközének” {3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [35]}. Az Alkotmánybíróság a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {ld. 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Vagyis az Alkotmánybíróság a bírói döntések felülvizsgálata során is az Alaptörvényben elismert alapjogi követelményrendszer tényleges érvényesülését garantálja. „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra kerül sor, amely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírói szervezet feletti szuperbíró szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]–[15]} A testület egy másik határozatában azt is rögzítette, hogy „[a]z Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése egy processzuális alapjogot tartalmaz, amely elsősorban

a bírósági eljárással szemben támasztott eljárási garanciák rendszerét jelenti” {3181/2018. (VI. 8.) AB határozat, Indokolás [42]}. Az Alkotmánybíróság elvi élel állapította meg azt is, hogy nem rendelkezik hatáskörrel arra sem, hogy az első fokon döntést hozó vagy a perorvoslati bíróság jogkörébe tartozó szakjogi illetve a jogági dogmatika körébe sorolt törvényességi kérdésekben állást foglaljon {ld. 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; 3098/2014. (IV. 1.) AB végzés, Indokolás [28]}.

- [17] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítványozók által benyújtott alkotmányjogi panasz célja szerint és tényleges tartalma alapján valójában a Kúria jogalkalmazásának, ezen belül is a tényállás megállapításának és bizonyíték-értékelésének felülbírálatát és az indítványban előadott törvényességi, szakjogi érvekre hivatkozással az ügyben döntést hozó Kúriától eltérő, azzal ellentétes következtetések levonását, végső soron egy számára kedvező, újabb bírói döntés meghozatalának lehetővé tételét, előkészítését és megalapozását, azaz a per során beigazolódott szomszédjogi zavarás átminősítését, annak szükségtelensége megállapítását, ezzel a szolgáltató kárfelelőssége beálltának a kimondását kezdeményezi és várja az Alkotmánybíróságtól. Az Alkotmánybíróság azonban a fentiekben ismertetett gyakorlata alapján és az erre vonatkozó hatásköre hiányában mindezekről következetesen tartózkodik, hiszen a tényállás megállapítása, a bizonyítási eljárás lefolytatása, az eljárás eredményeként rendelkezésre álló bizonyítékok értékelése, az így megállapított tényállás egybevetése az ügyben irányadó jogszabályi rendelkezésekkel, továbbá ennek alapján a döntés meghozatalához szükséges következtetések levonása, a szükséges mérlegelés elvégzése, valamint a jogszabályok értelmezése a bíróságok hatáskörébe tartozó feladat, amelyet az Alkotmánybíróság nem vonhat magához. Az Abtv. 27. §-a alapján kezdeményezett ügyekben az Alkotmánybíróság feladata nem az adott ügy elbírálása során felmerült és a bíróságok részéről eldöntött tény-, vagy jogkérdések felülvizsgálata, hanem az, hogy az Alaptörvényben foglalt, jelen ügy kapcsán a bíróságok eljárására vonatkozó garanciákból fakadó minimumot számon kérje a jogalkalmazó bíróságtól.
- [18] Jelen ügyben az indítványozók az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való joguk sérelmeként alapvetően a jogági dogmatika körébe tartozó, törvényességi szempontú felvetésekkel igyekeztek alátámasztani ezen alapjoguk megsértését, így arra hivatkoztak, hogy a Kúria hatáskörének vizsgálatát mellőzve fogadta be az ellenérdekű fél felülvizsgálati kérelmét, konkrétan hibásan jelölte meg a per tárgyát, nem tájékoztatta az indítványozókat a felülvizsgálat ellenkérelem benyújtásának határidejéről, illetve érdemi döntését a felülvizsgálati ellenkérelem bevétele nélkül, annak ismerete hiányában hozta meg. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az indítványozók mindhárom kifogását tekintve a Kúria általuk támadott végzésében mindegyik felvetésükre kiterjedő választ kaptak, a Kúria ezen döntését is az annak érthetőségéhez és megalapozásához szükséges mértékben és mélységben, a kellő részletezettséggel indokolta, így lényegében érdemben elbírálta. Ami pedig az indítványozóknak a felülvizsgálati ellenkérelmük teljes figyelmen kívül hagyására („letagadására”) vonatkozó kifogását illeti, az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a támadott ítélet keltének dátuma a közokirat tanúsága szerint 2020. május 27., míg az indítványozók alkotmányjogi panasz beadványukban tett nyilatkozatuk szerint ellenkérelmüket 2020. május 28-án nyújtották be a Kúriához, amiből egyértelműen megállapítható a rendelkezésre álló iratok alapján, hogy az ítélelhozatalig a Kúria nem ismerhette az ellenkérelem tartalmát, így azt nem is tudta figyelembe venni döntése meghozatalakor. Az indítványozóknak a per tárgyának minősítésére, megjelölésére vonatkozó, – a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel való támadhatósága, illetve a Kúria ennek elbírálására vonatkozó hatásköre szempontjából lényeges – észrevételével kapcsolatosan az Alkotmánybíróságnak utalnia kell arra a tényre is, hogy a testülethez a jelen üggyhöz hasonló tényállásokra alapított keresetek (mobilátjátszó torony létesítésével összefüggésben szomszédjogok megsértésén alapuló kártérítési igény) kapcsán a meghozott bírói döntésekkel szemben kezdeményezett, a testülethez benyújtott panaszos ügyek mindegyikében a peres eljárások tárgyaként a „kártérítés megfizetése” és nem – az indítványozók által helyesnek tartott – a szomszédjogi jogvita került megjelölésre az eljáró bíróságok minősítése alapján, egységesen.
- [19] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint önmagában az, hogy az indítványozó pervesztes lett, azaz a Kúria a felülvizsgálati kérelemben foglaltak és az eset összes körülményeinek mérlegelése alapján nem osztotta az alsóbb fokú bíróságok álláspontját a szomszédjogi zavarás szükségessége kérdésében, ezzel ennek a jogi mérlegelést igénylő kérdésnek az eltérő megítélése miatt az indítványozók keresetét elutasította, nem teszi az eljárást tisztességtelenné és emiatt nem válik az eljárás és a döntés önkényessé sem {ld. 3327/2014. (XII. 10.) AB végzés, Indokolás [15]}.
- [20] Az Alkotmánybíróság tehát a fentiek alapján jelen ügyben nem talált olyan körülményt, vagy az indítványozó által az alkotmányjogi panaszában felhozott érvet vagy indokot, amely az általa hivatkozott alaptörvényi

rendelkezéssel, a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben felvetné a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét.

- [21] Az alkotmányjogi panasz visszautasítására tekintettel az Alkotmánybíróságnak az indítványozóknak a végrehajtási eljárás felfüggesztése kérdésében nem kellett döntést hoznia.
- [22] 4. Tekintettel arra, hogy az indítvány nem vetett fel alapvető jelentőségű alkotmányjogi kérdést, és nem mutatott rá a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre, azaz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában írt befogadási kritériumok egyikének sem, ezért az alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdései alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2021. december 7.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
előadó alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2010/2020.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3556/2021. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 50.Pkf.630.306/2021/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A Dr. Galambos Károly Ügyvédi Iroda által képviselt indítványozó alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó a Fővárosi Törvényszék 50.Pkf.630.306/2021/3. számú végzése ellen – a Pesti Központi Kerületi Bíróság 17.P.102.937/2020/2. számú végzésére is kiterjedően – terjesztett elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt 2021. augusztus 9-én. Az alkotmányjogi panasz 2021. augusztus 23-án érkezett be az Alkotmánybíróságra. A panaszbeadvány a támadott bírói döntést az Alaptörvény I. cikk (1)–(3) bekezdéseivel, valamint a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseivel, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkével tartotta ellentétesnek.
- [3] 2. Az alkotmányjogi panaszról és a mellékletként csatolt dokumentumokból megállapítható, hogy az alapügy tárgya házastársi közös vagyon megosztása és szerződés hatálytalanságának megállapítása volt, erre irányuló keresetlevelet a jogi képviselővel eljáró indítványozó terjesztett elő korábbi házastársa mint I. rendű alperes és a II. rendű alperes ellen.
- [4] 2.1. A Pesti Központi Kerületi Bíróság a 2020. november 3-án kelt, 17.P.102.937/2020/2. számú végzésével – amelyet 2020. december 3-án a 17.P.102.937/2020/8. számú végzés kijavított névelírás miatt – az indítványozó keresetlevelét visszautasította, illeték-feljegyzési jog engedélyezése iránti kérelmét elutasította.
- [5] Az indokolásban a bíróság idézte a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) – akkor hatályos – 176. § (1) bekezdés *j*) pontját, amely szerint „[a] bíróság – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a keresetlevelet visszautasítja, ha az nem tartalmazza a 170. §-ban, illetve törvényben előírt egyéb kötelező tartalmi elemeket, illetve alaki kellékeket vagy a felperes nem csatolta a 171. §-ban, illetve törvényben előírt egyéb kötelező mellékleteket”. Ezt követően a bíróság megállapította, hogy a jogi képviselő által benyújtott keresetlevél nem tartalmazta a Pp. 170. §-a által megkövetelt kellékeket. A kereseti kérelem nem volt határozott, egyes pontjai pedig ellentmondásosak voltak, mert ugyanazon alperessel szemben, ugyanazon a jogcímen eltérő összegű követeléseket jelölt meg. A bíróság hiányosnak értékelte a tényállást is, mert abból nem tűnt ki, hogy az indítványozó által megjelölt összegű megtérítési igény miből tevődik össze, milyen adatokon alapul. Az indítványozó arra is hivatkozott, hogy a perben érintett ingatlanon kétkezi munkával értéknövelő munkálatokat végzett, de ezeket nem tudta megfelelően kimutatni. Az indítványozó hivatkozott továbbá egy fedezetelvonó ajándékozási szerződésre is az alperesek között, amely – állítása szerint – vele szemben hatálytalan, de nem tudta megjelölni, a szerződéssel milyen igényének a fedezetét vonták el, és azt sem, hogy az I. rendű alperes megmaradó vagyona nyújt-e fedezetet a követelésére, vagy sem. Az indítványozó nem állított össze tételenként sorszámozott, ingó és ingatlanvagyonot egyaránt tartalmazó vagyonmérleget. Nem jelölte meg, mennyi volt az életközösség megszakadásakor a felek közös vagyona, volt-e közös adósságuk, mennyi volt a különvagyonuk az életközösség kezdetén és annak megszakadásakor, az esetleges külön adósságokat milyen vagyonból elégítették ki, mi volt a birtokállapot az ingók esetében, mennyi volt az ingatlan forgalmi értéke az életközösség megszakadásakor. A bíróság számára így nem volt egyértelmű, hogy az indítványozó az ingatlanok $\frac{1}{2}$ arányban ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonosává vált volna. Nem tett eleget az indítványozó a Pp. 170. § (4) bekezdésében foglaltaknak sem, továbbá – a Pp. 21. §-ára tekintettel – helytelenül tün-
tette fel a per tárgyának értékét is.

- [6] A bíróság ezért a keresetlevelet a Pp. 176. § (1) bekezdés j) pontja alapján visszautasította. A bíróság tájékoztatta az indítványozót, hogy a költségkedvezmény elbírálásához szükséges nyomtatvány hiányos, ahhoz a jogszabályban előírt mellékleteket nem csatolták, valamint az indítványozó nem nyilatkozott arról, hogy a lakhatását mely ingatlanban, milyen fenntartási költségek mellett biztosítja, így ez a kérelem elbírálásra alkalmatlan.
- [7] 2.2. A végzés ellen az indítványozó fellebbezett, ebben igyekezett tisztázni, hogy keresetlevele mely pontja mire irányult, és rámutatott arra is, hogy az elsőfokú bíróságnak a kereset jogalapjával, vagy azösszezszerűség levezetésével kapcsolatos aggályait hiánypótlási eljárás keretében, vagy a perfelvételi eljárás során kellett volna tisztáznia, a keresetlevél visszautasítása helyett.
- [8] A Fővárosi Törvényszék a 2021. május 20-án kelt, 50.Pkf.630.306/2021/3. számú végzésében a fellebbezést nem találta alaposnak, és az elsőfokú bíróság végzését helyben hagyta. A törvényszék szerint az elsőfokú bíróság érdemben helyes, ám indokolásában részben megalapozatlan döntést hozott. A keresetlevél hiányosságai önmagukban nem vezethettek volna a visszautasításhoz, mert abból kiderült az indítványozó igényérvényesítési szándékának lényeges tartalma. Azonban a Pp. 170. § (3) bekezdés c) és e) pontjai, valamint a 171. § (1) bekezdés c) pontja a féltől hiánytalan költségkedvezmény iránti kérelmet vár el. Amennyiben e tekintetben a keresetlevél vagy melléklete hiányos, akkor azt a Pp. – akkor hatályos – 176. § (1) bekezdés j) pontja alapján vissza kell utasítani. Jelen esetben az indítványozó az illetékfeljegyzési jog iránti kérelme kapcsán – az elsőfokú bíróság által hivatkozottakon felül – a nyomtatványhoz nem csatolta többek között a 3 hónapra visszamenőleg a számláját vezető pénzügyi igazolását a számlája egyenlegéről, így a keresetlevél visszautasítása szükség-szerű volt.
- [9] 3. Az indítványozó a Fővárosi Törvényszék 50.Pkf.630.306/2021/3. számú végzése ellen – a Pesti Központi Kerületi Bíróság 17.P.102.937/2020/2. számú végzésére is kiterjedően – alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, kérve a támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az alkotmányjogi panaszban az indítványozó előadta, hogy jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, a panaszbeadványt határidőben nyújtotta be, és fennáll az érintettség, mivel az alapügyben felperes volt. Rámutatott, hogy a támadott másodfokú végzés az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerinti „bírósági eljárást befejező egyéb döntés”. Alapjogsérelemként az alábbiakra hivatkozott.
- [10] 3.1. Az alkotmányjogi panasz szerint az ügyben eljáró bíróságok nem tettek eleget az indítványozó alapvető jogainak tiszteletben tartására és védelmére irányuló kötelezettségüknek, az indítványozó alapvető jogait – az Alaptörvény I. cikk (1) és (3) bekezdéseit sértő módon – nem biztosították. Az állami szerveknek, közöttük a bíróságoknak is, a működésük során mindig figyelemmel kell lenniük az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése szerinti kötelezettségükre, az alapjogokkal összhangban lévő döntés meghozatalára kell törekedniük, különösen olyan esetekben, amikor az eljárást megindító kérelem visszautasításáról döntenek. Az indítványozó szerint különösen indokolt lett volna az itt írt alapjogi tesztet az ügyben eljáró bíróságoknak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésében garantált jogok tekintetében lefolytatni.
- [11] 3.2. Az indítványozó szerint az elsőfokú bíróság nem vizsgálta érdemben az illeték-feljegyzési jog iránti kérelmet, és azt pusztán azért nem engedélyezte, mert a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog polgári és közigazgatási bírósági eljárásban történő alkalmazásáról szóló 2017. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kkbat.) 11. § c) pontja alapján az eljárást megindító kérelmet a bíróság visszautasította. Ebből következően „nem volt tisztességes” a másodfokú bíróság eljárása sem, amely azért hagyta helyben az elsőfokú végzést, mert az illeték-feljegyzési jog iránti kérelem hiányos volt. „Az illeték-feljegyzési kérelem elutasítása elleni fellebbezés ugyanis osztotta a keresetlevél visszautasításának jogszerűségére vonatkozó határozatot: ha a visszautasítás jogellenes volt, akkor, ebben az esetben az első fokú bíróság döntését hatályon kívül kellett volna a II. fokú bíróságnak helyeznie.” Az, hogy a másodfokú bíróság annak ellenére, hogy a keresetlevél visszautasításának nem lett volna helye, mégis maga megvizsgálta a költségkedvezmény iránti kérelem megalapozottságát, és ez alapján jutott arra a következtetésre, hogy az elsőfokú végzés érdemben helyes, a panasz szerint sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz, és a XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslatihoz való jogot.

- [12] 3.3. Az indítványozó – hivatkozva az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jog és annak részjogosítványai tartalmát kibontó több AB határozatra – sérelmezte, hogy az alapügyben hiánypótlási eljárásra nem került sor, annak keretében ugyanis tisztázni lehetett volna „azokat a körülményeket, amelyek a bíróság álláspontja szerint a keresetlevél tárgyalását nem teszik lehetővé”.
- [13] Kifogásolta, hogy az elsőfokú végzés indokolása nem megfelelő, mert nem tartalmazza, hogy mely kötelező tartalmi elemek, alaki kellékek vagy mellékletek hiányoztak a keresetlevélből.
- [14] Sérelmezte továbbá, hogy az elsőfokú végzés a keresetlevelet a Pp. – akkor hatályos – 176. § (1) bekezdés j) pontja alapján utasította vissza, ez a rendelkezés azonban a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény módosításáról szóló 2020. évi CXIX. törvény 76. § 3. pontja alapján 2021. január 1-jétől hatályát veszítette, tehát a másodfokú végzés meghozatalakor már nem volt hatályban. Ezért – az alkotmányjogi panasz szerint – nem alapíthatta volna erre a döntését a másodfokú bíróság, hanem az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat meghozatalára kellett volna utasítania. Ezt alátámasztandó, az indítványozó hivatkozott a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 15. § (1) bekezdésére is.
- [15] Sérelmesnek tartotta az indítványozó azt is, hogy a másodfokú bíróság vizsgálta az első fokon elbírálásra alkalmatlannak tartott költségkedvezmény iránti kérelem érdemét, és megállapított további olyan hiányosságot is, „amely alapján a keresetlevél visszautasítása jogszerűnek mutatkozik”. Ezzel – álláspontja szerint – a másodfokú bíróság a hatáskörét túllépte.
- [16] 3.4. Az alkotmányjogi panasz kritikával illette a bírósági eljárás időszerűségét is. A keresetlevelet az indítványozó 2020. október 5-én terjesztette elő, a visszautasító végzés pedig 2020. november 3-án keltezték. Ezt követően a fellebbezést 2020. november 26-án terjesztette elő, a másodfokú bíróság végzése azonban csak 2021. május 20-án kelt.
- [17] 3.5. Végezetül az indítványozó a hatékony jogorvoslathoz való alapjoga sérelmét is állította, az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésére, és az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkére hivatkozással. Az indítványozó szerint akkor érvényesült volna a jogorvoslathoz való joga, ha a másodfokú bíróság az elsőfokú végzést hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja. Továbbra is állította, hogy a keresetlevelének nem volt olyan hiányossága, amelynek a pótlására lett volna szükség. A másodfokú bíróság azonban – az alkotmányjogi panasz szerint – ennek ellenére figyelmen kívül hagyta a fellebbezésben foglalt érvelést. Megjegyezte azt is, hogy értelmezése szerint a Pp. keresetlevélre vonatkozó szabályaiból nem következik, hogy a költségkedvezmény iránti kérelem „mintegy kötelező tartalmi elem lenne a keresetlevelének”. Ezért ilyen esetre nem irányadó a Pp. 176. § (3) bekezdése szerinti visszautasítási ok sem.
- [18] 4. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése előírja, hogy az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálása előtt döntenit kell annak befogadásáról. Az alkotmányjogi panasz befogadásáról az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján – figyelemmel az Abtv. 47. § (1) bekezdésére, 50. § (1) bekezdésére, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 5. § (1) és (2) bekezdéseire – tanácsban eljárva dönt. A panaszt akkor lehet befogadni, ha az megfelel a törvényben előírt formai és tartalmi követelményeknek, különösen az Abtv. 26–27. és 29–31. §-aiban foglalt feltételeknek. Ezekon kívül az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt kritériumoknak.
- [19] Jelen esetben a panasz nem felel meg ezeknek a követelményeknek, az alábbiak miatt.
- [20] 5. Az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben nyújtotta be az alkotmányjogi panaszt. A jogi képviselő a meghatalmazást csatolta. Az indítványozó alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozó jogosultsággal rendelkezik, érintettsége – mivel az alapeljárás felperese volt – fennáll, a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőséget kimerítette. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszban az Alaptörvényben biztosított jogainak sérelmére hivatkozott, megjelölve az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseit.
- [21] Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy az Abtv. 27. § (1) bekezdése értelmében az egyedi ügyben érintett személy alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben akkor fordulhat alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Ebből következően bírói döntés alaptörvény-ellenességét vizsgáló alkotmány-

jogi panasz eljárásban az Alkotmánybíróságnak csak az Alaptörvényben biztosított jog esetleges sérelmét van hatásköre vizsgálni, az Európai Unió Alapjogi Chartájába ütközést nincs, ezért a panasz ezen része érdemi vizsgálatra nem alkalmas.

- [22] Az indítványozó az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseként megjelölte az I. cikk (3) bekezdését is. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata értelmében e rendelkezés nem tartalmaz Alaptörvényben biztosított jogot, így vélt sérelmére alkotmányjogi panasz nem alapítható {3038/2019. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [12]}. Ezért az alkotmányjogi panasz ezen része sem felel meg az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjának, valamint a befogadhatóság Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontjában foglalt törvényi követelményének.
- [23] 6. Megállapítható volt, hogy az indítvány a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében alább felsorolt követelményeinek részben eleget tesz: a) tartalmazza a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza [Abtv. 27. § (1) bekezdés]; b) az eljárás megindításának indokait, az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét; c) az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntést (a Fővárosi Törvényszék 50.Pkf.630.306/2021/3. számú végzése, valamint a Pesti Központi Kerületi Bíróság 17.P.102.937/2020/2. számú végzése); d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [az I. cikk (1) bekezdése, valamint a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdései]; e) indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezések és bírói döntés miért ellentétesek az Alaptörvény – egyes, de nem valamennyi – megjelölt rendelkezéseivel; valamint f) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság semmisítse meg a jogszabályi rendelkezéseket és a bírói döntést.
- [24] Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdésének a sérelmét amiatt állította, mert az alapügyben eljáró bíróságok nem tettek eleget az indítványozó alapvető jogainak tiszteletben tartására és védelmére irányuló kötelezettségüknek, a keresetlevél visszautasításával nem az alapjogokkal összhangban lévő döntést hoztak. Az indítványozó azonban az Alaptörvény ezen – az alapvető jogok biztosítása terén az állam tartózkodási és aktív védelmi kötelezettségét kimondó – cikke kapcsán nem jelölte meg, hogy a támadott bírói döntés mely megállapítását és milyen indokból kifogásolja, a bírói döntést a hivatkozott alaptörvényi rendelkezéssel nem hozta összefüggésbe, vagyis az Alkotmánybíróság által vizsgálható, konkrét, alkotmányjogilag releváns indokolást nem adott elő. Ezért az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdésének sérelmét állító indítványi elem az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjának nem felel meg, így érdemben nem vizsgálható.
- [25] 7. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [26] 7.1. Az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga sérelmét abban jelölte meg, hogy az elsőfokú bíróság – mivel a keresetlevelet visszautasította – nem vizsgálta érdemben a költségkedvezmény iránti kérelmét, míg a másodfokú bíróság mégis e kérelmet megvizsgálva, annak hiányos volta miatt hagyta helyben az elsőfokú végzést. Sérelmezte továbbá azt is, hogy az alapügyben nem került sor hiánypótlásra, továbbá, hogy az elsőfokú végzésből nem derül ki, hogy miért volt hiányos a keresetlevele. Hivatkozott a Pp. 176. § (1) bekezdés j) pontjának időközbeni hatályon kívül helyezésére, valamint az eljárás elhúzódására is.
- [27] 7.2. A jogorvoslathoz való jog sérelme kapcsán az alkotmányjogi panasz arra hivatkozott, hogy a másodfokú bíróság nem vette figyelembe a fellebbezésben foglaltakat, és nem utasította új eljárásra és új határozat meghozatalára az elsőfokú bíróságot.
- [28] 7.3. Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy „az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az Alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna.” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}

- [29] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdései sérelmét állító panaszemlet kapcsán rámutat, hogy az elsőfokú bíróság a végzésében részletesen felsorolta, hogy miért találta hiányosnak a keresetlevelet, valamint tájékoztatást adott arról is, hogy a költségkedvezmény elbírálásához szükséges nyomtatvány hiányos, a jogszabályban előírt mellékletek nincsenek csatolva; majd a Pp. – akkor hatályos – 176. § (1) bekezdés *j*) pontjának megfelelően, hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve visszautasította a keresetlevelet. Hiánypótlásra tehát a Pp. ilyen tartalmú rendelkezése miatt nem került sor. Az Alkotmánybíróság ennek kapcsán emlékeztet ugyanakkor arra, hogy a Pesti Központi Kerületi Bíróság végzésének indokolása kifejezetten tájékoztatta az indítványozót arról a lehetőségről, hogy „a keresetlevél előterjesztésének joghatásai fennmaradnak, ha a felperes az ügy előzményére hivatkozással, a visszautasító végzés jogerőre emelkedésétől számított harminc nap alatt a keresetlevelet szabályszerűen – a már megfelelően becsatolt mellékletek kivételével – újra előterjeszti, vagy igényét egyéb úton szabályszerűen érvényesíti”. A másodfokú bíróság ugyan a keresetlevél hiányosságai miatt önmagában nem látta indokoltnak a visszautasítást, azonban a költségkedvezmény iránti kérelmet az elsőfokú bírósághoz hasonlóan hiányosnak találta (ennek okait fel is sorolta), így a Pp. 176. § (1) bekezdés *j*) pontja szerinti visszautasítást érdemben helyesnek minősítette.
- [30] A Pp. ezen rendelkezésének időközbeni hatályon kívül helyezése kapcsán az indítványozó maga is hivatkozott a Jat. rendelkezéseire, ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a Jat. 15. § (2) bekezdése értelmében: „A jogszabályi rendelkezést – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a hatálya alatt *a*) keletkezett tényekre és jogviszonyokra, valamint *b*) megkezdett eljárási cselekményekre a jogszabályi rendelkezés hatályvesztését követően is alkalmazni kell.” Eltérő rendelkezést a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény módosításáról szóló 2020. évi CXIX. törvény nem tartalmazott.
- [31] Az indítványozónak az eljárás elhúzódásával kapcsolatos kifogása kapcsán az Alkotmánybíróság idézi a 3024/2016. (II. 23.) AB határozatában tett megállapításait, amikor egy kirívóan hosszú ideig (tizennyolc évig) tartó eljárásról megállapította, hogy „már objektíve, a felek közrehatásának mértékétől függetlenül alappal felveti az indítványozó jogainak és kötelezettségeinek észszerű határidőn belüli elbírálásához való jogának sérelmét” (Indokolás [16]). Az Alkotmánybíróság a jelen esetben az eljárás ilyen kirívó elhúzódásával nem szembesült, és a per tartamának pusztá megjelölésén kívül az indítványozó sem mutatott be a pervezetés és az eljárás elhúzódása közötti, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést felvető összefüggést {hasonlóan: 3194/2017. (VII. 21.) AB végzés, Indokolás [26]}.
- [32] Az alkotmányjogi panasznak a jogorvoslathoz való jog sérelmét állító eleme tartalmát tekintve azt kifogásolja, hogy a másodfokú bíróság nem osztotta az indítványozó azon vélekedését, amely szerint a keresetlevele nem szenvedett hiányosságban, és ezért nem adott helyt a fellebbezésben foglaltaknak. Az Alkotmánybíróság ezen indítványi elem kapcsán arra a következtetésre jutott, hogy az valójában a bírósági eljárás felülbírálatára irányul, az indítványozó a támadott bírói döntés számára kedvezőtlen tartalmát sérelmezi. A kifejtettek alapján azonban az Alkotmánybíróság a jelen ügyben sem bocsátkozhat annak érdemi vizsgálatába, hogy a bírósági döntése megalapozott volt-e, tehát az indítványozó keresete és a költségkedvezmény iránti kérelme hiányosnak vagy hiánytalannak tekinthető-e, és ez alapján a keresetlevelet vissza kellett-e utasítania a bíróságnak. E kérdés ugyanis nem alkotmányossági szempontú mérlegelést jelentene, hanem a tényállás felülvizsgálatát, és az alapul fekvő ügy újbóli eldöntését, ami által az Alkotmánybíróság a polgári bíróság szerepét venné át. Önmagában az, hogy az indítványozó az egyébként megindokolt bírósági ítélet érvelését, következtetéseket a bírói döntés irántát tévesnek tartja, nem alkotmányossági kérdés.
- [33] 8. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (2)–(3) bekezdései, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 5. § (1)–(2) bekezdései alapján eljárva – az alkotmányjogi panaszt, figyelemmel az Abtv. 27. § (1) bekezdésében, 52. § (1b) bekezdés *b*) és *e*) pontjaiban, valamint 29. §-ában foglaltakra, visszautasította, az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 30. § (2) bekezdés *a*) és *h*) pontjai alapján.

Budapest, 2021. december 7.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
előadó alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3238/2021.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3557/2021. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.V.21.134/2018/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság jogi képviselője (dr. Simala Zoltán ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz a Kúria Pfv.V.21.134/2018/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt.
- [2] Kérelmét az indítványozó az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdése rendelkezéseinek sérelmére alapította.
- [3] 2. Az indítványozó jogelődje, egy gazdasági társaság, 2006-ban panelrehabilitációs szerződést kötött az alkotmányjogi panasz benyújtásának alapjául szolgáló perben alperesként érintett társasházzal. Az egyébként atipikus szerződésben a felek rögzítették, hogy az indítványozó jogelődje – aki az általa kifejlesztett konstrukcióban nem csak kivitelezőként, hanem beruházóként is megjelenik – vállalja egy új, lakossági energiafogyasztás racionalizálására szolgáló rendszer kiépítését és az ezzel járó komplex munkák elvégzését az alperes társasház részére ellenérték fejében. A konstrukció lényegi eleme volt, hogy abban kevés önerővel rendelkező társasházak számára is megvalósíthatóvá válik a panelrehabilitáció, mivel az ehhez szükséges önrészt a későbbiekben a kivitelezést is megvalósító gazdasági társaság – beruházóként, további két magánszemély befektető részvételével – meghitelezzi, kölcsönadja a társasháznak. A szerződést megkötő társasház pedig a panelrehabilitációra elnyert pályázati támogatási összegeket köteles a szerződés értelmében az önkormányzati, illetve állami támogatásnak a számláján való jóváírását követően 8 napos határidővel a beruházó részére megfizetni, továbbá a munkálatok megkezdését követően kiállított, a beruházó által biztosított önerő összegével megegyező összegű előlegszámlát 8 napon belül kiegyenlíteni; ezt a beruházó anyagvásárlásra volt köteles fordítani.
- [4] A szerződés szerint a beruházónak az általa rendelkezésre bocsátott önerő összegét a beruházás átadását követő hónaptól számított 15 éves megtérülési időn keresztül az alperes által havonta fizetett, a szerződésben meghatározott díjakból kellett kigazdálkodnia. A havidíj egyrészt a beruházással elért havi megtakarításból (a szerződésben rögzített képlettel számított összegből), valamint a 30 Ft/négyzetméterrel e célból megemelt közös költségben megfizetett összegből állt elő. A havi díjfizetés a szerződés értelmében a beruházó által kiállított számla alapján, a közös képviselő általi átutalással történt. A kiállított számlákkal szemben a társasház kifogással élhetett a beruházó felé amennyiben azzal nem értett egyet, ennek azonban a fizetési kötelezettség teljesítésére nézve nem volt halasztó hatálya. Három hónapot meghaladó (felszólítást követő) nemteljesítés esetére a szerződés a beruházó részére felmondási jogot tartalmazott; ebben az esetben a szerződés a társasházat az önrész összegének, illetve a szerződésben szabályozott díjfizetési kötelezettségéből még meg nem fizetett díj összegében történő megfizetésére kötelezte.
- [5] A beruházás 2006. év végi megvalósítását követően a felek között a későbbiek során vitás helyzet alakult ki a szerződés szerinti elszámolás megfelelősége tekintetében. Ennek következtében az indítványozó jogelődje arra a megállapításra jutott, hogy a társasház késedelembe esett a 2007–2008. évre vonatkozóan, amelyet nem volt hajlandó a későbbiekben sem megfizetni, erre tekintettel – többszöri felszólítást követően – a panelrehabilitációs szerződést 2010. április 11. napján felmondta. Az indítványozó 2012 februárjában felvásárolta az akkor már felszámolás alatt álló jogelőd társaságtól az alperes társasházzal szemben fennálló követelést, amelynek érvényesítése iránt keresetet indított a társasház ellen. Keresetében átalány kártérítés (kötbér) jogcímen a korábban a jogelőd által biztosított önerő mértékének megfelelő összeg megfizetésére kérte kötelezni

az alperes társasházat. Az indítványozó keresetét az elsőfokú bíróság elutasította, a másodfokú bíróság pedig az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

- [6] Az indítványozó ezt követően terjesztett elő alkotmányjogi panaszt a Kúria felülvizsgálati ítéletével szemben.
- [7] Indítványában, illetve annak kiegészítésében az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének és XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére való hivatkozással kérte, hogy az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján állapítsa meg a támadott ítélet alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azt, valamint, hogy „az Abtv. 43. § (2) bekezdésében foglaltak alapján kötelezze a Kúriát új eljárás lefolytatására és újabb határozat hozatalára, illetőleg arra, hogy az Abtv. 43. § (3) alapján az új eljárásban az Alkotmánybíróság határozata alapján járjon el”.
- [8] Az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának sérelme kapcsán – számos, korábbi alkotmánybírósági döntésekben foglalt lényeges megállapításra való hivatkozás mellett – idézte az Alkotmánybíróság és az Emberi Jogok Európai Bírósága tisztességes eljárással, azon belül is elsősorban a bíróságok indokolási kötelezettségével kapcsolatos gyakorlatát, valamint a vonatkozó bírósági gyakorlatot. Kifejtette, hogy álláspontja szerint a Kúria – de már az első-, illetve másodfokon eljáró bíróság sem – a támadott döntésének meghozatala során a ténymegállapítási és indokolási kötelezettségének nem, illetve nem megfelelően tett eleget, ezért a döntés az említett Alaptörvényben biztosított jogának sérelmét eredményezte.
- [9] Az indítványozó e körben maga is utal rá a felülvizsgálatot végző Kúria eljárásával összefüggésben, hogy „[n]yilvánvalóan nem (is lehet) célja a Kúria eljárásának, hogy az alsóbb fokú bíróságok által lefolytatott eljárásokat lényegében megismételje, és minden egyes, az alsóbb fokú bíróságok által korábban megtett eljárási cselekményt újra megtegyen, hiszen legfelsőbb bírósági fórumként a tisztességes eljárás hatékony bírói jogvédelmi és az észszerű időn belül lefolytatandó eljárás kritériumait szem előtt tartva kell megítélnie a jogvitát, e körben pedig értelemszerűen nagyban támaszkodnia kell az alsóbb fokú bíróságok által meghozott határozatokra és az általuk lefolytatott eljárási cselekményekre, megküldött iratanyagokra”.
- [10] Ennek ellenére az indítványozó álláspontja szerint a támadott ítélet indokolása a XXVIII. cikk (1) bekezdéséből is levezethető követelményeknek mégsem tett eleget. Amellett, hogy abból szerinte mindössze három pont vonatkozik az eredeti jogvita általa lényegesnek tartott kérdéseire, ezen indokolási részek is egyfelől „pusztán” a korábban eljáró bíróságok által tett megállapítások helyességét állapították meg, másfelől pedig tévesek is, mivel fontosnak tartott kérdésekben az első- és másodfokú bíróságok egyező megállapításaira utalnak, annak ellenére, hogy az indítványozó véleménye szerint ezen a kérdések [vagyis az eredeti szerződés egyes alappfogalmainak] megítélésében az alsóbb fokú bíróságok között nem volt egyetértés. Szintén a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelme körében hivatkozott az indítványozó arra is, hogy álláspontja szerint az eljáró bíróságok által az ellenérdekű fél javára megítélt perköltség összege „indokolatlanul eltúlzott”; és annak mérséklésére – a bírósági gyakorlattal összhangban nem állóan – annak ellenére sem került sor, hogy az alperes jogi képviselője perelhúzó, illetve szakszerűtlen magatartást tanúsított az évekig tartó per során.
- [11] Az eredeti indítványában a tulajdonhoz való jog sérelme tekintetében az indítványozó a következőket adta elő: „Jelen ügyben minden kétséget kizáróan sérült ez a jog, hiszen az Indítványozó a legalapvetőbb tulajdoni formától, a pénzüktől fosztattak meg. Ennek oka az volt, hogy alperes a kifogásolt ítéletek okán nem köteles megfizetni a szerződés szerinti kötbér összegét az Indítványozó felperes részére, aki a kötbérkövetelés megvásárlására jelentős összegeket fordított. Ez az összeg az Indítványozót illette meg, joggal várhatta, hogy az általa megvásárolt követelés kiegyenlítésre kerül. Az ilyenfajta várományokat alkotmányjogi védelemben is kell részesíteni, ez egy modern piacgazdaság alapvető jellemzője. Az első- és másodfokú bíróságok, valamint a Kúria ezt nem tette meg, pedig lehetősége volt rá, ezt a hibát most az Alkotmánybíróságnak kell orvosolnia.” Az indítvány kiegészítése a tulajdonhoz való jog sérelmével kapcsolatos (további) érvelést nem tartalmazott.
- [12] 3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai és tartalmi feltételeit vizsgálja. Ezekkel kapcsolatban a következőket állapította meg.
- [13] 3.1. Az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai feltételeinek [Abtv. 30. § (1) bekezdés, valamint 52. § (1b) bekezdés a)–f) pont] az alábbiak szerint tesz eleget.
- [14] Az indítványozó jogi képviselője alkotmányjogi panaszát a Kúria támadott ítélete kézbesítésének időpontjához képest az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőben adta postára.
- [15] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt formai követelményeknek eleget tesz, mivel megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 27. §-a és 26. § (1) bekezdése]; az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [XIII. cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (1) bekezdése].

Az indítvány a támadott ítélet alaptörvény-ellenességére vonatkozó okfejtést is tartalmaz; valamint kifejezett kérelmet fogalmaz meg a támadott törvényszéki döntés, illetve jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére.

- [16] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor megállapította, hogy az indítvány, illetve annak kiegészítése nem tartalmaz alkotmányjogi szempontból értékelhető indokolást a XIII. cikk (1) bekezdésének sérelme tekintetében, ami a határozott kérelemmel szemben az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában előírt kötelező tartalmi feltétel hiányát eredményezi, és aminek következtében az indítvány ezen részének Alkotmánybíróság általi vizsgálata kizárt.
- [17] Az indítványozó ugyanis a tulajdonhoz való joga sérelmét kizárólag arra alapította, hogy a rá nézve kedvezőtlen tartalmú – és álláspontja szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését sértő – bírói döntés számára vagyonszétválást, illetve általa elvárható bevétel elmaradását eredményezte. Amint azonban arra az Alkotmánybíróság arra korábban már többször rámutatott, az alkotmányjogi panasz nem lehet – még a tulajdonhoz való jog állított sérelméről sem – eszköze a bíróságok által az indítványozók szerint előidézett, de egyéb alkotmányossági kérdést fel nem vető sérelmek orvoslásának. Erre még abban az esetben sincs lehetőség, ha az indítványozó adott esetben állítása szerint egy jogsértő bírói határozat eredményeként szenvedett el vagyonszétválást {hasonlóan lásd a többször megerősített 3120/2017. (V. 30.) AB határozatot; Indokolás [40]}. Ennek oka pedig az, hogy „[ö]nmagában [...] az, hogy a polgári perben eljáró bíróság olyan tartalmú döntést hoz, amely valamelyik peres fél számára fizetési, vagy tűrés kötelezettséget tartalmaz (vagy éppenséggel az erre irányuló keresetét elutasítja) és ezáltal a peres fél ingó, vagy ingatlan tulajdonába tartozó dolgot vagy vagyoni jogot érinti, a bíróságok ítélkező tevékenységének szerves részét képezi. Ennél fogva a jogszabályok értelmezésével és alkalmazásával meghozott bírói ítéletből fakadó kötelezés vagy éppen annak hiánya – megállapítható alaptörvény-ellenesség hiányában – az alkotmányos tulajdonvédelem, de még az annál adott esetben szélesebb körű polgári jogi tulajdonvédelem szempontjából sem értelmezhető” {lásd: 3387/2019. (XII. 19.) AB végzés, Indokolás [16]–[17]}. Mindezek alapján nem tekinthető alkotmányjogilag értékelhető indokolásnak az, ha a tulajdonhoz való jog [XIII. cikk (1) bekezdés] sérelmének alátámasztására az indítványozó mindössze azt hozza fel érveként, hogy az általa kifogásolt – álláspontja szerint az Alaptörvény valamely más rendelkezését sértő – döntés következtében őt vagyoni hátrány érte. Ez ugyanis polgári, különösen is a vagyoni jogok esetén a jogviták eldöntése tárgyában az Alaptörvény és az anyagi, illetve eljárási jogszabályok alapján hatáskörrel rendelkező bíróságok által az igazságszolgáltatás keretében kötelezően meghozandó döntésnek valamelyik peres fél tekintetében általában szükségszerű eleme. Tekintettel arra, hogy az ilyen tartalmú érvelés alkotmányjogilag értékelhető indokolásnak a fentiek értelmében nem tekinthető, az indítvány ezen részében nem tesz eleget az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában előírt indokolási kötelezettségnek {lásd: 3387/2019. (XII. 19.) AB végzés, Indokolás [17]}, így annak érdemi vizsgálatára sincs lehetőség.
- [18] 3.2. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 27. §-ában foglalt további, valamint a 29. § és a 31. § szerinti feltételeket.
- [19] Az Abtv. 27. § (1) bekezdésében meghatározott egyedi ügyben való érintettség megállapítható: az indítványozó, mint az alkotmányjogi panasz benyújtásának alapjául szolgáló bírói döntéssel érintett alapper felperese, nyilvánvalóan érintettnek tekinthető.
- [20] Az indítványozónak nem áll rendelkezésére további jogorvoslati lehetőség, ezért a panasz az Abtv. 27. § (1) bekezdés b) pontjában és az Ügyrend 32. § (2) bekezdés b) pontjában foglalt követelményeknek eleget tesz.
- [21] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, bármelyik fennállása megalapozza a panasz befogadhatóságát.
- [22] Az Abtv. 29. §-ában írt első feltételt illetően az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy amint arra az indítványozó is hivatkozott, részletesen kimunkált és következetesen alkalmazott gyakorlata van a szóban forgó alaptörvényi rendelkezés – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése – tartalmát érintően [lásd például: a 7/2013. (III. 1.) AB határozatot; 20/2017. (VII. 18.) AB határozat]. Jelen alkotmányjogi panasz ehhez képest nem vet fel olyan új, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amely a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokolná.
- [23] A második – a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre vonatkozó – feltételt érintően az Alkotmánybíróság a következőkre mutat rá.
- [24] A rendelkezésre álló iratokból az Alkotmánybíróság számára megállapítható volt, hogy a panelrehabilitációs szerződésben foglalt korszerűsítési munkálatok szükségszerűen változásokat eredményeztek a társasház fűtési

rendszerének működésében, csakúgy, mint a szolgáltatóval való elszámolásának módjában (új, hőátalakítás nélküli hőközpont került kiépítésre, amely a szolgáltató helyett immár a társasház tulajdonába került, ezek következtében pedig az elszámolás tekintetében a korábbi léghőmérő alapú elszámolásra való váltásra került sor). A szolgáltatóval való elszámolási mód megváltozása ugyanakkor az alkalmazott alapidíj megváltozását is eredményezte, aminek pedig a felek közötti későbbi elszámolás, illetve az indítványozó keresetének mikénti elbírálása tekintetében a per során különös jelentősége lett tekintettel arra, hogy az alapidíjat a szerződő felek közötti elszámolás, a díjszámítás tekintetében a szerződésben is rögzített képlet tartalmazta. Az eljáró bíróságok megállapították, hogy a szerződés egyes, a szerződésben használt alapfogalmak, így az alapidíj külön definícióját nem tartalmazta, ugyanakkor a társasház által az indítványozó jogelődjének fizetendő havidíj – a 30 Ft/négyzetméter megfizetésére vonatkozó kikötésen felül – a korszerűsítési munkálatok révén a társasház által elért megtakarításból kellett, hogy kiegyenlítésre kerüljön. Ezért különös jelentősége volt annak, hogy a díjszámítás során használt képletben az átalakítás előtti, vagy az az utáni alapidíj szerint történik-e az elszámolás. Az eljáró bíróságok úgy ítélték meg, hogy ez a kérdés – az erre vonatkozó szerződési kikötés vagy fogalom meghatározás hiányában – nyelvtani értelmezéssel eldönthető, tekintettel arra, hogy a szerződésben az „aktuális alapidíj” megfogalmazás szerepel, amely ezért a mindenkori (tehát a hőmennyiség alapú elszámolásra történő átállást követően az eszerint fizetendő) alapidíjat jelenti. (Erre tekintettel nem tulajdonítottak a bíróságok az ügy megítélés szempontjából különösebb jelentőséget az indítványozó által sérelmezett azon körülménynek, hogy az alperes az ügyvédi titok alóli felmentést nem adta meg és ezért az eredeti okiratot készítő ügyvéd tanúkénti meghallgatására a felek eredeti szándékával kapcsolatban nem került sor; és hogy ezt a – az indítványozó által bizonyítatlanságként értékelt – körülményt az elsőfokú bíróság nem értékelte az alperes terhére.) Az eljáró bíróságok mindezekre tekintettel jutottak arra az egymással egybehangzó jogi álláspontra, hogy az indítványozó jogelődje az alapidíj tévesen történő figyelembevétele mellett végzett számítások alapján vonta le azt a következtetést, hogy a társasház a szerződés felmondásának időpontjáig (több tízmillió nagyságrendben) teljesített díjfizetés ellenére a szerződés felmondását megalapozó késedelemben esett volna; végső soron ez vezetett a keresetet mindhárom bíróság által elutasító döntések meghozatalához. Az indítványozó a bírósági eljárás során a fent említett megállapításokat – hasonlóan az indítványban előadottakhoz – mindvégig vitatta; a támadott kúriai döntéshez vezető felülvizsgálati kérelmében is az ezekkel kapcsolatos eltérő álláspontjára alapítottnan állította a megelőző bírósági eljárással összefüggésben állított jogsértéseket.

- [25] A Kúria azonban a rendelkezésre álló iratokból megállapíthatóan a támadott ítéletében megindokolta (lásd: Kúria, Indokolás [34]–[47]), hogy hogyan jutott arra a következtetésre, hogy az indítványozó által előterjesztett három, egymással „eshetőleges kapcsolatban álló” kérelemnek miért nem adhat helyt. [Kettőnek az érdemi vizsgálatára törvény alapján nem volt lehetősége: a harmadlagos kérelem tekintetében mivel a Pp. a kizárólag a perköltségre vonatkozó rendelkezés felülvizsgálatát kizárja; a másodlagos kérelem tekintetében pedig azért nem, mert nem jelölte meg a bíróságok által megsérteni vélt jogszabályi rendelkezést. A Ptk. 207. § (1) bekezdésének megsértésére alapított elsődleges kérelemnek pedig azért nem, mert a Kúria a fentebb kifejtettek szerint egyetértett az alsóbb fokú bíróságokkal abban, hogy a társasház részéről nem került sor a szerződés felmondását megalapozó nemfizetésre.]
- [26] Az indítványozó nem ért egyet a számára kedvezőtlen tartalmú ítéletekben foglalt egyes megállapításokkal, és indítványában az ezekkel kapcsolatos eltérő jogi álláspontja okán állított a bírósági eljárásokkal összefüggésben különféle – véleménye szerint alapjogi sérelem megállapítását is megalapozó – bizonyítási, indokolási és jogértelmezési hiányosságokat. Ezen indítványozói állításokkal kapcsolatban azonban az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy azokra már a bírósági eljárások során is hivatkozott, az alkotmányjogi panaszában és annak kiegészítésében pedig nem adott elő olyan érvet, amelyet a Kúria a támadott döntésében – az azokra vonatkozó indokolás rögzítése mellett – el ne bírált volna.
- [27] Jelen ügyben is hangsúlyozni kell, hogy a „bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének” {3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [35]}. Az Alkotmánybíróság a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {erről lásd elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Vagyis az Alkotmánybíróság a bírói döntések felülvizsgálata során is az Alaptörvényben elismert alapjogi követelményrendszer tényleges érvényesülését garantálja. „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabály-

- sértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}
- [28] Megjegyzendő, hogy az Alkotmánybíróság éppen az indítványozó által is hivatkozott 7/2013. (III. 1.) AB határozatban bontotta ki az indokolt bírói döntéshez való jogot a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogból. Ennek alapján „az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia” {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}. Ezzel összefüggésben ugyanakkor emlékeztetni szükséges arra is, hogy „[a]z alkotmánybírósági gyakorlat szerint a bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem a szubjektív elvárásait is kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása {3107/2016. (V. 24.) AB határozat, Indokolás [38]; 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]}. Az indokolási kötelezettség azt az elvárást támasztja a bírósággal szemben, hogy a döntés indokolásának nem minden egyes részletre, hanem az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre kell kiterjednie.” {Lásd: 3159/2018. (V. 16.) AB határozat, Indokolás [31], megerősítette pl. 18/2018. (VI. 12.) AB határozat}
- [29] Önmagában az, hogy az indítványozó az egyébként megindokolt bírósági döntést megalapozatlannak, tévesnek és magára nézve sérelmesnek tartja, a fentebb idézett állandó gyakorlat szerint nem tekinthető az eljárás tisztességessége [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] követelményrendszerén belül értékelhető alkotmányosági kérdésnek. Mindezek alapján megállapítható, hogy az indítványban foglaltak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét nem vetik fel.
- [30] Összefoglalva: az Alkotmánybíróság nem talált olyan körülményt, amelyet az Alaptörvény felhívott rendelkezésével összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét felvetni, és amely ezért az indítvány érdemi vizsgálatát megalapozhatná.
- [31] 4. Ezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz befogadására, mivel az nem felel meg az Abtv. 29. §-ában, részben pedig az Abtv. 56. § (1b) bekezdés e) pontjában írott feltételeknek, nincs lehetőség. Az Alkotmánybíróság ezért a kérelmet az Abtv. 47. § (1) bekezdése, 50. §-a és az 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2021. december 7.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1444/2019.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3558/2021. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.III.21.010/2019/4. számú részítélete, valamint a Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.20.856/2018/4/III. számú részítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel (Dr. Cseszlai János ügyvéd) eljáró indítványozók, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz. Indítványukban a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.III.21.010/2019/4. számú részítélete, valamint a Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.20.856/2018/4/III. számú részítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték. Álláspontjuk szerint a bírói döntések ellentétesek az Alaptörvény II. cikkével, XX. cikk (1) bekezdésével, a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésével, valamint az Alaptörvény 28. cikkével.
- [2] Az indítvány benyújtását megelőző, bírósági jogkörben okozott kár megtérítése iránt indított pernek az alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából lényeges elemei a következők.
- [3] Az indítványozók (az alapeljárásban felperesek) ingatlan adásvételi szerződést kötöttek és ezzel összefüggésben elszámolási vita alakult ki az indítványozók mint vevők és az eladók között. A Legfelsőbb Bíróság 2002-ben hozott jogerős ítéletével kötelezte az indítványozókat a vételárhátralék egyetemleges megfizetésére az eladó részére. Időközben – más jogviszonyból eredő perben – a Fővárosi Bíróság az eladókat meghatározott összeg megfizetésére kötelezte egy harmadik személy számára, aki a jogerős ítélettel megállapított követelést az indítványozókra engedményezte. Az eladók vitatták az engedményezés jogszerűségét és az engedményezett követelésnek a felperesek fennálló tartozásába való beszámításának jogosságát. Az indítványozók kérelmére a bíróság a megismételt eljárásban megállapította az indítványozók jogutódlását, ők azonban a korábban kezdeményezett végrehajtási eljárást nem folytatták arra hivatkozva, hogy a tartozást elsősorban beszámítás útján kívánják érvényesíteni az adósok által ellenük indított perben. Az indítványozók ezért pert indítottak az ellenük folyamatban lévő végrehajtás korlátozása, illetve megszüntetése érdekében. A megismételt eljárásban hozott jogerős ítélet helybenhagyta az elsőfokú bíróság keresetet elutasító ítéletét. A jogerős ítélet indokolása szerint az indítványozók nem bizonyították, hogy az eladókkal szemben olyan ellenkövetelésük áll fenn, amely beszámításra alkalmas. Az eladók felülvizsgálati kérelme folytán eljáró Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, és a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította, de a megismételt eljárásban a másodfokú bíróság ismét helybenhagyta az elsőfokú bíróság ítéletét.
- [4] Az indítványozók 2009-ben ismét keresetet terjesztettek elő a Budaörsi Városi Bíróság előtt végrehajtás korlátozása iránt, amelyet a bíróság ítéletével elutasított. Kifejtette, hogy az engedményezés érvényességét nem vizsgálta, mert az a korábbi eljárásban már jogerősen elbírálásra került. A Budapest Környéki Törvényszék az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A későbbiekben az indítványozóknak – jogszabályváltozás folytán – már nem volt lehetőségük a Kúria előtt felülvizsgálati eljárást kezdeményezni a jogerős ítélettel szemben.
- [5] Ezt követően az indítványozók megállapítási keresetet terjesztettek elő a Budaörsi Városi Bíróságon, amelyet az idézés kibocsátása nélkül elutasított. A végzést a Budapest Környéki Törvényszék helybenhagyta. A jogerős végzés ellen előterjesztett, indítványozók által benyújtott felülvizsgálati kérelem nem vezetett eredményre.
- [6] Ilyen előzmények után terjesztettek elő az indítványozók keresetet a Budapest Környéki Törvényszék (a továbbiakban: Törvényszék) ellen közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése iránt. A Fővárosi Törvényszék a 2014. december 16-án kelt közbenső ítéletével a keresetet elutasította azzal az indokolással, hogy nem volt kirívóan súlyos jogértelmezési tévedés. A Fővárosi Ítéltábla a 2015. november 26-án kelt közbenső ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és megállapította, hogy a Törvényszék kártérítési felelősséggel tartozik az indítványozóknak a rájuk engedményezett követelésen alapuló, végrehajtás korlátozása iránti

keresetük jogerős elutasításával okozott kárért. Egyúttal az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította. A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a 2016. október 12-én kelt végzésével a jogerős közbenső ítéletnek a Törvényszék kártérítési felelőssége jogalapját megállapító rendelkezését hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

- [7] A megismételt eljárásban a Fővárosi Törvényszék a 2018. június 5-én kelt, 39.P.20.459/2017/36. számú ítéletben részben megalapozottnak ítélte az indítványozók keresetét. Indokolása szerint a Kúria iránymutatása szerint vizsgálta, hogy a Törvényszék felróható magatartásával közvetlen okozati összefüggésben az indítványozókat milyen vagyoni és nem vagyoni kár érte. Az elsőfokú bíróság a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmével összefüggésben azt állapította meg, hogy ez a hivatkozás megalapozatlan, mivel a tisztességes eljáráshoz való jog mint eljárási alapjog nem tekinthető személyiségi jognak. Ugyanakkor megállapította, hogy az indítványozókat olyan hátrányok érték (pl. igazságszolgáltatásban vetett bizalom megrendülése, pénzügyi életben való mozgásterük sérült, társadalmi megítélésük hátrányosan változott), amelyek a magánéletüket és társadalmi helyzetüket egyaránt ellehetetlenítette. Ezen túlmenően a hosszú eljárás az indítványozók egészségi állapotát is negatívan érintette, ezért meghatározott összegű nem vagyoni kártérítést ítelt meg.
- [8] A Fővárosi Ítéletábrla a 2019. január 22-én kelt, 5.Pf.20.856/2018/4/III. számú részítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét részben és akként változtatta meg, hogy az indítványozók nem vagyoni kártérítés iránti keresetét teljesen elutasította. Ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot újabb határozat hozatalára utasította.
- [9] Az Ítéletábrla egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy az indítványozók nem eljárási jogait érintő sérelmeket kifogásoltak, hanem a végrehajtás korlátozása iránti keresetük jogerős elutasítását sérelmezték, illetve nem állt rendelkezésre olyan peradat, hogy az alapeljárásban a másodfokú bíróság eljárása sértette volna a tisztességes eljárás szabályait.
- [10] A személyhez fűződő jogok megsértésére alapított nem vagyoni kárigény körében az Ítéletábrla nem osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját. Kifejtette, hogy személyhez fűződő jog megsértése az érintett személyiségének lényegadó tulajdonságát érintő, támadó magatartás útján valósulhat meg, ilyen magatartás azonban a tényállásból nem következik. Az indítványozók egészségi állapotában bekövetkezett negatív változások nem kizárólagosan a Törvényszék ítéletére vezethetők vissza.
- [11] Az indítványozók felülvizsgálati kérelme folytán a Kúria mint felülvizsgálati bíróság a 2020. november 10-én kelt, Pfv.III.21.010/2019/4. számú részítéletében a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelemmel támadott részében hatályában fenntartotta.
- [12] A Kúria ítélete indokolásában rámutatott arra, hogy az indítványozók a tisztességes eljáráshoz való jog megsértését kizárólag anyagi jogi jogszabályokkal összefüggésben állították, így ez a kérelem adekvát megsértett jogszabályhely megjelölése hiányában érdemben [Pp. 2. § (1) bekezdése] nem volt vizsgálható. Az indítványozók felülvizsgálati kérelmükben állították, hogy a másodfokú bíróság az általuk hivatkozott személyiségi jog-sértésekkel érdemben nem foglalkozott, de adekvát eljárási jogszabálysértés megjelölése hiányában (Pp. 213. §, 221. §) csupán utalt a Kúria arra, hogy a másodfokú bíróság vizsgálta a személyhez fűződő jogok megsértését, és ez alapján jutott arra a következtetésre, hogy annak bekövetkezte a konkrét ügyben kizárt. Az egészség sérelmére alapított kérelmet a Kúria szintén nem vizsgálta érdemben, mert az indítványozók nem hivatkoztak a kereseti tényállítás (az indítványozók előadásának) téves értékelésére [Pp. 206. § (1) bekezdés].
- [13] Anyagi jogi szempontból vizsgálva az emberi méltóság megsértését, a Kúria – az Alkotmánybíróság gyakorlata hivatkozással – rámutatott arra, hogy az eljárásban az indítványozók „alanyi személyisége, annak jellege” nem kérdőjeleződött meg, következésképpen az emberi méltóságuk nem sérült.
- [14] 2. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.III.21.010/2019/4. számú részítélete, valamint a Fővárosi Ítéletábrla 5.Pf.20.856/2018/4/III. számú jogerős részítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését indítványozták.
- [15] Az indítványozók a pertörténet részletes bemutatását követően a bírói döntések alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény II. cikkének, XX. cikkének, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésének, valamint a hivatkozott Alaptörvényben foglalt jogokkal összefüggésben az Alaptörvény 28. cikkének az értelmezési szabályára alapították, az Alkotmánybíróság számtalan határozatának a hosszas idézése mellett.
- [16] Az indítványozók az emberi méltósághoz való joguk sérelmét azzal indokolták, hogy az indítványozók beszámítási igényének az elutasítása kirívóan súlyos jogalkalmazási tévedés volt, amely rányomta a bélyegét az indítványozók szociális és családi életére, kapcsolataikra, amely már sérti a személyiségük lényegét adó

tulajdonságokat, azaz személyhez fűződő jogokat sért. Az indítványozók szerint a Fővárosi Ítéletablának és a Kúriának az ügy össze körülményét figyelembe kellett volna vennie az emberi méltóság megsértéséről hozott döntés meghozatala során. Az indítványozók szerint az emberi méltóságban az is benne foglaltatik, hogy egy állampolgár elvárhatja, hogy igényérvényesítését a törvényekkel összhangban helyesen bírálja el a jogalkalmazó és nem hozzon az adott ügyben lényegében öt alkalommal jogellenes, téves ítéletet a legmagasabb bírói fórum iránymutatása ellenére.

- [17] Az egészséghez való jog sérelmével összefüggésben előadták, hogy köztudomású tény, hogy a hosszú ideig tartó pszichés stressz egészségkárosító hatású. Ezzel szemben a Fővárosi Ítéletábla álláspontja szerint az indítványozók egészségét ért negatív hatások nem kizárólag a Törvényszék jogsértő ítéletére vezethetők vissza. Az indítványozók kifejtették, hogy véleményük szerint a jogalap tekintetében objektíve kizárt a bírói mérlegelés: mérlegelés csupán a károsodás mértékében megállapítása körében merülhet fel. A Kúria pedig lényegében visszautasította a testi és lelki egészség vonatkozásában a jogerős részítélet felülvizsgálatát, mert az indítványozók nem hivatkoztak a Pp. bírói mérlegelést szabályozó rendelkezésére.
- [18] Az indítványozók a tisztességes eljárásból való jog és a jogorvoslathoz való jog sérelmére a Kúria kifogásolt ítéletével összefüggésben hivatkoztak. Két összefüggésben állították a tisztességes bírósági eljárásból való jog sérelmét: egyrészt az indokolási kötelezettséggel összefüggésben, másrészt az adekvát jogszabályi rendelkezés kiválasztásával kapcsolatban arra hivatkoztak, hogy a tisztességes eljárásból való jog nem csak eljárásjogi jogszabályon (Pp. 2. §), hanem anyagi jogi jogszabályon (régí Ptk. 76. §) is alapul, amit a Kúria önkényesen figyelmen kívül hagyott.
- [19] Az indokolási kötelezettség sérelme az indítványozók szerint abban áll, hogy a Kúria részítélete nem tartalmaz érdemi indokolást arra vonatkozóan, hogy miért nem vizsgálta a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott tisztességes eljárásból való jog, valamint az egészséghez való jog sérelmét.
- [20] A jogorvoslati jog sérelmét abban látták az indítványozók, hogy a Kúria részítéletében nem bírálta el a tisztességes eljárásból való joguk és az egészséghez való joguk megsértésére vonatkozó felülvizsgálati kérelmüket a nem adekvát jogszabályhely megjelölése miatt, így nem biztosította a felülvizsgálat mint jogorvoslati forma lehetőségét.
- [21] 3. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e. A befogadás visszautasítása esetén az Alkotmánybíróság rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát [Abtv. 56. § (3) bekezdés].
- [22] Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság törvényi feltételeinek vizsgálata során megállapította, hogy az indítvány a befogadás formai feltételeinek megfelel.
- [23] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik. Ezeknek a feltételeknek az alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint nem felel meg.
- [24] 3.1. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is emlékeztet arra, hogy tartózkodik a jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról történő állásfoglalástól {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]}.
- [25] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja. Az Alkotmánybíróság már többször rámutatott arra, hogy: „Az Alkotmánybíróság a bíróságok ítéleteit [...] akkor bírálhatja felül, ha azok az Alaptörvény megsabta értelmezési tartományt megsértik, és ezáltal a bírói döntés alaptörvény-ellenes lesz.” {3119/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [22]; 3031/2016. (II. 23.) AB végzés, Indokolás [19]; 16/2016. (X. 20.) AB határozat, Indokolás [16]; 17/2016. (X. 20.) AB határozat, Indokolás [25]}
- [26] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e jogági dogmatika elfogadott szabályaihoz {3078/2016. (IV. 18.) AB végzés, Indokolás [19]}. Az Alkotmánybíróság már több határozatában rámutatott arra is, hogy a jogszabályok önálló, a konkrét tényállásra vonatkoztatott értelmezése a rendes bíróságok feladata (*iura novit curia*) {3120/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [21]}.

- [27] Az indítványozók az Alaptörvény II. cikkében garantált emberi méltósághoz való jog és a XX. cikk (1) bekezdésében biztosított egészséghez való jog sérelmét az eljáró bíróságok súlyos jogalkalmazási tévedéseivel összefüggésben állították, amelyeket a kifogásolt bírói döntések azért sértettek, mert nem állapították meg a Törvényszék által okozott jogsértést.
- [28] A konkrét esetben az eljáró bíróságok döntésüket megindokolva jutottak arra a következtetésre, hogy az emberi méltósághoz való jog nem sérült. Hasonlóképpen megindokolta a jogerős döntés, hogy miért nem látta bizonyítottnak az egészséghez való jog sérelmét, és ezt az Alkotmánybíróság nem bírálhatja felül. Hasonlóképpen nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe annak megítélése, hogy a felülvizsgálati kérelem adekvát módon jelölte-e meg a megsértett jogszabályhelyeket.
- [29] Önmagában az, hogy az indítványozók a bírósági ítélet érvelését tévesnek, magukra nézve hátrányosnak tartják, illetve nem értenek egyet a felülvizsgálati kérelem kötelező tartalmi kellékeinek vizsgálatával (jogszabálysértés és megsértett jogszabályhely megjelölése) nem alkotmányossági kérdés, és az az indokolt bírói döntéshez való jogra történő hivatkozással sem tehető azzá.
- [30] 3.2. Az Alkotmánybíróságnak részletesen kimunkált és következetesen alkalmazott gyakorlata van az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított indokoláshoz való jog tartalmát érintően.
- [31] Az alkotmányjogi panaszban előadott indokolás hiányát az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban már alapvető jelentőségű alkotmányjogi kérdésként értékelte (Indokolás [21]). Az indokolási kötelezettséggel összefüggésben az Alkotmánybíróság azt vizsgálja, hogy az indokolási kötelezettséget előíró eljárási jogszabályokat a bíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott követelményeknek megfelelően alkalmazta-e. Mindebből, „az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a bírósággal szemben az a minimális elvárás mindenképpen következik, hogy az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alaposággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.” {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]} A fentiekből az is következik, hogy jelen alkotmányjogi panaszban felvetett elvi jelentőségű alkotmányjogi kérdést az Alkotmánybíróság korábban már eldöntötte {3212/2013. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [7]}.
- [32] Ezért az indokolási kötelezettséggel összefüggésben az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetősége felmerül-e. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a panaszban felhívott érvek alapján az indokolási kötelezettség megsértése nem merül fel, mivel magából az indítványból is megállapítható, hogy a Kúria – a Pp. vonatkozó rendelkezéseire hivatkozással – megindokolta, hogy miért nem vizsgálta érdemben a tisztességes eljáráshoz való jog megsértését. Az indokolási kötelezettségből pedig az ügy lényegi részére vonatkozó indokolás ténye fakad, és ennek a követelménynek a Kúria eleget tett.
- [33] Az indítványozók ezen kívül a tisztességes eljárás jogára hivatkozva azt is kifogásolták, hogy a Kúria önkényesen figyelmen kívül hagyta a hatályos jogot azzal, hogy a tisztességes eljárás sérelmének érdemi vizsgálatát azért tagadta meg, mert az indítványozók kizárólag anyagi jogi jogszabályokat jelöltek meg és a tisztességes eljáráshoz való jogot nevesítő eljárásjogi jogszabályi rendelkezésre [Pp. 2. § (1) bekezdése] nem hivatkozott. Az indítványozók ezzel nem a bírósági jogértelmezés Alaptörvénnyel összhangban való értelmezését (Alaptörvény 28. cikk), hanem a jogalkalmazás helyességét (a felülvizsgálati kérelem Pp.-ben előírt tartalmi kellékeinek megléte) kérdőjelezték meg, és ezzel azt kívánták elérni, hogy az Alkotmánybíróság mérlegelje felül a rendes bíróság döntését, és annak eredményeként hozzon az indítványozó számára kedvező döntést.
- [34] Tehát az indítványozóknak az e tekintetben előadott érveit illetően is arra a megállapításra jutott az Alkotmánybíróság, hogy az indítványozó valójában nem alkotmányossági problémát tárt fel, így a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetősége e tekintetben sem merülhet fel.
- [35] 3.3. Az indítványozók a jogorvoslathoz való jog sérelmét azért látták megállapíthatónak, mert álláspontjuk szerint a Kúria azzal, hogy nem bírálta el a tisztességes eljáráshoz való jog és az egészséghez való jog megsértésére irányuló kérelmüket, kiüresítette a felülvizsgálat mint jogorvoslat intézményét és ezzel megfosztotta őket a jogorvoslathoz való joguktól.
- [36] A jogorvoslathoz való jog sérelmét állító indítványi elem kapcsán az Alkotmánybíróság egyfelől kiemeli, hogy a következetes gyakorlatának megfelelően az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslathoz

való jog a rendes jogorvoslatokra vonatkozik, ebből következően nem terjed ki a felülvizsgálatra mint rendkívüli jogorvoslatra, így nem hozható összefüggésbe a felülvizsgálat során hozott bírói döntéssel {3434/2020. (XII. 9.) AB végzés, Indokolás [49]; 3064/2021. (II. 19.) AB végzés, Indokolás [24]}. Az Alkotmánybíróság ezen túlmenően pedig azt is megállapítja, hogy az indítványozó az alkotmányjogi panasz alapját képező peres eljárásban élhetett és kétséget kizáróan élt is a jogorvoslathoz való jogával. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése a jogorvoslathoz való jogot biztosítja, nem pedig azt, hogy a jogorvoslati kérelem az indítványozó számára pozitívan kerüljön elbírálásra {3289/2020. (VII. 17.) AB végzés, Indokolás [23]; 3064/2021. (II. 19.) AB végzés, Indokolás [24]}. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megítélése szerint az indítvány ebben az elemében sem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét, és alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem fogalmaz meg.

- [37] 4. A kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság a vizsgált ügyben nem talált olyan körülményt, amelyet az Alaptörvény felhívott rendelkezéseivel összefüggésben érdemi alkotmányossági vizsgálatot igénylő, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességként lehetne értékelni. Az alkotmányjogi panasz mindezek alapján a hivatkozott Alaptörvényben biztosított jogokkal összefüggésben nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt befogadási feltételeknek, ezért azt az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2021. december 7.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/716/2021.

Az Alkotmánybíróság Határozatai az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, mely elektronikus formában, időszakosan jelenik meg. A kiadvány az Alkotmánybíróság döntéseinek gondozott, szükség esetén anonimizált változatú szövegét tartalmazza. Az Alkotmánybíróság Határozatainak egyes számai bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetőek az Alkotmánybíróság honlapján: www.alkotmanybirosag.hu

A szerkesztésért felel: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtítkára
layout: www.estercom.hu

Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu

Felelős kiadó: Németh Balázs ügyvezető

HU ISSN 2062–9273